ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵ՛Ք

ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՈՒՂԻՈՎ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11 1985

ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՈՒՂԻՈՎ

11

ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1985
ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է 1922 Թ.

ИЗДАЕТСЯ С 1922 г.
Выходит один раз в месяц
на армянском языке

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՏԵՍԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

«ЛЕНИНЯН УГИОВ» («По ленинскому пути») — теоретический и политический журнал ЦК КП Армении

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

С О Д Е Р Ж А Н И Е

ԵՐԵՎԱՆ ◆ ՀԿԿ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻՈՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

1985 թվականի նոյեմբերի 15-ին կայացավ Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեի հերթական պլենումը:

Պլենումը քննարկեց հետևյալ հարցերը.

Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության ծրագրի նոր խմբագրույթի նախագծի մասին:

ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների մասին:

ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1986—1990 թվականների և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների նախագծի մասին:

Այդ հարցերի վերաբերյալ զեկուցումով պլենումում հանդես եկավ ՍՄԿԿ Կենտկոմի գլխավոր քարտուղար Մ. Ս. Գորբաչովը: Զեկուցման տեքստը հրապարակվում է մամուլում:

Զեկուցման շուրջը ծավալված մտքերի փոխանակության ժամանակ պլենումում ելույթ ունեցան. Ուկրաինայի կոմկուսի Կենտկոմի երկրորդ քարտուղար ընկ. Ա. Ա. Տիտարենկոն, ՍՄԿԿ Մոսկվայի քաղկոմի երկրորդ քարտուղար ընկ. Ռ. Ֆ. Դեմենտևան, ՍՄԿԿ Լենինգրադի մարզկոմի առաջին քարտուղար ընկ. Յու. Ֆ. Սոլովյովը, «Պրավդա» թերթի գլխավոր խմբագիր ընկ. Վ. Գ. Աֆանասևը, ՍՄԿԿ Օմսկի մարզկոմի առաջին քարտուղար ընկ. Ս. Ի. Մանյակինը, սարքաշինության, ավտոմատացման միջոցների և կառավարման համակարգերի մինիստր ընկ. Մ. Ս. Շկաբարդնյան, Ուրալի Ս. Օրջոնիկիձեի անվան ծանր մեքենաշինության գործարանի խառատ ընկ. Ա. Մ. Կորոլյովը, Ղազախստանի կոմկուսի Կուստանայի մարզկոմի առաջին քարտուղար ընկ. Վ. Պ. Դեմիդենկոն, Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար ընկ. Կ. Ս. Դեմիրճյանը:

ՍՄԿԿ Կենտկոմի պլենումը հավանություն տվեց իր քննարկմանը ներկայացված փաստաթղթերին և որոշեց դրանք հրապարակել՝ ՍՄԿԿ XXVII համագումարին նախորդող կուսակցական ժողովներում, կոնֆերանսներում և միութենական հանրապետությունների կոմկուսների համագումարներում, իսկ ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1986—1990 թվականների և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների նախագիծը՝ նաև աշխատավորական կոլեկտիվների, ուսումնական հաստատությունների, զորամասերի և հասարակական կազմակերպությունների ժողովներում քննարկելու համար:

ՍՄԿԿ Կենտկոմի պլենումում քննարկվեցին կազմակերպական հարցեր:

Պլենումը ընկ. Ն. Վ. Տալիզինին ընտրեց ՍՄԿԿ Կենտկոմի քաղբյուրոյի անդամության թեկնածու:

Պլենումը ընկ. Ն. Ի. Ռիժկովին ազատեց ՍՄԿԿ Կենտկոմի քարտուղարի պարտականություններից՝ նրան ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդի նախագահ նշանակելու կապակցությամբ: Որոշում ընդունվեց ընկ. Ն. Ա. Տիխոնովին ՍՄԿԿ Կենտկոմի քաղբյուրոյի անդամի պարտականություններից ազատելու մասին՝ առողջական վիճակի պատճառով կենսաթոշակի անցնելու կապակցությամբ:

Դրանով ՍՄԿԿ Կենտկոմի պլենումն ավարտեց իր աշխատանքը:

ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի պլենումի որոշումը

ՍՄԿԿ ԾՐԱԳՐԻ ՆՈՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒՅԹԻ, ՍՄԿԿ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ՍՍՀՄ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈՒ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ 1986-1990 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԻՆՉԵՎ 2000 ԹՎԱԿԱՆՆ ԸՆԿԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Քննարկելով ՍՄԿԿ ծրագրի նոր խմբագրության, ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների, ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1986—1990 թվականների և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների նախագծերը, այդ հարցերի վերաբերյալ ՍՄԿԿ Կենտկոմի գլխավոր քարտուղար Մ. Ս. Գորբաչովի զեկուցումը, ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի պլենումը որոշում է.

1. Հավանություն տալ Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության ծրագրի նոր խմբագրության՝ ՍՄԿԿ Կենտկոմի հանձնաժողովի նախապատրաստած նախագծին:

2. Հավանություն տալ ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների՝ ՍՄԿԿ Կենտկոմի քաղբյուրոյի ներկայացրած նախագծին:

3. Հավանություն տալ ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1986—1990 թվականների և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների նախագծին:

4. Սույն փաստաթղթերը մամուլում հրապարակել կուսակցության մեջ, աշխատավորական կոլեկտիվներում, երկրի բնակչության ամենալայն խավերում քննարկելու համար:

5. Միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմներին, կուսակցության երկրկոմներին, մարզկոմներին, օկրուգկոմներին, քաղկոմներին ու շրջկոմներին՝ կազմակերպել հիշյալ փաստաթղթերի քննարկումը ՍՄԿԿ XXVII համագումարին նախորդող կուսակցական ժողովներում, կոնֆերանսներում և միութենական հանրապետությունների կոմկուսների համագումարներում, իսկ ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1986—1990 թվականների և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների նախագիծը՝ նաև աշխատավորական կոլեկտիվների, ուսումնական հաստատությունների, զորամասերի և հասարակական կազմակերպությունների ժողովներում:

6. ՍՄԿԿ Կենտկոմն ընդգծում է, որ կուսակցության ծրագրի նոր խմբագրության, ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների, հիմնական ուղղությունների նախագծերի քննարկման, պրոպագանդման և պարզաբանման աշխատանքը պետք է կրի գործարար, կոնստրուկտիվ բնույթ, սերտորեն շաղկապվի աշխատավորական կոլեկտիվների առջև կանգնած ընթացիկ և հե-

ռանկարային կոնկրետ խնդիրների լուծման հետ: Անհրաժեշտ է ուշադրության կենտրոնում դնել արտադրության ինտենսիվացման, գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացման, խնայողության ռեժիմի ուժեղացման, բոլոր տեղամասերում կազմակերպվածության ու կարգապահության բարձրացման, աշխատանքի ոճի կատարելագործման հարցերը: Կարևոր է ապահովել կոմունիստների և անկուսակցականների ակտիվ, շահագրգիռ մասնակցությունը նախահամագումարյան փաստաթղթերի քննարկմանը: Հասնել այն բանին, որ յուրաքանչյուր սովետական մարդ լավ իմանա կուսակցության ծրագրային նպատակներն ու խնդիրները, մեր ներքին ու արտաքին քաղաքականության իմաստը, խորապես ըմբռնի հասարակության սոցիալ-տնտեսական զարգացումն էականորեն արագացնելու՝ որպես ժողովրդի բարեկեցության բարձրացման, սոցիալիստական հայրենիքի հզորության ամրապնդման հիմքի, որպես խաղաղության և ժողովուրդների անվտանգության համար նրա հաջող պայքարի օբյեկտիվ անհրաժեշտությունը:

ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն հաստատ վստահություն է հայտնում, որ ՍՄԿԿ ծրագրի նոր խմբագրության, ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների, ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1986—1990 թվականների և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների նախագծերի համաժողովրդական քննարկումը կընթանա կազմակերպական ու գաղափարաքաղաքական բարձր մակարդակով, կնպաստի համագումարի համար կուսակցության և ամբողջ ժողովրդի փորձով հարստացված, գիտականորեն հիմնավորված առաջարկությունների մշակմանը, կծառայի 1985 թվականի պետական պլանների ու սոցիալիստական պարտավորությունների հաջող կատարման, տասներկուերորդ հնգամյակում եռանդուն մեկնարկի և ՍՄԿԿ XXVII համագումարն արժանավայել դիմավորելու համար մղվող պայքարում աշխատավորների ստեղծագործական նախաձեռնության և ակտիվության հետագա զարգացմանը:

ՍՄԿԿ Կենտկոմի գլխավոր քարտուղար Մ. Ս. ԳՈՐԲԱՉՈՎԻ զեկուցումը

Ընկերնե՛ր։

Մենք պետք է քննարկենք ՍՄԿԿ ծրագրի նոր խմբագրույթի, ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման տասներկուերորդ հնգամյակի և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների, ինչպես նաև ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների նախագծերը։

Սրանք հսկայական քաղաքական նշանակություն ունեցող փաստաթղթեր են։ Դրանցում խոսքը վերաբերում է մեր ծրագրային նպատակներին, կուսակցության գլխավոր գծի, նրա տնտեսական ստրատեգիայի հանգուցային հարցերին, մասսաների մեջ կատարվող աշխատանքի ձևերին ու մեթոդներին պատմության ժամանակակից, բացառիկորեն բարդ ու պատասխանատու հատվածում, որը ինչպես ներքին, այնպես էլ միջազգային առումով մեծապես ունի բեկումնային բնույթ։

Ինչպես գիտեք, ՍՄԿԿ Կենտկոմի ապրիլյան պլենումը, իսկ ապա՝ գիտատեխնիկական առաջընթացի հարցերին նվիրված խորհրդակցությունը տվեցին ստեղծված իրադրության հանգամանալի վերլուծությունը, առաջադրեցին և հիմնավորեցին երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու և այդ հիման վրա սովետական հասարակության որակապես նոր վիճակի հասնելու ծավալուն կոնցեպցիան։ Դրանում է գործի արմատը, դրանում է մեր պրոբլեմների ողջ էությունը։

Արագացման կոնցեպցիայով է մեր կուսակցությունն այսօր հանդես գալիս ժողովրդի առջև, դրանով է նա գնում դեպի հերթական XXVII համագումարը։ Դա ՍՄԿԿ Կենտկոմի սույն պլենումի քննարկմանը դրված բոլոր երեք փաստաթղթերի առանցքն է։ Երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացումը կոչված է ապահովելու խաղաղության պայմաններում սովետական մարդկանց նյութական ու հոգևոր հարուստ, սոցիալապես դինամիկ կյանք, է՛լ ավելի լրիվ և ցայտուն բացահայտելու սոցիալիստական կարգերի կողմից մարմնավորվող պատմականորեն նոր տիպի քաղաքակրթության հնարավորություններն ու առավելությունները։

Նախ և առաջ ՍՄԿԿ ծրագրի նոր խմբագրույթի մասին, որը նախապատրաստվել է XXVI համագումարի հանձնարարության համաձայն։ Նախապատրաստման լուրջ, հանգամանալի աշխատանքի պրոցեսում ծառանում էին ինչպես տեսական, այնպես էլ քաղաքական բնույթի ոչ հասարակ հարցեր, որոնք կապված էին անցած ուղու արդյունքներն իմաստավորելու, երկրի հետագա զարգացման հեռանկարները սահմանելու հետ։

Վերջին քառորդ դարի ընթացքում, և մենք դա տեսնում ենք, մեր երկրում օբյեկտիվ բնույթի տնտեսական ու սոցիալական լուրջ տեղաշարժեր են կատարվել։ Դրանք պահանջում էին խոր վերլուծություն, ընթացիկ ու երկարաժամկետ նպատակների ճշգրտում, դրանց հասնելու ուղիների սահմանում, հավասարապես նաև կուսակցության կազմակերպչական, սոցիալ-տնտեսական և գաղափարախոսական գործունեության նկատմամբ նոր մոտեցումների սահմանում։ Ծրագրի ճշգրտված դրույթներ էր պահանջում նաև միջազգային իրադրությունը։ Անհրաժեշտ էր մշակել ուժերի տեղաբաշխման մեջ այն փոփոխությունների նոր ըմբռնում, որոնք տեղի են ունենում ինչպես դասակարգային, սոցիալական առումով, այնպես էլ խաղաղության սկզբունքը որպես

միջպետական, բոլոր միջազգային հարաբերությունների համընդհանուր նորմա հաստատելու համար մղվող պայքարի շուրջը։

Այլ խոսքով, պահանջվում էր ոչ միայն հանրագումարի բերել արվածը, կատարվածը, այլև մշակել հանուն մարդու և աշխարհի խաղաղության գործողությունների պարզ ու հիմնավորված ծրագիր։

Այս առնչությամբ ինչի՞ վրա կցանկանայի հրավիրել ձեր ուշադրությունը։

Նախ և առաջ ՍՄԿԿ տեսական ու քաղաքական գլխավոր հիմնադրույթների հաջորդայնության վրա։ Մենք սրան սկզբունքային նշանակություն ենք տալիս։ Կյանքը հաստատել է կուսակցության երրորդ ծրագրի հիմնական բովանդակության ճշտությունը։ Կատարելով այդ ծրագիրը, մեր երկիրը մեծապես առաջ է ընթացել կոմունիստական շինարարության բոլոր ուղղություններում։ Երրորդ ծրագրի տեսական ու քաղաքական հիմնական դրույթները պահպանվում են նրա նաև նոր խմբագրույթի մեջ։

Տեսության զարգացման և կուսակցության ծրագրային հիմնադրույթների մեջ հաջորդայնության հարցը կուսակցության տեսական սկզբունքայնության և հետևողականության հարց է, մարքսիզմ-լենինիզմին նրա հավատարմության հարց։ ՍՄԿԿ-ն համաշխարհային կոմունիստական շարժման մեջ այսքան բարձր հեղինակություն և սովետական ժողովրդի այսպիսի վստահություն չէր ունենա, եթե նա առանց պատշաճ պատասխանատվության վերաբերվեր սեփական տեսական հետևություններին և քաղաքական գնահատումներին։

Սրա հետ մեկտեղ տեսության մեջ հետևողականությունը և հաջորդայնությունը անպայման ենթադրում են տեսության ստեղծագործական զարգացում, դրա հարստացում սկզբունքային դրույթներով՝ պատմական փորձին համապատասխան։ Սա միանգամայն բնական է։ Հիմա մենք ավելի լավ, ավելի ստույգ ենք պատկերացնում սոցիալիզմի կատարելագործման ուղիները, մեր ծրագրային նպատակին՝ կոմունիզմին հասնելու ուղիները։ Անտարակույս, այս ամենը պետք է արտացոլվեր և արտացոլվել է կուսակցության տեսական ու քաղաքական գլխավոր փաստաթղթի մեջ։

Հարստացնելով, զարգացնելով ծրագրի բովանդակությունը, մենք միևնույն ժամանակ քննադատաբար վերաիմաստավորել ենք նրա այն ձևակերպումները, որոնք չեն դիմացել ժամանակի քննությանը։ Սա բխում է մեր կուսակցության ավանդույթներից։ Ինչպես նշել է Լենինը, ծրագրի «առանձին կետերի և ձևակերպումների քննադատությունը միանգամայն օրինական ու անհրաժեշտ բան է յուրաքանչյուր կենդանի կուսակցության մեջ»։

Այդ ամբողջ աշխատանքում մեր ելակետը եղել են կուսակցության ծրագրի կառուցման լենինյան սկզբունքները։ Ծրագիրը պետք է լինի իրական պրոցեսի ճշգրիտ ձևակերպումը, հստակորեն շարադրի հիմնական հայեցակետերը, քաղաքական խնդիրները, զերծ լինի ինչպես ավելորդ մանրամասնումից, հիմնազուրկ երևակայությունից, այնպես էլ գրքային գերիմաստությունից, սահմանումախաղից։ Ծրագիրը պարզ ու ճշգրիտ հայտարարություն է այն մասին, ինչին կուսակցությունը ձգտում է և հանուն ինչի պայքարում է։

Կենտկոմի քաղբյուրոն գտնում է, որ ներկայացված փաստաթուղթն ամբողջությամբ վերցված համապատասխանում է այդ պահանջներին։ Այն հիմնվում է մարքս-լենինյան տեսության վրա, երկրի ներսում և համաշխարհային ասպարեզում տեղի ունեցող պրոցեսների իրատեսական վերլուծության վրա, տալիս է կուսակցության, սովետական պետության, ամբողջ ժողովրդի աշխատանքի ստրատեգիական ուղղությունների հստակ ու ծավալուն բնութագրումը՝ ելնելով երկրի զարգացման կոմունիստական հեռանկարից։

Կուսակցության երրորդ ծրագիրը իր սույն խմբագրույթով սոցիալիզմի պլանաչափ և համակողմանի կատարելագործման ծրագիր է, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու հիման վրա դեպի կոմունիզմ սովետական հասարակության հետագա առաջընթացի ծրագիր։ Սա խաղաղության և սոցիալական առաջադիմության համար մղվող պայքարի ծրագիր է։

Մենք աներեր ընթանում ենք դեպի կոմունիզմ, ելնելով այն բանից, որ միասնական կոմունիստական ֆորմացիայի երկու փուլերի միջև խիստ սահ-

մանագիծ չկա և չի կարող լինել: Անկարելի է, շրջանցելով սոցիալիզմը, անմիջականորեն անցնել կոմունիզմի բարձրագույն փուլին, ինչպես որ ճիշտ չէ սոցիալիզմը պատկերացնել որպես ինքնուրույն ֆորմացիա: Սոցիալիզմի վերաճումը կոմունիզմի որոշվում է հասարակության զարգացման օբյեկտիվ օրենքներով: Ժամանակից առաջ ընկնելու, առանց հասարակության նյութական ու հոգևոր հասունության մակարդակը հաշվի առնելու կոմունիստական սկզբունքներ ներմուծելու ամեն տեսակ փորձերը, ինչպես ցույց է տալիս պրակտիկան, դատապարտված են անհաջողության: Բայց անթույլատրելի է նաև դանդաղկոտությունը հասունացած վերափոխումների իրականացման, նոր խնդիրների լուծման գործում:

Ծրագրի նոր խմբագրության մեջ հարստացված է սոցիալիզմի, որպես մարդկության առաջընթացի՝ կապիտալիզմին գերազանցող աստիճանի, պատմական նվաճումների և առավելությունների բնութագրումը, տրված են տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական բնագավառների, հոգևոր կյանքի այն ուրվագծերը, որ մեր հասարակությունը պետք է ձեռք բերի ծրագրի իրականացման շնորհիվ: Երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու միջոցով դեպի սովետական հասարակության որակապես նոր վիճակի ձեռքբերում. այսպիսին է կուսակցության ժամանակակից կուրսի էությունն արտահայտող բանաձևը:

. Ծրագիրը ելնում է հասարակության զարգացման մեջ էկոնոմիկայի վճռորոշ դերից: Կուսակցության տնտեսական ստրատեգիան սահմանված է՝ հաշվի առնելով գիտատեխնիկական հեղափոխության հետագա խորացումը: Այն նպատակամղված է իրոք պատմական մասշտաբի վերափոխումների՝ ժողովրդական տնտեսության տեխնիկական նոր վերակառուցմանը, նրա փոխադրմանը զարգացման ինտենսիվ ռելսերի, սովետական էկոնոմիկայի կազմակերպման և արդյունավետության բարձրագույն մակարդակի հասնելուն: Եվ այս ամենը՝ հանուն մարդու, ի բարօրություն մարդու:

Զգալիորեն ավելի մեծ ուշադրություն է նվիրված սոցիալական ոլորտին: Մեր կուսակցությունը պետք է ունենա սոցիալապես ուժեղ քաղաքականություն, որն ընդգրկի մարդու ամբողջ կենսատարածքը՝ նրա աշխատանքի ու կենցաղի, առողջության ու հանգստի պայմաններից մինչև սոցիալ-դասակարգային և ազգային հարաբերությունները: Խոսելով սոցիալական հարցերի, գիտության ու մշակույթի նկատմամբ ուշադրության անհրաժեշտության մասին, Լենինը գրել է. «Դա կլինի լավագույն քաղաքականություն, դա կլինի ամենախնայողական տնտեսավարություն: Այլապես մենք, տնտեսելով մի քանի հարյուր միլիոն, կարող ենք կորցնել այնքան, որ միլիարդներն իսկ չեն վերականգնի կորուստը»:

Հենց այս տեսանկյունից է նախագծում սահմանված մեր վերաբերմունքը սոցիալական ոլորտի նկատմամբ: Կուսակցությունը սոցիալական քաղաքականությունը դիտում է որպես երկրի տնտեսական զարգացման արագացման, մասսաների աշխատանքային և հասարակական-քաղաքական ակտիվության բարձրացման հզոր միջոց, որպես հասարակության քաղաքական կայունության, նոր մարդու ձևավորման, սոցիալիստական ապրելակերպի հաստատման կարևոր գործոն:

Մենք սկզբունքային նշանակություն ենք տալիս նախագծի այն դրույթներին, որոնք վերաբերում են սովետական հասարակության քաղաքական սիստեմի զարգացմանը, ժողովրդի սոցիալիստական ինքնավարության ավելի ու ավելի լիակատար իրականացմանը:

Ընկերնե՛ր, ուզում եմ ամենայն ուժով շեշտել. առանց սոցիալիստական դեմոկրատիայի ըստ ամենայնի ընդլայնման ու խորացման, այսինքն՝ առանց պետական ու հասարակական կյանքի հարցերի լուծմանը բոլոր աշխատավորների, նրանց կոլեկտիվների ու կազմակերպությունների ամենօրյա, ակտիվ ու գործուն մասնակցության պայմանների ստեղծման մենք չենք կարողանա հաջողությամբ առաջ ընթանալ: Մասսաների նախաձեռնություն, եռանդ, կենդանի ստեղծագործություն, նոր կարգերի ստեղծման խնդիրների նկատմամբ նրանց գիտակցական, շահագրգիռ վերաբերմունք՝ ահա թե. ինչն էր

Լենինը համարում սոցիալիզմի ուժի ու կենսականության կարևորագույն աղբյուրը:

Իսկական ժողովրդապետության ծավալումը է՛լ ավելի մեծ նշանակություն է ստանում այսօր, երբ մենք ձեռնամուխ ենք լինում արտադրության, մշակույթի, կառավարման ոլորտի ամենաբարդ խնդիրների լուծմանը: Արժեքավոր է ամեն մի ռեալ քայլ պետական ու հասարակական բոլոր կազմակերպությունների գործունեության մեջ հրապարակայնության ընդլայնման, ներքևից վերահսկողության ուժեղացման, դեմոկրատական հիմունքների խորացման ուղղությամբ: Մի խոսքով, մենք պետք է առավելագույնս օգտագործենք սոցիալիզմի դեմոկրատական բնույթը, մասսաների ստեղծագործությամբ սնվելու նրա կենսական պահանջմունքը:

Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման հետ անխզելիորեն կապված են ծրագրային հիմնադրույթները նաև գաղափարախոսական աշխատանքի բնագավառում: Հարկավոր է մարդկանց դաստիարակել մարքսիզմ-լենինիզմի գաղափարներով, դաստիարակել ճշմարտացի խոսքով ու ռեալ գործով, քաղաքական լուսավորությունը, գաղափարական ազդեցությունը միավորելով տնտեսական ու սոցիալական հարցերի լուծմանը, պետության, արտադրական ու հասարակական գործերի կառավարմանը աշխատավորների ավելի ու ավելի ընդլայնվող մասնակցության հետ: Միայն լավ կշռադատված տնտեսական ստրատեգիայի, ուժեղ սոցիալական քաղաքականության և նպատակամետ գաղափարադաստիարակչական աշխատանքի միջոցով՝ դրանց անխզելի միասնությամբ վերցված, կարելի է ակտիվացնել մարդկային գործոնը, առանց որի չի կարող լուծվել առաջադրված խնդիրներից ոչ մեկը: Այսօր հարցը հենց այսպես է դրված:

Ծրագրի նոր խմբագրության մեջ բավական լրիվ չափով են արտացոլված նաև համաշխարհային զարգացման հիմնական միտումները: Դա ռեալ սոցիալիզմի դիրքերի հետագա ամրապնդումն է, նրա հեղինակության և ազդեցության աճը, արդար հիմունքներով կյանքի նորացման օգտին հանդես եկող ժողովրդական մասսաների դերի բարձրացումը, դա աշխարհում կատարվող դրական փոփոխությունների հանդեպ իմպերիալիզմի հետադեմ, ագրեսիվ ուժերի հակազդեցության ուժեղացումն է, դա խաղաղության պոտենցիալի ամրապնդումն է, որը միավորում է սոցիալիզմի երկրները, միջազգային բանվորական ու կոմունիստական շարժումը, տասնյակ երիտասարդ անկախ պետություններ, հակապատերազմական դեմոկրատական լայն շարժումները: Հենց նրանց փոխգործակցությունն է որոշում համաշխարհային զարգացման ընդհանուր ուղղությունը մեր դարաշրջանում:

Մենք բոլորս տեսնում ենք, որ խոշորագույն կապիտալիստական տերությունների քաղաքականության մեջ երևացել է շատ վտանգավոր թեքում: Ժամանակի ընթացքը, իմպերիալիզմի, առանձնապես ամերիկյան իմպերիալիզմի պրակտիկ գործողությունները ավելի ու ավելի հստակորեն են լույս սփռում այդ քաղաքականության էության վրա. սոցիալական ռևանշ սոցիալիզմի նկատմամբ ռազմական գերազանցության հասնելու հիման վրա, առաջադիմական, ազատագրական շարժումների ուժային ճնշում, միջազգային լարվածության պահպանում այնպիսի մակարդակի վրա, որն արդարացներ մասսայական ոչնչացման զենքի նորանոր տեսակների ստեղծումը, տիեզերքի ռազմականացումը:

Այդ ամենի հետևանքով միջազգային զարգացումը մոտեցել է այնպիսի մի սահմանագծի, որը չի կարելի հաղթահարել՝ չընդունելով սպառազինությունների մրցավազքը սահմանափակելու, դեպի պատերազմ սահումը կանգնեցնելու նպատակին ուղղված վերին աստիճանի պատասխանատու որոշումներ: Այդ որոշումները չի կարելի հետաձգել՝ առանց մարդկության բուն գոյությանն սպառնացող վտանգավոր պրոցեսները վերահսկողությունից դուրս թողնելու ռիսկի դիմելու: Միլիտարիզմի ու պատերազմի ուժերի սանձահարումը, կայուն խաղաղության և հուսալի անվտանգության ապահովումը մեր ժամանակների արմատական պրոբլեմն է:

Համաշխարհային ասպարեզում գործող սոցիալական, քաղաքական ուժե-

րի հսկայական բազմազանության պայմաններում կենսականորեն կարևոր պրոբլեմների լուծման նկատմամբ նոր մոտեցումների որոնումը պահանջում է իրատեսորեն հաշվի առնել նրանց երբեմն չզուգադիպող, իսկ երբեմն էլ իրար բախվող շահերը քաղաքական ճիշտ կուրս մշակելու համար: Ինչպես գտնում է Կենտկոմի քաղբյուրոն, ծրագրի նոր խմբագրույթը դրա համար լավ կողմնորոշիչներ է տալիս:

Ծրագիրը աշխարհում խաղաղության հաստատման, ժողովուրդների սոցիալական առաջադիմության և ազգային ազատագրության մեր կոնցեպցիայի ամբողջական արտահայտությունն է, դրանում ձևակերպված են քաղաքականության ֆունդամենտալ հիմքերը, ևս կասեի՝ դրա գլխավոր հենարանները, որոնք անսասան են մնում: Դրա հետ մեկտեղ ծրագիրը ցուցադրում է միջազգային գործերի նկատմամբ մեր կուսակցության մոտեցման լայն ընդգրկումը, իրադրության փոփոխությունները ժամանակին հաշվի առնելու, անկանխակալորեն իրականությանը նայելու, տեղի ունեցող իրադարձությունները օբյեկտիվորեն գնահատելու, մոմենտի պահանջներին ճկունորեն արձագանքելու նրա ունակությունը:

Մենք բացեիբաց ենք խոսում մեր միջազգային քաղաքականության նպատակների մասին, դրանց հասնելու ուղիների մասին: Այս իմաստով մեր քաղաքականությունը միանգամայն կանխագուշակելի է, նրա մեջ չկան հանելուկներ և անորոշություններ: Դա երկու հակադիր սիստեմների խաղաղ գոյակցության լենինյան գաղափարի վրա հիմնված քաղաքականություն է: Մենք ելնում ենք այն բանից, որ միայն կայուն և հուսալի քաղաքականությունն է արժանի այն պետություններին ու կուսակցություններին, որոնք գիտակցում են աշխարհի բախտի համար իրենց պատասխանատվությունը հակասություններով հագեցած մեր դարում:

Առաջադեմ ուժերը ծրագրի մեջ կտեսնեն իրենց պայքարի հետ մեր անշեղ համերաշխության, մեր կողմից իրենց հայացքներն ու դիրքորոշումները հարգելու, իրենց միասնության՝ բազմազանության այն դիալեկտիկական միասնության ամրապնդմանը նպաստելու մեր ձգտման արտահայտությունը, որն ընդգրկում է ռեալ սոցիալիստական աշխարհի, բանվորական ու կոմունիստական, ազգային ազատագրական շարժման, հետադիմության ու ագրեսիայի դեմ, խաղաղության ու առաջադիմության համար պայքարող բոլոր շարժումների ամբողջ կենդանի հյուսվածքը:

Այժմ Հիմնական ուղղությունների նախագծի մասին: Այն կոչված է ասես նյութականացնելու ՍՄԿԿ-ի ծրագրի դրույթները, դրանք թարգմանելու կոնկրետ պլանային առաջադրանքների լեզվով՝ ծրագրի իրականացման այնպիսի պատասխանատու փուլի համեմատ, ինչպիսին է տասներկուերորդ հնգամյակը և մինչև 2000 թվականն ընկած ժամանակաշրջանը:

Մեծ աշխատանք է կատարված, բայց այն հեշտ ու հանգիստ չէր ընթանում: Եվ ոչ միայն այն պատճառով, որ մեր էկոնոմիկայի նման հսկայամասշտաբ էկոնոմիկայի զարգացման գիտականորեն հիմնավորված հեռանկարի մշակումը այնքան էլ դյուրին գործ չէ: Մանավանդ, երբ էկոնոմիկայի առջև ծառանում են որակապես նոր խնդիրներ: Հարկավոր էր հաշվի առնել ժողովրդական տնտեսության տեմպերի, համամասնությունների և արդյունավետության վրա ազդող, ընդ որում՝ տարբեր կերպ ազդող օբյեկտիվ գործոնների ամբողջությունը:

Մենք բախվեցինք նաև այլ կարգի պրոբլեմների, որոնց պատճառն այն է, որ դեռևս մեր ոչ բոլոր կադրերն են ձերբազատվել իներցիայից, հին սխեմաներից, տնտեսության էքստենսիվ վարման հակումից: Ոչ բոլորը հոգեբանորեն պատրաստ եղան աշխատելու նոր պայմաններում, այն բանին, որ տասներկուերորդ հնգամյակում արմատական շրջադարձ կատարեն դեպի ինտենսիվացումն ու որակը: Հարկ եղավ այս տրամադրությունները հաղթահարել և հաղթահարել, ինչպես ասում են, ոտքի վրա, երբ Հիմնական ուղղությունների վրա կատարվող աշխատանքը արդեն լրիվ ընթացքի մեջ էր: Այստեղ մեծ դեր խաղացին ռեզերվների որոնման և հնգամյակի լարված առաջա-

դրանքների մշակման համար աշխատավորական կոլեկտիվների ներգրավումը, կուսակցական կազմակերպությունների ակտիվ դիրքորոշումը՝ հանրապետական, երկրամասային ու մարզային կազմակերպություններից մինչև սկզբնական կազմակերպությունները:

Այդ ամենի շնորհիվ շատ բան հաջողվեց շտկել, և այսօր քննարկվող նախագիծը, ինչպես գտնում է Կենտկոմի քաղբյուրոն, հիմնականում համապատասխանում է տնտեսական աճի արագացման, այնպիսի ստրատեգիական խնդիրների միաժամանակյա լուծման վերաբերյալ կուսակցության ծրագրային պահանջներին, ինչպիսիք են ժողովրդի բարեկեցության բարձրացումը, մեր հայրենիքի տնտեսական պոտենցիալի ամրապնդումը և պաշտպանական հզորության պահպանումը պատշաճ մակարդակի վրա:

Հատկանշական է այն փաստը, որ հնգամյակում ազգային եկամտի և նյութական արտադրության բոլոր ճյուղերի արտադրանքի հավելաճերը առաջին անգամ ամբողջովին ստացվելու են աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման հաշվին: Հնգամյակում նախատեսվող նյութատարության զգալի պակասեցումը թույլ կտա տնտեսումը դարձնել լրացուցիչ նյութական ռեսուրսների հարցում ժողովրդական տնտեսության պահանջմունքների բավարարման վճռական աղբյուր:

Անցյալի համեմատ ավելի եռանդագին կիրականացվեն էկոնոմիկայի ստրուկտուրային վերակառուցումը, ժողովրդական տնտեսության զարգացման առաջնային ուղղություններում կապիտալ ներդրումների համակենտրոնացումը: Շեշտը առաջին հերթին դրվում է գործող ձեռնարկությունների տեխնիկական վերազինման ու վերակառուցման վրա: Արագ զարգացում կստանան մեքենաշինությունը, քիմիական, էլեկտրոնային և էլեկտրատեխնիկական արդյունաբերությունը: Կընդլայնվեն մեքենաների ու սարքավորումների նորագույն սերունդների թողարկումը, առաջադիմական նյութերի և տեխնոլոգիաների կիրառումը:

Մի խոսքով, տասներկուերորդ հնգամյակում նկատելի տեղաշարժ կկատարվի դեպի արդյունավետություն: Բայց այդ ուղղությամբ արմատական տեղաշարժեր կատարելու համար ջանքերը չի կարելի թուլացնել: Ընդհակառակն, հարկավոր է դրանք մեծացնել: Եվ այստեղ առաջնակարգ նշանակություն են ստանում պլանավորման ու կառավարման, տնտեսավարման մեթոդների կատարելագործումը, գործի կազմակերպման բարելավումը, բոլոր տեղամասերում կարգապահության և պատասխանատվության ամրապնդումը, մասսաների ստեղծագործական նախաձեռնության ըստ ամենայնի զարգացումը:

Մինչև երրորդ հազարամյակը նախատեսված բնագծերի նվաճումը կախված կլինի այն բանից, թե որքան արագորեն կավարտվի շրջադարձը դեպի արդյունավետություն, թե որքան արագորեն կիրականացվի ժողովրդական տնտեսության նոր տեխնիկական վերակառուցումը: Նախատեսվում է առաջիկա տասնհինգ տարում ստեղծել այնպիսի տնտեսական պոտենցիալ, որն իր մասշտաբներով հավասար լինի սովետական իշխանության բոլոր նախորդ տարիներին կուտակված պոտենցիալին, համարյա երկու անգամ ավելացնել ազգային եկամուտը և արդյունաբերական արտադրության ծավալը: 2,3—2,5 անգամ կբարձրանա աշխատանքի արտադրողականությունը:

Դա թույլ կտա կրկնապատկել մարդկանց պահանջմունքների բավարարմանը հատկացվող ռեսուրսների ծավալը: Կարծում եմ, ներկայացված փաստաթուղթը մեզ բոլոր հիմքերը տալիս է ասելու, որ դրա սոցիալական ծրագրի իրացումը հնարավորություն կտա առաջիկա երեք հնգամյակում սովետական մարդկանց կենսամակարդակը բարձրացնել որակապես նոր աստիճանի:

Ինչպես ներքին, այնպես էլ միջազգային քաղաքականության մեջ լուծվող խնդիրների մասշտաբայնությունը, խորությունն ու բարդությունը նոր մեծ պահանջներ են ներկայացնում կուսակցական ղեկավարման մակարդակին, թելադրում են կուսակցական աշխատանքի բոլոր կողմերի նկատմամբ նոր մոտեցումների անհրաժեշտություն: Բնական է, որ այդ ամենը պետք է իր

արտահայտությունը գտնի կուսակցության հիմնական օրենքի, կյանքի մեր կուսակցական կոդեքսի՝ ՍՄԿԿ կանոնադրության մեջ։

Ո՞րն է կանոնադրության մեջ առաջարկվող փոփոխությունների սկզբունքային իմաստը։

Եթե համառոտակի ասենք, ապա դա, մի կողմից, ներկուսակցական դեմոկրատիայի հետագա ընդլայնումն է, կոմունիստների, կուսակցության բոլոր կազմակերպությունների և առաջին հերթին սկզբնական կազմակերպությունների նախաձեռնության ու ակտիվության զարգացումը, մյուս կողմից՝ ընդհանուր գործերի լուծման համար նրանց պատասխանատվության բարձրացումը։ Որքան բազմազան, որքան հագեցած է ներկուսակցական կյանքը, որքան խորն է դեմոկրատիզմը բոլոր արմատական հարցերի լուծման գործում՝ կուսակցության մեջ ընդունելությունից մինչև կադրային քաղաքականությունը, այնքան ուժեղ ու արդյունավետ է կուսակցության ներգործությունը բոլոր հասարակական պրոցեսների վրա։

Կանոնադրության մեջ այս նույն ոգով ճշգրտվում են պետական ու հասարակական կազմակերպությունների կուսակցական ղեկավարման հիմնական սկզբունքները։ Նրանցից յուրաքանչյուրը կոչված է լիակատար ծավալով իրականացնել իր ֆունկցիաները, իսկ նրանց գործունեության կուսակցական ղեկավարումը պետք է կրի պարզորոշ արտահայտված քաղաքական բնույթ, ակտիվորեն նպաստի ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման հետագա զարգացմանը բոլոր օղակներում և բոլոր մակարդակներում։ Առաջարկվող փոփոխությունները ծառայում են կուսակցության անդամի հեղինակության, կոչման ու նշանակության բարձրացմանը, նրա՝ որպես քաղաքական մարտիկի և մասսաների կազմակերպչի դերի բարձրացմանը, կուսակցության գլխավոր գծի ու դիրեկտիվների իրականացման համար նրա պատասխանատվության բարձրացմանը։

Ամբողջությամբ վերցված, առաջարկվող փոփոխությունները կանոնադրությունը կհարստացնեն կյանքի պահանջներից բխող նոր պարագաներով, կնպաստեն կուսակցության կազմակերպական ամրապնդմանը դեմոկրատական ցենտրալիզմի փորձված սկզբունքների հիման վրա, ՍՄԿԿ-ի ղեկավար դերի բարձրացմանը երկրի առջև կանգնած նոր խնդիրների դեմ-հանդիման։

Ընկերնե՛ր, երեկ կայացավ ծրագրի հանձնաժողովի նիստը, որի կողմից էլ ներկայացվում է կուսակցության ծրագրի նոր խմբագրույթի նախագիծը։ Կարծում եմ, որ պլենումում նախագծի մեր քննարկումը կլինի գործարար և արգասավոր։ Ասվածը ոչ պակաս վերաբերում է Հիմնական ուղղությունների նախագծին և ՍՄԿԿ կանոնադրության առաջարկվող փոփոխություններին։

Կենտկոմի պլենումում ներկայացված փաստաթղթերի ընդունումը կբացի ՍՄԿԿ XXVII համագումարի նախապատրաստության միանգամայն պատասխանատու փուլը՝ էկոնոմիկայի և քաղաքականության կարևորագույն հարցերի շուրջը ժողովրդի հետ կուսակցության մեծ և ուղղակի խորհրդակցության փուլը։

Քաղբյուրոն առաջարկում է հրապարակել այդ փաստաթղթերը և դրանք լայնորեն քննարկել կուսակցական ժողովներում, շրջանային, քաղաքային, մարզային ու երկրամասային կոնֆերանսներում, միութենական հանրապետությունների կոմկուսների համագումարներում, իսկ հիմնական ուղղությունների նախագիծը քննարկել նաև աշխատավորական կոլեկտիվների, ուսումնական հաստատությունների, զորամասերի և հասարակական կազմակերպությունների ժողովներում։ Սովետները, արհմիությունները և կոմերիտմիությունը կոչված են իրենց խոսքն ասելու։ Համակուսակցական, համաժողովրդական քննարկմանը միլիոնավոր ու միլիոնավոր սովետական մարդկանց՝ կոմունիստների և անկուսակցականների մասնակցությունը թույլ կտա ավելի լավ ճշտել կուսակցության ապագա կուրսը, ավելի լրիվ հաշվի առնել բոլոր դասակարգերի, ժողովրդի բոլոր խավերի կամքը, շահերն ու պահանջմունքները։

Ամենագլխավորը, որ մենք պետք է ապահովենք քննարկման ընթացքում, գործարարությունն է և նպատակամիտումը՝ լուծելու կոնկրետ պրակտիկ

հարցերը։ Անհրաժեշտ է հասնել այն բանին, որ ժողովներն ու դիսկուսիաները լինեն բովանդակալից, անցնեն առանց շքամոլության, աղմկարարության և կազմակերպամոլության։ Պարտավոր են դրանց ամենաակտիվ և անմիջական մասնակցությունն ունենալ կուսակցական, պետական և տնտեսական ղեկավար կադրերը։

Նախահամագումարյան փաստաթղթերի ուսումնասիրման և պարզաբանման ամբողջ աշխատանքի կենտրոնը պետք է դառնան աշխատավորական կոլեկտիվը, նրա սկզբնական օղակները՝ տեղամասն ու բրիգադը, ֆերման ու լաբորատորիան։ Այստեղ պետք է առարկայական խոսակցություն ծավալել մեր գործերի մասին, հնկայական ռեզերվները գործի դնելու, ռեսուրսները խնայողությամբ օգտագործելու, առկա թերությունները վերացնելու, առաջավոր փորձը տարածելու մասին։ Կարևոր է հասնել այն բանին, որ յուրաքանչյուր սովետական մարդ լավ ըմբռնի կուսակցության ծրագրային նպատակներն ու խնդիրները, նրա ներքին ու արտաքին քաղաքականության իմաստը, կարողանա դրանց հետ շաղկապել իր ամենօրյա աշխատանքը։

Այլ խոսքով՝ հենց սկզբից պետք է քննարկմանը տրվի ստեղծագործական բնույթ։ Աշխատավորների լիակատար պաշտպանությունն է վայելում Կենտրոնական կոմիտեի գիծը, որը նպատակամղված է մեր զարգացման կենսական հարցերի նկատմամբ նորարարական մոտեցմանը, այն ամենի վճռական հաղթահարմանը, ինչ ապրել է իր դարը, խանգարում է առաջընթաց շարժմանը։ Մենք այդ գիծը հետևողականորեն կվարենք նաև այսուհետև, հենվելով ամբողջ ժողովրդի կամքի ու ստեղծագործության վրա։

Անկասկած, նախահամագումարյան փաստաթղթերը առաջ կբերեն արձագանքների, առաջարկությունների, նամակների հոսք։ Պետական մեծ հրնչողություն ունեցող նկատառումների հետ միասին նաև կառաջադրվեն կոնկրետ հարցեր, դիտողություններ կարվեն կուսակցական, սովետական, տնտեսական մարմինների աշխատանքի վերաբերյալ։ Ոչ մի օգտակար միտք, ոչ մի առաջարկություն չպետք է մնա առանց ուշադրության։ Կարևոր է, որ փաստաթղթերի քննարկման ընթացքում աշխատավորները իմանան, որ իրենց քննադատական ահազանգերը լսվել են, որ իրենց առաջարկությունների առթիվ համապատասխան միջոցներ են ձեռնարկվում։ Սա մեզ համար սկզբունքային հարց է։

Լավ կլիներ, օգտագործելով Հիմնական ուղղությունների վրա կատարված աշխատանքի փորձը, դրանց քննարկման հետ միաժամանակ ծավալել հնգամյա պլանի մշակումը։ Դա հնարավորություն կընձեռի այն քննարկել և հաստատել անմիջապես համագումարից հետո։

Համագումարի նախապատրաստության եզրափակիչ փուլը բարձր պահանջներ է ներկայացնում մասսայական ինֆորմացիայի և պրոպագանդայի միջոցներին։ Նրանք կոչված են դառնալու քննարկման համաժողովրդական ամբիոն, ի մի բերելու մասսաների գաղափարները, կարծիքները, փորձը, ձևավորելու աշխատանքային և գաղափարաբարոյական այն բարձր տրամադրությունը, առանց որի անկարելի է որևէ պլանի իրականացումը։

Ընկերնե՛ր, որքան էլ ոգեշնչող լինեն մշակված պլանները, նախատեսված բնագծերին կարելի է հասնել լարված, բարձրարտադրողական աշխատանքով միայն։ Այժմ հատկապես հարկավոր են յուրաքանչյուր սովետական մարդու, յուրաքանչյուր աշխատավորական կոլեկտիվի, յուրաքանչյուր կուսակցական կազմակերպության կոնկրետ գործերը։ Հասել է է՛լ ավելի ակտիվ գործողությունների ժամանակը, և դա այսօր գլխավորն է։ Կուսակցական, սովետական, տնտեսական, արհմիութենական կազմակերպությունները պարտավոր են ամբողջ պոտենցիալը, մեր բոլոր ռեսուրսներն ու հնարավորությունները և ամենից առաջ մարդկային գործոնը մոբիլիզացնել հետևողականորեն կատարելու ծառացած խնդիրները։

Այդպիսի աշխատանք մենք սկսել ենք։ Ընդունվել են կարևոր որոշումներ, խոշոր միջոցառումներ են իրականացվում տնտեսական, սոցիալական, գաղափարախոսական ոլորտներում։ Հարկավոր է այսուհետև էլ գործել մշակ-

ված քաղաքական գծի ոգով, անշեղորեն ընթանալ նախատեսված կուրսով։ Ամրապնդելով կարգապահությունը և կարգուկանոնը ամեն ինչում, ակտիվորեն օգտագործելով բարոյական ու նյութական ազդակները, ավելի ու ավելի մեծ ասպարեզ բացելով մասսաների նախաձեռնության և ստեղծագործության համար, կարևոր է այսուհետև էլ արագացնել առաջընթաց շարժման տեմպերը։

Աշխատավորական կոլեկտիվների կազմակերպչական, քաղաքական և տնտեսական բոլոր ջանքերը, նրանց ամբողջ եռանդը պետք է այնպես կենտրոնացնել, որ ամենալավ արդյունքներով ավարտենք թե՛ այս տարին և թե ամբողջ հնգամյակը, արժանավայել դիմավորենք մեր լենինյան կուսակցության XXVII համագումարը։ Այժմ սա թե՛ գործնական և թե քաղաքական ամենաանհետաձգելի խնդիրն է։

Պատմական փորձը համոզիչ կերպով վկայում է. ժողովրդի երջանկության ամենավսեմ երազանքը, եթե նույնիսկ պատկանում է հանճարին, սոսկ ազնիվ երազանք է մնում, եթե չի տիրապետում միլիոնավորների մտքերին ու սրտերին, իսկ ժողովրդական զանգվածների սեփականությունը դարձած առաջավոր գաղափարները վերածվում են առաջադիմության հզոր շարժիչ ուժի։

Լենինյան կուսակցության քաղաքականությունը, նրա բանականությունն ու խիղճը ճիշտ են արտահայտում այն, ինչ գիտակցում է ժողովուրդը, նրա խոհերը, իղձերն ու հույսերը։ Եվ մենք համոզված ենք, որ կոմունիզմի մեծ գործը, որին նվիրվել է կուսակցությունը, անպարտելի է։

(Զեկուցումը լսվեց մեծ ուշադրությամբ և ընդունվեց երկարատև ծափահարություններով)։

Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացե՛ք ՆԱԽԱԳԻԾ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

(Նոր խմբագրույթ)

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխության շնորհիվ ծնված սովետական երկիրը մեծ ու փառավոր ուղի է անցել։ Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ նվաճվել են համաշխարհային պատմական հաղթանակներ։ Հետևողականորեն արտահայտելով բանվոր դասակարգի, բոլոր աշխատավորների շահերը, զինված մարքս-լենինյան ուսմունքով, հեղափոխական պայքարի ու սոցիալիստական շինարարության բազմահարուստ փորձով, ՍՄԿԿ-ն սովետական ժողովրդին վստահորեն առաջնորդում է կոմունիստական արարման ու խաղաղության կուրսով։

Կուսակցությունը քաղաքական ասպարեզ եկավ որպես հասարակության սոցիալիստական վերափոխման՝ կոմունիստների առաջին ծրագրային փաստաթղթի՝ «Կոմունիստական կուսակցության մանիֆեստի» մեջ հռչակված գաղափարների, միջազգային բանվորական շարժման հեղափոխական ավանդույթների, Փարիզի կոմունայի հերոսների անմար սխրանքի արժանավոր ժառանգորդ։ Գիտական կոմունիզմի հիմնադիրներ Կարլ Մարքսը և Ֆրիդրիխ Էնգելսը, հենվելով դասակարգային պայքարի պատմական փորձի, մարդկության առաջավոր մտքի նվաճումների վրա, հայտնագործեցին հասարակական զարգացման օբյեկտիվ օրենքները, տեսականորեն ապացուցեցին կապիտալիզմի խորտակման անխուսափելիությունը, հիմնավորեցին պրոլետարիատի համաշխարհային պատմական առաքելությունը՝ որպես նոր, սոցիալիստական կարգերը կերտողի։ Նրանց «Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացե՛ք» բոցաշունչ կոչը այսօր էլ մնում է բանվորական շարժման մարտական լոզունգը։

Մարքսի և Էնգելսի գործի հանճարեղ շարունակող Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը պատմական նոր պայմաններում համակողմանիորեն զարգացրեց նրանց ուսմունքը, պատասխաններ տվեց արդիականության արմատական հարցերին, բանվորական շարժումը զինեց սոցիալիստական հեղափոխության ու սոցիալիստական շինարարության տեսությամբ, պատերազմի ու խաղաղության պրոբլեմներին վերաբերող հայացքների գիտական համակարգով։

Մարքսիզմ-լենինիզմը միասնական հեղափոխական ուսմունք է։ Մեծ Լենինի ստեղծած կուսակցությունը դարձավ բանվորական շարժման հետ գիտական սոցիալիզմի միացման, տեսության ու պրակտիկայի անխզելի միասնության կենդանի մարմնավորումը։

Կուսակցությունը միշտ եղել է, կա և կլինի մարքսիզմ-լենինիզմի կուսակցություն, հեղափոխական գործողության կուսակցություն։

Յուրաքանչյուր պատմական փուլում ՍՄԿԿ-ն լուծել է իր ծրագրերում գիտականորեն հիմնավորված խնդիրներ։

Առաջին ծրագիրն ընդունելով երկրորդ համագումարում՝ 1903 թվականին, բոլշևիկյան կուսակցությունը Ռուսաստանի բանվոր դասակարգին, գյուղացիությանը, բոլոր աշխատավորներին պայքարի տարավ՝ տապալելու ցարական ինքնակալությունը, իսկ ապա՝ կապիտալիստական կարգերը, անցավ Ռուսաստանի երեք հեղափոխությունների բոցերի միջով։ 1917 թվականի հոկտեմբերին բանվոր դասակարգը քաղաքական իշխանությունը վերցրեց իր ձեռ-

քը։ Պատմության մեջ առաջին անգամ առաջացավ բանվորների ու գյուղացիների պետություն։ Սկսվեց նոր աշխարհի արարումը։

Երկրորդ ծրագիրն ընդունելով VIII համագումարում՝ 1919 թվականին, կուսակցությունն առաջադրեց սոցիալիզմի կառուցման խնդիրը։ Ընթանալով չտրորված ուղիներով, հաղթահարելով հսկայական դժվարություններ, դրսևորելով չտեսնված հերոսություն, սովետական ժողովուրդը կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ կենսագործեց Լենինի մշակած սոցիալիստական շինարարության պլանը։ Սոցիալիզմը մեր երկրում դարձավ իրողություն։

Երրորդ ծրագիրն ընդունելով XXII համագումարում՝ 1961 թվականին, կուսակցությունը հսկայական աշխատանք ծավալեց կոմունիստական շինարարության բոլոր ուղղություններում։ Սովետական ժողովուրդը մեծ հաջողությունների հասավ արտադրողական ուժերի, տնտեսական ու սոցիալական հարաբերությունների, սոցիալիստական դեմոկրատիայի, մշակույթի զարգացման ասպարեզում, նոր մարդու ձևավորման գործում։ Երկիրը թևակոխեց զարգացած սոցիալիզմի փուլը։ Աճեց Սովետական Միության դերը որպես պայքարի հզոր գործոն ընդդեմ ճնշման, ագրեսիայի և պատերազմի իմպերիալիստական քաղաքականության, հանուն խաղաղության, դեմոկրատիայի և սոցիալական առաջադիմության։

Երրորդ ծրագրի ընդունումից հետո անցած ժամանակը հաստատեց նրա տեսական ու քաղաքական գլխավոր հիմնադրույթների ճշտությունը։ Դրա հետ մեկտեղ՝ կուտակված փորձը, երկրի ներքին կյանքում և համաշխարհային ասպարեզում կատարված փոփոխությունների գիտական իմաստավորումը հնարավորություն են ընձեռում ավելի ճշգրիտ և ավելի կոնկրետ սահմանելու սովետական հասարակության զարգացման հեռանկարները, վերջնական նպատակին՝ կոմունիզմին հասնելու ուղիներն ու միջոցները, միջազգային քաղաքականության խնդիրները պատմական նոր պայմաններում։

ՍՄԿԿ-ի երրորդ ծրագիրը իր ներկա խմբագրությամբ սոցիալիզմի պլանաչափ ու համակողմանի կատարելագործման ծրագիրն է, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու հիման վրա դեպի կոմունիզմ սովետական հասարակության հետագա առաջընթացի ծրագիրը։ Դա հանուն խաղաղության ու սոցիալական առաջադիմության պայքարի ծրագիրն է։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻՑ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻՆ ԵՎ ԿՈՄՈՒՆԻԶՄԻՆ ԱՆՑՆԵԼԸ ԱՐԴԻ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆ Է

I. Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխությունը և սոցիալիզմի կառուցումը ՍՍՀՄ-ում

Մարդկության դեպի սոցիալիզմ կատարած համաշխարհային պատմական շրջադարձը, որն սկսվեց Հոկտեմբերյան հեղափոխությամբ, հասարակական զարգացման օրինաչափ հետևանքն է։

Կապիտալիզմը մարդկության պատմության մեջ շահագործողական վերջին հասարակարգն է։ Հուժկու մղում տալով արտադրողական ուժերի զարգացմանը, նա այնուհետև խոչընդոտի վերածվեց հասարակական առաջադիմության ճանապարհին։

Կապիտալիզմի ամբողջ պատմությունը նրա հիմնական հակասության՝ արտադրության հանրային բնույթի և յուրացման մասնավոր կապիտալիստական ձևի միջև եղած հակասության, բանվոր դասակարգի և բոլոր աշխատավորների շահագործման ուժեղացման, աշխատանքի ու կապիտալի, ճնշվածների ու ճնշողների միջև պայքարի սրման պատմություն է, դա աշխատավոր մարդկանց անհամար աղետներ բերող տնտեսական ճգնաժամերի, սոցիալ-քաղաքական ցնցումների, զավթողական պատերազմների ու կոնֆլիկտների պատմություն է։

Կապիտալի համակենտրոնացման ու կենտրոնացման պրոցեսը XX դարի սկզբին հանգեցրեց կապիտալիստների մոնոպոլիստական հզոր միությունների ստեղծման, որոնք զավթեցին տնտեսական ու քաղաքական ամբողջ կյանքի գլխավոր լծակները։ Կապիտալիզմը թևակոխեց իր բարձրագույն և վերջին ստադիան՝ իմպերիալիզմի ստադիան։ Լենինի արտահայտությամբ՝ «իմպերիալիստական կապիտալիզմը դարձավ ազգերի մեծագույն ճնշողը», ագրեսիվ պատերազմների հիմնական աղբյուրը։

Իմպերիալիզմի ստադիայում նյութական պայմաններ են ստեղծվում կապիտալիստական արտադրական հարաբերությունները սոցիալիստականով փոխարինելու համար, հասունանում են հաղթական սոցիալիստական հեղափոխության օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ նախադրյալները։ Հին հասարակության հեղափոխական վերափոխիչի և նորի կերտողի առաքելությունը պատմությունը դրել է բանվոր դասակարգի վրա։ Իրականացնելով այն՝ նա արտահայտում է ո՛չ միայն իր դասակարգային շահերը, այլև բոլոր աշխատավորների շահերը։

Ռուսաստանում իմպերիալիզմի հակասությունները, որոնք խորանում էին ցարիզմի գործադրած ճնշումով, ճորտատիրության մնացուկներով, դրսևորվեցին բացառիկ ուժով։ Ռուսաստանը եղավ միջազգային իմպերիալիզմի առավել թույլ օղակը, նրա հակասությունների հանգուցակետը։ Հենց այստեղ տեղափոխվեց համաշխարհային հեղափոխական շարժման կենտրոնը։ Ռուսաստանի պրոլետարիատի առջև ծառացավ մի դժվարագույն և անչափ պատասխանատու խնդիր՝ առաջինը փշրել բուրժուազիայի համաշխարհային տիրապետության շղթան։ Այդ բանը կարելի էր անել նոր տիպի կուսակցության՝ պրոլետարիատի մարտական հեղափոխական կազմակերպության ղեկավարությամբ միայն։

Բոլշևիկյան կուսակցության կազմավորումը շրջադարձային կետ եղավ Ռուսաստանի և միջազգային բանվորական շարժման պատմության մեջ։ Դա եղավ հասարակական զարգացման օբյեկտիվ պահանջմունքի, պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի արտահայտությունը, Լենինի, նրա շուրջը համախմբված մարքսիստների գիտական խորաթափանցության արգասիքը, նրանց քաղաքական ու կազմակերպչական անդուլ գործունեության արդյունքը։ «Տվեք մեզ հեղափոխականների կազմակերպություն, և մենք շուռ կտանք Ռուսաստանը» լենինյան կրքոտ կոչը ջերմ արձագանք գտավ բանվորների, Ռուսաստանի հասարակության առաջավոր մարդկանց, աշխատավոր ժողովրդի լավագույն ներկայացուցիչների մտքի ու սրտի մեջ։ Լենինը մշակեց կուսակցության գաղափարախոսական, քաղաքական ու կազմակերպական սկզբունքները, մասսաների շրջանում նրա աշխատանքի մեթոդները։ Նոր տիպի կուսակցությունը ստեղծվում էր ռևիզիոնիզմի և աջ օպորտունիզմի, դոգմատիզմի և ձախ ավանտյուրիզմի դեմ մղվող անհաշտ մարտերում։

Արդեն 1905—1907 թվականների հեղափոխությունը՝ իմպերիալիզմի դարաշրջանի առաջին ժողովրդական հեղափոխությունը, ցուցադրեց բանվոր դասակարգի ուժը, եղավ պրոլետարիատի գալիք հաղթանակների նախերգանքը։ 1917 թվականի փետրվարյան բուրժուադեմոկրատական հեղափոխությունը սրբեց-տարավ ցարիզմը։ Բայց այն ժողովրդական զանգվածներին չազատեց սոցիալական ու ազգային ճնշումից, իմպերիալիստական պատերազմի բեռից, չլուծեց այն հակասությունները, որ բզկտում էին ռուսաստանյան հասարակությունը։ Ժամանակի անվիճելի պահանջը դարձավ սոցիալիստական հեղափոխությունը։

Ռուսաստանի բանվոր դասակարգը աչքի ընկավ բարձրագույն հեղափոխականությամբ և կազմակերպվածությամբ։ Նրա գլուխ կանգնած էր քաղաքական մարտերում կոփված, առաջավոր հեղափոխական տեսությանը տիրապետող բոլշևիկյան կուսակցությունը։ Լենինը կուսակցությանը զինեց պայ-

քարի հստակ հեռանկարով՝ ստեղծելով իմպերիալիզմի պայմաններում նախ մեկ կամ առանձին վերցրած մի քանի երկրներում պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակի հնարավորության մասին ուսմունքը։

Բոլշևիկների կուսակցության կոչով և նրա ղեկավարությամբ բանվոր դասակարգը վճռական մարտի ելավ ընդդեմ կապիտալի իշխանության։ Կուսակցությունը մի հուժկու հոսանքի մեջ միավորեց պրոլետարական պայքարը հանուն սոցիալիզմի, գյուղացիական պայքարը հանուն հողի, Ռուսաստանի ճնշված ժողովուրդների ազգային ազատագրական պայքարը, իմպերիալիստական պատերազմի դեմ, խաղաղության օգտին ծավալված համաժողովրդական շարժումը և այն նպատակամղեց բուրժուական կարգերի տապալմանը։

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխությունը դարձավ համաշխարհային պատմության բեկումնային իրադարձություն, որոշեց համաշխարհային զարգացման գլխավոր ուղղությունը և հիմնական միտումները։ Նա դրեց կապիտալիզմը նոր, կոմունիստական հասարակական-տնտեսական ֆորմացիայով փոխարինելու անհաղթահարելի պրոցեսի սկիզբը։

Պատմության մեջ առաջին անգամ առաջացավ պրոլետարիատի դիկտատուրայի պետություն։ Բանվոր դասակարգը, իր շուրջը համախմբելով բոլոր աշխատավորներին, ձեռնամուխ եղավ կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու ժամանակաշրջանի բազմաբարդ խնդիրների լուծմանը, նոր հասարակության հիմքերի ստեղծմանը։

Քաղաքական իշխանության նվաճումը, քաղաքացիական պատերազմի ռազմաճակատներում տարած հաղթանակները, օտարերկրյա ռազմական ինտերվենցիայի ջախջախումը, նոր կյանքի կառուցման բացված հեռանկարները առաջ բերեցին աշխատավոր զանգվածների ուժերի և հեղափոխական եռանդի հուժկու հորդում։ Նրանք հաղթահարեցին տնտեսական քայքայման, բուրժուազիայի հակահեղափոխական դավադրությունների ու սաբոտաժի, երկրի տեխնիկատնտեսական ու կուլտուրական հետամնացության հետևանքով առաջացած զրկանքներն ու դժվարությունները։ Անցման ժամանակաշրջանում դասակարգային պայքարը մերթ ընդ մերթ սուր բախումների բնույթ էր ստանում։ Սովետների երկիրը ենթարկվում էր թշնամական կապիտալիստական շրջապատի կատաղի գրոհներին, ռազմական ու քաղաքական բազմաթիվ պրովոկացիաների։

Հենվելով մասսաների խանդավառության վրա, ետ մղելով աջ և «ձախ» օպորտունիստների հարձակումները, ամրապնդելով իր գաղափարաքաղաքական ու կազմակերպական միասնությունը, կուսակցությունը անշեղորեն վարում էր սոցիալիզմի կառուցման լենինյան գլխավոր գիծը։

Ժողովրդի ձեռքն անցան արտադրության հիմնական միջոցները։ Հողի, գործարանների, ֆաբրիկաների, բանկերի **ազգայնացումը** անհրաժեշտ նախադրյալներ ստեղծեց հանրային սոցիալիստական սեփականության հաստատման ու զարգացման, տնտեսության պլանային սիստեմի կազմակերպման համար։ Երկրի **ինդուստրացումը** Սովետական Միությունը վերածեց հզոր արդյունաբերական տերության։ Տնտեսական հարաբերություններում, գյուղացիության ամբողջ կացութաձևում խոշոր շրջադարձ եղավ գյուղատնտեսության **կոլեկտիվացումը**։

Սոցիալ-տնտեսական ամուր հիմքի վրա դրվեց բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքը։ **Կուլտուրական հեղափոխության** շնորհիվ վերացվեց անգրագիտությունը, լայն ասպարեզ բացվեց աշխատավոր մարդու ստեղծագործական ուժերի զարգացման, նրա հոգևոր ծաղկման համար, ձևավորվեց սոցիալիստական մտավորականություն, մարքս-լենինյան գաղափարախոսությունը տիրապետող դարձավ սովետական մարդկանց գիտակցության մեջ։

Սոցիալիզմի ակնառու նվաճումն է **ազգային հարցի** լուծումը։ Հոկտեմբերի հաղթանակը մեկընդմիշտ վերջ դրեց ազգային ճնշմանը և ազգերի անիրավահավասարությանը։ Հսկայական դեր խաղաց կամավոր հիմունքներով, ազատ իրավահավասար ժողովուրդների միավորումը միասնական բազմազգ պետության՝ Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության

մեջ։ Սոցիալիստական շինարարության ընթացքում ապահովվեց նախկին ազգային ծայրամասերի տնտեսական, սոցիալական ու մշակութային արագ առաջընթացը։ Անցյալի գիրկն անցավ ազգային երկպառակությունը, կյանքի նորմ դարձան ՍՍՀՄ բոլոր ժողովուրդների եղբայրական բարեկամությունը, սերտ համագործակցությունը և փոխօգնությունը։

Այս ամենը նշանակում էր, որ կատարվել է համաշխարհային պատմական կարևորության սոցիալական հեղաշրջում՝ մեկընդմիշտ վերջ է տրված մասնավոր սեփականության դարավոր տիրապետությանը, վերացված է մարդու կողմից մարդու շահագործումը։ Բանվոր դասակարգի, կոլտնտեսային գյուղացիության, ժողովրդական մտավորականության, բոլոր ազգությունների աշխատավորների ընդհանուր շահերի բազայի վրա հաստատվեց սովետական հասարակության սոցիալ-քաղաքական և գաղափարական միասնությունը։ Աշխատավոր մարդը դարձավ երկրի լիիշխան տերը։ **ՍՍՀՄ-ում հիմնականում կառուցվեց սոցիալիստական հասարակություն։**

Նոր կարգերի համար ահեղ փորձություն եղավ Հայրենական մեծ պատերազմը։ Համախմբվելով կուսակցության շուրջը, ցուցաբերելով չտեսնված հերոսություն, սովետական ժողովուրդը և նրա զինված ուժերը խորտակիչ պարտության մատնեցին համաշխարհային իմպերիալիստական ռեակցիայի հարվածային ջոկատին։

Իր հաղթանակով Սովետական Միությունը վճռական ավանդ ներդրեց նացիստական ստրկությունից Եվրոպայի ժողովուրդների ազատագրման, հիտլերիզմի խավարամտությունից համաշխարհային քաղաքակրթությունը փրկելու գործում։ Գերմանական ֆաշիզմի և ճապոնական միլիտարիզմի ջախջախումը նոր հնարավորություններ բացեց խաղաղության, դեմոկրատիայի, ազգային ազատագրության և սոցիալիզմի օգտին ժողովուրդների պայքարի համար։ Սովետական ժողովրդի հաղթանակը է՛լ ավելի բարձրացրեց սովետական պետության միջազգային հեղինակությունը։

Կարճ ժամանակամիջոցում ՍՍՀՄ-ը բուժեց պատերազմի ծանր վերքերը, զգալիորեն ամրապնդեց իր տնտեսական, գիտատեխնիկական և պաշտպանական պոտենցիալը, ամրապնդեց միջազգային դիրքերը։ **Սոցիալիզմը մեր երկրում հաղթանակեց լիովին և վերջնականապես։**

Հենվելով ձեռք բերվածի վրա, սովետական հասարակությունը շարունակում է վստահորեն առաջ ընթանալ տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական և հոգևոր զարգացման բոլոր ուղղություններով։ Երկրում ստեղծվել է միասնական ժողովրդատնտեսական համալիր։ Նոր խոշոր շրջաններ են յուրացվել երկրի հյուսիսում և արևելքում, բարելավվել է բնության օգտագործումը։ Զգալիորեն աճել են ազգային եկամուտը, հանրային աշխատանքի արտադրողականությունը։ Էապես բարձրացել է ժողովրդի բարեկեցության մակարդակը, իրացվել է բնակարանային շինարարության վիթխարի ծրագիր։ Բազմապատկվել է ժողովրդի հոգևոր հարստությունը, իրականացվել է անցում ընդհանուր միջնակարգ կրթության, ակնառու հաջողությունների են հասել սովետական գիտությունն ու տեխնիկան։ Սովետական Միությունում են կառուցվել առաջին ատոմային էլեկտրակայանը և առաջին ատոմային սառցահատը, արձակվել Երկրի առաջին արհեստական արբանյակը, իրականացվել առաջին օդաչուավոր տիեզերանավի թռիչքը։

Ամրապնդվել են սոցիալիստական հասարակական հարաբերությունները։ Ձևավորվել է մարդկանց սոցիալական և ինտերնացիոնալ նոր հանրություն՝ սովետական ժողովուրդը։

Ցուցաբերելով բոլշևիկյան սկզբունքայնություն և ինքնաքննադատություն, հենվելով մասսաների աջակցության վրա, կուսակցությունը մեծ աշխատանք է կատարել անհատի պաշտամունքի հետևանքները, կուսակցական և պետական ղեկավարման լենինյան նորմերից թույլ տրված շեղումները վերացնելու, սուբյեկտիվիստական, վոլյունտարիստական բնույթի սխալները շտկելու համար։ Հետագա զարգացում է ստացել սոցիալիստական դեմոկրատիան, ամրապնդվել է սովետական օրինականությունը։

Սոցիալիզմի պատմական նվաճումը հանդիսացավ ռազմաստրատեգիա-

կան զուգակշռության հաստատումը ՍՍՀՄ-ի և ԱՄՆ-ի, Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպության և ՆԱՏՕ-ի միջև։ Այն ամրապնդեց ՍՍՀՄ-ի, սոցիալիզմի երկրների և բոլոր առաջադեմ ուժերի դիրքերը, ի դերև հանեց համաշխարհային միջուկային պատերազմում հաղթանակի հասնելու իմպերիալիզմի ագրեսիվ շրջանների հաշվարկները։ Այդ հավասարակշռության պահպանումը խաղաղության և միջազգային անվտանգության ապահովման լուրջ երաշխիք է։

ՍՍՀՄ-ի, մյուս սոցիալիստական երկրների փորձը համոզիչ կերպով ցուցադրում է նոր հասարակության, որպես մարդկության առաջադիմության՝ կապիտալիզմին գերազանցող աստիճանի, սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական, գաղափարական ու բարոյական անվիճելի առավելությունները, պատասխան տալիս հարցերի, որոնք ի վիճակի չեն լուծելու բուրժուական կարգերը։

Սոցիալիզմը մի հասարակություն է, որի դրոշին գրված է՝ «ամեն ինչ՝ հանուն մարդու, ամեն ինչ՝ մարդու բարօրության համար»։ Դա մի հասարակություն է, որտեղ՝

— արտադրության միջոցները ժողովրդի ձեռքում են, մեկընդմիշտ վերջ է տրված մարդու կողմից մարդու շահագործմանը, սոցիալական ճնշմանը, արտոնյալ փոքրամասնության իշխանությանը, միլիոնավոր մարդկանց աղքատությանն ու անգրագիտությանը.

— ամենալայն ասպարեզ է բացված արտադրողական ուժերի դինամիկ ու պլանաչափ զարգացման համար, գիտատեխնիկական առաջընթացն իր հետ բերում է ոչ թե միլիոնավոր մարդկանց գործազրկություն, այլ ամբողջ ժողովրդի բարեկեցության անշեղ բարձրացում.

— ապահովված է աշխատելու և «յուրաքանչյուրից՝ ըստ իր ընդունակությունների, յուրաքանչյուրին՝ ըստ իր աշխատանքի» սկզբունքին համապատասխան դրա արդարացի վարձատրման հավասար իրավունքը, բնակչությունն օգտվում է սոցիալական այնպիսի բարիքներից, ինչպիսիք են անվճար բուժսպասարկումը, լուսավորությունը, նվազագույն վարձով բնակարանը.

— հաստատվել է բանվոր դասակարգի, կոլտնտեսային գյուղացիության և մտավորականության անխախտ դաշինք, կանանց տրված են տղամարդկանց հետ իրոք հավասար իրավունքներ, երիտասարդ սերնդի առջև բաց է գալիք օրվա հուսալի ուղին, երաշխավորված է աշխատանքի վետերանների սոցիալական ապահովությունը.

— վերացված է ազգային անհավասարությունը, հաստատված է բոլոր ազգերի և ազգությունների փաստացի և իրավական հավասարություն, բարեկամություն ու եղբայրություն.

— հաստատվել և զարգանում է իսկական դեմոկրատիան՝ ժողովրդի համար և հենց իր՝ ժողովրդի կողմից իրագործվող իշխանությունը, ապահովված է քաղաքացիների առավել լայն ու լիիրավ մասնակցությունն արտադրական, հասարակական ու պետական գործերի կառավարմանը.

— ազատության, մարդու իրավունքների, անհատի արժանապատվության գաղափարները հագեցված են իրական կենսաբովանդակությամբ, ապահովվում է իրավունքների և պարտականությունների միասնությունը, գործում են բարոյականության նույն օրենքներն ու նորմերը, նույն կարգապահությունը բոլորի և յուրաքանչյուրի համար.

— տիրապետում է հիրավի մարդասիրական մարքս-լենինյան գաղափարախոսությունը, ժողովրդական զանգվածները հաղորդակցված են գիտելիքների բոլոր աղբյուրներին, ստեղծված է առաջավոր մշակույթ, որը ներառնում է ամենայն լավագույնը ընդհանուր համաշխարհային մշակույթից.

— ստեղծվել է սոցիալական արդարության, կոլեկտիվիզմի և ընկերական փոխօգնության վրա հիմնված սոցիալիստական ապրելակերպ, որը աշխատավոր մարդուն վստահություն է ներշնչում ապագայի հանդեպ, նրան հոգեպես և բարոյապես վեհացնում որպես հասարակական նոր հարաբերությունների, սեփական ճակատագրի կերտողի։

Սոցիալիզմը մի հասարակություն է, որի մտքերն ու գործողությունները միջազգային ասպարեզում նպատակամղված են ժողովուրդների անկախության

ու սոցիալական առաջադիմության ձգտման պաշտպանությանը, ենթարկված են գլխավոր խնդրին՝ խաղաղության պահպանմանն ու ամրապնդմանը։

Սովետական ժողովրդի համառ աշխատանքը, տնտեսության մեջ, սոցիալական ու քաղաքական ոլորտներում, գիտության ու մշակույթի ասպարեզում ձեռք բերված խոշոր հաջողությունները մեր երկիրը հասցրին պատմական նոր բնագծերի, որոնք սկզբնավորեցին զարգացած սոցիալիզմի փուլը։ Օրակարգում դրվեց սոցիալիստական հասարակության ըստ ամենայնի և համակողմանի կատարելագործման, նրա հնարավորությունների և առավելությունների է՛լ ավելի լրիվ ու արդյունավետ օգտագործման խնդիրը։

II. Առաջադիմության և հետադիմության ուժերի պայքարը արդի աշխարհում

Մեծ Հոկտեմբերի սկզբնավորած սոցիալական ազատագրության համաշխարհային պատմական պրոցեսը գերմանական ֆաշիզմի և ճապոնական միլիտարիզմի ջախջախումից հետո Եվրոպայի, Ասիայի, իսկ այնուհետև նաև Ամերիկայի մի շարք երկրներում նշանավորվեց շահագործողների իշխանության տապալումով։ Սոցիալիզմը, որը սկզբնապես իրականություն էր դարձել մեր երկրում, վերածվեց համաշխարհային սիստեմի։ Միջազգային մասշտաբով պրակտիկայով ստուգված է նոր հասարակության կառուցման մարքս-լենինյան տեսությունը, սոցիալիզմը հաստատվել է երկրագնդի հսկայական տարածություններում, երկրների մի ամբողջ խմբի օրինակով ակնբախորեն հաստատված են նրա անվիճելի առավելությունները, կոմունիստական քաղաքակրթության արարման ճանապարհով են գնում հարյուր միլիոնավոր մարդիկ։ Հետզհետե նորանոր ժողովուրդներ են հրաժարվում կապիտալիզմին վստահելուց, չեն ցանկանում իրենց զարգացման հեռանկարները կապել նրա հետ, հաստատակամորեն ձգտում են հասարակական կառուցվածքի այնպիսի տիպի, հասարակական այնպիսի հարաբերությունների, որպիսիք արդեն ձևավորվել են սոցիալիստական երկրներում։ Սոցիալիզմի հաջողություններն առավել ևս տպավորիչ են, քանի որ դրանք ձեռք են բերվել պատմական ամենակարճ ժամկետներում, իմպերիալիզմի չդադարող ճնշման պայմաններում՝ տնտեսական բռնի ներգործումից ու գաղափարախոսական դիվերսիաներից մինչև հակահեղափոխական հեղաշրջումներ կազմակերպելու ուղղակի փորձերը։

Սոցիալիստական երկրներում կուտակված փորձի նշանակությունն անանց է։ Անցած տասնամյակները հարստացրին սոցիալիստական շինարարության պրակտիկան, ակնբախորեն ի հայտ բերեցին սոցիալիզմի աշխարհի բազմազանությունը։ Միևնույն ժամանակ այդ տասնամյակների փորձը վկայում է սոցիալիզմի զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունների հսկայական նշանակությունը, ինչպիսիք են՝ աշխատավորների իշխանությունը՝ բանվոր դասակարգի առաջատար դերով, հասարակության զարգացման ղեկավարումը գիտական սոցիալիզմի գաղափարախոսությամբ զինված կոմունիստական կուսակցության կողմից, արտադրության հիմնական միջոցների նկատմամբ հանրային սեփականության հաստատումը և այդ հիմքի վրա էկոնոմիկայի պլանաչափ աճը ի շահ ամբողջ ժողովրդի, «յուրաքանչյուրից՝ ըստ իր ընդունակությունների, յուրաքանչյուրին՝ ըստ իր աշխատանքի» սկզբունքի իրագործումը, սոցիալիստական դեմոկրատիայի զարգացումը, բոլոր ազգերի և ազգությունների իրավահավասարությունն ու բարեկամությունը, դասակարգային թշնամիների ոտնձգություններից հեղափոխական նվաճումների պաշտպանությունը։

Սոցիալիստական երկրներից յուրաքանչյուրի կոնկրետ պայմաններում ընդհանուր օրինաչափությունների կիրառումը նրանց վստահ առաջընթացի, աճի դժվարությունների հաղթահարման և առաջացող հակասությունների ժամանակին լուծման հիմքն է, կառավարող կոմունիստական կուսակցությունների իրական ներդրումը սոցիալիստական զարգացման ընդհանուր պրոցեսում։

Սոցիալիզմը կյանքի է կոչել միջազգային հարաբերությունների նոր, աննախադեպ տիպ, որոնք ձևավորվում են սոցիալիստական պետությունների միջև։ Դրանց ամրակուռ հիմքը մարքս-լենինյան գաղափարախոսությունն է, դասակարգային համերաշխությունը, բարեկամությունը, համագործակցությունն ու փոխօգնությունը նոր հասարակության կառուցման ու պաշտպանության խնդիրները լուծելիս, իրավահավասարությունը, յուրաքանչյուր պետության անկախությունն ու սուվերենությունը հարգելը։

Սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի հարաբերությունները առավել լրիվ մարմնավորվել են սոցիալիստական ընկերակցության մեջ։ Ընկերակցության երկրները՝ Տնտեսական փոխօգնության խորհրդի, Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպության մասնակիցները, միավորված են արմատական շահերի ու նպատակների ընդհանրությամբ, բազմապլան լայն համագործակցության կապերով, կոորդինացնում են իրենց գործողությունները միջազգային գործերում։ Պատմությունը չի իմացել երկրների այնպիսի ընկերակցություն, որտեղ ոչ ոք առանձնահատուկ իրավունքներ և արտոնություններ չունի ու չի կարող ունենալ, որտեղ միջազգային հարաբերությունները իրոք վերածվել են ժողովուրդների հարաբերությունների, որտեղ կենդանի արդյունավետ կապեր են ձևավորվել ու զարգանում ամենատարբեր մակարդակներով՝ կուսակցական ու պետական բարձրագույն ղեկավարությունից մինչև աշխատավորական կոլեկտիվները։ Ընկերակցությունը բազմապատկում է եղբայրական պետությունների ուժերը սոցիալիստական շինարարության ասպարեզում, օգնում ապահովելու նրանց հուսալի անվտանգությունը։

Սոցիալիզմի բուն էությունից է բխում սոցիալիստական երկրների հետզհետե ավելի շատ մերձենալու օբյեկտիվ պահանջմունքը։ Եթե կապիտալիստական աշխարհում գործում է տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական ու մշակութային զարգացման անհամաչափության օրենքը, ուժեղ երկրները հարստանում են թույլերին կողոպտելու հաշվին և ամեն կերպ ամրակայում նրանց ետ մնալը, ապա սոցիալիզմը անհրաժեշտ պայմաններ է ստեղծում պակաս զարգացած երկրները առաջավորների մակարդակին հասցնելու համար։ Որքան բարձր ու որքան մոտ են սոցիալիստական երկրների հասարակական զարգացման մակարդակները, այնքան հարուստ ու խոր է նրանց համագործակցությունը, այնքան օրգանական է նրանց մերձեցման պրոցեսը։

Սոցիալիզմի համաշխարհային սիստեմի գոյացումը, սոցիալիստական ընկերակցության ձևավորումն ու ամրապնդումը հանգեցրին միջազգային ասպարեզում ուժերի հարաբերակցության արմատական փոփոխման հօգուտ սոցիալական առաջադիմության, դեմոկրատիայի, ազգային ազատության և խաղաղության մարտնչող ժողովուրդների։ Սոցիալիստական ընկերակցությունը արդիականության ամենահեղինակավոր ուժն է, առանց որի չի կարող լուծվել համաշխարհային քաղաքականության ոչ մի հարց. դա երկրագնդի խաղաղության ամրակուռ պատվարն է, միջազգային հարաբերություններում առողջ, խաղաղ, դեմոկրատական հիմունքների ամենահետևողական պաշտպանը, գլխավոր խոչընդոտը իմպերիալիստական հետադիմության ճանապարհին։

Սոցիալիզմի երիտասարդ, ապագայամետ աշխարհին դիմակայում է դեռևս ուժեղ ու վտանգավոր, բայց արդեն իր բարձրակետն անցած կապիտալիզմի շահագործողական աշխարհը։ Կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամը խորանում է։ Անկասելիորեն նեղանում է նրա տիրապետության ոլորտը, հետզհետե ավելի ակներև է դառնում նրա պատմական դատապարտվածությունը։

Ժամանակակից կապիտալիզմը մեծապես տարբերվում է նրանից, որպիսին նա XX դարի սկզբին էր և նույնիսկ կեսերին։ Պետական մոնոպոլիստական կապիտալիզմի պայմաններում, որը մոնոպոլիաների և պետությունների ուժը միավորում է միասնական մեխանիզմի մեջ, վիթխարի չափերով աճած արտադրողական ուժերի և կապիտալիստական արտադրական հարաբերությունների կոնֆլիկտը հետզհետե ավելի է սրվում։ Ուժեղանում է էկոնոմիկայի ներքին անկայունությունը, ինչն արտահայտվում է նրա աճի ընդհանուր

տեմպերի դանդաղումով, ցիկլային և կառուցվածքային ճգնաժամերի միահյուսմամբ ու խորացմամբ։ Խրոնիկական հիվանդություն են դարձել զանգվածային գործազրկությունը, ինֆլյացիան, հսկայական չափերի են հասնում բյուջետային դեֆիցիտներն ու պետական պարտքերը։

Կապիտալիստական համակենտրոնացման և արտադրության ինտերնացիոնալացման անմիջական արդյունքն է վերազգային կորպորացիաների ուժեղացումը, որոնք վիթխարի շահույթներ են կորզում համաշխարհային մասշտաբով աշխատավորությանը շահագործելու հաշվին։ Նրանք ո՛չ միայն խարխլում են երիտասարդ պետությունների սուվերենությունը, այլև ոտնձգություններ կատարում զարգացած կապիտալիստական երկրների ազգային շահերի նկատմամբ։

Փորձելով հարմարվել փոփոխված իրադրությանը՝ կապիտալիզմը մշտապես խուսավարում է։ Բուրժուական պետությունը բյուջեի միջոցով ազգային եկամտի զգալի մասը վերաբաշխում է հօգուտ խոշոր կապիտալի, ձգտում է գիտատեխնիկական նորագույն նվաճումներն ի սպաս դնել իրեն։ Շահագործման մեխանիզմը դարձել է ավելի բարդ, ավելի նրբահնար։ Հետզհետե ավելի շատ շահույթներ են քամվում աշխատողների որակավորումից, մտավոր ուժերից և նյարդային էներգիայից։

Համաշխարհային սոցիալիզմի աճող ազդեցության պայմաններում աշխատավորների դասակարգային պայքարը ժամանակ առ ժամանակ կապիտալիստներին հարկադրում է դիմել մասնակի զիջումների, աշխատապայմանների, աշխատանքի վարձատրության, սոցիալական ապահովության որոշակի բարելավումների։ Դա արվում է, որպեսզի պահպանվի գլխավորը՝ կապիտալի տիրապետությունը։ Սակայն նման խուսավարումը հետզհետե ավելի հաճախ է զուգակցվում հարկադրանքի գործողությունների, աշխատավորների կենսամակարդակի վրա մոնոպոլիաների ու բուրժուական պետության ուղղակի հարձակման հետ։

Կապիտալիզմի օրոք գիտատեխնիկական հեղաշրջումը սոցիալական ծանր հետևանքներ է հարուցում։ Ձեռնարկությունների դարպասներից դուրս նետվող միլիոնավոր աշխատավորներ դատապարտվում են մասնագիտական որակազրկման, նյութական զրկանքների, կորցնում ամեն մի վստահություն ապագայի հանդեպ։ Կրթություն ստացած երիտասարդության զգալի մասը չի կարողանում իր ուժերի ու գիտելիքների գործադրման ասպարեզ գտնել, տառապում է իր վիճակի անելանելիությունից։ Զանգվածային գործազրկությունը պահպանվում է ցանկացած տնտեսական իրադրության դեպքում, իսկ դրա հետագա աճի իրական հեռանկարը ամենալուրջ ցնցումներով է հղի կապիտալիզմի համար որպես հասարակարգի։

Մոնոպոլիաները տիրապետող դիրքեր են զավթել էկոնոմիկայի ագրարային հատվածում։ Արտադրությունից դուրս են մղվում միլիոնավոր ֆերմերներ, իսկ նրանք, ում հաջողվում է փրկվել, գոյություն են պահպանում ուժից վեր աշխատանքի և զրկանքների գնով։ Ֆերմերական ընտանիքների ճակատագիրը ամբողջությամբ կախված է շուկայի տատանումներից և մոնոպոլիաների կամայականությունից։ Առանձնապես ծանր է նախկին գաղութների և կիսագաղութների գյուղացիության վիճակը։ Մանր ու միջակ քաղաքային ձեռնարկատերերը ավելի ու ավելի ուժեղ են շահագործվում խոշոր կապիտալի կողմից, կաշկանդված են ֆինանսական կախման ցանցով։

Նույնիսկ առավել զարգացած կապիտալիստական երկրներում մեծ է օթևանից զրկված, անգրագետ, բուժօգնությամբ չապահովված մարդկանց թիվը։ Պահպանվում է ազգային փոքրամասնությունների խայտառակ խտրականությունը, սահմանափակվում են կանանց իրավունքները։

Քաղաքական բնագավառում իմպերիալիզմին բնորոշ է բոլոր ուղղություններով հետադիմությունն ուժեղացնելու միտումը։ Այնտեղ, որտեղ աշխատավորները համառ պայքարով որոշակի դեմոկրատական իրավունքներ են նվաճել, պետական մոնոպոլիստական կապիտալը համառ, երբեմն հմտորեն քողարկված հարձակում է գործում այդ իրավունքների վրա։ Իր համար վտանգավոր իրավիճակներում նա առանց տատանվելու դիմում է քաղաքական

ահաբեկման, բռնացումների, տեռորի, պատժիչ գործողությունների: Հետզհետե ավելի ակտիվորեն է քաղաքական ասպարեզ ելնում նեոֆաշիզմը: Այնտեղ, որտեղ աշխատավորներին ճնշելու սովորական ձևերը չեն գործում, իմպերիալիզմը արմատավորում ու պաշտպանում է բռնակալական դիկտատուրաները առաջադեմ ուժերի նկատմամբ ուղղակի ռազմական հաշվեհարդար տեսնելու համար: Ձգտելով թուլացնել աշխատավորների ինտերնացիոնալ համերաշխությունը, իմպերիալիզմը բորբոքում ու հրահրում է ազգային եսամոլություն, շովինիզմ ու ռասիզմ, արհամարհանք ուրիշ ժողովուրդների իրավունքների ու շահերի, նրանց ազգային պատմամշակութային ժառանգության նկատմամբ:

Ժամանակակից կապիտալիզմի հակամարդասիրական գաղափարախոսությունը հետզհետե ավելի մեծ հարված է հասցնում մարդկանց հոգևոր աշխարհին: Անհատապաշտության և ամեն ինչի թույլատրելիության պաշտամունքը, չարամիտ հակակոմունիզմը, որպես հարստացման աղբյուր մշակույթի շահագործումը հանգեցնում են հոգեզրկության արմատավորմանը, հասարակության բարոյական անկմանը: Իմպերիալիզմը ահաբեկչության ալիք է առաջացրել, որը համակել է կապիտալիստական հասարակությանը: Հետզհետե ավելի կործանարար է դառնում մասսայական ինֆորմացիայի բուրժուական միջոցների դերը, որոնք թմրեցնում են մարդկանց գիտակցությունը հօգուտ տիրապետող դասակարգի:

Խորանում է երկրների զարգացման անհամաչափությունը կապիտալիստական սիստեմի ներսում: Գոյացել են միջիմպերիալիստական մրցակցության երեք առաջատար կենտրոններ՝ ԱՄՆ, Արևմտյան Եվրոպա, Ճապոնիա: Նրանց միջև ուժեղանում է մրցակցային պայքարը վաճառահանման շուկաների, կապիտալի ներդրման ոլորտների, հումքի աղբյուրների համար, գիտատեխնիկական առաջընթացի վճռական բնագավառներում գերազանցության համար: Գոյանում են մրցակցության տնտեսական ու քաղաքական նոր կենտրոններ, ամենից առաջ Խաղաղօվկիանոսյան ավազանում և Լատինական Ամերիկայում: Սրվում են հակասությունները բուրժուական տերությունների միջև: ԱՄՆ-ի մոնոպոլիաների կայսերապետական հավակնություններն ու շահադիտական քաղաքականությունը, եսամոլ նկատառումներից ելնելով ուրիշ, նույնիսկ իրենց դաշնակից պետությունների շահերն ու անվտանգությունը զոհաբերելու նրանց պատրաստակամությունը հետզհետե ավելի լայն վրդովմունք ու տագնապ են առաջացնում աշխարհում:

Իմպերիալիզմն է պատասխանատվություն կրում կապիտալի ինդուստրիալ երկրների և ազատագրված պետությունների մեծամասնության տնտեսական զարգացման մակարդակների հսկայական ու աճող խզման համար, երկրագնդի վրա սովի, աղքատության, համաճարակային հիվանդությունների ընդարձակ գոտիների պահպանման համար:

Պատմական զարգացման ընթացքը որքան ուժգին է խարխլում իմպերիալիզմի դիրքերը, այնքան ժողովուրդների շահերի նկատմամբ թշնամական է դառնում նրա առավել հետադիմական ուժերի քաղաքականությունը: Իմպերիալիզմը դաժան դիմադրություն է ցույց տալիս հասարակական առաջընթացին, փորձեր անում կանգնեցնելու պատմության ընթացքը, խարխլելու սոցիալիզմի դիրքերը, սոցիալական փոխվրեժ լուծելու համաշխարհային մասշտաբով: Իմպերիալիստական պետությունները ձգտում են կոորդինացնել իրենց տնտեսական, քաղաքական ու գաղափարախոսական ստրատեգիան, փորձում են պայքարի ընդհանուր ճակատ ստեղծել ընդդեմ սոցիալիզմի, ընդդեմ բոլոր հեղափոխական, ազատագրական շարժումների:

Իմպերիալիզմը չի ցանկանում հաշվի նստել արդի աշխարհի քաղաքական իրողությունների հետ: Անտեսելով սուվերեն ժողովուրդների կամքը՝ նա ձգտում է նրանց զրկել զարգացման ուղին ինքնուրույնաբար ընտրելու իրավունքից, սպառնում է նրանց անվտանգությանը: Սա է աշխարհի տարբեր շրջաններում կոնֆլիկտների առաջացման գլխավոր պատճառը:

Միջազգային հետադեմ ուժերի միջնաբերդը ԱՄՆ-ի իմպերիալիզմն է: Նախ և առաջ հենց նրանից է բխում պատերազմի սպառնալիքը: Հավակնելով

աշխարհակալության, նա ինքնակոչ կերպով ամբողջ մայրցամաքներ հայտարարում է իր «կենսական շահերի» գոտիներ: ԱՄՆ-ի վարած թելադրանքի, մյուս պետություններին անիրավահավասար հարաբերությունների պարտադրման, հակաժողովրդական բռնացման վարչակարգերի պաշտպանության, ԱՄՆ-ին անցանկալի երկրների նկատմամբ խտրականության քաղաքականությունը կազմալուծում է միջպետական տնտեսական ու քաղաքական հարաբերությունները, խոչընդոտում նրանց նորմալ զարգացումը:

Վիետնամի դեմ մղած արյունոտ պատերազմը, Կուբայի բազմամյա շրջափակումը, պաղեստինյան ժողովրդի օրինական իրավունքների ոտնահարումը, Լիբանանում ձեռնարկված ինտերվենցիան, անպաշտպան Գրենադայի զինված զավթումը, Նիկարագուայի դեմ ուղղված ագրեսիվ գործողությունները՝ սրանք սոսկ մի քանիսն են այն անհամար չարագործություններից, որոնք մեկընդմիշտ կմնան որպես իմպերիալիզմի պատմության ամենախայտառակ էջեր:

Ժողովուրդների հանդեպ իմպերիալիզմի մեծագույն հանցագործությունը նրա սանձազերծած միջուկային և այլ սպառազինությունների իր մասշտաբներով աննախադեպ մրցավազքն է: Դա չլսված շահույթներ է բերում մոնոպոլիաներին: Ռազմական վիթխարի ծախսերը ծանր բեռի պես ընկնում են աշխատավորության ուսերին: Զենք արտադրող մոնոպոլիաները, գեներալիտետը, պետական բյուրոկրատիան, գաղափարախոսական ապարատը, ռազմականացված գիտությունը, միախառնվելով ռազմարդյունաբերական համալիրի մեջ, դարձել են արկածախնդրության և ագրեսիայի քաղաքականության առավել մոլի իրագործողներն ու կազմակերպիչները: Մահվան ֆաբրիկաների և իմպերիալիստական պետական իշխանության չարագուշակ դաշինքը ծայրահեղ հետադիմության հենարանն է, պատերազմի վտանգի մշտական ու հարաճուն աղբյուրը, կապիտալիստական սիստեմի քաղաքական ու սոցիալ-բարոյական սնանկության համոզիչ հաստատումը:

Արդի կապիտալիզմի ոչ մի «վերափոխում» և խուսավարում չեն վերացնում և չեն կարող վերացնել նրա զարգացման օրենքները, չեն կարող վերացնել աշխատանքի և կապիտալի, մոնոպոլիաների և հասարակության սուր հակամարտությունը, պատմականորեն դատապարտված կապիտալիստական սիստեմը դուրս բերել համընդգրկուն ճգնաժամի վիճակից: Զարգացման դիալեկտիկան այնպիսին է, որ այն նույն միջոցները, որոնք կապիտալիզմը գործի է դնում իր դիրքերն ամրապնդելու նպատակով, անխուսափելիորեն հանգեցնում են նրա բոլոր խորախոր հակասությունների սրման:

Իմպերիալիզմը նեխող և մեռնող կապիտալիզմն է, սոցիալիստական հեղափոխության նախօրեն:

Արդի դարաշրջանի հիմնական հեղափոխական դասակարգը եղել և մնում է բանվոր դասակարգը: Կապիտալի աշխարհում նա է այն գլխավոր ուժը, որը պայքարում է շահագործողական կարգերը տապալելու և նոր հասարակություն կառուցելու համար:

Կյանքը հաստատում է հասարակության մեջ բանվոր դասակարգի դերի բարձրացման մարքս-լենինյան դրույթը: Արտադրության մեջ գիտության հարաճուն կիրառությունը նրա շարքերը համալրում է մտավոր աշխատանքի ներկայացուցիչներով: Դասակարգային մարտերի ընթացքում բանվոր դասակարգը համախմբվում է, ստեղծում իր քաղաքական կուսակցությունները, արհմիութենական և այլ կազմակերպություններ, տնտեսական, քաղաքական ու գաղափարախոսական պայքար մղում կապիտալիզմի դեմ: Ընդլայնվում են մասշտաբները, այդ պայքարի նրա ձևերը դառնում են ավելի բազմազան, և հարստանում է նրա բովանդակությունը: Պրոլետարիատի արմատական շահերը հետզհետե ավելի հրամայական են դարձնում բանվորական շարժման, նրա բոլոր ջոկատների համերաշխ գործողությունների միասնության իրականացումը:

Դժվարին խնդիրներ են ծառացած Ասիայի, Աֆրիկայի, Լատինական Ամերիկայի երկրների երիտասարդ և արագ աճող բանվոր դասակարգի առջև: Նրան դիմակայում են ինչպես օտարերկրյա կապիտալը, այնպես էլ տեղական

շահագործողները։ Պայքարում աճում են նրա քաղաքական հասունությունը և կազմակերպվածությունը։

Բանվորական շարժման, համաշխարհային հեղափոխական պրոցեսի բոլոր ուժերի ավանգարդը միջազգային կոմունիստական շարժումն է։ Կոմունիստները պայքարում են բանվոր դասակարգի ինչպես մերձակա, այնպես էլ հեռանկարային նպատակների համար, բոլոր աշխատավորների շահերի համար, սոցիալական առաջադիմության, խաղաղության, զինաթափման և ընդհանուր անվտանգության համար։ Կոմունիստական շարժումը հանդես է գալիս որպես արդիականության ամենաազդեցիկ գաղափարական ու քաղաքական ուժը։

Բանվոր դասակարգի հեղափոխական կուսակցությունները ղեկավարվում են հասարակական զարգացման գիտական տեսությամբ՝ մարքսիզմ-լենինիզմով, սկզբունքային դասակարգային քաղաքականություն են վարում։ Նրանք աչքի են ընկնում կապիտալիզմը սոցիալիզմով փոխարինելու պատմական անխուսափելիության համոզվածությամբ, սոցիալիստական հեղափոխության օբյեկտիվ օրինաչափությունների հստակ ըմբռնումով, ինչ ձևերով էլ որ այն իրականացվի՝ խաղաղ, թե ոչ խաղաղ, սոցիալիզմի համար պայքարի ընդհանուր սկզբունքները յուրաքանչյուր երկրի կոնկրետ պայմաններում կիրառելու հմտությամբ։

Հեղափոխական կուսակցությունների ուժն այն է, որ նրանք հաստատակամորեն պաշտպանում են աշխատավոր ժողովրդի իրավունքներն ու կենսական ձգտումները, մատնանշում ճգնաժամային վիճակից հասարակության դուրս գալու ուղիները, առաջ քաշում շահագործողական կարգերի իրական այլընտրանք, սոցիալական լավատեսությամբ տոգորված պատասխաններ տալիս արդիականության արմատական հարցերին։ Նրանք իրենց երկրների ազգային շահերի իսկական արտահայտիչներն են և առավել տոկուն պաշտպանները։

Հետևողական դասակարգային կուրսը բարձրացնում է կոմունիստական կուսակցությունների հեղինակությունը, չնայած նրան, որ իմպերիալիզմի քաղաքական-գաղափարախոսական ապարատը գործում է ավելի ու ավելի նենգորեն, կոմունիստների խտրականությունն ու հալածանքները, բացահայտ հակակոմունիստական պրոպագանդան զուգակցելով բանվորական շարժման ներսում եղած այն տարրերին պաշտպանելու հետ, ովքեր հանդես են գալիս դասակարգային քաղաքականության և ինտերնացիոնալ համերաշխության դեմ, բուրժուազիայի հետ սոցիալական հաշտության ու պարտնյորության օգտին։ Մոնոպոլիստական բուրժուազիան, հետադեմ ուժերը կոմունիստների վրա այդքան կատաղի են գրոհում հենց այն պատճառով, որ վերջիններս ներկայացնում են մի շարժում, որը խոր արմատներ ունի հասարակական զարգացման մեջ, արտահայտում է ժողովրդական զանգվածների ամենակենսական շահերը։

Մեր ժամանակի բնորոշ գիծը մասսայական դեմոկրատական շարժումների վերելքն է ոչ սոցիալիստական աշխարհում։ Կապիտալիստական երկրներում խորանում է մոնոպոլիաների և բնակչության վիթխարի մեծամասնության հակամարտությունը։ Մոնոպոլիաների բռնացման, կառավարող դասակարգերի հետադիմական քաղաքականության դեմ մղվող պայքարում հետզհետե ավելի ակտիվորեն են ընդգրկվում մտավորականությունը, ծառայողները, ֆերմերությունը, քաղաքային մանր բուրժուազիայի, ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչները, երիտասարդությունը և ուսանողությունը։ Քաղաքական տարբեր կողմնորոշման մարդիկ պահանջում են վերջ դնել հասարակության ռազմականացմանը, ագրեսիայի և պատերազմի քաղաքականությանը, վերջ տալ ռասայական ու ազգային խտրականությանը, կանանց իրավունքների սահմանափակմանը, երիտասարդ սերնդի դրության վատթարացմանը, կոռուպցիային, բնական ռեսուրսների օգտագործման և շրջակա միջավայրի նկատմամբ մոնոպոլիաների գիշատչական վերաբերմունքին։ Այդ շարժումներն օբյեկտիվորեն ուղղված են իմպերիալիզմի հետադեմ շրջանների քաղաքականության դեմ, միախառնվում են սոցիալական առաջադիմության պայքարի ընդհանուր հոսանքին։

Համաշխարհային հեղափոխական պրոցեսի բաղկացուցիչ մասն է գաղութային լուծը թոթափած երկրների հակաիմպերիալիստական պայքարը հանուն իրենց անկախության ամրապնդման, հանուն սոցիալական առաջադիմության։ Աշխարհում ուժերի հարաբերակցության վրա էականորեն ներգործած ազգային-ազատագրական հեղափոխությունների պատմական նվաճումը եղավ իմպերիալիզմի գաղութային սիստեմի փլուզումը, նրա ավերակների վրա տասնյակ ինքնուրույն պետությունների առաջացումը։

Անկախության տարիների ընթացքում նրանցից շատերը նկատելի հաջողությունների են հասել տնտեսական ու կուլտուրական շինարարության, ազգային պետականության ամրապնդման գործում։ Ստեղծվել են միջազգային ասպարեզում իրենց իրավունքների համար այդ երկրների պայքարի կոլեկտիվ ձևեր։ Բայց փորձը ցույց է տվել, որ քաղաքական անկախության ամրապնդման, տնտեսական ու սոցիալական նորացման նրանց ուղին լրջորեն բարդանում է գաղութային և կիսագաղութային անցյալի ժառանգության, իմպերիալիզմի գործողությունների հետևանքով։

Վարելով նեոգաղութատիրության քաղաքականություն, իմպերիալիզմը ձգտում է ամլացնել երիտասարդ պետությունների նվաճած սուվերենությունը, պահպանել և անգամ ուժեղացնել վերահսկողությունը նրանց նկատմամբ։ Նա ձգտում է նրանց ներգրավել միլիտարիստական ուղեծրի մեջ, օգտագործել որպես իր համընդհանուր ագրեսիվ ստրատեգիայի հենակետեր։ Ձգտելով այդ նպատակներին՝ իմպերիալիստներն օգտագործում են ռազմական ճնշման ու տնտեսական թելադրանքի մեթոդները, պաշտպանում ներքին հետադեմ ուժերին։ Անգամ վաղուց պետական անկախություն նվաճած երկրները, ինչպես, օրինակ, Լատինական Ամերիկայի պետությունները, հարկադրված են լարված պայքար մղել ԱՄՆ-ի և մյուս իմպերիալիստական տերությունների մոնոպոլիաների բռնացման դեմ։

Օգտագործելով ազատագրված երկրների տնտեսական ու տեխնոլոգիական կախյալ վիճակը, անիրավահավասար դրությունը համաշխարհային կապիտալիստական տնտեսության մեջ, իմպերիալիզմը անխնա շահագործում է նրանց, բռնագանձելով բազմամիլիարդանոց տուրք, որը հյուծում է այդ պետությունների էկոնոմիկան։ Ինդուստրիալ առումով զարգացած կապիտալիստական պետություններին Ասիայի, Աֆրիկայի և Լատինական Ամերիկայի երկրների հսկայական պարտքը դարձել է իմպերիալիզմի, ամենից առաջ ամերիկյան իմպերիալիզմի կողմից նրանց շահագործման կարևոր ուղիներից մեկը։ Դրա հետ մեկտեղ աճում է նաև իմպերիալիստների գործողություններին այդ երկրների ժողովուրդների կողմից ցույց տրվող դիմադրությունը։ Նրանք շարունակում են համառ, արդարացի պայքարը նեոգաղութատիրության, իրենց ներքին գործերին միջամտելու դեմ, ռասիզմի ու ապարտեիդի դեմ։ Այդ դիմադրությունն օբյեկտիվորեն միանում է ազատության, խաղաղության ու սոցիալական առաջադիմության համար ժողովուրդների մղած ընդհանուր հակաիմպերիալիստական պայքարին։

Հասարակական առաջադիմության լայն հեռանկարներ է բացում մի շարք ազատագրված երկրների ընտրած զարգացման ոչ կապիտալիստական ուղին, սոցիալիստական կողմնորոշման ուղին։ Նրանց փորձը հաստատում է, որ արդի պայմաններում, աշխարհում գոյություն ունեցող ուժերի հարաբերակցության պարագաներում, ընդլայնվել են կապիտալիզմը մերժելու, իրենց ապագան առանց շահագործողների, ի շահ աշխատավորների կառուցելու նախկինում ստրկացված ժողովուրդների հնարավորությունները։ Դա պատմական մեծանշանակ երևույթ է։

Հաղթահարելով ներքին ու արտաքին հետադիմության դիմադրությունը՝ կառավարող հեղափոխական-դեմոկրատական կուսակցությունները վարում են իմպերիալիստական մոնոպոլիաների, ցեղային վերնախավի, ֆեոդալների ու հետադեմ բուրժուազիայի վերացման, էկոնոմիկայում պետական հատվածի ամրապնդման, գյուղում կոոպերատիվ շարժման խրախուսման, տնտեսական ու քաղաքական կյանքում աշխատավոր զանգվածների դերի բարձրացման կուրս։ Իրենց անկախությունը պաշտպանելով իմպերիալիստների հարձակու-

մից, այդ երկրներն ընդլայնում են համագործակցությունը սոցիալիստական պետությունների հետ։ Նրանց ընտրած ուղին համապատասխանում է ժողովրդական զանգվածների իսկական շահերին ու իղձերին, արտացոլում արդարացի հասարակարգի նրանց ձգտումը, համընկնում է մարդկության զարգացման գլխավոր ուղղությանը։

Այժմ մարդկության առջև ծառացած ամենասուր պրոբլեմը պատերազմի ու խաղաղության պրոբլեմն է։ Իմպերիալիզմն է մեղավոր երկու համաշխարհային պատերազմների համար, որոնք տասնյակ միլիոնավոր կյանքեր տարան։ Նա սպառնում է երրորդ համաշխարհային պատերազմով։ Մարդկային հանճարի նվաճումները իմպերիալիզմը ի սպաս է դնում հրեշավոր ավերիչ ուժի զենքի ստեղծմանը։ Իմպերիալիստական այն շրջանների քաղաքականությունը, որոնք պատրաստ են զոհաբերել ամբողջ ժողովուրդների ճակատագրեր, ուժեղացնում է այն բանի վտանգը, որ նման զենքը կարող է գործադրվել։ Վերջին հաշվով դա սպառնում է համընդհանուր պատերազմական կոնֆլիկտով, որի դեպքում ոչ հաղթողներ կլինեին, ոչ էլ պարտվողներ, բայց կկործանվեր համաշխարհային քաղաքակրթությունը։

Այն հարցը, թե ինչ նպատակով կօգտագործվեն գիտատեխնիկական հեղափոխության պտուղները, դարձել է գլխավորներից մեկը ժամանակակից սոցիալ-քաղաքական պայքարում։ Մեր ժամանակների գիտությունն ու տեխնիկան հնարավորություն են տալիս երկրի վրա ապահովել բարիքների առատություն, նյութական պայմաններ ստեղծել հասարակության բարգավաճման համար, անհատի համակողմանի զարգացման համար։ Եվ դրանք էլ, մարդու մտքի ու ձեռքերի այդ կերտվածքները, դասակարգային եսամոլության բերումով, հանուն կապիտալիստական աշխարհում տիրապետող ընտրախավի հարստացման, ուղղվում են հենց մարդու դեմ։ Սա է այն ճչացող, անհանդուրժելի հակասությունը, որով մարդկությունը հասել է XXI դարի նախաշեմին։

Գիտությունն ու տեխնիկան ինքնըստինքյան խաղաղությանն սպառնացող վտանգ չեն պարունակում։ Այդ վտանգը պարունակում են իմպերիալիզմն ու նրա քաղաքականությունը՝ արդիականության առավել հետադիմական միլիտարիստական, ագրեսիվ ուժերի քաղաքականությունը։ Այդ սպառնալիքին կարելի է վերջ դնել այդ ուժերը սանձահարելով միայն։

Սուր հակասություններով հագեցված աշխարհում, սպառնացող աղետի դեմ-հանդիման կա միակ խելամիտ, միակ ընդունելի ելքը՝ տարբեր հասարակարգերի պատկանող պետությունների խաղաղ գոյակցությունը։ Սա պատերազմների բացակայություն չէ սոսկ։ Սա այնպիսի միջազգային կարգ է, որի դեպքում կտիրապետեր ոչ թե ռազմական ուժը, այլ բարիդրացիությունն ու համագործակցությունը, տեղի կունենար գիտության ու տեխնիկայի նվաճումների, մշակույթի արժույթների լայն փոխանակություն՝ հօգուտ բոլոր ժողովուրդների։ Ռազմական կարիքների համար հսկայական ռեսուրսների ծախսումներից ազատվելը թույլ կտար աշխատանքի պտուղները օգտագործել բացառապես արարման նպատակով։ Ինքնուրույն զարգացման ուղին բռնած պետությունները պաշտպանված կլինեին արտաքին ոտնձգություններից, որը կդյուրացներ նրանց շարժումը ազգային վերելքի ուղիով։ Նպաստավոր հնարավորություններ կբացվեին նաև բոլոր պետությունների կոլեկտիվ ջանքերով մարդկության համընդհանուր պրոբլեմների լուծման համար։ Խաղաղ գոյակցությունը համապատասխանում է բոլոր երկրների, բոլոր ժողովուրդների շահերին։

Երբեք այսքան ահարկու չի եղել մարդկության վրա կախված վտանգը։ Բայց երբեք էլ այսքան ռեալ չեն եղել խաղաղության պահպանման ու ամրապնդման հնարավորությունները։ Միավորելով իրենց ջանքերը՝ ժողովուրդները կարող են և պետք է վանեն միջուկային ոչնչացման սպառնալիքը։

Իմպերիալիզմի ագրեսիվ քաղաքականությանը դիմակայում է խաղաղության ուժերի աճող հզորությունը։ Դա սոցիալիստական պետությունների ակտիվ, հետևողական խաղաղասիրական քաղաքականությունն է, նրանց աճող տնտեսական ու պաշտպանական հզորությունը։ Դա Ասիայի, Աֆրիկայի ու Լատինական Ամերիկայի պետությունների գերակշիռ մեծամասնության քաղաքականությունն է, որոնք կենսականորեն շահագրգռված են խաղաղության

պահպանմամբ, սպառազինությունների մրցավազքի դադարեցմամբ։ Դա բոլոր մայրցամաքներում ժողովրդական ամենալայն զանգվածների հակապատերազմական շարժումներն են, որոնք դարձել են հասարակական կյանքի տևական և ազդեցիկ գործոնը։ Ուժերի ռեալ հարաբերակցության սթափ հաշվառումը հանգեցնում է սպառազինությունների մրցավազքի շարունակման և ընդլայնման վտանգավորության գիտակցմանը նաև կապիտալիստական պետությունների պետական, քաղաքական շատ գործիչների կողմից։

ՍՄԿԿ-ն ելնում է այն բանից, որ, որքան էլ մեծ լինի իմպերիալիզմի ագրեսիվ շրջանների քաղաքականության հետևանքով աշխարհին սպառնացող վտանգը, համաշխարհային պատերազմի ճակատագրական անխուսափելիություն չկա։ Պատերազմը կանխել, մարդկությանը աղետից փրկել կարելի է։ Դա է սոցիալիզմի, մեր մոլորակի բոլոր առաջադեմ, խաղաղասեր ուժերի պատմական կոչումը։

Համաշխարհային զարգացման ամբողջ ընթացքը հաստատում է արդի դարաշրջանի բնույթի ու հիմնական բովանդակության մարքս-լենինյան վերլուծությունը։ Դա կապիտալիզմից սոցիալիզմին ու կոմունիզմին անցնելու, համաշխարհային երկու սոցիալ-քաղաքական սիստեմների պատմական մրցության դարաշրջանն է, սոցիալիստական ու ազգային-ազատագրական հեղափոխությունների, գաղութատիրության կործանման դարաշրջանը, հասարակական զարգացման գլխավոր շարժիչ ուժերի՝ համաշխարհային սոցիալիզմի, բանվորական ու կոմունիստական շարժման, ազատագրված պետությունների ժողովուրդների, մասսայական դեմոկրատական շարժումների կողմից իմպերիալիզմի դեմ, ագրեսիայի ու ճնշման նրա քաղաքականության դեմ, դեմոկրատիայի ու սոցիալական առաջադիմության համար մղվող պայքարի դարաշրջանը։

Այդ ուժերի մշտական աճն ու նրանց փոխգործողությունը գրավականն են այն բանի, որ խաղաղ, ազատ ու երջանիկ ապրելու ժողովուրդների հույսերը կիրականանան։ Իր ողջ անհամաչափությամբ, բարդությամբ ու հակասականությամբ հանդերձ մարդկության շարժումը դեպի սոցիալիզմ ու կոմունիզմ անկասելի է։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՍՄԿԿ-Ի ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ԱՍՏԻՃԱՆԱԲԱՐ ԿՈՄՈՒՆԻԶՄԻՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

I. ՍՍՀՄ-ի կոմունիստական հեռանկարը և սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման անհրաժեշտությունը

ՍՄԿԿ-ի վերջնական նպատակն է մեր երկրում կոմունիզմի կառուցումը։ Սոցիալիզմը և կոմունիզմը միասնական կոմունիստական ֆորմացիայի երկու հաջորդական փուլերն են։ Դրանց միջև խիստ սահմանագիծ չկա. սոցիալիզմի զարգացումը, նրա հնարավորությունների և առավելությունների ավելի ու ավելի լիակատար բացահայտումը, նրան ներհատուկ համակոմունիստական հիմունքների ամրապնդումն էլ հենց նշանակում են հասարակության իսկական առաջընթաց դեպի կոմունիզմ։

Կոմունիզմը անդասակարգ հասարակարգ է՝ արտադրության միջոցների միասնական համաժողովրդական սեփականությամբ, հասարակության բոլոր անդամների լիակատար սոցիալական հավասարությամբ, որտեղ մարդկանց բազմակողմանի զարգացման հետ մեկտեղ կաճեն նաև արտադրողական ուժերը մշտապես զարգացող գիտության ու տեխնիկայի հիման վրա, հանրային հարստության բոլոր աղբյուրները կհորդեն լրիվ հոսանքով և կիրականանա

«յուրաքանչյուրից՝ ըստ իր ընդունակությունների, յուրաքանչյուրին՝ ըստ իր պահանջմունքների» վեհ սկզբունքը: Կոմունիզմը ազատ և գիտակից աշխատավորների բարձր կազմակերպված հասարակություն է, որտեղ կհաստատվի հանրային ինքնավարություն, աշխատանքը հանուն հասարակության բարօրության բոլորի համար կդառնա առաջին կենսական պահանջմունք, գիտակցված անհրաժեշտություն, յուրաքանչյուրի ընդունակությունները կգործադրվեն ժողովրդի համար առավել մեծ օգուտով:

Կոմունիզմի նյութատեխնիկական բազան ենթադրում է այնպիսի արտադրողական ուժերի ստեղծում, որոնք հասարակության և անհատի խելամիտ պահանջմունքների լիակատար բավարարման հնարավորություններ են բացում: Կոմունիզմի պայմաններում ամբողջ արտադրական գործունեությունը կկառուցվի բարձրարդյունավետ տեխնիկական միջոցների ու տեխնոլոգիաների կիրառման վրա, կապահովվի մարդու և բնության ներդաշնակ փոխգործակցությունը:

Կոմունիստական ֆորմացիայի բարձրագույն փուլում լիովին կհաստատվի աշխատանքի և արտադրության անմիջականորեն հանրային բնույթը: Աշխատանքի հին բաժանման մնացուկների և դրանց հետ կապված էական սոցիալական տարբերությունների վերջնական հաղթահարման շնորհիվ կավարտվի սոցիալապես միատարր հասարակության ձևավորման պրոցեսը:

Կոմունիզմը նշանավորում է ժողովրդի սոցիալիստական ինքնավարության համակարգի, սոցիալիստական դեմոկրատիայի վերածումը հասարակության կազմակերպման բարձրագույն ձևի՝ կոմունիստական հանրային ինքնավարության: Սոցիալ-տնտեսական և գաղափարախոսական անհրաժեշտ նախադրյալների հասունացման, կառավարման մեջ բոլոր քաղաքացիների ներգրավման համեմատ, համապատասխան միջազգային պայմանների առկայության դեպքում սոցիալիստական պետությունը, ինչպես կանխատեսում էր Լենինը, ավելի ու ավելի մեծ չափով կդառնա «անցողիկ ձև պետությունից ոչ պետության»: Պետական մարմինների գործունեությունը կստանա ոչ քաղաքական բնույթ, աստիճանաբար կվերանա պետության՝ որպես հատուկ քաղաքական հաստատության պահանջմունքը:

Կոմունիստական կացութաձևի անբաժանելի հատկանիշը հասարակության անդամների գիտակցականության, հասարակական ակտիվության, կարգապահության և ինքնակարգապահության բարձր մակարդակն է, որի դեպքում կոմունիստական համակեցության միասնական հանրաճանաչ կանոնների կիրառումը կվերածվի յուրաքանչյուր մարդու ներքին պահանջմունքի ու սովորության:

Կոմունիզմը այնպիսի հասարակարգ է, որտեղ յուրաքանչյուրի ազատ զարգացումը բոլորի ազատ զարգացման պայմանն է:

ՍՄԿԿ-ն նպատակ չի դնում կռահել լիակատար կոմունիզմի հատկանիշները մանրամասներով: Դեպի կոմունիզմ առաջընթացի, կոմունիստական շինարարության փորձի կուտակման համեմատ նոր հասարակության բարձրագույն փուլի մասին գիտական պատկերացումները կհարստանան և կկոնկրետանան:

Սոցիալիզմի վերաճումը կոմունիզմի որոշվում է հասարակության զարգացման օբյեկտիվ օրենքներով, որոնց հետ հաշվի չնստել չի կարելի: Առաջ ընկնելու, առանց հասարակության նյութական ու հոգևոր հասունության մակարդակը հաշվի առնելու կոմունիստական սկզբունքներ մտցնելու բոլոր փորձերը, ինչպես ցույց է տալիս կյանքը, դատապարտված են անհաջողության, կարող են առաջ բերել ինչպես տնտեսական, այնպես էլ քաղաքական բնույթի կորուստներ:

Միաժամանակ ՍՄԿԿ-ն ելնում է այն բանից, որ չի կարելի դանդաղկոտություն թույլ տալ հասունացած վերափոխումների իրականացման, նոր խնդիրների լուծման գործում: Կուսակցությունը հաշվի է առնում, որ 70-ական թվականներին, 80-ական թվականների սկզբին երկրի զարգացման մեջ ձեռք բերված և անվիճելի հաջողությունների հետ մեկտեղ տեղ էին գտել որոշակի անբարենպաստ միտումներ և դժվարություններ: Դրանք զգալի չափով կապ-

ված են այն բանի հետ, որ ժամանակին և հարկ եղածին պես չգնահատվեցին տնտեսական իրավիճակի փոփոխությունները, կյանքի բոլոր ոլորտներում խոր տեղաշարժերի անհրաժեշտությունը, պատշաճ հաստատակամություն չէր դրսևորվում դրանց իրականացման գործում: Դա խանգարում էր սոցիալիստական կարգերի պոտենցիալ հնարավորությունների և առավելությունների ավելի լրիվ օգտագործմանը, դանդաղեցնում առաջընթացը:

ՍՄԿԿ-ն գտնում է, որ ժամանակակից ներքին ու միջազգային պայմաններում սովետական հասարակության բազմակողմանի առաջադիմությունը, դեպի կոմունիզմ նրա առաջընթաց շարժումը կարող են ու պետք է ապահովվեն երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման *միջոցով: Սա կուսակցության ստրատեգիական կուրսն է, որը նպատակամղված է սովետական հասարակության կյանքի բոլոր կողմերի որակական վերափոխմանը, գիտատեխնիկական հեղափոխության նվաճումների հիման վրա նրա նյութատեխնիկական բազայի արմատական նորացմանը, հասարակական հարաբերությունների և առաջին հերթին տնտեսական հարաբերությունների կատարելագործմանը, աշխատանքի բովանդակության և բնույթի, մարդկանց կյանքի նյութական ու հոգևոր պայմանների մեջ խոր վերափոխումների, քաղաքական, հասարակական և գաղափարախոսական հաստատությունների ամբողջ համակարգի ակտիվացմանը:*

Նախատեսված խնդիրների հաջող լուծումը կուսակցությունը կապում է մարդկային գործոնի դերի բարձրացման հետ: *Սոցիալիստական հասարակությունը չի կարող արդյունավետորեն գործել, չգտնելով հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում մասսաների ստեղծագործական գործունեության զարգացման նոր ուղիներ: Որքան մասշտաբային են պատմական նպատակները, այնքան կարևոր է միլիոնավոր մարդկանց տնտեսատիրոջ նման շահագրգիռ, պատասխանատու, գիտակից և ակտիվ մասնակցությունը դրանց իրագործմանը:*

Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման հիման վրա սովետական հասարակությունը պետք է դուրս գա նոր բնագծեր, որ նշանակում է.

Տնտեսական բնագավառում՝ *ժողովրդական տնտեսությունը բարձրացնել գիտատեխնիկական և կազմակերպական-տնտեսական սկզբունքորեն նոր մակարդակի, այն փոխադրել ինտենսիվ զարգացման ռելսերի, հասնել հանրային աշխատանքի արտադրողականության, արտադրանքի որակի և արտադրության արդյունավետության համաշխարհային բարձրագույն մակարդակին, ապահովել երկրի միասնական ժողովրդատնտեսական համալիրի օպտիմալ կառուցվածքն ու հաշվեկշռվածությունը, զգալիորեն բարձրացնել աշխատանքի և արտադրության հանրայնացման մակարդակը, կոլտնտեսային-կոոպերատիվ սեփականությունը մերձեցնել համաժողովրդականին՝ դրանց միաձուլման հեռանկարով.*

Սոցիալական բնագավառում՝ *ապահովել ժողովրդի բարեկեցության որակապես նոր մակարդակ՝ հետևողականորեն իրականացնելով «յուրաքանչյուրից՝ ըստ իր ընդունակությունների, յուրաքանչյուրին՝ ըստ իր աշխատանքի» սոցիալիստական սկզբունքը, ստեղծել հասարակության հիմնականում անդասակարգ կառուցվածք, վերացնել քաղաքի և գյուղի միջև եղած սոցիալ-տնտեսական և կուլտուր-կենցաղային էական տարբերությունները, արտադրական գործունեության մեջ ավելի ու ավելի օրգանապես միավորել ֆիզիկական և մտավոր աշխատանքը, շարունակել սովետական ժողովրդի՝ որպես սոցիալական և ինտերնացիոնալ հանրության, համախմբումը, ապահովել մասսաների ստեղծագործական եռանդի ու նախաձեռնության բարձր մակարդակ.*

Քաղաքական բնագավառում՝ *ծավալել ժողովրդի սոցիալական ինքնավարությունը՝ պետական և հասարակական գործերի կառավարման մեջ քաղաքացիների ավելի ու ավելի լրիվ ներգրավման, ժողովրդական իշխանության ընտրովի մարմինների գործունեության բարելավման, արհմիությունների, կոմերիտմիության, աշխատավորների մյուս մասսայական կազմակերպությունների դերի բարձրացման, ներկայացուցչական և ուղղակի դեմոկրատիայի բոլոր ձևերի արդյունավետ օգտագործման միջոցով.*

Հոգևոր կյանքի բնագավառում՝ *սովետական մարդկանց գիտակցության*

մեջ է՛լ ավելի ամրապնդել սոցիալիստական գաղափարախոսությունը, լիովին հաստատել սոցիալիզմի բարոյական սկզբունքները, կոլեկտիվիզմի և ընկերական փոխօգնության ոգին, բնակչության ամենալայն մասսաներին հաղորդակից դարձնել գիտության նվաճումներին, մշակույթի արժեքներին, ձևավորել բազմակողմանիորեն զարգացած անհատ։

Այս վերափոխումների արդյունքը կլինի սովետական հասարակության որակապես նոր վիճակը, Լենինի խոսքերով ասած՝ «ամբողջական սոցիալիզմը», որը լիովին բացահայտում է նոր կարգերի վիթխարի առավելությունները կյանքի բոլոր ոլորտներում։ Դրանով իսկ պատմական առաջընթաց քայլ կարվի կոմունիզմի բարձրագույն փուլի ճանապարհին։ Կուսակցությունը մշտապես կոմունիստական հեռանկարի հետ է հարաբերակցում իր քաղաքականությունը, տնտեսական ու սոցիալական ստրատեգիան, կազմակերպչական և գաղափարախոսական աշխատանքի խնդիրները։

II. Կուսակցության տնտեսական ստրատեգիան

Երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու կուսակցության կողմից առաջադրվող խնդիրը խոր տեղաշարժեր է պահանջում նախ և առաջ մարդկային գործունեության վճռական ոլորտում՝ էկոնոմիկայում։ Պետք է կտրուկ շրջադարձ կատարվի դեպի արտադրության ինտենսիվացում, յուրաքանչյուր ձեռնարկություն, յուրաքանչյուր ճյուղ վերակողմնորոշվի դեպի տնտեսական աճի որակական գործոնների լիակատար և առաջնահերթ օգտագործում։ Պետք է ապահովվի անցումը բարձրագույն կազմակերպման և արդյունավետության էկոնոմիկային՝ բազմակողմանիորեն զարգացած արտադրողական ուժերով, հասուն սոցիալիստական արտադրական հարաբերություններով, լավ կարգավորված տնտեսական մեխանիզմով։ Արդեն մինչև 2000 թվականի վերջը պետք է ձեռք բերվի երկրի արտադրական պոտենցիալի կրկնապատկում՝ դրա արմատական որակական նորացմամբ։

Այս խնդիրները կուսակցությունն ու ժողովուրդը լուծում են գիտատեխնիկական հեղափոխության հետագա խորացման պայմաններում, որը հզոր ազդեցություն է գործում ժամանակակից արտադրության բոլոր կողմերի, հասարակական հարաբերությունների ողջ համակարգի վրա, հենց մարդու և նրա կենսամիջավայրի վրա, աշխատանքի արտադրողականության զգալի բարձրացման և ամբողջությամբ վերցված հասարակության առաջադիմության նոր հեռանկարներ է բացում։

Սոցիալիզմի պատմական կոչումն է կոմունիստական շինարարությանը ի սպաս դնել առաջավոր գիտության նվաճումները, ամենակատարյալ ու ամենահզոր տեխնիկան և այդպիսով նյութական ամուր բազա ստեղծել ՍՄԿԿ հիմնական ծրագրային նպատակների իրագործման համար— ժողովրդի բարեկեցության արագ աճ և մարդու բազմակողմանի զարգացում, մեր հայրենիքի տնտեսական ու պաշտպանական հզորության ամրապնդում։

Գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացումը արտադրության արդյունավետության բարձրացման գլխավոր լծակն է

Կուսակցության տնտեսական ստրատեգիայի հիմնական հարցը գիտատեխնիկական առաջադիմության արմատական արագացումն է։ Պետք է իրականացվի ժողովրդական տնտեսության նոր տեխնիկական վերակառուցում և այդ հիման վրա վերափոխվի հասարակության նյութատեխնիկական բազան։

Առաջնակարգ նշանակություն ունեն արտադրական ապարատի արագ նորացումը առաջավոր տեխնիկայի բազայի վրա, առավել առաջադիմական տեխնոլոգիական պրոցեսների և ճկուն արտադրությունների լայն ներդրումը, որոնք թույլ են տալիս օպերատիվորեն վերակառուցվել նոր արտադրանքի

թողարկման համար և առավել մեծ տնտեսական ու սոցիալական արդյունք են տալիս։ Պետք է ավարտվի կոմպլեքսային մեքենայացումը արտադրական և ոչ արտադրական ոլորտի բոլոր ճյուղերում, խոշոր քայլ արվի արտադրության ավտոմատացման մեջ՝ անցնելով ավտոմատ արտադրամասերի ու ձեռնարկությունների, ավտոմատացված կառավարման ու նախագծման համակարգերի։ Ավելի ու ավելի լայն մասշտաբներով կանցկացվեն արտադրության էլեկտրիֆիկացում, քիմիացում, ռոբոտացում, կոմպյուտերացում, կկիրառվի կենսատեխնոլոգիան։

Կուսակցությունն ըստ ամենայնի կնպաստի երկրի գիտատեխնիկական պոտենցիալի հետագա մեծացմանը և արդյունավետ օգտագործմանը, էկոնոմիկայի ինտենսիվացման գործում խոշոր, հեղափոխական տեղաշարժերի նոր հնարավորություններ բացող գիտական հետազոտությունների ծավալմանը։ Ամենուրեք պետք է ապահովվի գիտության ու տեխնիկայի նորագույն նվաճումների ներդրումը արտադրության, կառավարման մեջ, սպասարկման ու կենցաղի ոլորտում։ Գիտությունը լրիվ չափով կդառնա անմիջական արտադրողական ուժ։

Գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացման, տեխնիկայի ու տեխնոլոգիայի արմատական վերափոխումների, տեխնիկական, կազմակերպական, տնտեսական ու սոցիալական բոլոր գործոնների մոբիլիզացման հիման վրա պետք է ձեռք բերվի աշխատանքի արտադրողականության զգալի բարձրացում, առանց որի, ինչպես սովորեցրել է Վ. Ի. Լենինը, «անհնարին է վերջնական անցում կատարել դեպի կոմունիզմ»։ Որպես կարևոր բնագիծ աշխատանքի բարձրագույն արտադրողականության ճանապարհին նախատեսվում է առաջիկա 15 տարում արտադրողականությունը բարձրացնել 2,3—2,5 անգամ։

Հարկավոր է յուրաքանչյուր միավորումում, յուրաքանչյուր ձեռնարկությունում և յուրաքանչյուր աշխատատեղում առավելագույնս օգտագործել աշխատանքի արտադրողականության աճի ռեզերվները։ Անհրաժեշտ է ակտիվորեն պայքարել արտադրանքի աշխատատարության նվազեցման, աշխատաժամանակի կորուստների կրճատման, նորագույն տեխնիկայի և տեխնոլոգիայի ներդրման համար, ամրապնդել կարգուկանոնը և կարգապահությունը, կատարելագործել նորմավորումը, լայնորեն կիրառել աշխատանքի գիտական կազմակերպման առաջադիմական ձևերը, բարձրացնել արտադրության կուլտուրան, հասնել այն բանին, որ աշխատավորական կոլեկտիվները դառնան ավելի ու ավելի կայուն։

Գիտատեխնիկական առաջադիմությունը պետք է նպատակամղված լինի բնական ռեսուրսների, հումքի, նյութերի, վառելիքի ու էներգիայի օգտագործման արմատական բարելավմանը բոլոր փուլերում՝ հումքի արդյունահանումից և կոմպլեքսային վերամշակումից մինչև վերջնական արտադրանքի թողարկում և օգտագործում։ Անհրաժեշտ է արագացնել ազգային եկամտի նյութատարության, մետաղատարության և էներգատարության նվազեցման տեմպերը։ Ռեսուրսատնտեսումը կդառնա վառելիքի, էներգիայի, հումքի և նյութերի հարցում ժողովրդական տնտեսության պահանջմունքների աճի բավարարման վճռական աղբյուրը։

Կուսակցության տնտեսական քաղաքականության կենտրոնում միշտ կգտնվի արտադրանքի տեխնիկական մակարդակի և որակի ըստ ամենայնի բարձրացումը։ Սովետական արտադրանքը պետք է մարմնավորի գիտական մտքի վերջին նվաճումները, համապատասխանի տեխնիկատնտեսական, գեղագիտական և սպառողական մյուս ամենաբարձր պահանջներին, լինի մրցունակ համաշխարհային շուկայում։ Անհրաժեշտ արտադրատեսակների հարցում, երկրի պահանջմունքների և բազմապիսի ապրանքների հարցում բնակչության աճող պահանջարկի ավելի լրիվ բավարարման հուսալի ուղին որակի բարձրացումն է։ Ցածր որակը, խոտանը նյութական ռեսուրսների և ժողովրդի աշխատանքի վատնում են։ Կուսակցությունը ակտիվորեն կպաշտպանի պայքարը սովետական մակնիշի պատվի համար։ Արտադրանքի որակը պետք է լինի մասնագիտական և հայրենասիրական հպարտության առարկա։

Գիտատեխնիկական առաջադիմության արդյունավետությունը կախված է ո՛չ միայն նորագույն տեխնիկայի թողարկման ավելացումից, այլև հիմնական ֆոնդերի լավագույն օգտագործումից, սարքավորումների յուրաքանչյուր միավորի, արտադրատարածքի յուրաքանչյուր քառակուսի մետրի հաշվով արտադրանքի ստացման ավելացումից։ Պետք է հաղթահարել ֆոնդահատույցի նվազման հաստատված միտումը, իսկ հեռանկարային առումով հասնել այդ հատույցի բարձրացման։

Գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացումը ավելի ու ավելի մեծ պահանջներ է ներկայացնում աշխատավորների ընդհանուր և մասնագիտական կրթությանը։ Հետևողականորեն կանցկացվի կադրերի պատրաստման և որակավորման բարձրացման ողջ համակարգը կատարելագործելու, երկրի բոլոր ճյուղերում ու ռեգիոններում աշխատատեղերի և աշխատանքային ռեսուրսների համապատասխանությունը պլանաչափորեն ապահովելու գիծ։

Գիտատեխնիկական առաջադիմության հիման վրա արտադրության համակողմանի ինտենսիվացման և ռացիոնալացման, դրա բարձրագույն արդյունավետության համար պայքարը տնտեսության պլանային սոցիալիստական սիստեմի պայմաններում օրգանապես միանում է սովետական հասարակության հումանիստական նպատակների իրականացման հետ, լիակատար զբաղվածության, մարդկանց կյանքի բոլոր կողմերի անշեղ բարելավման հետ։

Հանրային արտադրության կառուցվածքային վերակառուցումը

Ինտենսիվացման ռելսերի անցնելը պահանջում է լուրջ կառուցվածքային փոփոխություններ էկոնոմիկայում: Ժողովրդական տնտեսությունը պետք է ճկունորեն և ժամանակին վերակառուցվի գիտության, տեխնիկայի և տեխնոլոգիայի, հասարակական և անհատական պահանջմունքների մեջ կատարվող առաջադիմական տեղաշարժերին համապատասխան։ Անհրաժեշտ է ավելի արագ տեմպերով զարգացնել գիտատեխնիկական առաջադիմությունն ու սոցիալական խնդիրների հաջող լուծումն ապահովող ճյուղերը, հասնել սպառման և կուտակման լավագույն հարաբերակցության, արտադրության միջոցների և սպառման առարկաների արտադրության, ագրոարդյունաբերական համալիրի ճյուղերի միջև եղած համամասնությունների բարելավման։ Կուժեղացվի էկոնոմիկայի սոցիալական կողմնորոշումը, հետևողականորեն շրջադարձ կիրականացվի դեպի սովետական ժողովրդի հարաճուն պահանջմունքների ավելի լրիվ բավարարում։

Այդ կապակցությամբ նոր պահանջներ են ներկայացվում ինվեստիցիոն քաղաքականությանը: Այն կոչված է ապահովելու կապիտալ ներդրումների արդյունավետության բարձրացումը, դրանց համակենտրոնացումը վճռական տեղամասերում, որոնցից կախված են ժողովրդատնտեսական բարձրագույն արդյունավետության արագ ձեռքբերումը և էկոնոմիկայի հաշվեկշռված զարգացումը, ծախսումների յուրաքանչյուր ռուբլու հաշվով արտադրանքի և ազգային եկամտի առավել մեծ հավելաճի ստացումը։ Հարկավոր է ծանրության կենտրոնը նոր շինարարությունից տեղափոխել գործող ձեռնարկությունների տեխնիկական վերազինման և վերակառուցման վրա, զգալիորեն մեծացնել այդ նպատակներին հատկացվող միջոցների բաժինը արտադրական կապիտալ ներդրումների ընդհանուր ծավալում, դրանցում բարձրացնել սարքավորումների ու մեքենաների համար կատարվող ծախսումների տեսակարար կշիռը։ Առաջնահերթ խնդիր է բարելավել կապիտալ ներդրումների հարաբերակցությունը ռեսուրսահայթայթիչ, վերամշակող և սպառող ճյուղերում, իրականացնել միջոցների վերաբաշխում գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացումն ապահովող ճյուղերի օգտին։

ՍՍՀՄ-ի էկոնոմիկան աշխարհում ամենակատարյալ և ամենահզոր էկոնոմիկայի վերածելու խնդիրը պահանջում է տնտեսական հզորության հիմքի՝ ծանր ինդուստրիայի հետագա զարգացում։

Կուսակցությունը գիտատեխնիկական հեղափոխության իրականացման,

գիտության ու տեխնիկայի նորագույն նվաճումների նյութականացման բնագավառում հիմնական դերը հատկացնում է մեքենաշինությանը: Սովետական մեքենաշինության աճի տեմպերի արագացումը զարգացման մայրուղին է հեռանկարային առումով, ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի գիտատեխնիկական առաջադիմության և երկրի պաշտպանունակությունը պատշաճ մակարդակի վրա պահպանելու հիմքը։ Մեքենաշինությունը կոչված է թողարկելու տեխնիկատնտեսական բարձրագույն մակարդակի մեքենաների, սարքավորումների ու սարքերի համակարգեր ու համալիրներ, որոնք ապահովեն հեղափոխիչ փոփոխություններ արտադրության տեխնոլոգիայի ու կազմակերպման մեջ, աշխատանքի արտադրողականության բազմապատիկ բարձրացում, արտադրանքի նյութատարության և էներգատարության նվազեցում, որակի բարելավում, ֆոնդահատույցի աճ։ Առաջնային զարգացում պետք է ստանան հաստոցաշինությունը, էլեկտրատեխնիկական արդյունաբերությունը, միկրոէլեկտրոնիկան, հաշվողական տեխնիկան և սարքաշինությունը, ինֆորմատիկայի ամբողջ ինդուստրիան՝ գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացման իսկական կատալիզատորները։

Անհրաժեշտ է ամրապնդել պոտենցիալը և որակական տեղաշարժ կատարել մետալուրգիայի, քիմիայի ասպարեզում և ծանր արդյունաբերության կոնստրուկցիոն նյութեր արտադրող մյուս ճյուղերում, մշտապես ընդլայնել տեսականին, բարելավել նյութերի որակը, ավելացնել դրանց նոր, առավել խնայողական ու առաջադիմական տեսակների թողարկումը։

Կարևորագույն խնդիր է երկրի վառելիքաէներգետիկ համալիրի արդյունավետ զարգացումը։ Վառելիքի ու էներգիայի բոլոր տեսակների նկատմամբ երկրի աճող պահանջմունքների կայուն բավարարումը պահանջում է բարելավել վառելիքաէներգետիկ հաշվեկշռի կառուցվածքը։ Արագացնել ատոմային էներգետիկայի վերելքը, լայնորեն օգտագործել էներգիայի վերականգնելի աղբյուրները, տնտեսության բոլոր ճյուղերում հետևողականորեն տանել վառելիքաէներգետիկ ռեսուրսների խնայողության ակտիվ ու նպատակասլաց աշխատանք։

Երկրի սոցիալ-տնտեսական առաջընթացի պարտադիր պայմանն են ագրոարդյունաբերական համալիրի հետագա ամրապնդումն ու արդյունավետության բարձրացումը, նրա արտադրանքի նկատմամբ երկրի պահանջմունքների լրիվ բավարարումը։ Առաջիկայում պետք է ավարտել գյուղատնտեսության փոխադրումը ինդուստրիալ հիմքի վրա, ամենուրեք արմատավորել տնտեսության վարման գիտական համակարգեր, ինտենսիվ տեխնոլոգիաներ, բարելավել հողերի օգտագործումը և բարձրացնել դրանց բերրիությունը, հասնել գյուղատնտեսական բոլոր կուլտուրաների բերքատվության և անասնապահության մթերատվության նշանակալի աճի, ամրապնդել կերի բազան, ապահովել գյուղատնտեսական արտադրության կայունությունը, թուլացնել դրա կախումը բնակլիմայական աննպաստ պայմաններից, բացառել աճեցված բերքի կորուստները։ Կուժեղացվի ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիան, նոր մակարդակի կբարձրացվեն տեխնիկան, տեխնոլոգիան և գյուղատնտեսական արտադրանքի արտադրության, մթերումների, փոխադրման, պահպանման ու վերամշակման կազմակերպումը։

Գյուղատնտեսական արտադրանքի նկատմամբ երկրի պահանջմունքների ապահովման գործում կոչված են վճռական ավանդ մուծելու կոլտնտեսությունները, սովխոզները, ագրոարդյունաբերական միավորումները, որոնք կազմում են սոցիալիստական գյուղատնտեսության հիմքը։ Դրա հետ մեկտեղ երկրի պարենային ռեսուրսների համալրման համար կօգտագործվեն ձեռնարկությունների ու քաղաքացիների օժանդակ տնտեսությունները, կոլեկտիվ այգեգործությունն ու բանջարաբուծությունը։

ՍՄԿԿ-ն ջանքերը կնպատակամղի ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրության և սպասարկման ամբողջ ոլորտի արագ աճի ապահովմանը, ելնելով սովետական մարդկանց պահանջմունքների համակողմանի բավարարման շահերից։ Այդ գործում պետք է ներգրավվեն ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի ձեռնարկությունները, միավորումներն ու կազմակերպությունները։

Երկրի միասնական ժողովրդատնտեսական համալիրի կատարելագործման ասպարեզում կուսակցությունը կարևոր դեր է հատկացնում արտադրական ինֆրակառուցվածքի բոլոր ճյուղերի՝ ժողովրդական տնտեսության էլեկտրաէներգամատակարարման, կապի ու ինֆորմացիոն ապահովման համակարգերի տեխնիկական վերազինմանն ու դրանց աշխատանքի արդյունավետության բարձրացմանը: Առանձնակի ուշադրություն պետք է նվիրվի միասնական տրանսպորտային համակարգի զարգացմանը, դրա բոլոր օղակների կատարելագործմանը, բարեկարգ ճանապարհների ճյուղավորված ցանցի ստեղծմանը:

Էկոնոմիկայի ինտենսիվացման և գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացման նպատակով առաջիկայում պետք է էականորեն բարձրացնել շինարարության տեխնիկատնտեսական մակարդակը, շինարարական արտադրությունը դարձնել մի միասնական ինդուստրիալ պրոցես, բարձրացնել նախագծային ու շինարարական աշխատանքների որակը և իջեցնել դրանց արժեքը, կրճատել օբյեկտների կառուցման և արտադրական կարողությունների յուրացման ժամկետները:

Կուսակցությունն այսուհետ ևս անդուլ ուշադրություն կնվիրի արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման կատարելագործմանը, որը պետք է ապահովի հանրային աշխատանքի խնայողություն, երկրի յուրաքանչյուր ռեգիոնի կոմպլեքսային և բարձրարդյունավետ զարգացում: Աշխատանքի հասարակական բաժանումը խորացնելու հիմքի վրա հետագա զարգացում կստանա բոլոր միութենական հանրապետությունների ժողովրդական տնտեսությունը, կմեծանա դրանց ավանդը ամբողջ երկրի պահանջմունքների բավարարման գործում: Առաջիկայում պետք է էլ ավելի բարելավել ստեղծված տերիտորիալ արտադրական համալիրների և տնտեսական կապերի կառուցվածքը, հումքի վերամշակման ձեռնարկությունները առավելագույնս մոտեցնել դրա հանույթի վայրերին: Անհրաժեշտ է ավելի լրիվ օգտագործել փոքր, միջակ քաղաքների և բանվորական ավանների հնարավորությունները, դրանցում տեղաբաշխելով խոշոր ձեռնարկությունների հետ կոոպերացումով արտադրանքի պատրաստման, գյուղատնտեսական ու տեղական հումքի վերամշակման և բնակչության սպասարկման հետ առնչվող մասնագիտացված արտադրություններ:

Կուսակցության տնտեսական ստրատեգիայի բաղկացուցիչ մասը եղել և մնում է Սիբիրի ու Հեռավոր Արևելքի արտադրողական ուժերի արագ զարգացումը: Նոր շրջաններ յուրացնելիս տնտեսական և քաղաքական առանձնակի նշանակություն ունի արտադրական խնդիրների կոմպլեքսային լուծման և ամբողջ սոցիալական ինֆրակառուցվածքի զարգացման անշեղ ապահովումը՝ ի շահ մարդկանց աշխատանքի ու կյանքի պայմանների բարելավման:

Որոշելով ժողովրդական տնտեսության զարգացման հեռանկարները, ՍՄԿԿ-ն ելնում է արտաքին տնտեսական ստրատեգիայի կատարելագործման, աշխատանքի փոխշահավետ միջազգային բաժանման հնարավորությունների և առաջին հերթին սոցիալիստական տնտեսական ինտեգրացիայի առավելությունների ավելի լրիվ օգտագործման անհրաժեշտությունից: Կխորացվեն արտաքին տնտեսական և գիտատեխնիկական կապերը, կառուցվածքային առաջադիմական տեղաշարժեր կիրականացվեն արտահանության և ներմուծման մեջ՝ ելնելով ժողովրդական տնտեսության արդյունավետության բարձրացման, ստրատեգիապես կարևոր ուղղություններում կապիտալիստական երկրներից անկախության ապահովման շահերից:

Սոցիալիստական արտադրական հարաբերությունների, կառավարման համակարգի և տնտեսավարման մեթոդների կատարելագործումը

Հասարակության սոցիալ-տնտեսական առաջընթացն արագացնելու անհրաժեշտ նախադրյալը կուսակցությունը համարում է արտադրական հարաբերությունների մշտական կատարելագործումը, դինամիկորեն զարգացող արտադրողական ուժերին դրանց կայուն համապատասխանության պահպանումը, դրանց միջև ծագող ու հակամարտ հակասությունները ժամանակին հայտնաբերելն ու լուծելը:

Կուսակցության ուշադրության կենտրոնում այսուհետ ևս կգտնվեն արտադրության միջոցների հանրային սեփականության ամրապնդումն ու բազմապատկումը, որը սոցիալիզմի տնտեսական սիստեմի հիմքն է: Պետք է այսուհետ ևս բարձրացնել արտադրության հանրայնացման, դրա պլանաչափ կազմակերպման մակարդակը, անշեղորեն բարելավել համաժողովրդական սեփականության առավելությունների ու հնարավորությունների իրականացման ձևերն ու մեթոդները:

Գյուղատնտեսության արտադրողական ուժերի վերելքը, միջտնտեսային կոոպերացիայի և ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիայի զարգացումը կնպաստեն համաժողովրդականի հետ կոլտնտեսային-կոոպերատիվ սեփականության հետագա մերձեցմանը, իսկ հեռանկարում՝ նաև միաձուլմանը: Այդ պրոցեսը տեղի կունենա սոցիալիստական սեփականության երկու ձևերի համակողմանի զարգացման ու ամրապնդման, էկոնոմիկայի կոլտնտեսային-կոոպերատիվ հատվածի հնարավորությունների ավելի ու ավելի լրիվ իրացման շնորհիվ:

Կուսակցությունը աշխատավորական կոլեկտիվներում, յուրաքանչյուր աշխատողի մեջ հաստատակամորեն կձևավորի հանրային սեփականության տիրոջ զգացումը, բոլոր անհրաժեշտ միջոցները կձեռնարկի սոցիալիստական սեփականությունը պաշտպանելու, շահադիտական նպատակներով դրա օգտագործման ամեն մի փորձ խափանելու, բարիքների յուրացման՝ սոցիալիզմին խորթ ձևերն արմատախիլ անելու, քաղաքացիների անձնական սեփականության սահմանադրական իրավունքն ապահովելու համար:

Կուսակցությունը մեծ նշանակություն է տալիս բաշխման հարաբերությունների կատարելագործմանը, որոնք ակտիվ ազդեցություն են գործում հանրային արտադրության զարգացման մեջ կոլեկտիվ և անձնական շահագրգռության աճի, մարդկանց կենսամակարդակի ու ապրելակերպի վրա: Հետևողականորեն կիրականացվի հանրային արտադրանքի և ազգային եկամտի առավել արդյունավետ բաշխման գիծը, որպեսզի բաշխման մեխանիզմը հուսալի պատնեշ լինի անաշխատ եկամուտների, աշխատանքի վարձատրության գործում հավասարեցման ճանապարհին, այն ամենի ճանապարհին, ինչը հակասում է սոցիալիստական հասարակության նորմերին ու սկզբունքներին: Անհրաժեշտ է խիստ վերահսկողություն սահմանել աշխատանքի չափի և սպառման չափի նկատմամբ, ուժեղացնել կոլեկտիվների և յուրաքանչյուր աշխատողի շահագրգռությունը ժողովրդատնտեսական լավագույն արդյունքների հասնելու գործում, հմտորեն զուգորդել աշխատանքային գործունեության բարոյական և նյութական խթանները:

Հրատապ խնդիր է փոխանակության հարաբերությունների հետագա զարգացումը: Առաջիկայում պետք է բարձրացնել տնտեսական կապերի հուսալիությունը: Հասնել պահանջարկի և առաջարկի դինամիկ համապատասխանության, բարելավել նյութական և դրամական ռեսուրսների շրջանառությունը, արագացնել շրջանառու միջոցների շրջանառելիությունը: Անհրաժեշտ է ավելի լրիվ օգտագործել ապրանքադրամական հարաբերությունները սոցիալիզմի օրոք դրանց ներհատուկ նոր բովանդակությանը համապատասխան, ամրապնդել դրամավարկային համակարգը, բարձրացնել ռուբլու գնողունակությունը, ուժեղացնել խնայողության ռեժիմը, աշխատանքի քանակի ու որակի վերահսկողությունը, ավելի լրիվ ու արդյունավետորեն օգտագործել տնտեսական լծակների ու խթանների ամբողջ զինանոցը:

Երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացումը պահանջում է ժողովրդական տնտեսության ղեկավարման մշտական կատարելագործում, տնտեսական մեխանիզմի հուսալի և արդյունավետ գործառնություն, որը ներառնում է տնտեսավարման բազմազան, ճկուն ձևեր ու մեթոդներ, ձգտելով հասնել այն բանին, որ դրանք համապատասխանեն տնտեսական զարգացման փոփոխվող պայմաններին և լուծվող խնդիրների բնույթին:

Կառավարման կատարելագործումը պետք է հենվի տնտեսության սոցիալիստական պլանային սիստեմի առավելությունների ու հնարավորությունների, տնտեսագիտական օրենքների ավելի խոր և ավելի բազմակողմանի օգտագործման վրա, լիովին հաշվի առնի արտադրողական ուժերի մեջ և արտադրական հարաբերություններում տեղի ունեցող փոփոխությունները, աշխատավորների լայն զանգվածների կրթվածության, գիտակցականության, որակավորման ու փորձի աճը: Այն կոչված է ապահովելու անձնական շահերի, աշխատավորական կոլեկտիվների, տարբեր սոցիալական խմբերի շահերի լավագույն զուգորդումը համապետական, համաժողովրդական շահերի հետ և այնպիսով դրանք օգտագործելու որպես էկոնոմիկայի աճի շարժիչ ուժ:

Կառավարման ողջ համակարգը պետք է նպատակամղված լինի ժողովրդական տնտեսության յուրաքանչյուր օղակի ավանդի մեծացմանը վերջնական արդյունքի ձեռքբերման գործում, այն է՝ բոլոր տեսակի ռեսուրսների նվազագույն ծախսումների պայմաններում հասարակության պահանջմունքների առավել լրիվ բավարարումը: Դա սոցիալիստական տնտեսավարման անխախտ օրենքն է, ճյուղերի, միավորումների ու ձեռնարկությունների, արտադրական բոլոր բջիջների գործունեության գնահատման հիմնական չափանիշը:

Պետք է ապահովվի կառավարման լենինյան սկզբունքների ու նախ և առաջ դեմոկրատական ցենտրալիզմի սկզբունքի հետևողական իրագործումը, որն արտահայտում է նրա երկու հիմունքների՝ ինչպես միավորումների ու ձեռնարկությունների կենտրոնացված ղեկավարման արդյունավետության բարձրացման, այնպես էլ դրանց տնտեսական ինքնուրույնության և պատասխանատվության նշանակալի ընդլայնման միասնությունը:

Կառավարման կենտրոնական մարմինների ուշադրությունը պետք է ավելի ու ավելի մեծ չափով բևեռել տնտեսական ու սոցիալական զարգացման ստրատեգիական խնդիրների լուծման վրա, գիտատեխնիկական առաջադիմության ու կապիտալ ներդրումների, ժողովրդական տնտեսության մեջ կառուցվածքային տեղաշարժերի, հանրային արտադրության համամասնականության և պլանային համապետական ռեզերվների համակարգի ամրապնդման, արտադրողական ուժերի, աշխատանքի վարձատրության և սոցիալական ապահովության, գների, տարիֆների, ֆինանսների, հաշվառման ու վիճակագրության բնագավառում միասնական քաղաքականության իրագործման վրա:

Կուսակցությունն անհրաժեշտ է համարում բարձրացնել պլանավորման գործունեությունը՝ որպես իր տնտեսական քաղաքականության իրականացման գործիքի: Պլանավորումը կոչված է լինելու երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու, գիտատեխնիկական առաջադիմության հիմքի վրա արտադրությունը ինտենսիվացնելու, առաջադիմական տնտեսական լուծումներ իրականացնելու ակտիվ լծակ, ապահովելու էկոնոմիկայի հաշվեկշռված ու դինամիկ աճ: Պլաններում առաջատար տեղ պետք է գրավեն որակական ցուցանիշները, որոնք արտացոլեն ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունը, արտադրանքի նորացման մասշտաբները, աշխատանքի արտադրողականության աճը գիտության ու տեխնիկայի նվաճումների հիման վրա: Անհրաժեշտ է կոմպլեքսայնորեն լուծել տնտեսական ու սոցիալական խնդիրները, օրգանապես զուգորդել երկարաժամկետ, հնգամյա ու տարեկան պլանները, բարձրացնել պլանավորման գիտական մակարդակը, ամրապնդել պլանային կարգապահությունը, ապահովել համապետական շահերի գերադասությունը, վճռականորեն խափանել գերատեսչականության ու տեղայնության, բյուրոկրատիզմի ու վոլյունտարիզմի ամեն մի դրսևորում:

Զարգացնելով կենտրոնացման սկզբունքները կառավարման ու պլանավորման, ստրատեգիական խնդիրների լուծման գործում, կուսակցությունն ակտիվորեն կիրականացնի հիմնական արտադրողական օղակի՝ միավորումների ու ձեռնարկությունների դերի բարձրացման միջոցառումներ, հետևողականորեն կվարի դրանց իրավունքների ու տնտեսական ինքնուրույնության ընդլայնման, պատասխանատվության ու շահագրգռության ուժեղացման գիծ վերջնական բարձր արդյունքների հասնելու գործում: Ամբողջ օպերատիվ-

տնտեսական աշխատանքի ծանրության կենտրոնը պետք է գտնվի տեղերում՝ աշխատավորական կոլեկտիվներում:

Կուսակցությունն անհրաժեշտ է համարում տնտեսական հաշվարկի հետագա զարգացումն ու գործունեության բարձրացումը, ձեռնարկությունների ու միավորումների հետևողական փոխադրումը լրիվ տնտհաշվարկի՝ տնտեսական լծակների ուժեղացման և վերադաս կազմակերպությունների կողմից սահմանվող ցուցանիշների թվի կրճատման պայմաններում: Միավորումների ու ձեռնարկությունների գործունեությունն ավելի ու ավելի կկարգավորվի տևական գործողության տնտեսական այն նորմատիվներով, որոնք աշխատավորական կոլեկտիվների նախաձեռնության ու ստեղծագործության ասպարեզ են բացում: Վերևից կառավարումը կատարելագործելու միջոցառումները պետք է օրգանապես զուգորդվեն ներքևից աշխատանքի կազմակերպման ու խթանման կոլեկտիվ ձևերի զարգացման հետ: Լծակների և խթանների համակարգը պետք է ռեալ կերպով առավելություններ տա աշխատավորական այն կոլեկտիվներին, որոնք հաջողությունների են հասնում գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացման գործում, թողարկում են լավագույն արտադրանք, բարձրացնում արտադրության շահութաբերությունը: Կմեծանան միավորումների ու ձեռնարկությունների հնարավորություններն ու իրավունքները արտադրության զարգացման, կոլեկտիվի նյութական խրախուսման և սոցիալական հարցերի լուծման համար նրանց վաստակած միջոցների տնօրինման գործում:

Կընդլայնվի մեծածախ առևտուրը, կբարձրանա արտադրանքն սպառող ձեռնարկությունների և պատրաստողների ուղղակի կապերի և տնտեսական պայմանագրերի դերը, կուժեղանա սպառողի ազդեցությունը արտադրանքի տեխնիկական մակարդակի ու որակի վրա:

Պետք է կատարելագործել գնագոյացումը այն նպատակով, որպեսզի գներն ավելի ճիշտ արտացոլեն հասարակականորեն անհրաժեշտ ծախսերի մակարդակը, ինչպես նաև արտադրանքի ու սպասարկումների որակը, ավելի ակտիվորեն խթանեն գիտատեխնիկական առաջադիմությունը, ռեսուրսախնայողությունը, արտադրանքի տեխնիկատնտեսական և սպառողական հատկանիշների բարելավումը, ամենայն նորի, առաջավորի արմատավորումը, նպաստեն խնայողության ռեժիմի ուժեղացմանը:

ՍՄԿԿ-ն խնդիր է դնում հետևողականորեն միջոցառումներ իրականացնել՝ կատարելագործելու ժողովրդական տնտեսության կառավարման կազմակերպական կառուցվածքը բոլոր մակարդակներում, կրճատել կառավարչական ապարատը և լուծարքի ենթարկել նրա ավելորդ օղակները: Անհրաժեշտ է բարելավել ժողովրդատնտեսական խոշոր համալիրների, փոխկապակցված և համասեռ ճյուղերի խմբերի կառավարումը, հասնել խոշոր, միջակ և ոչ մեծ ձեռնարկությունների կառավարման և ճյուղային կառավարման ռացիոնալ զուգորդմանը տերիտորիալ կառավարման հետ, ընդլայնել արտադրական ու գիտաարտադրական միավորումների ցանցը և կատարելագործել դրանց աշխատանքը, խորացնել արտադրության մասնագիտացումը, զարգացնել արտադրության համակցումն ու կոոպերացումը:

Կառավարման միջճյուղային և ճյուղային մարմինների ուշադրությունը կկենտրոնացվի ճյուղերի զարգացման կարևորագույն ուղղությունների, գիտատեխնիկական նվաճումների արմատավորման վրա: Նրանք պետք է պատասխանատվություն կրեն սահմանված տեսականու և արտադրացանկի արտադրանքի նկատմամբ ժողովրդական տնտեսության ու բնակչության պահանջմունքների լրիվ բավարարման համար: Կբարձրանան հանրապետական ու տեղական մարմինների դերն ու պատասխանատվությունը տնտեսական և սոցիալ-կուլտուրական շինարարության կառավարման, աշխատավորների պահանջմունքների բավարարման գործում, կընդլայնվեն այդ մարմինների իրավունքները:

Էկոնոմիկայի ղեկավարումը կատարելագործելու ամբողջ աշխատանքում ՍՄԿԿ-ն հետևողականորեն կիրականացնի աշխատավորների ստեղծագործական նախաձեռնությունը զարգացնելու և արտադրության կառավարման պրո-

ցեսի մեջ նրանց ավելի ու ավելի լրիվ ներգրավելու գիծը, պլանների մշակման ու տնտեսական որոշումների ընդունման, ձեռնարկությունների սոցիալ-տնտեսական զարգացման, արտադրության ներքին ռեզերվների որոնման ու մոբիլիզացման միջոցառումների իրականացման գործում աշխատավորական կոլեկտիվների դերը բարձրացնելու գիծը: Խնայողականությունը, ժողովրդական միջոցների խելացի ծախսումը, յուրաքանչյուր ռուբլու ռացիոնալ օգտագործումը, անտնտեսվարության վերացումը, տարբեր անարտադրողական ծախսերի ու կորուստների բացառումը համակուսակցական, համաժողովրդական գործ են, յուրաքանչյուր աշխատավորական կոլեկտիվի, յուրաքանչյուր աշխատողի գործը:

Կուսակցության մշտական ուշադրության առարկան սոցիալիստական մրցության զարգացումն է. դա աշխատավորների ստեղծագործության ծավալման կարևորագույն ոլորտ է, անհատի ինքնահաստատման և հասարակական ճանաչման հիմնական եղանակներից մեկը: Հենվելով լենինյան սկզբունքների վրա, անհրաժեշտ է կատարելագործել մրցության կազմակերպումը և բարձրացնել դրա ներգործունությունը, արմատախիլ անել ձևականությունն ու շաբլոնը, ավելի լայնորեն տարածել առաջավոր փորձը, ետ մնացողներին հասցնել առաջավորների մակարդակին, զարգացնել նախաձեռնության, ընկերական համագործակցության ու փոխօգնության ոգին: Կարևորագույն նշանակություն ունի մասսաների նախաձեռնության ու ստեղծագործության համակողմանի պաշտպանությունը, որոնք նպատակամղված են գիտատեխնիկական առաջադիմության արագացմանը, աշխատանքի արտադրողականության աճին, ռեսուրսների խնայողական օգտագործմանը, արտադրության արդյունավետության և արտադրանքի որակի բարձրացմանը, դրա ինքնարժեքի իջեցմանը, աշխատանքային հստակ ռիթմի ապահովմանն ու պայմանագրային պարտավորությունների ժամանակին կատարմանը, ժողովրդատնտեսական լավագույն վերջնական արդյունքների ձեռքբերմանը:

III. Կուսակցության սոցիալական քաղաքականությունը

Կուսակցությունը սոցիալական քաղաքականությունը դիտում է որպես երկրի զարգացման արագացման, մասսաների աշխատանքային ու հասարակական-քաղաքական ակտիվության բարձրացման, նոր մարդու ձևավորման, սոցիալիստական ապրելակերպի հաստատման հզոր միջոց, որպես հասարակության քաղաքական կայունության կարևոր գործոն: Նա ելնում է այն բանից, որ նրա ներգործությունը կուժեղանա էկոնոմիկայի աճի և արդյունավետության բարձրացման, հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտների վրա: Աշխատանքի, կենցաղի, կուլտուրայի, սոցիալական հարցերի լուծման և մարդկանց հետաքրքրությունների ու կարիքների բավարարման նկատմամբ անդուլ հոգատարությունը ՍՄԿԿ-ն համարում է պետական ու տնտեսական բոլոր մարմինների, հասարակական կազմակերպությունների գործունեության օրենք:

Կուսակցությունը որպես իր սոցիալական քաղաքականության հիմնական խնդիրներ առաջադրում է.

— սովետական մարդկանց կյանքի ու աշխատանքի պայմանների անշեղ բարելավումը.

— հասարակական հարաբերությունների բոլոր հիմնական ոլորտներում սոցիալական արդարության սկզբունքի ավելի ու ավելի լրիվ իրականացումը.

— դասակարգերի և սոցիալական խմբերի ու խավերի մերձեցումը, մտավոր ու ֆիզիկական աշխատանքի, քաղաքի ու գյուղի միջև եղած էական տարբերությունների հաղթահարումը.

— ազգային հարաբերությունների կատարելագործումը, երկրի բոլոր ազգերի ու ազգությունների եղբայրական բարեկամության ամրապնդումը:

Սովետական մարդկանց բարեկեցության բարձրացումը, աշխատանքի ու կյանքի պայմանների բարելավումը

Երկրում ստեղծված արտադրական ու հոգևոր պոտենցիալը, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու պահանջը անհրաժեշտ և հնարավոր են դարձնում էական առաջընթացը «հասարակության բոլոր անդամների լիակատար բարեկեցությունը և ազատ համակողմանի զարգացումը» (Լենին) ապահովելու համար:

ՍՄԿԿ-ն խնդիր է դնում սովետական մարդկանց բարեկեցությունը բարձրացնել որակապես նոր աստիճանի, ապահովել նյութական, սոցիալական ու մշակութային բարիքների սպառման այնպիսի մակարդակ ու կառուցվածք, որոնք առավելագույնս կհամապատասխանեն ներդաշնակորեն զարգացած, հոգեպես հարուստ անհատի ձևավորման, սովետական մարդկանց ընդունակությունների, ձիրքերի ու տաղանդների առավել լրիվ բացահայտման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման նպատակներին՝ ի շահ հասարակության:

Արդեն առաջիկա տասնհինգ տարում նախատեսվում է կրկնապատկել ժողովրդի պահանջմունքների բավարարման համար հատկացվող ռեսուրսների ծավալը:

Կուսակցությունն առանձնահատուկ նշանակություն է տալիս աշխատանքի ստեղծագործական բովանդակության և կոլեկտիվիստական բնույթի ուժեղացմանը, դրա կուլտուրայի բարձրացմանը, բարձրորակ և բարձրարդյունավետ աշխատանքի խրախուսմանը՝ ի բարօրություն հասարակության: Այդ ամենը կնպաստի աշխատանքն աստիճանաբար վերածելու յուրաքանչյուր սովետական մարդու առաջին կենսական պահանջմունքի:

Այսուհետ ևս իրականացվելու է գիտատեխնիկական, տնտեսական ու սոցիալական միջոցառումների համալիր, որոնք ապահովեն բնակչության լրիվ ու արդյունավետ զբաղվածությունը, բոլոր աշխատունակ քաղաքացիներին հնարավորություն ընձեռեն աշխատելու գործունեության ընտրված ոլորտում՝ կոչմանը, ընդունակություններին, կրթությանը, մասնագիտական պատրաստությանը համաձայն, հաշվի առնելով հասարակական պահանջմունքները:

Հետևողականորեն կիրագործվի ձեռքի աշխատանքն զգալիորեն նվազեցնելու, միապաղաղ, ծանր ֆիզիկական ու ցածր որակավորվող աշխատանքը էապես կրճատելու, իսկ հետագայում վերացնելու, սանիտարահիգիենիկ առողջ պայմաններ ապահովելու և անվտանգության կատարյալ տեխնիկա արմատավորելու գիծը, որոնք կվերացնեն արտադրական տրավմատիզմը և պրոֆեսիոնալ հիվանդությունները: Արտադրության ինտենսիվացումն ու արդյունավետության աճը, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացումը հետագայում նոր հնարավորություններ կընձեռեն աշխատանքային օրը կրճատելու, աշխատավորների վճարովի արձակուրդի տևողությունը ավելացնելու համար:

Կուսակցությունը այսուհետ ևս անհրաժեշտ ամեն ինչ կանի աշխատավորների ռեալ եկամուտների անշեղ աճի և բոլոր խավերի ու սոցիալական խմբերի բարեկեցության հետագա բարձրացման համար՝ երկրի տնտեսական հնարավորությունների համեմատ:

Կոմունիզմի առաջին փուլի ընթացքում աշխատավորների եկամուտների հիմնական աղբյուրը մնում է ըստ աշխատանքի վարձատրությունը: Անհրաժեշտ է մշտապես կատարելագործել աշխատավարձի համակարգը, որպեսզի այն լիովին հաշվի առնի աշխատանքի քանակն ու որակը, նրա պայմաններն ու արդյունքները, խթանի աշխատողների որակավորման, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացումը, արտադրանքի որակի բարելավումը, ռեսուրսների բոլոր տեսակների տնտեսումը: Հենց այդ հիման վրա պետք է աճեն աշխատավորների վաստակն ու կենսամակարդակը: Հանրային հարստության աճի համեմատ կավելանան նվազագույն աշխատավարձի չափերը, կշարունակվի բնակչությունից գանձվող հարկերը նվազեցնելու գիծը: Կուսակ-

ցությունը սկզբունքային նշանակություն է տալիս անաշխատ եկամուտները, բաշխման սոցիալիստական սկզբունքներից ամեն տեսակ շեղումները, եկամուտների ու բարիքների վերաբաշխման հակահասարակական ձևերը, պորտաբուծությունը, սպեկուլյացիան վճռականորեն արմատախիլ անելուն։

Կշարունակվեն սպառման հանրային ֆոնդերի արագացված աճը և բաշխման կատարելագործումը, որոնք կոչված են հետզհետե ավելի մեծ դեր խաղալու անվճար ժողովրդական կրթության, առողջապահության և սոցիալական ապահովության համապետական համակարգերի զարգացման, աշխատավորների հանգստի պայմանների բարելավման գործում, մեղմացնելու սոցիալիզմի օրոք օբյեկտիվորեն անխուսափելի տարբերությունները առանձին քաղաքացիների, ընտանիքների, սոցիալական խմբերի նյութական դրության մեջ, հավասարեցնելու երեխաների դաստիարակության սոցիալ-տնտեսական ու կուլտուրական պայմանները, նպաստելու բնակչության առանձին խմբերի սակավապահովվածության վերացմանը։

Առաջնահերթ կարևորության խնդիր է ժողովրդական սպառման բարձրորակ ու բազմազան ապրանքների՝ սննդամթերքի, լավորակ ու գեղեցիկ հագուստի և կոշիկի, կահույքի, կուլտուրական նշանակության առարկաների, կենցաղային բարդ տեխնիկայի և տնտեսական գործածության ապրանքների նկատմամբ բնակչության հարանուն պահանջարկի լրիվ բավարարումը։

Կշարունակեն զարգանալ առևտուրն ու հասարակական սնունդը, կամրապնդվի դրանց նյութատեխնիկական բազան, կաճի սպասարկման կուլտուրան։ Այսուհետ ևս կզարգանա սպառողական կոոպերացիան, որը կոչված է կատարելագործելու առևտուրը գյուղում, կազմակերպելու գյուղատնտեսական մթերքների գնումները բնակչությունից և դրանց վաճառքը։ Իր նշանակությունը կպահպանի կոլտնտեսային շուկան։ Բնակչության ռեալ եկամուտների բարձրացման շահերից ելնելով՝ կիրականացվի մանրածախ գների քաղաքականություն։

Նախատեսվում է խոշոր միջոցառումներ իրականացնել սպասարկման ժամանակակից բարձր զարգացած ոլորտ ստեղծելու համար։ Սպասարկումների ծավալի մեծացումը, տեսականու ընդլայնումը և որակի բարձրացումը հնարավորություն կտան ավելի լրիվ բավարարելու բնակչության աճող պահանջմունքները բնակարանային-կոմունալ, տրանսպորտի, կենցաղային, սոցիալ-կուլտուրական սպասարկման բազմաղան ձևերի նկատմամբ, թեթևացնելու տնային աշխատանքը, լավագույն պայմաններ ստեղծելու հանգստի և ազատ ժամանակի բովանդակալից օգտագործման, լիարժեք ժամանցի համար։ Ավելի արագ կզարգանա սպասարկման ոլորտը գյուղական վայրերում և նոր յուրացվող շրջաններում։

Կուսակցությունը սոցիալական առանձնակի նշանակության գործ է համարում բնակարանային պրոբլեմի լուծման արագացումը, որպեսզի մինչև 2000 թվականը փաստորեն ամեն մի սովետական ընտանիք ունենա առանձին տուն՝ բնակարան կամ առանձնատուն։ Դրան կոչված են նպաստելու պետական միջոցների հաշվին կատարվող բնակարանային շինարարության խոշոր մասշտաբները, կոոպերատիվ և անհատական շինարարության ավելի լայն զարգացումը, ինչպես նաև բնակարանային ֆոնդի վերակառուցումը, նորացումն ու պահպանության ուժեղացումը, դրա բաշխման նկատմամբ վերահսկողության խստացումը։ Առանձնակի ուշադրություն կդարձվի բնակարանային շինարարության որակին, հարմարավետության բարձրացմանը, հատակագծման բարելավմանը, բնակարանների ու տների տեխնիկական հագեցվածության կատարելագործմանը։

Ավելի բարձր պահանջներ կներկայացվեն ճարտարապետությանը, քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի գեղագիտական ձևավորմանն ու բարեկարգմանը։ Դրանք պետք է իրենցից ներկայացնեն արտադրական գոտիների, բնակելի շրջանների, հասարակական, մշակութային և ուսումնադաստիարակչական հիմնարկների ցանցի, մարզական կառույցների, առևտրի ու կենցաղի ձեռնարկությունների, տրանսպորտի ռացիոնալ կոմպլեքսային կազմակերպում, որոնք լավագույն պայմաններ ապահովեին մարդկանց աշխատանքի,

կենցաղի և հանգստի համար։ Կընդլայնվի բնակարանային ու կուլտուր-կենցաղային պայմանների, ժամանցի, տուրիզմի բարելավման և այլ նպատակների համար բնակչության միջոցները ներգրավելու պրակտիկան։

Առաջնահերթ կարևորության գործ է սովետական մարդկանց առողջության ամրապնդումը, նրանց ակտիվ կյանքի տևողության ավելացումը։ Կուսակցությունը խնդիր է դնում ամենուրեք հասնելու բարձրորակ բուժսպասարկման բոլոր ձևերի նկատմամբ ունեցած քաղաքի և գյուղի բնակիչների պահանջմունքների լրիվ բավարարմանը, դրա որակի արմատական բարձրացմանը։ Այդ նպատակով նախատեսված է մտցնել բնակչության ընդհանուր դիսպանսերացման համակարգ, այսուհետ ևս զարգացնել մոր ու մանկան պաշտպանության հիմնարկների, պոլիկլինիկաների, հիվանդանոցների, սանատորիաների ցանցը և դրանք զինել արդիական բժշկական ապարատներով, լիովին ապահովել դեղորայքով, բուժական ու սանիտարահիգիենիկ միջոցներով։

Բնակչության առողջության ամրապնդման, անհատի ներդաշնակ զարգացման, աշխատանքի և հայրենիքի պաշտպանության երիտասարդության նախապատրաստության գործում աճում են ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի, ամենօրյա կյանքում դրանց արմատավորման նշանակությունը։ Պետք է գործն այնպես կազմակերպել, որ յուրաքանչյուր մարդ պատանեկան հասակից հոգ տանի իր ֆիզիկական կատարելագործման մասին, տիրապետի հիգիենայի և բուժօգնության բնագավառի գիտելիքներին, առողջ ապրելակերպ վարի։

ՍՄԿԿ-ն հսկայական պետական նշանակություն է տալիս ընտանիքի նկատմամբ հոգատարության ուժեղացմանը։ Ընտանիքը հետզհետե ավելի կարևոր դեր է խաղում մատաղ սերունդների առողջության ամրապնդման և դաստիարակության, հասարակության տնտեսական ու սոցիալական առաջադիմության ապահովման, ժողովրդագրական պրոցեսների բարելավման ասպարեզում։ Այստեղ են ձևավորվում մարդու խառնվածքի հիմքերը, աշխատանքի, բարոյական, գաղափարական ու մշակութային առավել կարևորագույն արժեքների նկատմամբ նրա վերաբերմունքի հիմքերը։ Հասարակությունը կենսականորեն շահագրգռված է ամուր, հոգեպես ու բարոյապես առողջ ընտանիքով։ Ելնելով դրանից, կուսակցությունն անհրաժեշտ է համարում ընտանիքն ամրապնդելու, սոցիալական ֆունկցիաների կատարման, երեխաների դաստիարակման գործում նրան օգնություն ցույց տալու գիծ վարել, ընդլայնել բազմազավակ և երիտասարդ ընտանիքների նյութական, բնակարանային ու կենցաղային պայմանների բարելավման միջոցառումները։ Անհրաժեշտ է խորացնել ընտանիքի, դպրոցի, աշխատավորական կոլեկտիվի փոխգործողությունը, բարձրացնել ծնողների պատասխանատվությունը երեխաների դաստիրակության համար։

Կուսակցության մշտական հոգատարության առարկան է կանանց-մայրերի դրության հետագա բարելավումը։ Այդ նպատակով նպաստավոր պայմաններ կստեղծվեն մայրությունը կանանց աշխատանքային ու հասարակական գործունեությանը ակտիվ մասնակցության հետ զուգակցելու համար։ Առանձնահատուկ ուշադրություն կնվիրվի մայրության ու մանկության պաշտպանությանը, կավելանա նախածննդաբերական արձակուրդի, ինչպես նաև երեխային խնամելու արձակուրդի տևողությունը։ Կընդլայնվի սանատորիաների, հանգստյան տների ու պանսիոնատների ցանցը ընտանեկան հանգստի համար։ Կշարունակեն զարգանալ կանանց աշխատանքային գրաղվածության բազմազան ձևերը, կանանց ցանկությամբ ավելի լայնորեն կկիրառվեն աշխատանքի փոփոխուն գրաֆիկները, ոչ լրիվ աշխատանքային օրը։

Միջոցառումների լայն համալիր կիրականացվի մատաղ սերնդի դաստիարակության համար անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծելու նպատակով։ Արդեն մոտ ժամանակներս լիովին կբավարարվի մանկական հիմնարկների նկատմամբ բնակչության պահանջմունքը։ Կընդլայնվի պիոներական, աշխատանքային ու մարզական ճամբարների, պիոներների տների, գիտատեխնիկական ու գեղարվեստական ստեղծագործության տների ու կայանների ցանցը։

կավելանան նախադպրոցական հիմնարկների, պրոֆեսիոնալ-տեխնիկական ուսումնական հաստատությունների ցանցի ծախսերի նորմաները։

Կուսակցությունն ընդգծում է երիտասարդության սոցիալական պրոբլեմների նկատմամբ ուշադրությունը *զգալիորեն ուժեղացնելու և ամենից առաջ աշխատանքի և կենցաղի, կրթության ու մշակույթի, պրոֆեսիոնալ ու ծառայողական աճի, ազատ ժամանակի խելամիտ օգտագործման ոլորտում նրա պահանջմունքների առավել լրիվ բավարարման անհրաժեշտությունը։*

ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս մշտապես հոգ կտանի աշխատանքի և պատերազմի վետերանների, *տարեց քաղաքացիների, հաշմանդամների, զոհված ռազմիկների ընտանիքների* նյութական դրության բարելավման, *նրանց սոցիալական, բժշկական ու կուլտուրական սպասարկման մասին։ Պարբերաբար կբարձրացվեն կենսաթոշակների և ամենից առաջ նվազագույն և ավելի վաղ նշանակված կենսաթոշակների չափերը։ Կոլտնտեսականների կենսաթոշակային ապահովումն աստիճանաբար կմոտենա բանվորների ու ծառայողների համար սահմանվող մակարդակին։ Կզարգանա զառամյալների և հաշմանդամների գիշերօթիկների ցանցը, կբարելավվեն այդտեղ նրանց պահելու պայմանները։ Սոցիալ-տնտեսական մեծ կարևորության գործ է ուժերի համեմատ աշխատանքային գործունեությանը, հասարակական կյանքին և դաստիարակչական աշխատանքին մեծ փորձ ունեցող աշխատանքի վետերանների մասնակցության հնարավորությունների ընդլայնումը։*

Ժողովրդի կյանքի բարելավման գործում ավելի ու ավելի մեծ նշանակություն է ստանում հասարակության և բնության, մարդու և շրջակա միջավայրի ներդաշնակ փոխազդեցությունը։ Սոցիալիստական հասարակությունը, գիտակցորեն կերտելով իր ապագան, պլանաչափ, խնայողաբար է օգտագործում բնությունը և առաջատար դիրքեր գրավում մոլորակի բնական ռեսուրսների պահպանման ու բազմապատկման համար մարդկության ծավալած պայքարում։ Կուսակցությունն անհրաժեշտ է համարում ուժեղացնել բնության օգտագործման վերահսկումը, լայնորեն ծավալել բնակչության բնապահպանական դաստիարակությունը։

Դասակարգային տարբերությունների հաղթահարումը, սոցիալապես համասեռ հասարակության կազմավորումը

Արդի փուլում սոցիալական հարաբերությունների զարգացման կարևոր օրինաչափությունը բանվոր դասակարգի, կոլտնտեսային գյուղացիության և մտավորականության մերձեցումն է, հասարակության անդասակարգ կառուցվածքի հաստատումը՝ այդ պրոցեսում բանվոր դասակարգի վճռական դերով հանդերձ։

Բանվոր դասակարգի քաղաքական փորձը, նրա բարձր գիտակցականությունը, կազմակերպվածությունն ու կամքը համախմբում են մեր ամբողջ հասարակությանը։ Բանվոր դասակարգի հանրակրթական, կուլտուրական ու պրոֆեսիոնալ մակարդակի, աշխատանքային և հասարակական-քաղաքական ակտիվության աճը բարձրացնում է նրա ավանգարդային դերը սոցիալիզմի կատարելագործման ասպարեզում, կոմունիստական շինարարության ողջ պրոցեսում։

Կուսակցության ագրարային քաղաքականության հետևողական իրականացման ընթացքում գյուղատնտեսական աշխատանքը վերածվում է արդյունաբերականի տարատեսակի, ջնջվում են սոցիալական, կուլտուր-կենցաղային էական տարբերությունները քաղաքի և գյուղի միջև։ Գյուղացիության ապրելակերպն ու աշխատանքի բնույթը ավելի ու ավելի են նմանվում բանվոր դասակարգի ապրելակերպին և աշխատանքի բնույթին։ Այդ դասակարգերի տարբերությունների հաղթահարումը, մեր երկրում անդասակարգ հասարակության հաստատումը տեղի կունենան հիմնականում կոմունիստական ֆորմացիայի առաջին՝ սոցիալիստական փուլի պատմական շրջանակներում։

Արտադրողական ուժերի հեղափոխիչ վերափոխումները հանգեցնում են մտավոր աշխատանքի տեսակարար կշռի աճին՝ բանվորների ու կոլտնտեսականների ամենալայն զանգվածների գործունեության մեջ։ Միաժամանակ ավելանում է մտավորականության թիվը, բարձրանում է նրա ստեղծագործական ներդրումը նյութական արտադրության մեջ և հասարակական կյանքի մյուս ոլորտներում։ Այդ ամենը նպաստում է ֆիզիկական և մտավոր աշխատանքի էական տարբերությունների աստիճանական վերացմանը, բոլոր սոցիալական խմբերի մերձեցմանը։ Այդ տարբերությունների լրիվ հաղթահարումը, սոցիալապես համասեռ հասարակության կազմավորումը կավարտվեն կոմունիզմի բարձրագույն փուլում։

ՍՄԿԿ-ն ըստ ամենայնի կնպաստի դասակարգային ու սոցիալական տարբերությունների հաղթահարմանը։ Դրա հետ մեկտեղ, քանի դեռ այդպիսի տարբերություններ գոյություն ունեն, կուսակցությունը առաջնահերթ նշանակության գործ է համարում իր քաղաքականության մեջ դասակարգերի և սոցիալական խմբերի շահերի առանձնահատկությունները հոգածությամբ հաշվի առնելը։ Մեծ ուշադրություն կնվիրվի երկրի տարբեր ռեգիոնների բնակչության աշխատանքի ու կենցաղի պայմանների հավասարեցմանը։

Սովետական հասարակության սոցիալական կառուցվածքում աճում է աշխատավորական կոլեկտիվների դերը։ *Կուսակցությունը ձգտում է ամեն կերպ նպաստել, որ յուրաքանչյուր աշխատավորական կոլեկտիվ դառնա ժողովրդի սոցիալիստական ինքնավարության, ձեռնարկությունների, հիմնարկների և կազմակերպությունների աշխատանքի հարցերի լուծմանը աշխատավորների ամենօրյա և իրական մասնակցության, անհատի ստեղծագործական ուժերի զարգացման ու գործադրման ներգործուն սոցիալական բջիջ։ Նա անհրաժեշտ է համարում նպատակասլացորեն ուժեղացնել աշխատավորական կոլեկտիվների ազդեցությունը հասարակության կյանքի բոլոր ոլորտների վրա և միաժամանակ բարձրացնել նրանց պատասխանատվությունը տնտեսական, սոցիալական ու կուլտուրական զարգացման կոնկրետ խնդիրների լուծման համար։*

Սոցիալիստական ազգերի և ազգությունների հետագա բարգավաճումն ու մերձեցումը

Իր գործունեության մեջ ՍՄԿԿ-ն համակողմանիորեն հաշվի է առնում սովետական հասարակության բազմազգ բնույթը։ Անցած ուղու արդյունքները համոզիչ կերպով վկայում են՝ անցյալից մնացած ազգային հարցը հաջողությամբ է լուծված Սովետական Միությունում։ *Սովետական հասարակության մեջ ազգային հարաբերություններին բնորոշ են ինչպես ազգերի ու ազգությունների հետագա բարգավաճումը, այնպես էլ նրանց անշեղ մերձեցումը, որը տեղի է ունենում կամավորության, հավասարության, եղբայրական համագործակցության հիման վրա։ Այստեղ անթույլատրելի է ամեն մի արհեստական առաջմղում, ինչպես և զարգացման հասունացած օբյեկտիվ միտումների զսպում։ Այդ զարգացումը իր հետ բերում է ազգերի լիակատար միասնություն պատմական հեռավոր ապագայում։*

ՍՄԿԿ-ն ելնում է նրանից, որ մեր սոցիալիստական բազմազգ պետության մեջ, հարյուրից ավելի ազգերի և ազգությունների համատեղ աշխատանքի ու կյանքի պրոցեսում օրինաչափորեն ծագում են ազգային հարաբերությունների կատարելագործման նոր խնդիրներ։ *Կուսակցությունը դրանք լուծել է և կլուծի լենինյան ազգային քաղաքականության փորձված սկզբունքների հիման վրա։ Նա այդ բնագավառում առաջ է քաշում հետևյալ հիմնական խնդիրները.*

— սովետական բազմազգ պետության ըստ ամենայնի ամրապնդում ու զարգացում։ ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս կամրապնդի մեր միասնական միութենական բազմազգ պետությունը, հետևողականորեն կպայքարի տեղայնության ու ազգային սահմանափակվածության ամեն տեսակ դրսևորումների դեմ և միա-

ժամանակ մշտապես հոգ կտանի համաժողովրդական խնդիրների լուծման գործում հանրապետությունների, ինքնավար մարզերի և ինքնավար օկրուգների դերի հետագա բարձրացման մասին, իշխանության ու կառավարման մարմինների աշխատանքին բոլոր ազգությունների աշխատավորների ակտիվ մասնակցության մասին։ Սոցիալիստական ֆեդերալիզմի և դեմոկրատական ցենտրալիզմի լենինյան սկզբունքների ստեղծագործական կիրառման հիման վրա կհարստանան ազգամիջյան հարաբերությունների ձևերը՝ ի շահ ամբողջ սովետական ժողովրդի և յուրաքանչյուր ազգի ու ազգության.

— յուրաքանչյուր հանրապետության նյութական ու հոգևոր պոտենցիալի մեծացում ժողովրդատնտեսական միասնական համալիրի շրջանակներում։ Ընդհանուր միութենական մասշտաբով կենտրոնացված կառավարման հետ միութենական և ինքնավար հանրապետությունների, ինքնավար մարզերի և ինքնավար օկրուգների նախաձեռնության զուգակցումը հնարավորություն է տալիս ռացիոնալ օգտագործելու ամբողջ երկրի ռեսուրսները, տեղական բնական ու մյուս առանձնահատկությունները։ Անհրաժեշտ է հետևողականորեն խորացնել աշխատանքի բաժանումը հանրապետությունների միջև, հավասարեցնել տնտեսավարման պայմանները, խրախուսել հանրապետությունների ակտիվ մասնակցությունը նոր շրջանների տնտեսական յուրացմանը, զարգացնել բանվորական ու մասնագիտական կադրերի միջհանրապետական փոխանակումը, ընդլայնել և բարելավել որակյալ աշխատողների պատրաստումը հանրապետություններում ապրող բոլոր ազգերի ու ազգությունների քաղաքացիներից.

— սովետական ժողովրդի բովանդակությամբ սոցիալիստական, ազգային ձևերով բազմազան, ոգով ինտերնացիոնալիստական միասնական մշակույթի զարգացում ՍՍՀՄ ժողովուրդների լավագույն նվաճումների և ինքնատիպ առաջադիմական ավանդույթների հիման վրա։ Ազգային մշակույթների աճն ու մերձեցումը, նրանց փոխադարձ կապերի ամրապնդումը հետզհետե ավելի արդյունավետ են դարձնում նրանց փոխադարձ հարստացումը, սովետական մարդկանց համար ամենալայն հնարավորություններ բացում հաղորդակցվելու այն ողջ արժեքավորին, ինչը մեր երկրի ժողովուրդներից յուրաքանչյուրի տաղանդի ծնունդն է։

Այսուհետ ևս կապահովվի ՍՍՀՄ բոլոր քաղաքացիների ազատ զարգացումն ու մայրենի լեզուների իրավահավասար օգտագործումը։ Դրա հետ մեկտեղ, իրենց ազգության լեզվի հետ միասին ռուսաց լեզվին տիրապետելը, որը սովետական մարդկանց կողմից կամավոր ընդունվել է որպես ազգամիջյան շփման միջոց, ընդլայնում է գիտության, տեխնիկայի, հայրենական և համաշխարհային մշակույթի նվաճումներին հաղորդակցվելու հնարավորությունը։

Կուսակցությունը ելնում է այն բանից, որ լենինյան ազգային քաղաքականության հետևողական կենսագործումը, ժողովուրդների բարեկամության համակողմանի ամրապնդումը սոցիալիզմի կատարելագործման բաղկացուցիչ մասն են, մեր բազմազգ սոցիալիստական հայրենիքի հետագա բարգավաճման հասարակական պրակտիկայով ստուգված ուղին։

IV. Սովետական հասարակության քաղաքական սիստեմի զարգացումը

Սոցիալիստական հեղափոխության շնորհիվ հաստատված պրոլետարիատի դիկտատուրան վճռական դեր խաղաց նոր հասարակության ստեղծման մեջ։ Այդ պրոցեսում ինքն էլ փոփոխություններ կրեց։ Շահագործողական դասակարգերի վերացումից հետո աստիճանաբար վերացավ տապալված շահագործողների դիմադրության ճնշման՝ նրա կողմից կատարվող ֆունկցիան, ամբողջ ուժով ծավալվեց նրա գլխավոր, ստեղծարար խնդիրների իրականացումը։ Կատարելով իր պատմական առաքելությունը՝ պրոլետարիատի դիկտատուրան վերաճեց բոլոր աշխատավորների քաղաքական կազմակերպու-

թյան, իսկ պրոլետարական պետությունը՝ համաժողովրդականի։ Նա հանդես է գալիս որպես մեր երկրում սոցիալիզմի կատարելագործման գլխավոր գործիքը, իսկ միջազգային ասպարեզում կատարում է սոցիալիստական նվաճումների պաշտպանության, համաշխարհային սոցիալիզմի դիրքերն ամրապնդելու ֆունկցիաները, իմպերիալիստական ուժերի ագրեսիվ քաղաքականությանը հակազդելու, բոլոր ժողովուրդների հետ խաղաղ համագործակցություն զարգացնելու ֆունկցիաները։

ՍՄԿԿ-ն գտնում է, որ արդի փուլում հասարակության քաղաքական սիստեմի զարգացման ստրատեգիական գիծը սովետական դեմոկրատիայի կատարելագործումն է, ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման ավելի ու ավելի լիակատար իրագործումը՝ պետական ու հասարակական կյանքի հարցերի լուծմանը աշխատավորների, նրանց կոլեկտիվների ու կազմակերպությունների ամենօրյա, ակտիվ և գործուն մասնակցության հիման վրա։

Որպես այդ պրոցեսի առաջատար ուժ հանդես է գալիս կուսակցությունը՝ սովետական հասարակության քաղաքական սիստեմի կորիզը։ Նրա ղեկավարությամբ են գործում այդ սիստեմի մյուս բոլոր օղակները՝ սովետական պետությունը, արհեստակցական միությունները, կոմերիտմիությունը, կոոպերատիվ և մյուս հասարակական կազմակերպությունները, որոնք արտացոլում են բնակչության բոլոր խավերի, երկրի բոլոր ազգերի ու ազգությունների շահերի միասնությունն ու յուրահատկությունը։ Գործելով սահմանադրության շրջանակներում՝ ՍՄԿԿ-ն ուղղություն է տալիս և կոորդինացնում պետական և հասարակական կազմակերպությունների աշխատանքը, հոգում է այն մասին, որ նրանցից յուրաքանչյուրը լիակատար չափով կատարի իրեն ներհատուկ ֆունկցիաները։ Կուսակցությունը իր ողջ գործունեությամբ ժողովրդի շահերին ծառայելու, սոցիալիստական դեմոկրատիզմի սկզբունքները պահպանելու օրինակ է տալիս։

Կուսակցությունը հոգում է այն մասին, որ հասարակության և պետության կառավարման մեջ հետևողականորեն կենսագործվեն ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման սկզբունքները, այսինքն՝ կառավարումը ո՛չ միայն իրականացվի ի շահ աշխատավորների, այլև օրինաչափորեն, քայլ առ քայլ դառնա հենց աշխատավորների անմիջական գործը, որոնք իրենց վրա չեն ընդունում, Լենինի բառերով ասած՝ ոչ մի իշխանություն, բացի իրենց սեփական միավորման իշխանությունից։

Կուսակցությունն այսուհետ ևս կնպաստի այն բանին, որ ընդլայնվեն և հարստանան քաղաքացիների սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական և անձնական իրավունքներն ու ազատությունները, ավելի բարենպաստ պայմաններ և երաշխիքներ ստեղծվեն դրանց լիակատար իրականացման համար։ Սովետական մարդը բոլոր հնարավորություններն ունի իր քաղաքացիական կամքն ու շահերն արտահայտելու և իրականացնելու համար, օգտվում է այն բոլոր բարիքներից, որ նրան տալիս է սոցիալիզմը։ Սովետական քաղաքացու կողմից իր իրավունքների և ազատությունների իրագործումը անբաժանելի է իր սահմանադրական պարտականությունների կատարումից։ Չկան իրավունքներ առանց պարտականությունների, չկան պարտականություններ առանց իրավունքների։ Սա սոցիալիստական հասարակության քաղաքական անխախտ սկզբունքն է։ ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս հաստատակամորեն կձգտի այն բանին, որ յուրաքանչյուր սովետական մարդ դաստիարակվի իր իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների միասնության պարզորոշ ըմբռնման ոգով։

Կուսակցության քաղաքականության հանգուցային հարցը սովետական սոցիալիստական պետության զարգացումն է և ամրապնդումը, նրա դեմոկրատական, համաժողովրդական բնույթի ավելի ու ավելի լրիվ բացահայտումը։

ՍՄԿԿ-ն մշտապես հոգում է ժողովրդական դեպուտատների սովետների՝ ՍՍՀՄ-ի քաղաքական հիմքի, ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման գլխավոր օղակի գործունեության համակողմանի բարելավման մասին։ Կուսակցությունը կարևոր նշանակություն է տալիս ժողովրդի ներկայացուցչության ձևերի, սովետական ընտրական սիստեմի դեմոկրատական սկզբունք-

ների կատարելագործմանը, դեպուտատության թեկնածուների անձնական ու գործարար հատկանիշների ազատ ու համակողմանի քննարկման ապահովմանը, որպեսզի սովետների կազմում ընտրվեն առավել արժանավորները և հեղինակավորները։ Սովետների աշխատանքը բարելավելու և դրանցում նոր ուժերի ներհոսքի համար, այն բանի համար, որ պետության կառավարման դպրոց անցնեն նորանոր միլիոնավոր աշխատավորներ, ընտրություններում սովետների դեպուտատների կազմը սիստեմատիկաբար կնորացվի։

ՍՄԿԿ-ն ձգտում է նպաստել այն բանին, որ ՍՍՀՄ Գերագույն սովետը և միութենական հանրապետությունների գերագույն սովետները հետևողականորեն կատարելագործեն օրենսդրությունը և արդյունավետորեն լուծեն ներքին ու արտաքին քաղաքականության հանգուցային պրոբլեմները, ակտիվորեն ղեկավարեն ժողովրդական դեպուտատների սովետներին, ստուգեն հաշվետու մարմինների աշխատանքը։ Այսուհետ ևս կաճի տեղական սովետների դերը ռեգիոնների տնտեսական ու սոցիալական կոմպլեքսային զարգացումն ապահովելու, տեղական նշանակություն ունեցող խնդիրները ինքնուրույնաբար լուծելու, իրենց տարածքում գտնվող կազմակերպությունների գործունեությունը կոորդինացնելու և վերահսկելու ասպարեզում։

Պետք է բոլոր պայմաններն ստեղծել, որպեսզի խստիվ կատարվեն լենինյան ցուցումները սովետների՝ որպես այնպիսի մարմինների մասին, որոնք ո՛չ միայն որոշումներ են ընդունում, այլև ապահովում են դրանց կատարման կազմակերպումը, ստուգումը։ Ցանկացած մակարդակի սովետների գործունեության մեջ պետք է ավելի ու ավելի լրիվ իրականացվեն աշխատանքի դեմոկրատական սկզբունքները— հարցերի կոլեկտիվ, ազատ, գործարար քննարկում և լուծում, հրապարակայնություն, ինքնաքննադատություն և քննադատություն, դեպուտատների կանոնավոր հաշվետվություն և պատասխանատվություն՝ ընդհուպ մինչև ժամկետից շուտ ետ կանչումը նրանց, ովքեր չեն արդարացրել ընտրողների վստահությունը, գործադիր և մյուս մարմինների աշխատանքի վերահսկողություն, քաղաքացիների լայն ներգրավում կառավարմանը մասնակցելու գործում։

Կուսակցությունն անշեղորեն կվարի կառավարման դեմոկրատացման, պետական որոշումների մշակման և ընդունման պրոցեսի դեմոկրատացման գիծը, պրոցես, որն ապահովում է դրանց լավագույն տարբերակների ընտրություն, աշխատավորական կոլեկտիվների ժողովների, ինչպես նաև բնակության վայրերում քաղաքացիների կողմից հայտնվող տարբեր կարծիքների, առաջարկությունների հաշվառում և համադրում։ Առավել կարևոր օրինագծերը և որոշումները կդրվեն համաժողովրդական քննարկման և հանրաքվեի։ Կընդլայնվի այն հարցերի շրջանակը, որոնց առթիվ որոշումներ կարող են ընդունվել աշխատավորական կոլեկտիվներում, սովետների մշտական հանձնաժողովներում, արհմիութենական, կոմերիտական և մյուս հասարակական կազմակերպություններում քննարկվելուց հետո միայն։ Պետք է այսուհետ ևս կատարելագործել ընտրողների պատվիրանների, քաղաքացիների դիմումների ու առաջարկությունների ընդհանրացման ու իրականացման, հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման համակարգը, բարձրացնել բնակչության իրազեկությունը ընդունված որոշումների և դրանց կատարման արդյունքների մասին։

ՍՄԿԿ-ն մեծ նշանակություն է տալիս պետական ապարատի, կառավարման բոլոր մարմինների աշխատանքի կատարելագործմանը։ Սովետական ապարատը ծառայում է ժողովրդին և հաշվետու է ժողովրդին։ Այն պետք է լինի որակյալ և օպերատիվ։ Պետք է հասնել կառավարչական ապարատի պարզեցման և էժանացման, ավելորդ հաստիքների վերացման, հաստատակամորեն արմատախիլ անել բյուրոկրատիզմի ու ձևամոլության, գերատեսչականության ու տեղայնության դրսևորումները, առանց ձգձգումների ազատվել անձեռնհաս և անձեռներեց աշխատողներից։ Անբարեխղճությունը, ծառայողական դիրքի չարաշահումը, կարիերիզմը, անձնական հարստացման նկրտումը, խնամիականությունը և պրոտեկցիոնիզմը պետք է վճռականորեն արմատախիլ արվեն և խստորեն պատժվեն։

Կուսակցությունը անհրաժեշտ է համարում պետական մարմինների աշ-

խատողների հաշվետվության սկզբունքի անշեղ պահպանումը, պաշտոնափոխման ընտրովիության և մրցութային համակարգի ընդլայնումը այնտեղ, որտեղ դա նպատակահարմար է։ Պետք է հետևողականորեն իրականացվի կոլեգիալությունը պետական ապարատի համապատասխան օղակների աշխատանքում՝ յուրաքանչյուր ղեկավարի անձնական պատասխանատվությամբ հանդերձ, ապահովվեն աշխատողների անաչառ գնահատումն ըստ նրանց պրակտիկ գործերի, արդյունավետ վերահսկողությունն ընդունված որոշումների փաստական կատարման նկատմամբ։

ՍՄԿԿ-ն ակտիվորեն կնպաստի ժողովրդական վերահսկողության արդյունավետության բարձրացմանը։ Ժողովրդական վերահսկողության մարմիններում աշխատավորների գործունեությունը կուսակցությունը դիտում է որպես նրանց քաղաքական հասունության և ժողովրդի շահերի պաշտպանության ասպարեզում ակտիվության զարգացման, գործի նկատմամբ պետական մոտեցում, ժողովրդական սեփականության նկատմամբ տնտեսատիրոջ վերաբերմունք դաստիարակելու կարևոր ձև։

Կուսակցության մշտական հոգատարության առարկա են եղել և մնում են պետական ու հասարակական կյանքի իրավական հիմքի ամրապնդումը, սոցիալիստական օրինականության ու իրավակարգի անշեղ պահպանումը, ժողովրդական դատարանների և արդարադատության մյուս մարմինների, դատախազական հսկողության, դատավարության ու միլիցիայի աշխատանքի բարելավումը։ Պետական մարմինները պարտավոր են անհրաժեշտ ամեն ինչ անել սոցիալիստական սեփականության պահպանումն ապահովելու, քաղաքացիների անձնական ունեցվածքը, պատիվն ու արժանապատվությունը պաշտպանելու համար, վճռական պայքար մղելու հանցագործության դեմ, կանխելու ամեն տեսակ իրավախախտումները և վերացնելու դրանց նախապատճառները։

Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունը սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանությունը, երկրի պաշտպանության ամրապնդումը և պետական անվտանգության ապահովումը դիտում է որպես սովետական համաժողովրդական պետության կարևորագույն ֆունկցիաներից մեկը։

Մեր հասարակությունը ներքին պայմանների առումով բանակի կարիք չունի։ Սակայն քանի դեռ գոյություն ունի իմպերիալիզմի կողմից ագրեսիայի, ռազմական կոնֆլիկտների և զանազան պրովոկացիաների սանձազերծման վտանգը, անհրաժեշտ է անդուլ ուշադրություն նվիրել ՍՍՀՄ պաշտպանական հզորության ուժեղացմանը, նրա անվտանգության ամրապնդմանը։ Զինված ուժերը և պետական անվտանգության մարմինները պետք է բարձր զգոնություն ցուցաբերեն, միշտ պատրաստ լինեն խափանելու իմպերիալիզմի ոտնձգությունները ՍՍՀՄ-ի ու նրա դաշնակիցների դեմ, ջախջախելու ամեն մի ագրեսորի։

Սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանության ամրապնդման հիմքերի հիմքը ռազմական շինարարության, զինված ուժերի ղեկավարումն է կոմունիստական կուսակցության կողմից։ Կուսակցության ղեկավար դերի պայմաններում են մշակվում և իրականացվում երկրի պաշտպանության և անվտանգության բնագավառի քաղաքականությունը, սովետական ռազմական դոկտրինան, որը զուտ պաշտպանողական բնույթ է կրում և նպատակամղված է արտաքին հարձակումից պաշտպանվելուն։

ՍՄԿԿ-ն բոլոր ջանքերը կգործադրի, որպեսզի ՍՍՀՄ զինված ուժերը գտնվեն այնպիսի մակարդակի, որը բացառում է իմպերիալիզմի ուժերի ստրատեգիական գերազանցությունը, որպեսզի համակողմանիորեն կատարելագործվի սովետական պետության պաշտպանունակությունը, ամրապնդվի եղբայրական սոցիալիստական երկրների բանակների մարտական ընկերակցությունը։

ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս մշտապես կհոգա այն մասին, որ սովետական զինված ուժերի մարտական պոտենցիալը իրենից ներկայացնի անձնակազմի զորական վարպետության, գաղափարական տոկունության, կազմակերպվածության ու կարգապահության, հայրենասիրական ու ինտերնացիոնալ պարտքին

նրա հավատարմության, տեխնիկական բարձր զինվածության մի ամրակուռ համաձուլվածք։

ՍՄԿԿ-ն անհրաժեշտ է համարում այսուհետ ևս ուժեղացնել իր կազմակերպող և ուղղություն տվող ազդեցությունը զինված ուժերի կյանքի ու գործունեության վրա, ամրապնդել միանձնյա ղեկավարության սկզբունքը, բարձրացնել բանակի ու նավատորմի քաղմարմինների և կուսակցական կազմակերպությունների դերն ու ազդեցությունը, հասնել այն բանին, որ է՛լ ավելի ամրանա բանակի անխզելի կապը ժողովրդի հետ։

Յուրաքանչյուր կոմունիստ, յուրաքանչյուր սովետական մարդ պարտավոր է իրենից կախված ամեն ինչ անել երկրի պաշտպանունակությունը պատշաճ մակարդակի վրա պահպանելու համար։ Սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանությունը, զինված ուժերի շարքերում ծառայելը ՍՍՀՄ քաղաքացու պատվավոր պարտականությունն է և սրբազան պարտքը։

Կուսակցությունը առաջնահերթ նշանակություն է տալիս հասարակական կազմակերպությունների՝ ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման համակարգի կարևոր օղակների դերի բարձրացմանը։

ՍՄԿԿ-ն իր խնդիրն է համարում նպաստել արհեստակցական միությունների՝ աշխատավորների առավել մասսայական կազմակերպության, կառավարման դպրոցի, տնտեսավարման դպրոցի, կոմունիզմի դպրոցի հեղինակության և ազդեցության մշտական աճին։ Արհմիությունները կոչված են հետևողականորեն կատարելու իրենց հիմնական ֆունկցիաները՝ ըստ ամենայնի նպաստելու ժողովրդական հարստության բազմապատկմանը, մարդկանց աշխատանքի, կենցաղի ու հանգստի պայմանների բարելավմանը, պաշտպանելու աշխատավորների իրավունքներն ու շահերը, մշտապես զբաղվելու մասսաների կոմունիստական դաստիարակությամբ, նրանց մասնակից դարձնելու արտադրական ու հասարակական գործերի կառավարմանը, ամրապնդելու գիտակցական աշխատանքային կարգապահությունը։

Արհմիութենական կազմակերպությունները պետք է ավելի ակտիվ մասնակցեն ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման զարգացմանը, պետական, տնտեսական ու մշակութային շինարարության արմատական հարցերի լուծմանը, ավելի սերտորեն համագործակցեն սովետների և աշխատավորների մյուս կազմակերպությունների հետ, բարձրացնեն սոցիալիստական մրցության, առաջավոր փորձի պրոպագանդման և ներդրման մակարդակը, զարգացնեն սոցիալական արդարության սկզբունքների կատարումը վերահսկելու հասարակական ձևերը, նպաստեն աշխատավորական կոլեկտիվների լիազորությունների իրացմանը։

ՍՄԿԿ-ն իրավամբ իր հավատարիմ օգնականը և հուսալի ռեզերվն է համարում Համամիութենական լենինյան կոմունիստական երիտասարդական միությունը՝ հասարակական-քաղաքական բազմամիլիոնանոց կազմակերպությունը։ Կուսակցությունը այսուհետ ևս կբարձրացնի կոմերիտմիության դերը աճող հերթափոխի դաստիարակության գործում, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու խնդիրների պրակտիկ լուծման գործում։

Իրականացնելով կոմերիտմիության ղեկավարումը՝ ՍՄԿԿ-ն հատուկ ուշադրություն է նվիրում նրա շարքերի կազմակերպական-քաղաքական ամրապնդմանը, երիտասարդական միության ինքնագործ բնույթի ամրապնդմանը։ Կոմերիտմիությունը պետք է հաստատակամորեն զարգացնի պատանիների ու աղջիկների աշխատանքային ու հասարակական ակտիվությունը, նրանց մեջ ձևավորի մարքս-լենինյան աշխարհայացք, քաղաքական և բարոյական կուլտուրա, սոցիալիզմի և աշխարհի բախտի համար պատմական պատասխանատվության գիտակցումը։

Կուսակցությունը ձգտում է կատարելագործել կոոպերացիայի՝ կոլտնտեսությունների, սպառողական, բնակշինարարական կոոպերատիվների և կոոպերատիվ կազմակերպությունների ու միավորումների գործունեությունը՝ դրանք դիտելով որպես սոցիալիստական ինքնակառավարման կարևոր ձև և ժողովրդական տնտեսության զարգացման արդյունավետ միջոց։

ՍՄԿԿ-ն կնպաստի ստեղծագործական միությունների, գիտական, գիտատեխնիկական, կուլտուր-լուսավորական, մարզական, պաշտպանական և մյուս կամավոր ընկերությունների, բնակչության հասարակական ինքնագործունեության մարմինների ակտիվության հետագա բարձրացմանը։ Կատարելով իրենց ֆունկցիաները՝ այդ կազմակերպությունները կոչված են ավելի ու ավելի մեծ ավանդ ներդնելու կուսակցության քաղաքականության իրականացման մեջ, հոգալու դրանցում միավորված աշխատավորների շահերի համակողմանի արտահայտման ու կենսագործման, սովետական մարդկանց քաղաքացիական նախաձեռնության և պատասխանատվության ուժեղացման մասին։

V. Գաղափարադաստիարակչական աշխատանք, կրթություն, գիտություն և մշակույթ

Կուսակցությունը անհրաժեշտ ամեն ինչ կանի, որպեսզի մարքս-լենինյան գաղափարախոսության վերափոխիչ ուժը լիակատար չափով օգտագործի երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու համար, նպատակասլաց աշխատանք կատարի սովետական մարդկանց գաղափարաքաղաքական, աշխատանքային ու բարոյական դաստիարակության ուղղությամբ, ներդաշնակորեն զարգացած, հասարակական ակտիվ անհատի ձևավորման ուղղությամբ, որն իր մեջ զուգորդի հոգևոր հարստությունը, բարոյական մաքրությունը և ֆիզիկական կատարելությունը։

Գաղափարախոսական աշխատանքում գլխավորը ՍՄԿԿ-ն համարում է աշխատավորների դաստիարակումը բարձր գաղափարայնության և կոմունիզմին նվիրվածության ոգով, սովետական հայրենասիրության ու պրոլետարական, սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի ոգով, աշխատանքի և հանրային սեփականության նկատմամբ գիտակցական վերաբերմունքի ոգով, նրանց ավելի ու ավելի լրիվ հաղորդակցումը հոգևոր մշակույթի գանձերին, սոցիալիստական ապրելակերպին ներհակ բարքերի իսպառ վերացումը։

Կուսակցությունը ելնում է այն բանից, որ մարդու դաստիարակումն անբաժանելի է ժողովրդի բարօրության օգտին կատարվող գիտակցական աշխատանքից, հասարակական կյանքից, սոցիալ-տնտեսական ու մշակութային շինարարության խնդիրների լուծմանը նրա պրակտիկ մասնակցությունից։ Խզումը իրականությունից, նրա ռեալ պրոբլեմներից գաղափարադաստիարակչական աշխատանքը դատապարտում է վերացական լուսավորչականության, անբովանդակ դատարկաբանության, շեղում է կոմունիստական շինարարության կենսական խնդիրներից։ Գաղափարախոսական գործունեությունը պետք է աչքի ընկնի գաղափարատեսական խոր բովանդակությամբ և լայն իրազեկությամբ, լրիվ և ճշգրիտ հաշվի առնի ներքին ու միջազգային կյանքի իրողությունները, աշխատավորների աճած հոգևոր պահանջմունքները, լինի արդյունավետ, ճշմարտացի և հասկանալի։

Խոսքի և գործի միասնությունը՝ կուսակցական ու պետական ողջ գործունեության կարևորագույն սկզբունքը, նաև քաղդաստիարակչական աշխատանքին ներկայացվող պարտադիր պահանջ է։ Այդ աշխատանքին ակտիվորեն մասնակցելը բոլոր ղեկավար կադրերի պարտականությունն է, յուրաքանչյուր կոմունիստի պարտքը։

Կուսակցությունը առաջադրում է հետևյալ խնդիրները.

1. Գաղափարադաստիարակչական աշխատանքի բնագավառում

Գիտական աշխարհայացքի ձևավորումը: Սոցիալիզմը ապահովել է սովետական հասարակության կյանքում գիտական աշխարհայացքի տիրապետությունը, որի հիմքը կազմում է մարքսիզմ-լենինիզմը՝ որպես փիլիսոփայական, տնտեսագիտական և սոցիալ-քաղաքական հայացքների մի ամբողջական ու կուռ համակարգ։ Կուսակցությունն իր կարևորագույն պարտականությունն է համարում մարքս-լենինյան տեսության հետագա ստեղծագործական զարգացումը սովետական հասարակության կյանքի նոր երևույթների ուսումնա-

սիրման և ընդհանրացման, սոցիալիստական ընկերակցության մյուս երկրների, համաշխարհային կոմունիստական, բանվորական, ազգային-ազատագրական ու դեմոկրատական շարժման փորձի հաշվառման, բնական ու հասարակական գիտությունների նվաճումների վերլուծության հիման վրա:

ՍՄԿԿ-ն մշտապես կհոգա այն մասին, որ բոլոր սովետական մարդիկ խորապես տիրապետեն մարքս-լենինյան ուսմունքին, բարձրացնեն քաղաքական կուլտուրան, գիտակցորեն մասնակցեն կուսակցության քաղաքականության մշակմանը և ակտիվորեն կենսագործեն այն:

Աշխատանքային դաստիարակությունը: Դաստիարակչական աշխատանքի կենտրոնում կուսակցությունը դնում է ընդհանուրի բարօրության օգտին բարեխիղճ աշխատանքի նկատմամբ յուրաքանչյուր սովետական մարդու մեջ խոր հարգանքի և պատրաստակամության ձևավորումը, անկախ նրանից՝ խոսքը վերաբերում է մտավոր, թե ֆիզիկական աշխատանքին: Աշխատանքը հասարակության նյութական ու հոգևոր հարստության հիմնական աղբյուրն է, մարդու սոցիալական հեղինակության չափանիշը, նրա սրբազան պարտականությունը, անհատի կոմունիստական դաստիարակության հիմքը: Կուսակցությունը այսուհետ ևս կհոգա ազնիվ, բարձրարտադրողական աշխատանքի հարգն ըստ ամենայնի բարձրացնելու, աշխատանքում նախաձեռնությունն ու ստեղծագործությունը զարգացնելու, աշխատանքի նկատմամբ կոմունիստական վերաբերմունքի հիմունքներն ամրապնդելու մասին:

Կոմունիստական բարոյականության հաստատումը: Դեպի կոմունիզմ աստիճանական առաջընթացի պայմաններում ավելի ու ավելի լրիվ է բացահայտվում ամենամարդկային, արդարացի, ազնիվ կոմունիստական բարոյականության ստեղծագործական պոտենցիալը, բարոյականություն, որը խարսխված է հեղափոխական պայքարի նպատակներին, կոմունիզմի իդեալներին հավատարմության վրա: Մեր բարոյականությունն իր մեջ ներառել է ինչպես պարզ, համամարդկային բարոյական արժեքները, այնպես էլ մարդկանց վարքի և փոխհարաբերությունների այն նորմերը, որ ժողովրդական զանգվածները ծնել են շահագործման դեմ, ազատության ու սոցիալական հավասարության, երջանկության ու խաղաղության համար մղված դարավոր պայքարում:

Կոմունիստական բարոյականությունը, որի հաստատման օգտին հանդես է գալիս ՍՄԿԿ-ն, նշանակում է.

— **կոլեկտիվիստական բարոյականություն:** «Մեկը բոլորի համար, բոլորը՝ մեկի». սա է նրա հիմնարար սկզբունքը: Այն անհամատեղելի է եսամոլության, անձնապաշտության և շահամոլության հետ, ներդաշնակորեն զուգորդում է համաժողովրդական, կոլեկտիվ ու անձնական շահերը.

— **հումանիստական բարոյականություն:** Այն վեհացնում է աշխատավոր մարդուն, տոգորված է նրա նկատմամբ խորին հարգանքով, անհանդուրժողական է նրա արժանապատվության հանդեպ ոտնձգությունների նկատմամբ: Այն հաստատում է մարդկանց միջև հիրավի մարդկային հարաբերություններ՝ ընկերական համագործակցության ու փոխօգնության հարաբերություններ՝ բարյացակամություն, ազնվություն, պարզություն ու համեստություն անձնական և հասարակական կյանքում.

— **ակտիվ, գործարար բարոյականություն:** Այն մարդուն մղում է աշխատանքային ու ստեղծագործական նոր մեծագործությունների, կոլեկտիվի ու ամբողջ երկրի կյանքին շահագրգիռ մասնակցության, այն ամենը ակտիվորեն մերժելուն, ինչը հակասում է սոցիալիստական ապրելակերպին, կոմունիստական իդեալների համար մղվող հաստատակամ պայքարին:

Հայրենասիրական և ինտերնացիոնալ դաստիարակություն: Կուսակցությունը այսուհետ ևս անդուլ կերպով կաշխատի, որպեսզի սովետական մարդու մեջ սերը Հոկտեմբերի հայրենիքի, այն հողի հանդեպ, որտեղ նա ծնվել ու մեծացել է, աշխարհի առաջին սոցիալիստական պետության պատմական մեծագործությունների համար հպարտությունը զուգորդվեն պրոլետարական, սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի հետ եղբայրական երկրների աշխատավորների, բոլոր նրանց նկատմամբ դասակարգային համերաշխու-

թյան զգացումի հետ, ովքեր պայքարում են ընդդեմ իմպերիալիզմի, հանուն սոցիալական առաջադիմության ու խաղաղության:

ՍՄԿԿ-ն հետևողականորեն կձգտի հասնել այն բանին, որ յուրաքանչյուր սովետական մարդու ներհատուկ լինեն ՍՍՀՄ բոլոր ազգերին ու ազգություններին միավորող բարեկամության ու եղբայրության զգացումները, ազգամիջյան հաղորդակցության բարձր կուլտուրան, անհանդուրժողությունը նացիոնալիզմի ու շովինիզմի, ազգային սահմանափակվածության ու ազգային եսամոլության դրսևորումների նկատմամբ, այն սովորույթների ու բարքերի նկատմամբ, որոնք խանգարում են կյանքի ու մարդու կոմունիստական նորացմանը:

Կուսակցության գաղափարադաստիարակչական աշխատանքի կարևոր խնդիրն է ռազմահայրենասիրական դաստիարակությունը, սոցիալիստական հայրենիքը պաշտպանելու, իր բոլոր ուժերը և, եթե պահանջվի, նաև կյանքը նրան նվիրաբերելու պատրաստակամության ձևավորումը:

Աթեիստական դաստիարակություն: Հանդես գալով խղճի ազատության սահմանադրական երաշխիքների անշեղ կատարման օգտին՝ կուսակցությունը դատապարտում է կրոնը ի վնաս հասարակության և անհատի շահերի օգտագործելու փորձերը: Կրոնական վերապրուկների հաղթահարման ճշմարիտ ուղին մարդկանց աշխատանքային ու հասարակական ակտիվության բարձրացումն է, նրանց լուսավորումը, սովետական նոր ծեսերի ստեղծումն ու լայն տարածումը:

Կոմունիստական դաստիարակության աշխատանքի կարևոր բաղկացուցիչ մասը **պայքարն է խորթ գաղափարախոսության ու բարոյականության դրսևորումների, այն բոլոր բացասական երևույթների դեմ,** որոնք կապված են ինչպես մարդկանց գիտակցության ու վարքագծի մեջ անցյալի վերապրուկների, այնպես էլ հասարակական կյանքի տարբեր բնագավառներում գործնական աշխատանքի թերությունների հետ, հասունացած պրոբլեմների լուծման գործում թույլ տրված հապաղման հետ: Կուսակցությունն առաջնահերթ նշանակություն է տալիս աշխատանքային կարգապահության խախտումները, հափշտակումներն ու կաշառակերությունը, սպեկուլյացիան ու պորտաբուծությունը, հարբեցողությունն ու խուլիգանությունը, մասնավոր սեփականատիրական հոգեբանությունն ու ընչաքաղցությունը, քծնանքն ու շողոքորթությունը հետևողականորեն ու հաստատակամորեն արմատախիլ անելուն: Անհրաժեշտ է դրա համար լիովին օգտագործել ինչպես հասարակական կարծիքի հեղինակությունը, այնպես էլ օրենքի ուժը: Դաստիարակչական հսկայական նշանակություն ունի հասարակական և անձնական կյանքում, քաղաքացիական պարտքի կատարման գործում ցույց տրված լավ օրինակը:

Պայքար ընդդեմ բուրժուական գաղափարախոսության: Միջազգային ասպարեզում երկու աշխարհայացքների անչափ սուր պայքարը արտացոլում է համաշխարհային երկու սիստեմների՝ սոցիալիզմի ու կապիտալիզմի հակադրությունը: ՍՄԿԿ-ն իր խնդիրը համարում է այն, որ ժողովուրդներին հասցնի ճշմարտությունը ռեալ սոցիալիզմի, Սովետական Միության ներքին ու արտաքին քաղաքականության մասին, ակտիվորեն պրոպագանդի սովետական ապրելակերպը, հարձակողաբար, փաստարկված կերպով բացահայտի իմպերիալիզմի հակաժողովրդական, անմարդկային բնույթը, նրա շահագործողական էությունը: Նա սովետական մարդկանց մեջ կդաստիարակի քաղաքական բարձր գիտակցականություն, դասակարգային հստակ դիրքերից հասարակական երևույթները գնահատելու, սոցիալիստական հասարակության իդեալներն ու հոգևոր արժույթները պաշտպանելու ունակություն:

Հասարակության կյանքում ուժեղանում է **մասսայական ինֆորմացիայի ու պրոպագանդայի միջոցների** դերը: ՍՄԿԿ-ն կձգտի այն բանին, որ դրանք խորապես վերլուծեն ներքին և միջազգային կյանքը, տնտեսական ու սոցիալական երևույթները, ակտիվորեն պաշտպանեն ամենայն նորը, առաջավորը, բարձրացնեն հրատապ, մարդկանց հուզող պրոբլեմներ և առաջարկեն դրանց լուծման ուղիներ: Մամուլը, հեռուստատեսությունն ու ռադիոն կոչված են մարդկանց համոզելու իրենց ելույթների քաղաքական պարզությամբ ու նպա-

տակայալացությամբ, բովանդակության խորությամբ, օպերատիվությամբ, ինֆորմացիոն հագեցվածությամբ, ցայտունությամբ ու մատչելիությամբ։ Կուսակցությունը այսուհետ ևս ակտիվ աջակցություն ու օգնություն ցույց կտա մամուլին, մասսայական ինֆորմացիայի ու պրոպագանդայի բոլոր միջոցներին։

Առանձնակի ուշադրություն կնվիրվի հեռուստատեսության զարգացմանը, ռադիոհեռուստատեսային ծրագրերով բնակչության ընդգրկման համակողմանի ընդլայնմանը, հաղորդումների բովանդակալիության, գաղափարագեղարվեստական մակարդակի և գրավչության բարձրացմանը։

Քաղմասսայական ու պրոպագանդիստական աշխատանքում անհրաժեշտ է վճռականորեն արմատախիլ անել դատարկախոսության, ձևականության, պարզունակության դրսևորումները։ Դրա բոլոր ձևերն ու միջոցները պետք է օգնեն երկրի առջև ծառացած խնդիրների կատարման համար մասսաների ստեղծագործական եռանդի մոբիլիզացմանը, ապահովելով կուսակցական, պետական մարմինների, հասարակական կազմակերպությունների աշխատանքի լայն հրապարակայնություն, մարդկանց հետ հաղորդակցվելու շիտակություն և անկեղծություն, հասարակական կարծիքի ճիշտ ձևավորում և պրակտիկ գործերի վրա դրա ազդեցության աճ։ ՍՄԿԿ-ն մշտապես հոգ կտանի գաղափարախոսական աշխատանքի նյութական բազայի ամրապնդման մասին։

2. Ժողովրդական կրթության բնագավառում

Կուսակցությունը հետևողականորեն վարում է գիտակից, բարձրակիրթ մարդկանց դաստիարակության ու պատրաստման գիծը, որոնք ընդունակ լինեն ինչպես ֆիզիկական, այնպես էլ մտավոր աշխատանքի, ժողովրդական տնտեսության մեջ, հասարակական և պետական կյանքի տարբեր բնագավառներում, գիտության և մշակույթի ոլորտում ակտիվ գործունեության։ ՍՍՀՄ-ում ստեղծված հիրավի ժողովրդական դպրոցը բոլոր քաղաքացիների համար գիտելիքներ ստանալու հնարավորություններ է ապահովել, թույլ է տվել պատմականորեն կարճ ժամանակամիջոցում վերացնելու մասսայական անգրագիտությունը և անցնելու ընդհանուր միջնակարգ կրթության։

ՍՄԿԿ-ն կշարունակի կատարելագործել ժողովրդական կրթության համակարգը, հաշվի առնելով սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու պահանջմունքները, կոմունիստական շինարարության հեռանկարները, այն պահանջները, որ ներկայացնում է գիտության ու տեխնիկայի առաջընթացը։ Երկրում իրականացվող հանրակրթական և պրոֆեսիոնալ դպրոցի ռեֆորմը հիմնվում է միասնական աշխատանքային պոլիտեխնիկական դպրոցի լենինյան սկզբունքների ստեղծագործական զարգացման վրա և նպատակամղված է այն բանին, որ է՛լ ավելի բարձրացվի երիտասարդության կրթության ու դաստիարակության մակարդակը, բարելավվի ինքնուրույն աշխատանքային կյանքին նրա նախապատրաստությունը, աստիճանական անցում կատարվի դեպի ընդհանուր պրոֆեսիոնալ կրթություն։ Դպրոցը կոչված է սովորողներին պատվաստելու հայրենիքի հանդեպ սիրո, մեծերի, ծնողների ու ուսուցիչների հանդեպ հարգանքի զգացում, նրանց դաստիարակելու ուսման և աշխատանքի որակի, իրենց վարքագծի համար բարձր պատասխանատվության ոգով, զարգացնելու աշակերտական ինքնակառավարումը։ Նախատեսված միջոցառումների իրականացման ընթացքում տեղի կունենան պրոֆեսիոնալ և հանրակրթական դպրոցի հետագա զարգացում ու մերձեցում, իսկ հեռանկարում՝ միաձուլում։

Գիտատեխնիկական և սոցիալական առաջադիմության պահանջներին համապատասխան հետագա զարգացում կստանա միջնակարգ մասնագիտական ու բարձրագույն կրթությունը։

Այն պետք է զգայուն կերպով ու ժամանակին արձագանքի արտադրության, գիտության ու մշակույթի պահանջներին, ապահովի ժողովրդական տնտեսության այնպիսի մասնագետների պահանջմունքները, որոնք զուգորդեն պրոֆեսիոնալ բարձր պատրաստությունը, գաղափարաքաղաքական հասունությունը, կազմակերպչական, կառավարչական գործունեության հմտու-

թյունները։ Կուսակցությունը մեծ նշանակություն է տալիս որակավորման բարձրացման համակարգի զարգացմանը, որը հեռակա ու երեկոյան ուսուցման հետ միասին բոլոր աշխատավորների համար բարենպաստ հնարավորություններ կստեղծի կրթությունը շարունակելու, գիտելիքների անընդհատ ընդլայնման ու նորացման, նրանց ընդհանուր կուլտուրայի և պրոֆեսիոնալ մակարդակի մշտական աճի համար։

Կուսակցությունն անդուլ կերպով հոգ կտանի մանկավարժական կադրերի, կրթության ողջ համակարգի նյութական բազայի ամրապնդման ու զարգացման մասին։

3. Գիտության բնագավառում

Արտադրողական ուժերի զարգացման և հասարակական հարաբերությունների կատարելագործման, տեխնիկայի ու տեխնոլոգիայի սկզբունքորեն նոր տեսակների ստեղծման, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման, երկրի ընդերքի, օվկիանոսի, տիեզերքի յուրացման, շրջակա միջավայրի պահպանության և բարելավման գործում հարաճուն դեր է խաղում գիտությունը։

Գիտության բնագավառում կուսակցության քաղաքականությունը նպատակամղված է գիտելիքների բոլոր ճյուղերի դինամիկ առաջընթացի համար բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը, կադրերի, նյութական ու ֆինանսական ռեսուրսների համակենտրոնացմանը այն առավել հեռանկարային ուղղություններում, որոնք կոչված են արագացնելու տնտեսական ու սոցիալական նախատեսված նպատակների ձեռքբերումը, հասարակության հոգևոր զարգացումը, ապահովելու երկրի հուսալի պաշտպանունակությունը։

Բնագիտական ու սոցիալական գիտելիքների սկզբունքային, ստուգված հիմքը եղել և մնում է դիալեկտիկական-մատերիալիստական մեթոդաբանությունը։ Այն հարկավոր է այսուհետ ևս ստեղծագործաբար զարգացնել, հմտորեն կիրառել հետազոտական աշխատանքում։

Սովետական գիտությունը կոչված է առաջատար դիրքեր գրավելու գիտատեխնիկական առաջադիմության հիմնական ուղղություններում, հայտնաբերելու հեռանկարային և ընթացիկ արտադրական ու սոցիալ-տնտեսական պրոբլեմների լուծման արդյունավետ և ժամանակին գտնված լուծումներ։ Կարևոր է ապահովել որոնողական, հիմնարար հետազոտությունների առաջանցիկ զարգացում, հասնել ժողովրդական տնտեսության մեջ և մարդկային գործունեության այլ բնագավառներում գիտական գաղափարների շուտափույթ նյութականացման։ Պետք է մշտապես կատարելագործվեն գիտության և արտադրության ինտեգրացման, գիտատեխնիկական առաջադիմության կառավարման կազմակերպական-տնտեսական ձևերը, ընդլայնվեն հրատապ կիրառական հետազոտությունները և փորձնակոնստրուկտորական մշակումները, բարձրացվի դրանց արդյունավետությունը։ Անհրաժեշտ է հետևողականորեն ամրապնդել ակադեմիական, բուհական ու ճյուղային գիտության փոխգործողությունը։

Հասարակագետների ուշադրությունը պետք է կենտրոնացնել համաշխարհային զարգացման, ՍՍՀՄ-ում, սոցիալիստական մյուս երկրներում նոր հասարակության ստեղծման փորձի, սոցիալիզմի պայմաններում արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների դիալեկտիկայի, նյութական ու հոգևոր ոլորտների, կոմունիստական ֆորմացիայի ձևավորման օրինաչափությունների, դեպի նրա բարձրագույն փուլ աստիճանական առաջընթացի ուղիների ու միջոցների ուսումնասիրման և բազմակողմանի վերլուծության վրա։ Սոցիալիստական հասարակության օբյեկտիվ հակասությունների գիտական վերլուծությունը, դրանց լուծման հիմնավորված հանձնարարականների, տնտեսական ու սոցիալական հուսալի կանխատեսումների մշակումը զարգացման արդի փուլում հասարակական գիտությունների անհետաձգելի խնդիրն են։

Խոր ուսումնասիրման կարիք ունեն կոմունիստական, բանվորական, ազգային-ազատագրական շարժումներում, կապիտալիստական հասարակության մեջ տեղի ունեցող պրոցեսները։ Համաշխարհային զարգացման ընթացքը

մարդկության առջև համընդհանուր մասշտաբի քիչ հարցեր չի դնում։ Գիտական միտքը պետք է ճիշտ պատասխան տա այդ հարցերին։ Հասարակական գիտության կարևոր խնդիրը եղել և մնում է պայքարն ընդդեմ բուրժուական ու ռեֆորմիստական գաղափարախոսության, ռևիզիոնիզմի և դոգմատիզմի։

Կուսակցությունը սատարում է համարձակ որոնումը, գաղափարների և ուղղությունների մրցությունը գիտության մեջ, արգասավոր բանավեճերն ու քննարկումը։ Գիտությանը հակացուցված են ինչպես սխոլաստիկ դատողությունները, այնպես էլ տեսական համարձակ ընդհանրացումներից խույս տվող փաստերի պասիվ գրանցումը, կոնյունկտուրականությունը, իրականությունից կտրվածությունը։ Ժամանակակից պրոբլեմների բարդ, կոմպլեքսային բնույթը պահանջում է խորացնել հասարակական, բնական ու տեխնիկական գիտությունների ինտեգրացումը։ Պետք է ավելի լայն զարգացում ստանան գիտության կազմակերպման այնպիսի ձևեր, որոնք ապահովում են հրատապ պրոբլեմների գիտական միջճյուղային հետազոտությունը, գիտական կադրերի անհրաժեշտ շարժունությունը, գիտական հիմնարկների, հետազոտությունների ու մշակումների կառուցվածքի ճկունությունը։ Հարկավոր է բարձրացնել դրանց դերը տնտեսական ու սոցիալական զարգացման պլաններ կազմելիս և իրականացնելիս։ Գիտության առաջընթացի պարտադիր պայմանը թարմ ուժերի մշտական հոսքն է, այդ թվում՝ արտադրության ոլորտից, գիտնականների ստեղծագործական հնարավորությունների հմուտ օգտագործումը, նրանց աշխատանքի խթանումը՝ ելնելով տեսական ու կիրառական պրոբլեմների մշակման գործում նրանց ներդրած ռեալ ավանդից։

4. Կուլտուրական շինարարության, գրականության և արվեստի բնագավառում

Միջազգային ճանաչման արժանացած հիրավի ժողովրդական բազմազգ սովետական մշակույթի ստեղծումը մեր կարգերի պատմական նվաճումն է։ Նրա հզոր ազդեցության աղբյուրներն են՝ հավատարմությունը կյանքի ճշմարտությանը, սոցիալիզմի ու կոմունիզմի իդեալներին, խոր մարդասիրությունն ու լավատեսությունը, ժողովրդի հետ սերտ կապը։

ՍՄԿԿ-ն մեծ նշանակություն է տալիս աշխատավոր զանգվածների կողմից հոգևոր և նյութական կուլտուրայի հարստությունների ավելի լրիվ ու խոր յուրացմանը, գեղարվեստական ստեղծագործությանը նրանց ակտիվ հաղորդակցմանը: Հետևողականորեն առաջնորդվելով կուլտուրական շինարարության լենինյան սկզբունքներով՝ կուսակցությունը հոգ կտանի հայրենական և համաշխարհային գեղարվեստական մշակույթի լավագույն նմուշների ոգով աշխատավորների, մատաղ սերնդի գեղագիտական դաստիարակության մասին։ Գեղագիտական սկզբունքն է՛լ ավելի կոգեշնչի աշխատանքը, կվեհացնի մարդուն և կգեղեցկացնի նրա կենցաղը։

Մշակույթի ոլորտը կոչված է բավարարելու բնակչության տարբեր կատեգորիաների աճող պահանջմունքները, անհրաժեշտ հնարավորություններ ապահովելու ժողովրդի ինքնագործ գեղարվեստական ստեղծագործության համար, զարգացնելու ընդունակությունները, հարստացնելու սոցիալիստական ապրելակերպը, ձևավորելու առողջ պահանջմունքներ և գեղագիտական բարձր ճաշակ։ Այդ խնդիրների հաջող լուծման պարտադիր պայմանը կուսակցությունը համարում է կուլտուր-լուսավորական աշխատանքի բովանդակության ու մեթոդների մշտական կատարելագործումը, դրա նյութական բազայի ամրապնդումը, գյուղում և նոր յուրացվող շրջաններում ինտենսիվ կուլտուրական շինարարությունը։

Կուսակցությունն ըստ ամենայնի կնպաստի գրականության և արվեստի դերի բարձրացմանը: Դրանք կոչված են ծառայելու ժողովրդի շահերին, կոմունիզմի գործին, լինելու միլիոնավոր մարդկանց համար բերկրանքի ու ոգեշնչման աղբյուր, արտահայտելու նրանց կամքը, զգացմունքներն ու մտքերը, ակտիվորեն օգնելու նրանց գաղափարական հարստացմանն ու բարոյական դաստիարակությանը։

Գրականության և արվեստի զարգացման գլխավոր գիծը ժողովրդի կյանքի հետ կապի ամրապնդումն է, սոցիալիստական իրականության ճշմարտացի և գեղարվեստորեն բարձր արտացոլումը, նորի, առաջավորի ոգեշունչ ու ցայտուն բացահայտումը և այն ամենի կրքոտ մերկացումը, ինչը խանգարում է հասարակության առաջընթացին։

Սոցիալիստական ռեալիզմի արվեստը հիմնված է ժողովրդայնության և կուսակցականության սկզբունքների վրա։ Այն կյանքի ճշմարտացի գեղարվեստական վերարտադրության մեջ համարձակ նորարարությունը զուգորդում է հայրենական և համաշխարհային մշակույթի բոլոր առաջադիմական ավանդույթների օգտագործման և զարգացման հետ։ Գրականության և արվեստի գործիչների առջև իրոք ազատորեն ստեղծագործելու, վարպետությունը բարձրացնելու, բազմապիսի ռեալիստական ձևերը, ոճերն ու ժանրերը է՛լ ավելի զարգացնելու լայն ասպարեզ է բացված։ Ժողովրդի կուլտուրական մակարդակի աճի համեմատ ուժեղանում է արվեստի ազդեցությունը հասարակության կյանքի, նրա բարոյահոգեբանական կլիմայի վրա։ Դա բարձրացնում է մշակույթի վարպետների պատասխանատվությունը ստեղծագործության գաղափարական ուղղվածության, նրանց ստեղծագործությունների ներգործության գեղարվեստական ուժի համար։

ՍՄԿԿ-ն հոգատարությամբ, հարգանքով է վերաբերվում տաղանդին, գեղարվեստական որոնմանը։ Միևնույն ժամանակ, հենվելով ստեղծագործական միությունների, հասարակական կարծիքի, մարքս-լենինյան գեղարվեստական քննադատության վրա, նա միշտ պայքարել է և կպայքարի ընդդեմ գաղափարազրկության և աշխարհայեցողական անխտրողականության, գեղագիտական գորշության, տնայնագործության դրսևորումների։

Սովետական մշակույթը օգնում է ժողովուրդների փոխըմբռնմանն ու մերձեցմանը, ակտիվորեն մասնակցում իմպերիալիզմի, հետադիմության ու պատերազմի դեմ մղվող պայքարին։ Մարմնավորելով սոցիալիստական հասարակության գաղափարական հարստությունն ու հոգևոր կյանքի բազմազանությունը, նրա ռեալ մարդասիրությունը՝ այն հարստացնում է համաշխարհային մշակույթը, իրեն ավելի ու ավելի լրիվ է դրսևորում որպես մարդկության հոգևոր առաջադիմության հզոր գործոն, որպես կոմունիզմի գալիք մշակույթի նախատիպ։

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՍՄԿԿ-Ի ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՍՊԱՐԵԶՈՒՄ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

ՍՄԿԿ-ի միջազգային քաղաքականությունը բխում է սոցիալիստական հասարակության մարդասիրական բնույթից, որը զերծ է շահագործումից ու ճնշումից, չունի պատերազմների սանձազերծմամբ շահագրգռված դասակարգեր ու սոցիալական խմբեր։ Այն անխզելիորեն կապված է երկրի ներսում կուսակցության արմատական, ստրատեգիական խնդիրների հետ և արտահայտում է սովետական ժողովրդի միասնական ձգտումը՝ զբաղվելու ստեղծարար աշխատանքով, հաշտ ու խաղաղ ապրելու բոլոր ժողովուրդների հետ։

ՍՄԿԿ-ի միջազգային քաղաքականության գլխավոր նպատակներն և ուղղությունները.

— Նպաստավոր արտաքին պայմաններ ապահովել ՍՍՀՄ-ում սոցիալիստական հասարակությունը կատարելագործելու և դեպի կոմունիզմ առաջ ընթանալու համար, վերացնել համաշխարհային պատերազմի սպառնալիքը, հասնել ընդհանուր անվտանգության ու զինաթափման.

— անշեղորեն ընդլայնել և խորացնել ՍՍՀՄ-ի համագործակցությունը

եղբայրական սոցիալիստական երկրների հետ, ըստ ամենայնի նպաստել սոցիալիզմի համաշխարհային սիստեմի ամրապնդմանն ու առաջընթացին.

— իրավահավասար, բարեկամական հարաբերություններ զարգացնել ազատագրված երկրների հետ.

— խաղաղ գոյակցության, գործարար, փոխշահավետ համագործակցության հիման վրա պահպանել և զարգացնել ՍՍՀՄ-ի հարաբերությունները կապիտալիստական պետությունների հետ.

— ինտերնացիոնալ համերաշխություն կոմունիստական և հեղափոխական-դեմոկրատական կուսակցությունների հետ, միջազգային բանվորական շարժման, ժողովուրդների ազգային-ազատագրական պայքարի հետ։

Արտաքին քաղաքականության պրոբլեմների նկատմամբ ՍՄԿԿ-ի մոտեցումը զուգակցում է սովետական ժողովրդի շահերի հաստատակամ պաշտպանությունը, իմպերիալիզմի ագրեսիվ քաղաքականությանը վճռականորեն հակազդելը, երկխոսության, բանակցությունների միջոցով միջազգային հարցերի կոնստրուկտիվ լուծման պատրաստակամությունը։

Կուսակցության մշակած և սովետական պետության կողմից հետևողականորեն իրագործվող խաղաղասիրական արտաքին քաղաքական կուրսը, զուգակցվելով երկրի պաշտպանունակության ամրապնդման հետ, սովետական ժողովրդի, մոլորակի բնակչության մեծամասնության համար XX դարում խաղաղ կյանք ապահովեց ամենատևական ժամանակամիջոցի ընթացքում։ ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս իրենից կախված ամեն ինչ կանի սովետական մարդկանց ստեղծարար աշխատանքի խաղաղ պայմանները պահպանելու, միջազգային հարաբերություններն առողջացնելու, աշխարհը կլանած սպառազինությունների մրցավազքը դադարեցնելու, ժողովուրդների վրա կախված միջուկային պատերազմի վտանգը վանելու համար։

Չկա ավելի վեհ ու պատասխանատու առաքելություն, քան խաղաղությունը պաշտպանելն ու ամրապնդելը, ագրեսիայի և միլիտարիզմի ուժերը սանձահարելը՝ հանուն ներկա և գալիք սերունդների կյանքի։ Պատերազմներից, զենքից զերծ աշխարհը սոցիալիզմի իդեալն է:

I. Համագործակցությունը սոցիալիստական երկրների հետ

ՍՄԿԿ-ն առաջնահերթ նշանակություն է տալիս Սովետական Միության և մյուս սոցիալիստական երկրների բարեկամական կապերի հետագա զարգացմանն ու ամրապնդմանը։

Կուսակցությունը ձգտում է համաշխարհային սոցիալիստական սիստեմի բոլոր պետությունների հետ ՍՍՀՄ-ի ընկերական ամուր հարաբերությունների և բազմակողմանի համագործակցությանը: Նա ելնում է այն բանից, որ սոցիալիզմի երկրների համախմբվածությունը բխում է նրանցից յուրաքանչյուրի շահերից և նրանց ընդհանուր շահերից, ծառայում է խաղաղության գործին, սոցիալիստական իդեալների հաղթանակին։

ՍՄԿԿ-ի առանձնակի հոգատարության առարկան են սոցիալիստական ընկերակցության երկրների հետ Սովետական Միության բարեկամության ըստ ամենայնի ամրապնդումը, կապերի զարգացումն ու կատարելագործումը։

Նրանց բազմակողմանի համագործակցության շարժիչ ուժը կառավարող կոմունիստական ու բանվորական կուսակցություններն են։ Եղբայրական երկրների կոմունիստների համախմբվածությունն ամրապնդելու, հասարակության ղեկավարման պրակտիկան փոխադարձաբար հարստացնելու նպատակով ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս կնպաստի միջկուսակցական կապերի ընդլայնմանը, որոնք ընդգրկում են կուսակցությունների բոլոր օղակները՝ կենտրոնական կոմիտեներից մինչև սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունները, կնպաստի կարծիքների ու փորձի փոխանակմանը ինչպես երկկողմ, այնպես էլ բազմակողմ հիման վրա։

ՍՄԿԿ-ն կշարունակի Սովետական Միության և սոցիալիզմի երկրների միջպետական հարաբերությունները ամրապնդելու, դրանք պայմանագրային

կարգով հաստատելու, օրենսդրական մարմինների, հասարակական կազմակերպությունների կոնտակտները զարգացնելու, քաղաքական համագործակցության բոլոր ձևերը է՛լ ավելի ակտիվացնելու գիծը։

Սովետական կոմունիստները հանդես են գալիս միջազգային ասպարեզում եղբայրական երկրների ավելի ու ավելի արդյունավետ փոխգործողության օգտին՝ հաշվի առնելով նրանցից յուրաքանչյուրի դրությունն ու շահերը, ընկերակցության ընդհանուր շահերը։

Քանի դեռ գոյություն ունի ՆԱՏՕ-ի իմպերիալիստական ռազմական դաշինքը, այդ պայմաններում կուսակցությունը անհրաժեշտ է համարում ըստ ամենայնի նպաստել Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպության գործունեության կատարելագործմանը՝ որպես իմպերիալիզմի ագրեսիվ նկրտումների դեմ կոլեկտիվ պաշտպանության, կայուն խաղաղության և միջազգային համագործակցության ընդլայնման համար համատեղ պայքարի գործիքի։

Տնտեսական փոխհարաբերությունների բնագավառում ՍՄԿԿ-ն հանդես է գալիս սոցիալիստական տնտեսական ինտեգրացման՝ որպես սոցիալիզմի երկրների համախմբման նյութական հիմքի հետագա խորացման օգտին։ Նա առանձնապես կարևոր է համարում եղբայրական երկրների ջանքերի հետևողական միավորումը արտադրության ինտենսիվացման և գիտատեխնիկական առաջընթացի արագացման հիմնական ուղղություններում, պատմական նշանակության խնդրի համատեղ լուծման՝ գիտության ու տեխնիկայի առաջավոր ընագծերի նվաճման համար, նրանց ժողովուրդների բարեկեցության հետագա աճի, նրանց անվտանգության ամրապնդման նպատակով։

Կուսակցությունը ելնում է նրանից, որ ինտեգրացումը կոչված է հարաճուն կերպով նպաստելու հանրային արտադրության և սոցիալիստական ապրելակերպի առաջընթացին ընկերակցության երկրներում, նրանց տնտեսական զարգացման մակարդակները հավասարեցնելու պրոցեսի արագացմանը, աշխարհում սոցիալիզմի դիրքերի ամրապնդմանը։

ՍՄԿԿ-ն ակտիվորեն կմասնակցի տնտեսական քաղաքականությունը համաձայնեցնելու, տնտեսական փոխգործողության մեխանիզմը կատարելագործելու, դրա նոր ձևեր որոնելու, արտադրության մասնագիտացումն ու կոոպերացումը խորացնելու, պլանները կոորդինացնելու, առաջավոր փորձի փոխանակման, միավորումների և ձեռնարկությունների միջև ուղղակի կապեր հաստատելու՝ եղբայրական կուսակցությունների համատեղ աշխատանքին։ Նա կնպաստի Տնտեսական փոխօգնության խորհրդի դերի բարձրացմանը, տնտեսական ու գիտատեխնիկական համագործակցության ընդլայնմանը երկկողմ ու բազմակողմ ծրագրերի հիմքի վրա։

Բնական և օգտակար համարելով սոցիալիստական ու կապիտալիստական պետությունների իրավահավասար և փոխշահավետ տնտեսական համագործակցությունը՝ կուսակցությունը դրա հետ մեկտեղ ելնում է այն բանից, որ սոցիալիստական ինտեգրացիայի զարգացումը պետք է ուժեղացնի ընկերակցության տեխնիկատնտեսական անխոցելիությունը իմպերիալիզմի թշնամական ձեռնարկումների, տնտեսական ճգնաժամերի և կապիտալիզմին բնորոշ մյուս բացասական պրոցեսների ազդեցության հանդեպ։

Գաղափարախոսության ոլորտում ՍՄԿԿ-ն հանդես է գալիս եղբայրական կուսակցությունների ջանքերը միավորելու օգտին, որոնք նպատակամղված են սոցիալիստական շինարարության, աշխատավորների կոմունիստական դաստիարակության փորձի ուսումնասիրմանն ու օգտագործմանը, մարքս-լենինյան տեսության զարգացմանը, խորացնելով նրա ստեղծագործական բնույթը, պաշտպանելով նրա հեղափոխական էությունը։ Կոլեկտիվ մտքի ակտիվացումը, հոգևոր արժույթների փոխանակման, գիտության ու մշակույթի բնագավառի համագործակցության մշտական ընդլայնումը ծառայում են սոցիալիստական երկրների բարեկամության հետագա խորացմանը։

Կուսակցությունն այսուհետ ևս կնպաստի ամրապնդելու եղբայրական ժողովուրդների միասնության, նրանց պատմական ճակատագրերի ընդհանրության գիտակցումը։ Սոցիալիզմի մասին ճշմարտության տարածումը, իմպերիալիստական քաղաքականության և պրոպագանդայի մերկացումը, հակա-

կոմունիզմին ու հակասովետիզմին հակահարված տալը, դոգմատիկ ու ռևիզիոնիստական հայացքների դեմ պայքարելը՝ այդ բոլոր խնդիրներն ավելի հաջող են լուծվում, երբ կոմունիստները գործում են միասնական ճակատով:

ՍՄԿԿ-ն իր ինտերնացիոնալ պարտքն է համարում մյուս եղբայրական կուսակցությունների հետ ամրապնդել սոցիալիստական ընկերակցության միասնությունը, մեծացնել նրա հզորությունն ու ազդեցությունը: Նրա ամրությունից, յուրաքանչյուր երկրի ստեղծարար գործունեության հաջողություններից, նրանց գործողությունների նպատակասլացությունից և համաձայնեցվածությունից են հսկայական չափով կախված կապիտալիզմի հետ սոցիալիզմի մրցության ընթացքը, համաշխարհային քաղաքակրթության ապագան:

Սոցիալիզմի համաշխարհային սիստեմի զարգացման փորձը վկայում է, որ սոցիալիստական կարգը բոլոր հնարավորություններն ստեղծում է ինչպես հասարակության վստահ առաջընթացի, այնպես էլ երկրների ներդաշնակ փոխհարաբերությունների համար: Սակայն ոչ մեկը, ոչ էլ մյուսը ինքնաբերաբար չի գալիս:

Միատեսակ չեն երկրների տնտեսական ու քաղաքական զարգացման մակարդակները, պատմական ու մշակութային ավանդույթները, այն պայմանները, որոնցում նրանք գտնվում են: Միշտ չէ, որ ուղիղ գծով է ընթանում սոցիալիստական երկրների հասարակական զարգացումը: Նրա ամեն մի խոշոր փուլ առաջ է բերում նոր բարդ խնդիրներ, որոնց լուծումը կապված է պայքարի ու որոնումների հետ, հակասությունների ու դժվարությունների հաղթահարման հետ:

Այդ ամենը, ՍՄԿԿ-ի համոզմամբ, պահանջում է մեծագույն ուշադրություն, բազմակողմանի համագործակցություն, որպեսզի հող չստեղծվի այնպիսի տարաձայնությունների համար, որոնք կարող են վնաս հասցնել ընդհանուր շահերին: Առանձնակի նշանակություն ունեն գործողությունների կոորդինացումը սկզբունքային հարցերում, ընկերական շահագրգռությունը միմյանց հաջողություններով, ստանձնած պարտավորությունների ճշտիվ կատարումը, թե՛ ազգային և թե ընդհանուր ինտերնացիոնալ շահերի խոր ըմբռնումը դրանց օրգանական փոխկապակցվածության մեջ:

Նոր հասարակության կազմավորումն ու զարգացումը տեղի են ունենում երկու համաշխարհային սիստեմների սուր հակամարտության մթնոլորտում: Սոցիալիզմի դիրքերը թուլացնելու, սոցիալիստական պետությունների փոխադարձ կապերը, ամենից առաջ Սովետական Միության հետ կապերը խարխլելու համար իմպերիալիզմը գործի է դնում քաղաքական, տնտեսական, գաղափարախոսական տարբերակված միջոցների մի ամբողջ համակարգ, փորձում է շահարկել ծագող պրոբլեմները, դիմում է ազգայնական տրամադրությունների օգտագործմանը քայքայիչ նպատակներով: ՍՄԿԿ-ն ելնում է այն բանից, որ սոցիալիստական երկրների ամրակուռ միասնությունը, դասակարգային համերաշխությունը այդ պայմաններում առանձնապես մեծ նշանակություն ունեն:

ՍՄԿԿ-ի, ամբողջ համաշխարհային սոցիալիզմի փորձը վկայում է, որ նրա հաջող առաջընթաց շարժման կարևորագույն գործոններն են՝ կառավարող կոմունիստական ու բանվորական կուսակցությունների հավատարմությունը մարքսիզմ-լենինիզմի ուսմունքին, այդ ուսմունքի ստեղծագործական կիրառումը, կուսակցությունների ամուր կապը աշխատավորության լայն զանգվածների հետ, հասարակության մեջ նրանց հեղինակության և ղեկավար դերի ամրապնդումը, կուսակցական և պետական կյանքի լենինյան նորմերի խստիվ կիրառումը, սոցիալիստական ժողովրդապետության զարգացումը. ռեալ իրականության սթափ հաշվառումը, ծագող պրոբլեմների ժամանակին և գիտականորեն հիմնավորված լուծումը. մյուս եղբայրական երկրների հետ հարաբերությունների կառուցումը սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի սկզբունքներով:

Ինչպիսին էլ որ լինեն սոցիալիզմի երկրներից յուրաքանչյուրի առանձնահատկությունները, նրանց տնտեսական մակարդակը, չափերը, պատմական և ազգային ավանդույթները, նրանց բոլորի դասակարգային շահերը նույնն են:

Այն, ինչը միավորում, համախմբում է սոցիալիստական երկրներին, գլխավորն է և անհամեմատ ավելի մեծ է նրանից, ինչը կարող է նրանց բաժանել:

ՍՄԿԿ-ն համոզված է՝ սոցիալիզմի երկրները իրավահավասարության և ազգային շահերի փոխադարձ հարգանքի լրիվ պահպանման պայմաններում կընթանան է՛լ ավելի մեծ փոխըմբռնման ու մերձեցման ուղիով: Կուսակցությունը կնպաստի պատմականորեն առաջադիմական այդ պրոցեսին:

II. Հարաբերությունների ամրապնդումը ազատագրված երկրների հետ

Նախկին գաղութային ու կիսագաղութային երկրների նկատմամբ քաղաքականությունը որոշելիս ՍՄԿԿ-ն ելնում է այն բանից, որ նախկինում ստրկացված ժողովուրդների անկախության ուղի ոտք դնելը և տասնյակ նոր պետությունների գոյացումը, համաշխարհային քաղաքականության մեջ և էկոնոմիկայում նրանց տեսակարար կշռի բարձրացումը արդի դարաշրջանի բնորոշ գծերից մեկն է:

Ազատագրված ժողովուրդները, ինչպես և կանխատեսում էր Լենինը, մեծ դեր ունեն խաղալու բովանդակ մարդկության ճակատագրում: ՍՄԿԿ-ն հանդես է գալիս հօգուտ այն բանի, որ այդ ժողովուրդների նարանուն ազդեցությունը ավելի ու ավելի շատ նպաստի խաղաղության ու սոցիալական առաջադիմության գործին:

ՍՄԿԿ-ն հետևողականորեն վարում է ազատագրված երկրների հետ Սովետական Միության բարեկամական կապերն ընդլայնելու գիծը, խոր համակրանքով է վերաբերվում այն ժողովուրդների ձգտումներին, որոնք իրենց վրա զգացել են գաղութային ստրկության ծանր, նվաստացուցիչ լուծը: Այդ երկրների հետ իր հարաբերությունները Սովետական Միությունը կառուցում է նրանց անկախությունն ու իրավահավասարությունը խստիվ հարգելու հիման վրա, զորավիգ լինում այդ երկրների պայքարին ընդդեմ իմպերիալիզմի նեոգաղութատիրական քաղաքականության, ընդդեմ գաղութատիրության մնացուկների, հանուն խաղաղության և ընդհանուր անվտանգության:

Կուսակցությունը մեծ նշանակություն է տալիս սոցիալիստական կողմնորոշման երկրների հետ համերաշխությանը, քաղաքական ու տնտեսական համագործակցությանը: Յուրաքանչյուր ժողովուրդ գլխավորապես սեփական ջանքերով է ստեղծում նոր հասարակություն կառուցելու համար անհրաժեշտ նյութատեխնիկական բազան, ձգտում հասնել մասսաների բարեկեցության ու կուլտուրայի բարձրացման: Սովետական Միությունը այդ ուղեգծով ընթացող ժողովուրդներին իր հնարավորությունների համեմատ օգնություն է ցույց տվել և ցույց կտա տնտեսական ու մշակութային շինարարության, ազգային կադրերի պատրաստման, պաշտպանունակության բարձրացման և այլ բնագավառներում:

ՍՄԿԿ-ն խորացնում է հարաբերությունները ազատագրված երկրների հեղափոխական-դեմոկրատական կուսակցությունների հետ: Առանձնապես սերտ համագործակցություն է հաստատվել այդ երկրներից նրանց հետ, որոնք ձգտում են իրենց գործունեությունը կառուցել գիտական սոցիալիզմի հիմքի վրա: ՍՄԿԿ-ն կողմնակից է զարգացնելու կապերը բոլոր ազգային առաջադիմական կուսակցությունների հետ, որոնք հակաիմպերիալիստական և հայրենասիրական դիրքորոշումներ ունեն:

Ազատագրված երկրների հետ ՍՍՀՄ-ի հարաբերությունների պրակտիկան ցույց է տվել, որ իրական հող գոյություն ունի նաև այն երիտասարդ պետությունների հետ համագործակցելու համար, որոնք ընթանում են կապիտալիստական ուղիով: Դա շահագրգռվածությունն է խաղաղության պահպանմամբ, միջազգային անվտանգության ամրապնդմամբ և սպառազինությունների մրցավազքի դադարեցմամբ: Դա ժողովուրդների շահերի և իմպերիալիստական թելադրանքի ու բռնաթափանցման քաղաքականության միջև սրված հակասություններն են: Դա այն փաստի ըմբռնումն է երիտասարդ պետությունների

կողմից, որ Սովետական Միության հետ քաղաքական ու տնտեսական կապերը նպաստում են իրենց անկախության ամրապնդմանը։

Ինչքան էլ որ տարբերվեն ազատագրված երկրները, ինչ ուղիով էլ որ նրանք ընթանան, նրանց ժողովուրդներին միավորում է ինքնուրույն զարգանալու, իրենց գործերը ինքնուրույնաբար, առանց օտարերկրյա միջամտության տնօրինելու ցանկությունը։ Սովետական Միությունը ամբողջովին համերաշխ է նրանց հետ։ ՍՄԿԿ-ի համար անվիճելի է, որ ազատագրված երկրների ճակատագրերի տնօրինումը, հասարակարգի ընտրությունը նրանց սրբազան իրավունքն են։

ՍՄԿԿ-ն հանդես է գալիս ի պաշտպանություն Ասիայի, Աֆրիկայի և Լատինական Ամերիկայի երկրների արդար պայքարի ընդդեմ իմպերիալիզմի ու վերազգային մոնոպոլիաների լծի, հանուն սեփական ռեսուրսները տնօրինելու սուվերեն իրավունքի հաստատման, հանուն իրավահավասար, դեմոկրատական հիման վրա միջազգային հարաբերությունների վերակառուցման, հանուն նոր միջազգային տնտեսակարգի ստեղծման, հանուն իմպերիալիստների պարտադրած պարտապանական ստրկության վերացման։

Սովետական Միությունը կանգնած է այն պետությունների և ժողովուրդների կողմը, որոնք կասեցնում են իմպերիալիզմի ագրեսիվ ուժերի գրոհները, պաշտպանում են իրենց ազատությունը, անկախությունը և ազգային արժանապատվությունը։ Նրանց հետ համերաշխությունը մեր ժամանակներում նաև խաղաղության ու միջազգային անվտանգության ընդհանուր պայքարի կարևոր մասն են։ Կուսակցությունն իր ինտերնացիոնալ պարտքն է համարում զորավիգ լինել այն ժողովուրդների պայքարին, որոնք տակավին գտնվում են ռասիզմի լծի տակ և ապարտեիդի սիստեմի զոհերն են։

ՍՄԿԿ-ն ըմբռնումով է վերաբերվում չմիանալու շարժման նպատակներին ու գործունեությանը, հանդես է գալիս համաշխարհային քաղաքականության մեջ դրա դերի բարձրացման օգտին։ ՍՍՀՄ-ը այսուհետ ևս կլինի չմիացած պետությունների կողմը՝ ագրեսիայի և հեգեմոնիզմի ուժերի դեմ մղվող պայքարում, հանդես կգա ծագող վեճերն ու կոնֆլիկտները բանակցությունների միջոցով հաղթահարելու օգտին, այդ պետություններին ռազմաքաղաքական խմբավորումների մեջ ներքաշելու դեմ։

ՍՄԿԿ-ն կողմնակից է ազատագրված երկրների լիիրավ մասնակցությանը միջազգային գործերին, նրանց ներդրման մեծացմանը արդիականության կարևորագույն պրոբլեմների լուծման գործում։ Սոցիալիստական պետությունների հետ այդ երկրների փոխգործողությունը հսկայական նշանակություն ունի ժողովուրդների անկախության ամրապնդման, միջազգային հարաբերությունների առողջացման, խաղաղության պահպանման համար։

Սոցիալական առաջադիմության և ազգային ազատագրության ուժերի դաշինքը մարդկության լավագույն ապագայի երաշխիքն է։

III. Հարաբերությունները կապիտալիստական երկրների հետ։ Պայքարը հանուն խաղաղության և զինաթափման

ՍՄԿԿ-ն ելնում է այն բանից, որ պատմական վեճը երկու հակադիր հասարակական սիստեմների միջև, որոնցով բաժանված է ժամանակակից աշխարհը, կարող է և պետք է լուծվի խաղաղ ճանապարհով։ Իր առավելությունները սոցիալիզմը ապացուցում է ոչ թե զենքի ուժով, այլ օրինակի ուժով հասարակական կյանքի բոլոր բնագավառներում՝ տնտեսության, գիտության և կուլտուրայի դինամիկ զարգացմամբ, աշխատավորների կենսամակարդակի բարձրացմամբ, սոցիալիստական դեմոկրատիայի խորացմամբ։

Սովետական կոմունիստները համոզված են, որ սոցիալիզմին է պատկանում ապագան։ Յուրաքանչյուր ժողովուրդ արժանի է ապրելու սոցիալական և ազգային ճնշումից ազատ հասարակության մեջ, իսկական իրավա-

հավասարության և իսկական դեմոկրատիայի հասարակության մեջ։ Շահագործումից և անարդարություններից իրեն ազատելը ճնշված և շահագործվող ժողովրդի սուվերեն իրավունքն է։ Հեղափոխությունները հասարակական զարգացման, յուրաքանչյուր տվյալ երկրում դասակարգային պայքարի օրինաչափ արդյունքն են։ ՍՄԿԿ-ն մշտապես սկզբունքորեն անընդունելի է համարել և համարում հեղափոխության «արտահանումը», որևէ մեկին այն դրսից պարտադրելը։ Բայց հակահեղափոխության «արտահանման» ամեն մի ձև նույնպես հանդիսանում է ժողովուրդների կամքի ազատ արտահայտության, զարգացման ուղու ինքնուրույն ընտրության նրանց իրավունքի կոպիտ ոտնահարում։ Սովետական Միությունը վճռականապես դիմակայում է պատմության ընթացքը բռնի կերպով կանգնեցնելու և այն շուռ տալու փորձերին։

Ժողովուրդների շահերը պահանջում են, որպեսզի միջպետական հարաբերությունները մտնեն խաղաղ մրցության և իրավահավասար համագործակցության հուն։

Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունը հաստատակամորեն և հետևողականորեն պաշտպանում է հասարակական տարբեր կարգեր ունեցող պետությունների խաղաղ գոյակցության լենինյան սկզբունքը։ Խաղաղ գոյակցության քաղաքականությունը, ինչպես այն ըմբռնում է ՍՄԿԿ-ն, ենթադրում է. հրաժարում պատերազմից, ուժ գործադրելուց կամ ուժով սպառնալուց՝ որպես վիճելի հարցերի կարգավորման միջոց, դրանց լուծում բանակցությունների ուղիով. ներքին գործերին չմիջամտում և միմյանց օրինական շահերի հաշվառում. իրենց ճակատագիրը ինքնուրույնաբար տնօրինելու ժողովուրդների իրավունք. պետությունների սուվերենության, տարածքային ամբողջականության և նրանց սահմանների անխախտելիության անվերապահ հարգում. համագործակցություն լիակատար իրավահավասարության և փոխշահավետության հիման վրա. այն պարտավորությունների բարեխիղճ կատարում, որոնք բխում են միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ նորմաներից ու սկզբունքներից, կնքված միջազգային պայմանագրերից։

Այսպիսին են այն ֆունդամենտալ հիմքերը, որոնց վրա Սովետական Միությունը կառուցում է իր հարաբերությունները կապիտալիստական պետությունների հետ։ Դրանք վավերացված են ՍՍՀՄ սահմանադրության մեջ։

ՍՄԿԿ-ն նպատակասլաց կերպով կնպաստի ամենուրեք միջազգային հարաբերություններում խաղաղ գոյակցության սկզբունքի՝ որպես համընդհանուր ճանաչում գտած և բոլորի կողմից պահպանվող միջպետական հարաբերությունների նորմայի հաստատմանը։ Կուսակցությունն անթույլատրելի է համարում այդ հարաբերությունների ոլորտի վրա երկու սիստեմների միջև եղած գաղափարախոսական հակասությունների տարածումը։

Կուսակցությունը կձգտի հասնել միջազգային լարվածության թուլացման պրոցեսի զարգացման, այն դիտելով որպես անվտանգության համապարփակ և հուսալի սիստեմի ստեղծման ճանապարհի բնական և անհրաժեշտ փուլ։ Համագործակցության առկա փորձը հաստատում է այդպիսի հեռանկարի իրագործելիությունը։ ՍՄԿԿ-ն կողմնակից է ինտերնացիոնալ այնպիսի մեխանիզմների և հաստատությունների ստեղծման ու օգտագործման, որոնք թույլ տային գտնելու համամարդկային շահերի հետ ազգային, պետական շահերի լավագույն հարաբերակցություններ։ Կուսակցությունը խաղաղության ամրապնդման և միջազգային համագործակցության զարգացման ասպարեզում Միավորված ազգերի կազմակերպության դերի բարձրացման կողմնակից է։

Աշխարհի իրավիճակի համար առանձնահատուկ պատասխանատվություն է ընկնում միջուկային տերությունների վրա։ Միջուկային և մասսայական ոչնչացման այլ զենք ունեցող պետությունները պետք է հրաժարվեն դրա գործադրումից և գործադրման սպառնալիքից, ձեռնպահ մնան այնպիսի քայլերից, որոնք կհանգեցնեին միջազգային իրադրության սրման։

ՍՄԿԿ-ն կողմնակից է Սովետական Միության և ԱՄՆ-ի միջև նորմալ, կայուն հարաբերությունների, որոնք ենթադրում են՝ չմիջամտում ներքին գործերին, միմյանց օրինական շահերի հարգում, միատեսակ անվտանգության սկզբունքի ճանաչում և գործնական իրականացում, այդ բազայի վրա հնա-

բավոր ավելի մեծ փոխադարձ վստահության հաստատում։ Սոցիալական սիստեմների, գաղափարախոսությունների տարբերությունները լարված հարաբերությունների համար պատճառ չեն։ Տարբեր բնագավառներում սովետաամերիկյան փոխշահավետ արգասավոր համագործակցության կարգավորման համար գոյություն ունեն օբյեկտիվ նախադրյալներ։ ՍՄԿԿ-ի համոզմամբ երկու տերությունների քաղաքականությունը պետք է կողմնորոշվի դեպի փոխադարձ ըմբռնում, այլ ոչ թե դեպի թշնամանք, որն իր հետ բերում է աղետալի հետևանքների սպառնալիք ինչպես սովետական և ամերիկյան ժողովուրդների, այնպես էլ մյուս ժողովուրդների համար։

ՍՄԿԿ-ն համոզված է, որ սուր պրոբլեմների լուծման որոնումներին, կոնֆլիկտային իրավիճակների կարգավորմանը, լարվածության թուլացման և սպառազինությունների մրցավազքի սանձահարման միջոցառումներին կարող են և պետք է մասնակցություն ունենան բոլոր պետությունները, թե՛ մեծ, թե՛ փոքր՝ անկախ նրանց պոտենցիալից, աշխարհագրական դիրքից և հասարակական սիստեմներին պատկանելությունից։

ՍՄԿԿ-ն մեծ նշանակություն է տալիս Եվրոպայի պետությունների խաղաղ բարիդրացիության և համագործակցության հետագա զարգացմանը։ Դրական պրոցեսների կայունության անկապտելի պայմանը այս, ինչպես և մյուս ռեգիոններում հանդիսանում է երկրորդ համաշխարհային պատերազմի հետևանքով առաջացած տարածքային-քաղաքական իրողությունների հարգումը։ ՍՄԿԿ-ն վճռականապես դեմ է որևէ պատրվակով դրանց վերանայման փորձերին, հակահարված կտա ռևանշիզմի ամեն տեսակ դրսևորումներին։

Կուսակցությունը հետևողականորեն կհասնի այն բանին, որպեսզի Սովետական Միության նախաձեռնությամբ և ակտիվ մասնակցությամբ սկըսված անվտանգության ամրապնդման, վստահության և խաղաղ համագործակցության պրոցեսը Եվրոպայում զարգանա և խորանա, ընդգրկի ամբողջ աշխարհը։ ՍՄԿԿ-ն հանդես է գալիս Ասիայի անվտանգության ապահովման նպատակով շահագրգռված բոլոր պետությունների ջանքերի միավորման օգտին, այդ պրոբլեմի կոնստրուկտիվ լուծման համար նրանց կողմից համատեղ որոնման օգտին։ Ասիան, Աֆրիկան, Լատինական Ամերիկան, Խաղաղ և Հնդկական օվկիանոսների ավազանները կարող են և պետք է դառնան խաղաղության և բարիդրացիության գոտիներ։

ՍՄԿԿ-ն լիակատար իրավահավասարության և փոխշահավետության հիման վրա տնտեսության, գիտության և տեխնիկայի ոլորտում պետությունների միջև լայն, երկարաժամկետ և կայուն կապերի կողմնակից է։ Արտաքին տնտեսական համագործակցությունն ունի քաղաքական մեծ նշանակություն, նպաստելով խաղաղության, հասարակական տարբեր կառուցվածք ունեցող պետությունների խաղաղ գոյակցության հարաբերությունների ամրապնդմանը։ Սովետական Միությունը մերժում է խտրականության, առևտրատնտեսական և գիտատեխնիկական կապերը որպես ճնշման միջոց օգտագործելու բոլոր ձևերը, կձգտի հասնելու պետությունների տնտեսական անվտանգության ապահովման։

ՍՄԿԿ-ն բոլոր երկրների միջև մշակութային իսկական արժույթների փոխադարձ լայն փոխանակման կողմնակից է։ Այդպիսի փոխանակությունը պետք է ծառայի մարդասիրական նպատակների՝ ժողովուրդների հոգևոր հարըստացմանը, խաղաղության և բարիդրացիության ամրապնդմանը։

Կուսակցությունը, սովետական պետությունը կհամագործակցեն մյուս երկըրների հետ այնպիսի գլոբալ պրոբլեմների լուծման գործում, որոնք հատկապես սրվեցին XX դարի երկրորդ կեսին և կենսականորեն կարևոր են համայն մարդկության համար. շրջակա միջավայրի պահպանություն, էներգետիկ, հումքային, պարենային և ժողովրդագրական պրոբլեմներ, տիեզերքի և համաշխարհային օվկիանոսի հարստությունների խաղաղ յուրացում, ազատագրված շատ երկրների տնտեսական հետամնացության հաղթահարում, վտանգավոր հիվանդությունների վերացում և այլ պրոբլեմներ։ Դրանց լուծումը պահանջում է բոլոր պետությունների համատեղ ջանքերը։ Այն էապես

կդյուրանա, եթե դադարեցվի սպառազինությունների մրցավազքի վրա ուժերի և միջոցների վատնումը։

Ի շահ մարդկության, հանուն ներկա և գալիք սերունդների բարօրության ՍՄԿԿ-ն, սովետական պետությունը պաշտպանում են այնպիսի միջոցառումների կոնստրուկտիվ լայն ծրագիր, որոնք ուղղված են սպառազինությունների մրցավազքի դադարեցմանը և զինաթափմանը, խաղաղության և ժողովուրդների անվտանգության ապահովմանը։

Խստիվ, համապարփակ միջազգային վերահսկողության ներքո համընդհանուր և լիակատար զինաթափումը դիտելով որպես պատմական խնդիր, շարունակելով պայքարը հանուն դրա իրականացման, Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունը կձգտի հետևողականորեն հասնել.

— ռազմական նախապատրաստությունների ոլորտի սահմանափակման և նեղացման, հատկապես այնպիսիների, որոնք կապված են մասսայական ոչնչացման զենքի հետ։ Այդ ոլորտից հարկավոր է առաջին հերթին լրիվին բացառել տիեզերական տարածությունը, որպեսզի այն չդառնա ռազմական մրցակցության ասպարեզ, մահվան և կործանման աղբյուր։ Տիեզերքի ուսումնասիրությունը և յուրացումը պետք է իրականացվեն միայն խաղաղ նպատակներով՝ գիտության և արտադրության զարգացման համար, բոլոր ժողովուրդների պահանջմունքներին համապատասխան։ ՍՍՀՄ-ն այդ պրոբլեմի լուծման ասպարեզում կոլեկտիվ ջանքերի կողմնակից է և գործուն կերպով կմասնակցի այդպիսի միջազգային համագործակցությանը։ Սովետական Միությունը հանդես կգա նաև այնպիսի միջոցների ընդունման օգտին, որոնք նպաստեն միջուկային զենքը չտարածելուն, դրանից և մասսայական ոչընչացման մյուս միջոցներից ազատ գոտիների ստեղծմանը.

— միջուկային սպառազինությունների լիակատար վերացման հասցնող և դրանց բոլոր տեսակների փորձարկումների ու արտադրության դադարեցում ներառնող քայլերի իրականացման, առաջինը միջուկային զենք գործադրելուց բոլոր միջուկային տերությունների հրաժարման, դրա բոլոր զինանոցների սառեցման, կրճատման և ոչնչացման.

— մասսայական ոչնչացման զենքի մյուս տեսակների, այդ թվում քիմիական զենքի արտադրության դադարեցման և վերացման, այդպիսի զենքի նոր տեսակների ստեղծման արգելման.

— պետությունների, ամենից առաջ անվտանգության խորհրդի մշտական անդամների և նրանց հետ ռազմական համաձայնագրերով կապված պետությունների զինված ուժերի կրճատման, սովորական սպառազինությունների սահմանափակման, դրանց այնպիսի նոր տեսակների ստեղծման դադարեցման, որոնք իրենց հարվածային ուժով մոտենում են մասսայական ոչնչացման զենքին, պետությունների ռազմական ծախսերի կրճատման.

— մոլորակի առավել պայթյունալի շրջաններում զորքերի և սպառազինությունների սառեցման և կրճատման, օտար տարածքներում ռազմական բազաների վերացման, փոխադարձ վստահության ամրապնդման, ռազմական կոնֆլիկտների առաջացման, այդ թվում պատահականության հետևանքով հնարավոր վտանգի նվազեցման ուղղությամբ միջոցառումների ընդունման։

ՍՄԿԿ-ի դիրքորոշումն այն է, որ հաղթահարվի աշխարհի բաժանումը ռազմաքաղաքական խմբավորումների։ ՍՄԿԿ-ն կողմնակից է ՆԱՏՕ-ի և Վարշավայի պայմանագիրը միաժամանակ լուծարքի ենթարկելուն կամ, որպես առաջին քայլ, դրանց ռազմական կազմակերպությունները վերացնելուն։ Ռազմական բլոկների միջև դիմակայությունը թուլացնելու նպատակով Սովետական Միությունը հանդես է գալիս դրանց միջև փոխադարձաբար ուժ չգործադրելու և խաղաղ հարաբերություններ պահպանելու վերաբերյալ այնպիսի պայմանագրի կնքման օգտին, որը բաց լինի նաև մյուս բոլոր պետությունների համար։

ՍՄԿԿ-ն կձգտի այն բանին, որպեսզի սպառազինությունների սահմանափակման, ռազմական սպառնալիքի կանխման հարցերը լուծվեն կողմերի հավասար և միատեսակ անվտանգության հիման վրա ազնիվ և խստիվ պահպանվող համաձայնությունների ուղիով, որպեսզի բացառվեն «ուժի դիրքից»

բանակցություններ վարելու, սպառազինությունների ծավալման համար բանակցությունները որպես քողարկում օգտագործելու ամեն տեսակի փորձերը։

Սովետական պետությունը և նրա դաշնակիցները չեն ձգտում հասնելու ռազմական գերազանցության, բայց թույլ չեն տա նաև համաշխարհային ասպարեզում առաջացած ռազմաստրատեգիական հավասարակշռության խախտում։ Դրա հետ մեկտեղ նրանք հետևողականորեն ձգտում են այն բանին, որպեսզի այդ հավասարակշռության մակարդակն անշեղորեն իջնի, որպեսզի երկու կողմերի սպառազինությունների թիվը կրճատվի, իսկ բոլոր ժողովուրդների անվտանգությունը ապահովված լինի։

ՍՄԿԿ-ն հանդիսավորապես հայտարարում է. չկա այնպիսի մի զենք, որն արդյունավետ վերահսկողության կիրառմամբ Սովետական Միությունը պատրաստ չլինի փոխադարձ հիման վրա սահմանափակելու կամ արգելելու:

ՍՍՀՄ-ը ոտնձգություն չի կատարում ոչ մի երկրի դեմ՝ լինի դա Արևմուտքում թե Արևելքում։ Նա ոչ մեկին չի սպառնում, չի ձգտում հակամարտության ոչ մի պետության հետ, ցանկանում է հաշտ ապրել բոլոր երկրների հետ։ Մեծ Հոկտեմբերի ժամանակներից ի վեր սովետական սոցիալիստական պետությունը բարձր է պահում ժողովուրդների միջև խաղաղության ու բարեկամության դրոշը։ ՍՄԿԿ-ն առաջիկայում ևս կպահպանի հավատարմությունը լենինյան այդ դրոշին։

IV. ՍՄԿԿ-ն համաշխարհային բանվորական և կոմունիստական շարժման մեջ

ՍՄԿԿ-ն միջազգային կոմունիստական շարժման բաղկացուցիչ մասն է։ Նա սոցիալիստական հասարակության կատարելագործման և դեպի կոմունիզմ առաջընթացի ուղղությամբ իր գործունեությունը դիտում է որպես կարևորագույն ինտերնացիոնալ խնդիր, որի լուծումը համապատասխանում է համաշխարհային սոցիալիստական սիստեմի շահերին, միջազգային բանվոր դասակարգի, համայն մարդկության շահերին։

Կոմունիստները, որոնք մշտապես եղել են սոցիալական և ազգային ճնշման դեմ պայքարող ամենահետևողական մարտիկները, ներկայումս գտնվում են նաև աշխարհում խաղաղության պահպանման, մարդկանց ապրելու իրավունքի համար մղվող պայքարի առաջավոր գծում։ Նրանք հստակորեն հասկանում են ռազմական սպառնալիքի պատճառները, մերկացնում են միջազգային լարվածության սրման, սպառազինությունների մրցավազքի իսկական մեղավորներին, ձգտում են համագործակցել բոլոր նրանց հետ, ով ընդունակ է իր բաժինը ներդնելու հակապատերազմական պայքարում։

ՍՄԿԿ-ն հաշվի է առնում, որ ոչ սոցիալիստական աշխարհի կոմունիստական և բանվորական կուսակցությունները գործում են բարդ և հակասական իրադրության մեջ։ Բավականին լայն է նրանց պայքարի պայմանների և ձևերի ընդգրկումը։ Բայց դա չի նեղացնում, այլ, ընդհակառակը, ընդլայնում է շարժման հնարավորությունները։ Նրանց գործունեության ձևերի բազմազանությունը կոմունիստներին թույլ է տալիս ավելի լավ հաշվի առնել ազգային առանձնահատկությունը և կոնկրետ պատմական իրադրությունը, բնակչության սոցիալական տարբեր խմբերի և խավերի շահերը։

ՍՄԿԿ-ն ելնում է այն բանից, որ յուրաքանչյուր երկրի կոմունիստները ինքնուրույն կերպով են վերլուծում և գնահատում իրադրությունը, անկախորեն են որոշում իրենց ստրատեգիական կուրսը, իրենց քաղաքականությունը, մերձավոր և վերջնական նպատակների, կոմունիստական իդեալների համար պայքարի այս կամ այն ուղիների ընտրությունը։ Կոմունիստական կուսակցությունների կուտակած փորձը հանդիսանում է ինտերնացիոնալ արժեքավոր սեփականություն։

ՍՄԿԿ-ն ուշադրությամբ ուսումնասիրում է արտասահմանյան կոմունիստական կուսակցությունների պրոբլեմները և փորձը։ Նա ըմբռնումով է վերաբերվում իրենց ստրատեգիան և տակտիկան կատարելագործելու, հակամոնոպոլիստական, հակապատերազմական գործողությունների պլատֆորմի վրա դասակարգային դաշինքների ընդլայնման հասնելու, աշխատավորների տնտեսական շահերը և քաղաքական իրավունքները պաշտպանելու նրանց ձըգտմանը, ելնելով այն բանից, որ դեմոկրատիայի համար մղվող պայքարը հանուն սոցիալիզմի մղվող պայքարի բաղկացուցիչ մասն է։

Տարբեր երկրների իմպերիալիստական շրջանները սերտորեն կոորդինացնում են իրենց գործողություններն ընդդեմ սոցիալիզմի, բոլոր դեմոկրատական ուժերի, ձգտում են մի կոմունիստական կուսակցությունը հակադրել մյուսին։ Այդ պայմաններում աճում է պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի, կոմունիստների ընկերական համերաշխության նշանակությունը։

ՍՄԿԿ-ն գտնում է, որ առանձին հարցերի շուրջ տարաձայնությունների առկայությունը չի կարող խանգարել կոմունիստական կուսակցությունների ինտերնացիոնալ համագործակցությանը, նրանց միասնական գործողություններին։

Այն դեպքերում, երբ եղբայրական կուսակցությունների միջև ծագում են տարակարծություններ առանձին պրոբլեմների շուրջ, ՍՄԿԿ-ն օգտակար է համարում անցկացնել ընկերական քննարկումներ միմյանց հայացքները ավելի լավ հասկանալու և փոխադարձաբար ընդունելի գնահատականներ մշակելու նպատակով։ Իսկ երբ խոսքը վերաբերում է մարքսիզմ-լենինիզմի հեղափոխական էությանը, ռեալ սոցիալիզմի բնույթին ու դերին, ՍՄԿԿ-ն այսուհետ ևս սկզբունքային դիրքերից հակահարված կտա օպորտունիզմին և ռեֆորմիզմին, դոգմատիզմին և աղանդավորությանը։ Դրանով որոշվում է նաև ՍՄԿԿ-ի վերաբերմունքը կոմունիստների գործունեության դասակարգային իմաստը ամլացնելու, նպատակների հեղափոխական բնույթը և դրանց հասնելու պայքարի միջոցները խեղաթյուրելու ամեն տեսակ փորձերի նկատմամբ։ Փորձը ցույց է տալիս, որ Մարքսի-Էնգելսի-Լենինի ուսմունքի հիմունքներից շեղումները թուլացնում են կոմունիստական շարժման հնարավորությունները։

Եղբայրական կուսակցությունների հետ իր հարաբերություններում ՍՄԿԿ-ն հաստատապես հետևում է պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի սկզբունքին, որն օրգանապես իր մեջ ներառնում է ինչպես հեղափոխական համերաշխությունը, այնպես էլ յուրաքանչյուր կուսակցության լիակատար ինքնուրույնության և իրավահավասարության ճանաչումը։ Այդ սկզբունքի հիման վրա ՍՄԿԿ-ն ակտիվորեն զարգացնում է կապերը կոմունիստական և բանվորական կուսակցությունների հետ՝ փոխանակելով ինֆորմացիա, մասնակցելով երկկողմ և բազմակողմ հանդիպումների, անհրաժեշտության բերումով անցկացվող ռեգիոնալ և ավելի լայն միջազգային խորհրդակցությունների։

Սովետական կոմունիստները մշտապես կապիտալի աշխարհի իրենց դասակարգային ընկերների կողմն են։ ՍՄԿԿ-ն կօգտագործի իր միջազգային հեղինակությունը՝ պաշտպանելու հետադեմ ուժերի կամայականության զոհ դարձող կոմունիստներին։ Նա բարձր է գնահատում եղբայրական կուսակցությունների համերաշխությունը, նրանց պայքարն ընդդեմ հակասովետիզմի։ Սոցիալիստական և ոչ սոցիալիստական երկրների կոմունիստական ու բանվորական կուսակցությունների փոխադարձ աջակցությունը հասարակական առաջադիմության կարևոր գործոն է։

ՍՄԿԿ-ն կշարունակի սոցիալիստական, սոցիալ-դեմոկրատական, լեյբորիստական կուսակցությունների հետ կապերի զարգացման գիծը։ Նրանց հետ համագործակցությունը կարող է զգալի դեր խաղալ նախ և առաջ միջուկային պատերազմի կանխման գործում։ Որքան էլ խոր լինեն տարաձայնությունները բանվորական շարժման տարբեր հոսանքների միջև, դա չի կարող խոչընդոտ հանդիսանալ կարծիքների արգասաբեր և սիստեմատիկ փոխանակության համար, պատերազմի վտանգի դեմ զուգահեռ և անգամ համատեղ գործողությունների համար, հանուն միջազգային իրադրության առողջացման, գաղութատիրության մնացուկների վերացման, հանուն աշխատավորների շահերի և իրավունքների։

ՍՄԿԿ-ն մեծ նշանակություն է տալիս միջազգային բանվորական շարժման բոլոր ջոկատների համագործակցության ակտիվացմանը, զանազան ուղղությունների արհմիությունների, տարբեր երկրների երիտասարդական, կանանց, գյուղացիական և դեմոկրատական մյուս կազմակերպությունների փոխգործողության խորացմանը։

Խորապես գիտակցելով համաշխարհային բանվոր դասակարգի և նրա կոմունիստական ավանգարդի առջև իր պատմական պատասխանատվությունը, Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունը առաջիկայում ևս կձգտի՝

— պաշտպանել համաշխարհային կոմունիստական շարժման հեղափոխական իդեալներն ու մարքս-լենինյան հիմունքները, ստեղծագործաբար զարգացնել գիտական սոցիալիզմի տեսությունը, հետևողականորեն պայքարել ընդդեմ դոգմատիզմի և ռևիզիոնիզմի, բանվորական շարժման վրա բուրժուական գաղափարախոսության ամեն տեսակ ազդեցությունների.

— անել ամեն ինչ հանուն եղբայրական կուսակցությունների համախմբվածության և փոխգործողության, կոմունիստների ինտերնացիոնալ համերաշխության, համաշխարհային պատերազմի կանխման գործում կոմունիստական շարժման ներդրման մեծացման համար.

— իրականացնել միջազգային բանվոր դասակարգի, բոլոր աշխատավոր մարդկանց գործողությունների միասնության հետևողական կուրս՝ հանուն նրանց ընդհանուր շահերի, հանուն կայուն խաղաղության և ժողովուրդների անվտանգության, հանուն ազգային անկախության, դեմոկրատիայի և սոցիալիզմի։

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐ ՈՒԺՆ Է

Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունն անցել է իր խորությամբ և հասարակական զարգացման վրա ներգործության ուժով անօրինակ ուղի։ Սրընթաց է մարքսիստական առաջին խմբակներից սկսած, ժողովրդական երեք հեղափոխությունների միջով անցած նրա վերելքը դեպի սոցիալիստական մեծ տերության ղեկավարումը։

Նոր հասարակության կառուցման ասպարեզում սովետական ժողովրդի պատմական սխրանքները, Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակը, դեպի սոցիալ-տնտեսական և հոգևոր առաջադիմության ավելի ու ավելի բարձր աստիճաններ մեր երկրի վստահ առաջընթացը, Սովետական Միության ազդեցության աճը համաշխարհային զարգացման ընթացքի վրա անխզելիորեն կապված են կոմունիստական կուսակցության գործունեության հետ։ Կուսակցությունը հանդիսանում է մասսաների պատմական ստեղծագործության ոգեշնչողն ու կազմակերպիչը, մեր հասարակության ղեկավար և ուղղություն տվող ուժը։ Մարքս-լենինյան տեսությամբ զինված, կուսակցությունը սահմանում է երկրի զարգացման գլխավոր հեռանկարը, ապահովում ժողովրդի ստեղծարար գործունեության գիտական ղեկավարումը, կոմունիստական շինարարությանը հաղորդում կազմակերպված, պլանաչափ և նպատակասլաց բնույթ։

ՍՍՀՄ-ում սոցիալիզմի կառուցման, դեպի բանվոր դասակարգի դիրքերը աշխատավորների բոլոր խավերի անցման, սովետական հասարակության սոցիալ-քաղաքական և գաղափարական միասնության ամրապնդման շնորհիվ կոմունիստական կուսակցությունն իր դասակարգային էությամբ, գաղափարախոսությամբ մնալով բանվոր դասակարգի կուսակցություն, դարձավ ամբողջ ժողովրդի կուսակցությունը։ Դա կանխորոշում է ՍՄԿԿ-ի հեղափոխական հաջորդայնությունը, ներքին և արտաքին քաղաքականության, նրա ողջ գործունեության դասակարգային բնույթը։

Պատմական նոր պայմաններում, երբ երկրի առջև ծառացել են պատասխանատու խնդիրներ ներքին զարգացման բնագավառում և միջազգային ասպարեզում, օրինաչափորեն աճում է կուսակցության ղեկավար դերը սովետական հասարակության կյանքում, առավել բարձր պահանջներ են ներկայացվում կուսակցության քաղաքական և կազմակերպչական գործունեության մակարդակին։

Դա պայմանավորված է այնպիսի հիմնական գործոններով, ինչպիսիք են՝

— մասշտաբների աճը, սոցիալիզմի կատարելագործման, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման խնդիրների բարդությունը, այնպիսի քաղաքականության մշակման և հետևողական իրականացման անհրաժեշտությունը, որն ապահովի դրանց հաջող լուծումը, հասարակության տնտեսական, սոցիալական և հոգևոր առաջադիմության օրգանական փոխկապակցվածությունը.

— քաղաքական սիստեմի զարգացումը, դեմոկրատիայի, ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման խորացումը մասսաների քաղաքական և աշխատանքային ակտիվության բարձրացման, արտադրական, պետական և հասարակական գործերի կառավարման մեջ նրանց լայն ներգրավման հիման վրա.

— մարքս-լենինյան տեսության հետագա ստեղծագործական զարգացման, կոմունիստական շինարարության պրակտիկայի խոր իմաստավորման, կյանքի առաջադրած հարցերին գիտականորեն հիմնավորված և ժամանակին տրվող պատասխաններ որոնելու, աշխատավորների գիտակցականությունը բարձրացնելու, մանրբուրժուական հոգեբանության ու բարոյականության մնացուկները, սոցիալիստական ապրելակերպի նորմերից ամեն տեսակ շեղումները արմատախիլ անելու պահանջմունքը.

— սոցիալիստական երկրների համախմբվածության սերտացման, նրանց բազմակողմանի համագործակցության ընդլայնման, միջազգային կոմունիստական, բանվորական և ազգային-ազատագրական շարժման միասնության ամրապնդման շահերը, բուրժուական գաղափարախոսության, ռևիզիոնիզմի և դոգմատիզմի, ռեֆորմիզմի և աղանդավորության դեմ պայքարի շահերը.

— իմպերիալիզմի ագրեսիվության աճի հետ կապված արտաքին-քաղաքական պայմանների բարդացումը, զգոնության բարձրացման, երկրի անվտանգության ապահովման, ագրեսիայի ուժերի սանձահարմանն ուղղված նոր և առավել հաստատակամ ջանքերի անհրաժեշտությունը, սպառազինությունների մրցավազքի դադարեցումը, միջուկային աղետի սպառնալիքից մարդկության փրկությունը, խաղաղության ամրապնդումն աշխարհում։

Իրականացնելով հասարակության քաղաքական ղեկավարումը՝ ՍՄԿԿ-ն առաջիկայում ևս հետևողականորեն կօգտագործի լենինյան փորձված սկզբունքները, կհաստատի լենինյան ոճը կուսակցական աշխատանքում, պետական և տնտեսական կառավարման բոլոր ոլորտներում, կբարձրացնի իր քաղաքականության գիտական հիմնավորվածությունը, լայնորեն կհենվի մասսաների կոլեկտիվ բանականության և փորձի վրա, կզարգացնի նրանց հասարակական նախաձեռնությունը։ Կուսակցությունը սկզբունքային նշանակություն է տալիս գաղափարատեսական, քաղդաստիարակչական, կազմակերպչական և տնտեսական գործունեության միասնությանը, ամեն տեսակի լճացման և պահպանողականության դեմ անհաշտ պայքարին, սոցիալ-տնտեսական, գիտատեխնիկական և գաղափարադաստիարակչական պրոբլեմների արդիական լուծումների ստեղծագործական որոնմանը։

ՍՄԿԿ-ն անհրաժեշտ է համարում հանգամանորեն հաշվի առնել կուսակցական, պետական և հասարակական մարմինների ֆունկցիաների առանձնահատկությունը, կոորդինացնել դրանց աշխատանքը, թույլ չտալ կրկնօրինակում, բարձրացնել կուսակցական կոմիտեների՝ որպես քաղաքական ղեկավարման մարմինների դերը, արմատախիլ անել ձևամոլության և կազյոնշչինայի դրսևորումները, կառավարման ապարատի աշխատանքում բյուրոկրատական և այլ խեղաթյուրումները. ուժեղացնել կուսակցական որոշումների, ժողովրդատնտեսական պլանների կատարման վերահսկողությունը. ամրա-

պնդել պետական և աշխատանքային կարգապահությունը, կարգուկանոնն ու կազմակերպվածությունը։

Բոլոր կուսակցական կազմակերպությունների, աշխատավորական կոլեկտիվների գործունեության մեջ կուսակցությունն անդադրում կհաստատի ստեղծագործական մոտեցում, գործարարություն, բարձր պատասխանատվություն և սկզբունքայնություն, կդաստիարակի ձեռք բերված արդյունքները օբյեկտիվ և ինքնաքննադատաբար գնահատելու, մարդկանց նկատմամբ, նրանց կարիքների ու պահանջների նկատմամբ ուշադիր, զգայուն վերաբերմունք ցուցաբերելու կարողություն։

Պետական, տնտեսական և կուլտուրական շինարարության ղեկավարման մակարդակի բարձրացումը կուսակցությունն անխզելիորեն կապում է կադրերի հետ տարվող աշխատանքի հետագա բարելավման հետ: Նա անհրաժեշտ է համարում, որպեսզի ամենուրեք՝ վերից վար անշեղորեն պահպանվեն ըստ քաղաքական, գործնական և բարոյական հատկանիշների կադրերի ընտրության և գնահատման լենինյան սկզբունքները, առավել լրիվ հաշվի առնվի հասարակայնության կարծիքը։

Իր ամբողջ կադրային քաղաքականությամբ ՍՄԿԿ-ն կնպաստի ղեկավարման ասպարեզում կոմունիստների և անկուսակցականների շարքերից քաղաքականապես հասուն, բարձրաբարո, բանիմաց, ձեռներեց աշխատողների առաջքաշմանը, ղեկավար աշխատանքի առավել ակտիվորեն կառաջադրի կանանց։ Նա սկզբունքային նշանակություն է տալիս ղեկավարի այնպիսի հատկանիշներին, ինչպիսին են նորի զգացումը, պատասխանատվությունն իր վրա վերցնելու պատրաստակամությունը, ավելի լավ աշխատել սովորելու ցանկությունը, տնտեսավարման և մարդկանց հետ կապված ամեն մի գործունեության քաղաքական իմաստը հաշվի առնելու կարողությունը, իր և մյուսների նկատմամբ պահանջկոտությունը։

Կուսակցությունը հոգ է տանում, որպեսզի բոլոր տեղամասերում ավագ սերունդների փորձառու կադրերի հետ մեկտեղ ձեռք-ձեռքի աշխատեն, փորձ կուտակեն, համապատասխան կոփվածք ձեռք բերեն երիտասարդ, հեռանկարային աշխատողները։ Դա բնական պրոցես է, որը չպետք է խախտվի, քանի որ այն ստեղծում է քարացածությունից, լճացածությունից և վոլյունտարիզմից խուսափելու հուսալի երաշխիք։

Կադրերի նկատմամբ վստահությունը անհրաժեշտ է զուգակցել նրանց հանդեպ ցուցաբերվող պահանջկոտության հետ, աշխատանքի արդյունքների համար, կուսակցական և պետական կարգապահության պահպանման համար կուսակցական կազմակերպությունների, աշխատավորական կոլեկտիվների առջև նրանց անձնական պատասխանատվության բարձրացման հետ, մասսաների կողմից ղեկավարների գործունեության վերահսկողության ուժեղացման հետ։ Յուրաքանչյուր ղեկավար պետք է լրիվ չափով պատասխան տա հանձնարարված գործի համար, ճիշտ կառուցի հարաբերությունները մարդկանց հետ, նրանց ոգևորի անձնական օրինակով։ Ոչ մի կուսակցական կազմակերպություն, ոչ մի աշխատող չեն կարող դուրս մնալ վերահսկողությունից:

Կուսակցության զարգացումը բնորոշվում է կուսակցական շարքերի հետագա աճով և ամրապնդմամբ, դեմոկրատական ցենտրալիզմի սկզբունքների հիման վրա ներկուսակցական հարաբերությունների կատարելագործմամբ:

Իր մեջ ներառնելով բանվոր դասակարգի, կոլտնտեսային գյուղացիության, սովետական մտավորականության առաջավոր ներկայացուցիչներին՝ կուսակցությունն ուժեղացնում է իր ազդեցությունը կոմունիստական շինարարության տարբեր տեղամասերում։ ՍՄԿԿ-ն անհրաժեշտ է համարում, որպեսզի իր սոցիալական կազմում առաջատար տեղ զբաղեցնեն բանվորները։ Կուսակցության շարքերն ընդունվելու վճռորոշ պայմանները եղել և մնում են մարդու քաղաքական և գործարար հատկանիշները, նրա ազնվությունը և օրինապահությունը, կոմունիզմի գործին իր ամբողջ ուժերը տալու պատրաստակամությունը։ Հարկավոր է խստորեն խափանել կարիերիստական նկատառումներով կուսակցության մեջ խցկվելու փորձերը։

Կուսակցությանը պատկանելը ոչ մի արտոնություն չի տալիս, այլ նշա-

նակում է միայն առավել բարձր պատասխանատվություն այն ամենի համար, ինչ կատարվում է երկրում, կոմունիստական շինարարության, հասարակական առաջադիմության ճակատագրի համար։ Յուրաքանչյուր կոմունիստ պարտավոր է լինել օրինակելի աշխատանքում և վարքագծով՝ հասարակական և անձնական կյանքում։ Այն բանով, թե որքան լրիվ է դրսևորվում կոմունիստների ավանգարդային դերը, մեծապես կախված են մասսաների հետ կուսակցության կապերի ամրությունը, ժողովրդի մեջ նրա հեղինակությունը։ Կուսակցությունը մշտապես կուժեղացնի պահանջկոտությունը իր անդամներից յուրաքանչյուրի նկատմամբ՝ պարտքի հանդեպ նրա վերաբերմունքի համար, կուսակցականի ազնիվ ու անաղարտ կերպարի համար, նրան կգնահատի ըստ կատարած գործերի և արարքների։

Իր հաջող գործունեության, կոմունիստների ստեղծագործական բարձր ակտիվության երաշխիքը ՍՄԿԿ-ն տեսնում է ներկուսակցական դեմոկրատիայի հետագա ծավալման և խորացման մեջ, կուսակցական կյանքի լենինյան նորմերի խստիվ պահպանման, քննադատության և ինքնաքննադատության զարգացման, լայն հրապարակայնության մեջ։

Առաջիկայում ևս կուսակցությունն իր ողջ աշխատանքը կկառուցի կոլեկտիվության փորձված սկզբունքի հիման վրա։ Այդ սկզբունքի հետագա հաստատման և զարգացման նպատակով ՍՄԿԿ-ն անհրաժեշտ է համարում բարձրացնել կուսակցական ժողովների, պլենումների, կոնֆերանսների և համագումարների, կուսակցական կոմիտեների և բյուրոների՝ որպես ղեկավարման կոլեգիալ մարմինների, դերն ու նշանակությունը, ապահովել նպաստավոր պայմաններ կուսակցության մեջ նրա քաղաքականության և պրակտիկ գործունեության հարցերի ազատ ու գործարար քննարկման համար։

Զգտելով գործնականում ներկուսակցական կյանքի դեմոկրատական սկզբունքների հետևողական կիրառման՝ ՍՄԿԿ-ն միաժամանակ չթուլացող ուշադրություն է նվիրում կուսակցական կարգապահության ամրապնդմանը: Կուսակցության անդամների ամուր, գիտակցական կարգապահությունը հասարակության կյանքի բոլոր ոլորտներում սոցիալիստական բարձր կարգապահության անհրաժեշտ նախադրյալն է։

Կուսակցության հաջող գործունեությունը, կոմունիստների ակտիվության աճը անխզելիորեն կապված են սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունների աշխատանքի հետագա բարելավման հետ։ Հանդիսանալով աշխատավորական կոլեկտիվների քաղաքական միջուկը՝ նրանք կոչված են ըստ ամենայնի նպաստելու մասսաների կենդանի ստեղծագործության հետ կուսակցության քաղաքականության միացմանը։

Կուսակցությունը մշտապես կամրապնդի իր շարքերի միասնությունը և միաձուլությունը։ Նա իր միջոցների զինանոցում պահպանում է ՍՄԿԿ կանոնադրությամբ նախատեսվող կազմակերպական երաշխիքները՝ ընդդեմ ֆրակցիոնության և խմբակայնության ամեն կարգի դրսևորումների։ Կուսակցության գաղափարական և կազմակերպական անխախտելի համախմբվածության մեջ է նրա ուժի և անհաղթելիության կարևորագույն աղբյուրը։

ՍՄԿԿ-ն ելնում է մարքս-լենինյան հետևյալ դրույթից. ժողովուրդը պատմության կերտողն է, կոմունիստական արարումը նրա ձեռքի, նրա եռանդի, նրա բանականության գործն է։ Ժողովրդի կենդանի ստեղծագործությունը մեր բոլոր նվաճումների գրավականն է։

Կուսակցությունը գոյություն ունի ժողովրդի համար, նրան ծառայելու մեջ է նա տեսնում իր գործունեության իմաստը։ Այն նպատակներն ու խնդիրները, որ կուսակցությունը դնում է իր առջև, արտահայտում են սովետական մարդկանց իղձերը, արմատական շահերը։ Կուսակցությունը հետագայում ևս կգործի ժողովրդի առջև բարձր պատասխանատվության ոգով, մշտապես կընդլայնի և կխորացնի կապերը մասսաների հետ, կապրի նրանց կարիքներով ու հոգսերով։ Նա իր պարտքն է համարում ներքին և արտաքին քաղաքականության կարևորագույն հարցերի շուրջը մշտապես խորհրդակցել աշխատավորների հետ, ուշադրությամբ հաշվի առնել հասարակական կարծիքը, կուսակցական կազմակերպությունների աշխատանքին լայնորեն մաս-

նակից դարձնել անկուսակցականներին: Կուսակցությունը այնքան ավելի մեծ ազդեցություն է գործում հասարակական զարգացման ընթացքի վրա, որքան ավելի ակտիվորեն է նրան աջակցում ժողովուրդը:

Իր ամբողջ գործունեության մեջ ՍՄԿԿ-ն անշեղորեն ղեկավարվում է պրոլետարական, սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի մարքս–լենինյան փորձված սկզբունքներով: Նա ըստ ամենայնի կնպաստի մարքսիզմ-լենինիզմի հիման վրա միջազգային կոմունիստական շարժման միասնության ամրապնդմանը, կզարգացնի եղբայրական կապերը կոմունիստական և բանվորական բոլոր կուսակցությունների հետ, ակտիվորեն կհամագործակցի նրանց հետ խաղաղության համար, միջուկային աղետի վտանգի դեմ մղվող պայքարում, կաջակցի աշխատավորների արմատական շահերի պաշտպանության, ազգային ազատագրության, դեմոկրատիայի և սոցիալիզմի համար նրանց պայքարին:

***

Այսպիսին է Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության ծրագիրը:

Կուսակցությունը կոմունիստներին, բոլոր աշխատավորներին՝ բանվորներին, կոլտնտեսականներին, մտավորականությանը, կոչ է անում ողջ եռանդով ձեռնամուխ լինել ծրագրում առաջադրված պատմական խնդիրների իրականացմանը: Կուսակցությունը համոզված է, որ սովետական մարդիկ ՍՄԿԿ ծրագիրը կընդունեն որպես իրենց հարազատ գործը և բոլոր ուժերը կներդնեն այն կենսագործելու համար:

Սոցիալ-տնտեսական առաջադիմության էական արագացման ուղիով հասնել հասարակության որակապես նոր վիճակի. այսպիսին է կուսակցության ստրատեգիան: Սոցիալիզմի համակողմանի կատարելագործումը նոր բարիքներ կբերի յուրաքանչյուր ընտանիքի, սովետական յուրաքանչյուր մարդու, կհասցնի սոցիալիստական մեր հայրենիքի հետագա ծաղկման և վերջին հաշվով՝ կոմունիզմի հաղթանակին:

Դեպի այդ նվիրական նպատակը մեր ժողովրդի առաջընթաց շարժումը կբազմապատկի հումանիզմի և սոցիալական արդարության սկզբունքներով հասարակության վերակերտման գաղափարների ձգողական ուժը: Դրանք մարդկանց մտքերն ու սրտերը նվաճում են հասարակության առավել կատարյալ կազմակերպման օրինակով, արտադրողական ուժերի անշեղ աճի, ստեղծարար աշխատանքի համար, մարդու երջանկության և բարեկեցության համար պայմաններ ապահովելու օրինակով, ագրեսիվ պատերազմները վճռականապես մերժելով, իրավահավասարության և համընդհանուր անվտանգության հիման վրա ժողովուրդների միջև խաղաղության և լայն համագործակցության սկզբունքների հաստատումով:

Մեր երկրի կոմունիստները, բոլոր աշխատավորները լավատեսությամբ են նայում ապագային: Մենք վստահ ենք մեր ուժերին, հաստատ համոզված ենք, որ սովետական ժողովրդի՝ արարող ժողովրդի, ստեղծարար ժողովրդի անձնվեր աշխատանքով կլուծվեն առաջադրված խնդիրները, կնվաճվեն նախանշված բնագծերը: Այսպիսին է կոմունիստական կուսակցության, սովետական ամբողջ ժողովրդի անհողդողդ կամքը:

Կուսակցության ղեկավարությամբ, մարքսիզմ–լենինիզմի դրոշի ներքո սովետական ժողովուրդը կառուցեց սոցիալիզմ:

Կուսակցության ղեկավարությամբ, մարքսիզմ–լենինիզմի դրոշի ներքո սովետական ժողովուրդը կկառուցի կոմունիստական հասարակարգ:

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Առաջարկվող փոփոխություններով)

Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունը սովետական ժողովրդի մարտական փորձված ավանգարդն է, որը կամավոր հիմունքներով միավորում է ՍՍՀՄ-ի բանվոր դասակարգի, կոլտնտեսային գյուղացիության և մտավորականության առավել գիտակից մասին:

Վ. Ի. Լենինի կողմից որպես բանվոր դասակարգի առաջավոր ջոկատ հիմնադրված կոմունիստական կուսակցությունը պայքարի պանծալի ուղի է անցել, բանվոր դասակարգին և աշխատավոր գյուղացիներին հասցրել Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխության հաղթանակին, մեր երկրում պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստատմանը: Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ Սովետական Միությունում վերացվեցին շահագործող դասակարգերը, ձևավորվեց և մշտապես ամրապնդվում է բազմազգ սովետական հասարակության սոցիալ-քաղաքական և գաղափարական միասնությունը: Սոցիալիզմը հաղթանակեց լիովին և վերջնականապես: Պրոլետարական պետությունը վերաճեց համաժողովրդականի:

ՍՄԿԿ-ն իր դասակարգային էությամբ, գաղափարախոսությամբ մնալով որպես բանվոր դասակարգի կուսակցություն, դարձավ ամբողջ ժողովրդի կուսակցությունը:

Կուսակցությունը գոյություն ունի ժողովրդի համար և ծառայում է ժողովրդին: Նա հասարակական-քաղաքական կազմակերպության բարձրագույն ձևն է, քաղաքական սիստեմի միջուկը, սովետական հասարակության ղեկավար և ուղղություն տվող ուժը: Կուսակցությունն է սահմանում երկրի զարգացման գլխավոր հեռանկարը, ապահովում ժողովրդի ստեղծարար գործունեության գիտական ղեկավարումը, կազմակերպված, պլանաչափ և նպատակասլաց բնույթ հաղորդում նրա պայքարին հանուն վերջնական նպատակի՝ կոմունիզմի հաղթանակի:

ՍՄԿԿ-ն իր աշխատանքը կառուցում է կուսակցական կյանքի լենինյան նորմերի, դեմոկրատական ցենտրալիզմի սկզբունքների անշեղ պահպանման, ղեկավարման կոլեկտիվության, ներկուսակցական դեմոկրատիայի, կոմունիստների ստեղծագործական ակտիվության, քննադատության և ինքնաքննադատության զարգացման, լայն հրապարակայնության հիմքի վրա:

ՍՄԿԿ-ի կյանքի անխախտ օրենքն է իր շարքերի գաղափարական ու կազմակերպական միասնությունը, միաձուլությունը, բոլոր կոմունիստների գիտակցական բարձր կարգապահությունը: Ֆրակցիոնության և խմբակայնության ամեն մի դրսևորում անհամատեղելի է մարքս-լենինյան կուսակցականության հետ, կուսակցության մեջ գտնվելու հետ: Կուսակցությունը ազատվում է այն անձանցից, ովքեր խախտում են ՍՄԿԿ ծրագիրը, կանոնադրությունը և իրենց վարքով արատավորում կոմունիստի բարձր կոչումը:

ՍՄԿԿ-ն իր ողջ գործունեության մեջ առաջնորդվում է մարքս-լենինյան ուսմունքով, իր ծրագրով, որում սահմանված են սոցիալիզմի պլանաչափ ու համակողմանի կատարելագործման խնդիրները, երկրի սոցիալ-տնտեսա-

կան զարգացումն արագացնելու հիման վրա դեպի կոմունիզմ սովետական հասարակության հետագա առաջընթացի խնդիրները։

Ստեղծագործաբար զարգացնելով մարքսիզմ-լենինիզմը՝ ՍՄԿԿ-ն վճռականորեն պայքարում է հեղափոխական տեսությանը խորապես խորթ ռևիզիոնիզմի ու դոգմատիզմի ամեն տեսակ դրսևորումների դեմ։

Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցությունը միջազգային կոմունիստական շարժման բաղկացուցիչ մասն է։ Նա հաստատ կանգնած է պրոլետարական, սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի մարքս-լենինյան փորձված սկզբունքների վրա, ակտիվորեն նպաստում է եղբայրական սոցիալիստական երկրների համագործակցության ու համախմբվածության, սոցիալիզմի համաշխարհային սիստեմի ամրապնդմանը, միջազգային կոմունիստական ու բանվորական շարժման միասնության ամրապնդմանը, համերաշխություն է ցուցաբերում ազգային ու սոցիալական ազատագրման համար, իմպերիալիզմի դեմ, խաղաղության պահպանման համար պայքարող ժողովուրդների հետ։

I.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ, ՆՐԱՆՑ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ՍՄԿԿ անդամ կարող է լինել Սովետական Միության ամեն մի քաղաքացի, որն ընդունում է կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունը, ակտիվորեն մասնակցում է կոմունիզմի կառուցմանը, աշխատում է կուսակցական կազմակերպություններից մեկում, կատարում է կուսակցության որոշումները և մուծում անդամավճար։

2. Կուսակցության անդամը պարտավոր է՝

ա) անսասանորեն և անշեղորեն կենսագործել կուսակցության գլխավոր գիծն ու դիրեկտիվները, մասսաներին պարզաբանել ՍՄԿԿ ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը, աշխատավորներին կազմակերպել՝ իրականացնելու այդ քաղաքականությունը, նպաստել ժողովրդի հետ կուսակցության կապերի ամրապնդմանն ու ընդլայնմանը։

բ) լինել աշխատանքի նկատմամբ բարեխիղճ, ստեղծագործական վերաբերմունքի, բարձր կազմակերպվածության ու կարգապահության օրինակ, պահպանել և բազմապատկել սոցիալիստական սեփականությունը՝ սովետական հասարակարգի տնտեսական հիմքը։ Հաստատակամորեն ձգտել արտադրության արդյունավետության բարձրացման, աշխատանքի արտադրողականության անշեղ աճի, ժամանակակից գիտության ու տեխնիկայի նվաճումների ներդրմանը ժողովրդական տնտեսության մեջ, կատարելագործել իր որակավորումը, պաշտպանել և տարածել առաջավոր փորձը, հանդես գալ որպես ամենայն նորի, առաջադիմականի ակտիվ ջատագով.

գ) ակտիվորեն մասնակցել երկրի քաղաքական կյանքին, պետական ու հասարակական գործերի կառավարմանը, լինել քաղաքացիական պարտքի կատարման տիպար, գործուն կերպով նպաստել ժողովրդի սոցիալիստական ինքնակառավարման ավելի ու ավելի լրիվ իրականացմանը.

դ) տիրապետել մարքս-լենինյան տեսությանը, ընդլայնել իր քաղաքական ու կուլտուրական մտահորիզոնը, ըստ ամենայնի նպաստել սովետական մարդկանց գիտակցականության բարձրացմանը, գաղափարաբարոյական աճին։ Վճռական պայքար մղել բուրժուական գաղափարախոսության ամեն տեսակ դրսևորումների, մասնավոր սեփականատիրական հոգեբանության, կրոնական նախապաշարմունքների և սոցիալիստական ապրելակերպին խորթ այլ հայացքների ու բարքերի դեմ.

ե) խստիվ պահպանել կոմունիստական բարոյականության նորմերը, հաստատել սոցիալական արդարության՝ սոցիալիզմին ներհատուկ սկզբունքը, հասարակական շահերը վեր դասել անձնականից, հանդես բերել համեստություն և օրինավորություն, մարդկանց նկատմամբ զգայուն և ուշադիր վերաբերմունք, ժամանակին արձագանքել աշխատավորների պահանջմունքներին ու կարիքներին, ճշմարտացի և ազնիվ լինել կուսակցության և ժողովրդի հանդեպ.

զ) հետևողականորեն աշխատավոր զանգվածներին հասցնել պրոլետարական, սոցիալիստական ինտերնացիոնալիզմի և սովետական հայրենասիրության գաղափարները, պայքար մղել նացիոնալիզմի ու շովինիզմի դրսևորումների դեմ, ակտիվորեն նպաստել ՍՍՀՄ ժողովուրդների բարեկամության ամրապնդմանը, սոցիալիզմի երկրների հետ, ամբողջ աշխարհի պրոլետարների և աշխատավորների հետ եղբայրական կապերի ամրապնդմանը.

է) ըստ ամենայնի նպաստել ՍՍՀՄ պաշտպանական հզորության ամրապնդմանը, անդուլ պայքար մղել հանուն խաղաղության և ժողովուրդների բարեկամության.

ը) ամրապնդել կուսակցության գաղափարական ու կազմակերպական միասնությունը, կուսակցությունը պահպանել այնպիսի մարդկանց ներթափանցումից, որոնք անարժան են կոմունիստի բարձր կոչմանը, ցուցաբերել զգոնություն, պահպանել կուսակցական և պետական գաղտնիքը.

թ) զարգացնել քննադատությունն ու ինքնաքննադատությունը, համարձակորեն բացահայտել թերությունները և հասնել դրանց վերացմանը, պայքարել շքամոլության, գոռոզամտության, ինքնահանգստացման, տեղայնության, գերատեսչականության, աչքակապության դեմ, վճռական հակահարված տալ քննադատությունը ճնշելու բոլոր փորձերին, հանդես գալ կուսակցությանն ու պետությանը վնաս հասցնող ամեն տեսակ գործողությունների դեմ և դրանց մասին հաղորդել կուսակցական մարմիններին, ընդհուպ մինչև ՍՄԿԿ Կենտկոմ.

ժ) անշեղորեն վարել կադրերին ըստ իրենց քաղաքական, գործարար ու բարոյական հատկանիշների ընտրելու կուսակցության գիծը։ Անհաշտ լինել այն բոլոր դեպքերում, երբ խախտվում են կադրերի ընտրության ու դաստիարակության լենինյան սկզբունքները.

ի) պահպանել կուսակցական ու պետական կարգապահությունը, որը հավասարապես պարտադիր է կուսակցության բոլոր անդամների համար։ Կուսակցությունը մեկ կարգապահություն, մեկ օրենք ունի բոլոր կոմունիստների համար՝ անկախ նրանց ծառայություններից և գրաված պոստերից։

3. Կուսակցության անդամը իրավունք ունի՝

ա) ընտրել և ընտրվել կուսակցական մարմիններում.

բ) կուսակցական ժողովներում, կոնֆերանսներում, համագումարներում, կուսակցական կոմիտեների նիստերում և կուսակցական մամուլում ազատորեն քննարկել կուսակցության քաղաքականության և պրակտիկ գործունեության հարցերը, մտցնել առաջարկություններ, իր կարծիքը բացեիբաց արտահայտել և պաշտպանել մինչև կազմակերպության կողմից որոշման ընդունումը.

գ) կուսակցական ժողովներում, կոնֆերանսներում, համագումարներում, կոմիտեների պլենումներում քննադատել ամեն մի կուսակցական մարմնի, ամեն մի կոմունիստի՝ անկախ նրա գրաված պոստից։ Քննադատությունը ճնշելու և քննադատության համար հալածելու մեջ մեղավոր անձինք պետք է ենթարկվեն կուսակցական խիստ պատասխանատվության, ընդհուպ մինչև վտարումը ՍՄԿԿ շարքերից.

դ) անձամբ մասնակցել կուսակցական ժողովներին, բյուրոների ու կոմիտեների նիստերին, երբ քննարկվում է իր գործունեության կամ վարքի հարցը.

ե) հարցերով, հայտարարություններով և առաջարկություններով դիմել կուսակցական ամեն մի ինստանցիայի, ընդհուպ մինչև ՍՄԿԿ Կենտկոմ, և պատասխան պահանջել ըստ իր դիմումի էության։

4. Կուսակցության անդամ ընդունելը կատարվում է բացառապես անհատական կարգով։ Կուսակցության անդամ են ընդունվում գիտակից, ակտիվ և

կոմունիզմի գործին նվիրված բանվորները, գյուղացիները և մտավորականության ներկայացուցիչները։ Նոր անդամներ ընդունվում են սահմանված թեկնածուական ստաժն անցած թեկնածուների թվից։

Կուսակցության մեջ ընդունվում են 18 տարեկան դարձած անձինք։ Մինչև 25 տարին ներառյալ երիտասարդները կուսակցության մեջ ընդունվում են միայն ՀամԼԿԵՄ-ի միջոցով։

Թեկնածությունից կուսակցության անդամ ընդունվելու կարգը՝

ա) կուսակցության անդամ ընդունվողները ներկայացնում են երաշխավորագրեր ՍՄԿԿ երեք անդամներից, որոնք ունեն առնվազն հինգ տարվա կուսակցական ստաժ և երաշխավորյալներին ճանաչում են առնվազն մեկ տարվա արտադրական և հասարակական համատեղ աշխատանքից։

Ծանոթագրություն առաջին: Կուսակցության մեջ ընդունվող ՀամԼԿԵՄ անդամները ներկայացնում են ՀամԼԿԵՄ շրջանային, քաղաքային կոմիտեի երաշխավորագիր, որը համազոր է կուսակցության մեկ անդամի երաշխավորագրի։

Ծանոթագրություն երկրորդ: ՍՄԿԿ Կենտկոմի անդամները և անդամության թեկնածուները երաշխավորելուց ձեռնպահ են մնում.

բ) կուսակցության մեջ ընդունելու հարցը քննարկվում և լուծվում է սկզբնական կուսակցական կազմակերպության ընդհանուր ժողովի կողմից. կազմակերպության որոշումն ընդունված է համարվում, եթե որոշման օգտին քվեարկել է ժողովին ներկա կուսակցության անդամների առնվազն երկու երրորդը և ուժի մեջ է մտնում կուսակցության շրջկոմի, իսկ շրջանային բաժանում չունեցող քաղաքներում՝ քաղկոմի հաստատումից հետո։

Կուսակցության մեջ ընդունելու հարցը քննարկելիս երաշխավորողների ներկայությունը պարտադիր չէ։ Կուսակցության մեջ ընդունելությունը կատարվում է, որպես կանոն, դռնբաց ժողովներում.

գ) ՍՍՀՄ այն քաղաքացիները, ովքեր նախկինում եղել են ուրիշ երկրների կոմունիստական ու բանվորական կուսակցությունների անդամներ, Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության մեջ ընդունվում են ՍՄԿԿ Կենտկոմի կողմից սահմանվող կանոնների հիման վրա։

5. Երաշխավորողները կուսակցական կազմակերպությունների առջև պատասխանատվություն են կրում երաշխավորյալների քաղաքական, գործարար և բարոյական հատկանիշների բնութագրման անաչառության համար, օգնում են նրանց գաղափարաքաղաքական աճին։

6. Կուսակցության անդամ ընդունվողների կուսակցական ստաժը հաշվվում է այն օրվանից, երբ սկզբնական կուսակցական կազմակերպության ընդհանուր ժողովը որոշում է կայացրել տվյալ թեկնածուին կուսակցության անդամ ընդունելու մասին։

7. Կուսակցության անդամների և անդամության թեկնածուների հաշվառման և մի կազմակերպությունից մյուսը փոխադրվելու կարգը սահմանվում է ՍՄԿԿ Կենտկոմի համապատասխան հրահանգներով։

8. Կուսակցության այն անդամի կամ անդամության թեկնածուի հարցը, որը երեք ամիս անդամավճար չի մուծել անհարգելի պատճառներով, ենթակա է քննարկման սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունում։ Եթե ընդսմին պարզվի, որ կուսակցության տվյալ անդամը կամ անդամության թեկնածուն փաստորեն կորցրել է կապը կուսակցական կազմակերպության հետ, ապա նա համարվում է կուսակցությունից դուրս մնացած, որի մասին կուսակցական կազմակերպությունն ընդունում է որոշում և այն ներկայացնում կուսակցության շրջկոմի կամ քաղկոմի հաստատմանը,

9. Կանոնադրական պարտականությունները չկատարելու և այլ զանցանքների համար կուսակցության անդամը կամ անդամության թեկնածուն ենթարկվում է պատասխանատվության և նրա նկատմամբ կարող են կիրառվել տույժեր՝ ի ցույց դնել, նկատողություն (խիստ նկատողություն), նկատողություն (խիստ նկատողություն)՝ գրանցելով հաշվառման քարտում։ Կուսակցական պատժի առավելագույն չափը կուսակցությունից վտարելն է։

Աննշան զանցանքների համար պետք է կիրառվեն կուսակցական դաստիարակության և ներգործության այնպիսի միջոցներ, ինչպիսին են ընկերական քննադատությունը, կուսակցական հանդիմանությունը, նախազգուշացումը կամ ի ցույց դնելը։

Զանցանք կատարած կոմունիստը դրա համար պատասխան է տալիս նախ և առաջ սկզբնական կուսակցական կազմակերպության առջև։ Վերադաս մարմնի կողմից կոմունիստին կուսակցական պատասխանատվության ենթարկելու դեպքում այդ մասին իրազեկ է դարձվում սկզբնական կուսակցական կազմակերպությանը։

Կուսակցական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը քննարկելիս պետք է ապահովվեն առավելագույն ուշադրություն և կոմունիստին ներկայացված մեղադրանքների հիմնավորվածության մանրակրկիտ վերլուծություն։

Կուսակցության անդամին տույժի ենթարկելուց հետո ամենաուշը մեկ տարի անց կուսակցական կազմակերպությունը լսում է նրա հարցը, թե նա ինչպես է շտկում թույլ տված թերությունները։

10. Կոմունիստին կուսակցությունից վտարելու հարցը վճռում է սկզբնական կուսակցական կազմակերպության ընդհանուր ժողովը։ Կուսակցությունից վտարելու մասին սկզբնական կուսակցական կազմակերպության որոշումն ընդունված է համարվում, եթե դրա օգտին քվեարկել է ժողովին ներկա եղած կուսակցության անդամների առնվազն երկու երրորդը և ուժ է ձեռք բերում կուսակցության շրջկոմի կամ քաղկոմի հաստատումից հետո։

Մինչև ՍՄԿԿ-ից վտարելու մասին որոշումը կուսակցության շրջկոմի, քաղկոմի կողմից հաստատվելը, կուսակցական տոմսը կամ թեկնածուական քարտը մնում է կոմունիստի մոտ, և նա իրավունք ունի մասնակցելու դռնփակ կուսակցական ժողովներին։

Կուսակցությունից վտարվածը իրավունք ունի երկամսյա ժամկետում բողոքարկել վերադաս կուսակցական մարմիններին, ընդհուպ մինչև ՍՄԿԿ Կենտկոմին։

11. Միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի, կուսակցության երկրկոմի, մարզկոմի, օկրուգկոմի, քաղկոմի, շրջկոմի անդամներին, անդամության թեկնածուներին, ինչպես նաև վերստուգիչ հանձնաժողովների անդամներին կուսակցական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը քննարկվում է սկզբնական կուսակցական կազմակերպություններում։

Այդ կուսակցական կոմիտեների անդամներին ու անդամության թեկնածուների և վերստուգիչ հանձնաժողովների անդամներին տույժեր տալու մասին կուսակցական կազմակերպությունների որոշումներն ընդունվում են սովորական կարգով։

ՍՄԿԿ-ից վտարելու վերաբերյալ կուսակցական կազմակերպությունների առաջարկությունները հաղորդվում են համապատասխան կուսակցական կոմիտեին, որի անդամ է տվյալ կոմունիստը։ Միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի, կուսակցության երկրկոմի, մարզկոմի, օկրուգկոմի, քաղկոմի, շրջկոմի անդամներին, անդամության թեկնածուներին և վերստուգիչ հանձնաժողովների անդամներին կուսակցությունից վտարելու մասին որոշումներն ընդունվում են համապատասխան կոմիտեի պլենումում՝ նրա անդամների քվեների երկու երրորդի մեծամասնությամբ։

ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի անդամին, անդամության թեկնածուին և ՍՄԿԿ կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամին կուսակցությունից վտարելու հարցը վճռում է կուսակցության համագումարը, իսկ համագումարների միջև ընկած ժամանակամիջոցում՝ Կենտկոմի պլենումը, Կենտրոնական կոմիտեի անդամների երկու երրորդի մեծամասնությամբ։

12. Սովետական օրենքները խախտելու համար կուսակցության անդամը կրում է կրկնակի պատասխանատվություն՝ պետության առջև և կուսակցության առջև։ Քրեական կարգով պատժելի զանցանքներ կատարած անձինք վտարվում են ՍՄԿԿ շարքերից։

13. Կուսակցությունից վտարվածների կամ տույժեր ստացածների բողոքարկումները, ինչպես նաև կուսակցությունից վտարելու մասին կուսակցական կազմակերպությունների որոշումները համապատասխան կուսակցական

մարմինները քննում են դրանք ստացվելու օրվանից ոչ ուշ, քան երկամսյա ժամկետում։

II.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՈՒԹՅԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ

14. Կուսակցության մեջ ընդունվողները անցնում են թեկնածուական ստաժ, որն անհրաժեշտ է ՍՄԿԿ ծրագրին ու կանոնադրությանն ավելի խոր ծանոթանալու և կուսակցության անդամ ընդունվելու նախապատրաստվելու համար։ Կուսակցական կազմակերպությունը պետք է թեկնածուին օգնի նախապատրաստվելու ՍՄԿԿ անդամ ընդունվելուն, ստուգի նրա անձնական հատկանիշները պրակտիկ գործերի, կուսակցական ու հասարակական հանձնարարությունների կատարման մեջ։

Թեկնածուական ստաժը սահմանվում է մեկ տարի ժամկետով։

15. Թեկնածու ընդունվելու կարգը (անհատական ընդունելությունը, երաշխավորագրեր ներկայացնելը, ընդունելության մասին սկզբնական կազմակերպության որոշումը և դրա հաստատումը) նույնն է, ինչ և կուսակցության անդամ ընդունվելիս։

16. Թեկնածուական ստաժը լրանալուց հետո սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունը քննում և լուծում է թեկնածուի կուսակցության անդամ ընդունելու հարցը։ Եթե թեկնածուական ստաժն անցնելիս թեկնածուն իրեն չի դրսևորել և ըստ իր անձնական հատկանիշների չի կարող ընդունվել ՍՄԿԿ անդամ, ապա կուսակցական կազմակերպությունը որոշում է կայացնում մերժել նրան կուսակցության անդամ ընդունելը, և կուսակցության շրջկոմի կամ քաղկոմի կողմից տվյալ որոշման հաստատումից հետո նա համարվում է ՍՄԿԿ անդամության թեկնածուների կազմից դուրս մնացած։

17. Կուսակցության անդամության թեկնածուները մասնակցում են կուսակցական կազմակերպության ողջ գործունեությանը և կուսակցական ժողովներում օգտվում են խորհրդակցական ձայնի իրավունքից։ Կուսակցության անդամության թեկնածուները չեն կարող ընտրվել ղեկավար կուսակցական մարմիններում, կուսակցական կոնֆերանսների և համագումարների պատգամավորներ։

18. ՍՄԿԿ անդամության թեկնածուները կուսակցական անդամավճարները մուծում են նույն չափով, ինչ և կուսակցության անդամները։

III.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ։ ՆԵՐԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱ

19. Կուսակցության կազմակերպական կառուցվածքի, ամբողջ կյանքի ու գործունեության ղեկավար սկզբունքը դեմոկրատական ցենտրալիզմն է, որը նշանակում է՝

ա) կուսակցության բոլոր ղեկավար մարմինների ընտրովիություն՝ ներքևից մինչև վերև.

բ) կուսակցական մարմինների պարբերական հաշվետվություն իրենց կուսակցական կազմակերպությունների և վերադաս մարմինների առջև.

գ) կուսակցական խիստ կարգապահություն և փոքրամասնության ենթարկում մեծամասնությանը.

դ) վերադաս մարմինների որոշումների անպայման պարտադիր լինելը ստորադաս մարմինների համար։

20. Կուսակցությունը կառուցվում է ըստ տերիտորիալ-արտադրական հատկանիշի. սկզբնական կազմակերպություններն ստեղծվում են ըստ կոմունիստների աշխատանքի վայրի և միավորվում են շրջանային, քաղաքային և այլ կազմակերպությունների մեջ՝ ըստ տերիտորիայի։ Տվյալ տերիտորիայի կոմունիստներին միավորող կազմակերպությունը վերադաս է համարվում նրա մասերը կազմող բոլոր կուսակցական կազմակերպությունների նկատմամբ։

21. Բոլոր կուսակցական կազմակերպությունները ինքնավար են տեղական հարցերը լուծելիս, եթե այդ լուծումները չեն հակասում կուսակցության քաղաքականությանը։

22. Կուսակցական կազմակերպության բարձրագույն ղեկավար մարմին է ընդհանուր ժողովը կամ կոնֆերանսը (սկզբնական կազմակերպությունների համար), կոնֆերանսը (շրջանային, քաղաքային, օկրուգային, մարզային, երկրամասային կազմակերպությունների համար), համագումարը (միութենական հանրապետությունների կոմկուսների համար, Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության համար)։ Ժողովը, կոնֆերանսը, համագումարը իրավազոր են, եթե դրանց ներկա է կուսակցական կազմակերպության անդամների կամ ընտրված պատգամավորների կեսից ավելին։

23. Ընդհանուր ժողովը, կոնֆերանսը կամ համագումարը ընտրում են բյուրո կամ կոմիտե, որոնք գործադիր մարմիններ են և ղեկավարում են կուսակցական կազմակերպության ամբողջ ընթացիկ աշխատանքը։

ՍՄԿԿ Կենտկոմում, միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմներում, կուսակցության երկրկոմներում, մարզկոմներում, օկրուգկոմներում, քաղկոմներում ու շրջկոմներում կուսակցական որոշումների կատարումը կազմակերպելու ու ստուգելու և ստորադաս կազմակերպություններին նրանց գործունեության մեջ օգնություն ցույց տալու ընթացիկ աշխատանքի համար ստեղծվում է ապարատ։

Կուսակցական ապարատի կառուցվածքն ու հաստիքները սահմանում է ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն։

24. Կուսակցական մարմինների ընտրությունները անցկացվում են փակ (գաղտնի) քվեարկությամբ։ Կուսակցության 15 անդամից պակաս ունեցող սկզբնական, արտադրամասային կազմակերպությունների և կուսակցական խմբերի ժողովներում կուսկազմակերպության քարտուղարների, քարտուղարների տեղակալների և կուսկազմակերպիչների ընտրությունները կոմունիստների համաձայնությամբ կարող են անցկացվել բաց քվեարկությամբ։

Կուսակցության բոլոր անդամները ընտրությունների ժամանակ ունեն թեկնածուների բացարկման և վերջիններիս քննադատելու անսահմանափակ իրավունք։ Յուրաքանչյուր թեկնածության քվեարկությունը պետք է կատարվի առանձին։ Ընտրված են համարվում այն թեկնածուները, որոնց օգտին քվեարկել է ժողովի, կոնֆերանսի կամ համագումարի մասնակիցների կեսից ավելին։

Բոլոր կուսակցական մարմինների ընտրությունների ժամանակ՝ սկսած սկզբնական կազմակերպություններից մինչև ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն, պահպանվում է նրանց կազմի սիստեմատիկ նորացման և ղեկավարության հաջորդայնության սկզբունքը։

25. ՍՄԿԿ Կենտկոմի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի, կուսակցության երկրկոմի, մարզկոմի, օկրուգկոմի, քաղկոմի, շրջկոմի անդամներն ու անդամության թեկնածուները իրենց ողջ գործունեությամբ պետք է արդարացնեն իրենց ցույց տրված մեծ վստահությունը։ Եթե կուսակցական կոմիտեի անդամը կամ անդամության թեկնածուն գցել է իր պատիվն ու արժանապատվությունը, նա չի կարող մնալ կոմիտեի կազմում։

Կուսակցական կոմիտեի կազմից նրա անդամին, անդամության թեկնածուին հանելու հարցը վճռվում է տվյալ կոմիտեի պլենումում։ Որոշումն ընդունված է համարվում, եթե փակ (գաղտնի) քվեարկության արդյունքով նրա

օգտին տրվի կուսակցական կոմիտեի անդամների քվեների առնվազն երկու երրորդը:

ՍՄԿԿ կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովի և տեղական կուսակցական կազմակերպությունների վերստուգիչ հանձնաժողովների անդամներին այդ հանձնաժողովների կազմից հանելու հարցը վճռվում է դրանց նիստերում՝ կուսակցական կոմիտեների անդամների և անդամության թեկնածուների համար նախատեսված կարգով:

26. Առանձին կուսակցական կազմակերպություններում կամ ամբողջությամբ վերցված կուսակցության մեջ կուսակցության քաղաքականության հարցերի ազատ ու գործարար քննարկումը կուսակցության անդամի անկապտելի իրավունքն է և ներկուսակցական դեմոկրատիայի կարևոր սկզբունքը: Միայն ներկուսակցական դեմոկրատիայի հիման վրա կարող են ապահովված լինել կոմունիստների ստեղծագործական մեծ ակտիվությունը, շիտակ քննադատությունն ու ինքնաքննադատությունը, կուսակցական ամուր կարգապահությունը, որը պետք է լինի գիտակցական և ոչ թե մեխանիկական:

Առանձին կազմակերպությունների շրջանակներում կամ ամբողջությամբ վերցված կուսակցության մեջ հնարավոր են դիսկուսիաներ վիճելի կամ ոչ բավականաչափ պարզ հարցերի շուրջը:

Համակուսակցական դիսկուսիան անհրաժեշտ է՝

ա) եթե այդ անհրաժեշտությունն ընդունվում է մարզային, հանրապետական մասշտաբի մի քանի կուսակցական կազմակերպությունների կողմից.

բ) եթե Կենտկոմի ներսում բավականաչափ հաստատուն մեծամասնություն չկա կուսակցական քաղաքականության կարևորագույն հարցերում.

գ) եթե ՍՄԿԿ Կենտկոմը անհրաժեշտ համարի քաղաքականության այս կամ այն հարցի շուրջը խորհրդակցել ամբողջ կուսակցության հետ:

Կուսակցական քաղաքականության հարցերի շուրջը լայն դիսկուսիան, առանձնապես համամիութենական մասշտաբի դիսկուսիան, պետք է անցկացվի այնպես, որ ապահովվի կուսակցության անդամների հայացքների ազատ դրսևորումը և բացառվի կուսակցության միասնությունը ջլատող ֆրակցիոն խմբավորումների գոյացման փորձերի, կուսակցությունը պառակտելու փորձերի հնարավորությունը:

27. Կուսակցական ղեկավարման բարձրագույն սկզբունքն է ղեկավարման կոլեկտիվությունը՝ կուսակցական կազմակերպությունների նորմալ գործունեության, կադրերի ճիշտ դաստիարակության, կոմունիստների ակտիվության ու ինքնագործունեության զարգացման անվերապահ պայմանը, կամայական սուբյեկտիվիստական որոշումների ընդունումից, անհատի պաշտամունքի դրսևորումից, կուսակցական կյանքի լենինյան նորմերի խախտումներից պահպանող հուսալի երաշխիքը:

Ղեկավարման կոլեկտիվությունը չի վերացնում աշխատողների անձնական պատասխանատվությունը հանձնարարված գործի համար:

28. ՍՄԿԿ Կենտկոմը, միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմները, կուսակցության երկրկոմները, մարզկոմները, օկրուգկոմները, քաղկոմները, շրջկոմները համագումարների ու կոնֆերանսների միջև ընկած ժամանակաշրջանում կուսակցական կազմակերպություններին սիստեմատիկաբար տեղյակ են պահում իրենց աշխատանքի մասին:

29. Կուսակցության կարևորագույն որոշումները քննարկելու և դրանց իրականացման միջոցառումները մշակելու, ինչպես նաև տեղական կյանքի հարցերը քննության առնելու համար գումարվում են շրջանային, քաղաքային, օկրուգային, մարզային, երկրամասային կուսակցական կազմակերպությունների և միութենական հանրապետությունների կոմկուսների ակտիվի ժողովներ:

30. Կուսակցական կոմիտեներում կարող են ստեղծվել կուսակցական աշխատանքի տարբեր հարցերի մշտական կամ ժամանակավոր հանձնաժողովներ ու աշխատանքային խմբեր, ինչպես նաև օգտագործվել հասարակական հիմունքներով կուսակցական մարմինների գործունեության մեջ կոմունիստների ներգրավման այլ ձևեր:

IV.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

31. Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության գերագույն մարմինը կուսակցության համագումարն է: Հերթական համագումարները հրավիրվում են Կենտրոնական կոմիտեի կողմից՝ ոչ պակաս, քան հինգ տարին մեկ: Կուսակցական համագումարի հրավիրումը և օրակարգը հայտարարվում են ոչ ուշ, քան համագումարից մեկուկես ամիս առաջ: Արտահերթ (արտակարգ) համագումարները հրավիրվում են կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեի սեփական նախաձեռնությամբ կամ կուսակցական վերջին համագումարում ներկայացված կուսակցության անդամների ընդհանուր թվի առնվազն մեկ երրորդի պահանջով: Արտահերթ (արտակարգ) համագումարները հրավիրվում են երկամսյա ժամկետում: Համագումարը վավերական է համարվում, եթե նրանում ներկայացված է կուսակցության բոլոր անդամների առնվազն կեսը:

Կուսակցության համագումարի ներկայացուցչության նորմանները սահմանում է Կենտրոնական կոմիտեն:

32. Այն դեպքում, երբ կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն 31-րդ կետում նշված ժամկետում չհրավիրի արտահերթ (արտակարգ) համագումար, արտահերթ (արտակարգ) համագումար հրավիրել պահանջող կազմակերպություններն իրավունք ունեն ստեղծելու կազմակերպական կոմիտե, որն արտահերթ (արտակարգ) համագումարի հրավիրման հարցում օգտվում է կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեի իրավունքներից:

33. Համագումարը՝

ա) լսում և հաստատում է Կենտրոնական կոմիտեի, Կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովի և կենտրոնական մյուս կազմակերպությունների հաշվետվությունները.

բ) վերանայում, փոփոխում և հաստատում է կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունը.

գ) որոշում է կուսակցության գիծը ներքին և արտաքին քաղաքականության հարցերում, քննության է առնում և լուծում կուսակցական ու պետական կյանքի, կոմունիստական շինարարության կարևորագույն հարցերը.

դ) ընտրում է Կենտրոնական կոմիտե և Կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողով:

34. Կենտրոնական կոմիտեն և Կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովն ընտրվում են համագումարի կողմից սահմանվող կազմով: Կենտկոմի անդամների դուրս գալու դեպքում նրա կազմը լրացվում է համագումարի կողմից ընտրված ՍՄԿԿ Կենտկոմի անդամության թեկնածուների թվից:

35. Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն համագումարների միջև ընկած ժամանակամիջոցում ղեկավարում է կուսակցության, տեղական կուսակցական մարմինների ամբողջ գործունեությունը, իրականացնում է ղեկավար կադրերի ընտրությունն ու տեղաբաշխումը, ուղղություն է տալիս կենտրոնական պետական և աշխատավորների հասարակական կազմակերպությունների աշխատանքին, ստեղծում է կուսակցության զանազան մարմիններ, հիմնարկներ ու ձեռնարկություններ և ղեկավարում դրանց գործունեությունը, նշանակում է կենտրոնական թերթերի և հանդեսների խմբագրություններ, որոնք աշխատում են իր վերահսկողությամբ, բաշխում է կուսակցական բյուջեի միջոցները և վերահսկում դրա կատարումը:

Մյուս կուսակցությունների հետ ունեցած հարաբերություններում Կենտրոնական կոմիտեն է ներկայացնում ՍՄԿԿ-ն:

36. ՍՄԿԿ Կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովն ստուգում է կու-

սակցության կենտրոնական մարմիններում գործերի սահմանված ընթացակարգի կիրառումը, աշխատավորների նամակների, դիմումների ու գանգատների քննարկման աշխատանքը, կուսակցական բյուջեի կատարման, այդ թվում՝ կուսակցական անդամավճարների մուծման, ընդունման և հաշվառման ճշտությունը, ինչպես նաև ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի ձեռնարկությունների ու հիմնարկների ֆինանսատնտեսական գործունեությունը։

37. ՍՄԿԿ Կենտկոմը առնվազն մեկ պլենար նիստ է ունենում վեց ամիսը մեկ։ Կենտկոմի անդամության թեկնածուները Կենտկոմի պլենումների նիստերին ներկա են լինում խորհրդակցական ձայնի իրավունքով։

38. Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն ընտրում է քաղբյուրո՝ Կենտկոմի պլենումների միջև ընկած ժամանակամիջոցում կուսակցության աշխատանքը ղեկավարելու համար. քարտուղարություն՝ ընթացիկ աշխատանքը, գլխավորապես կադրերի ընտրության ու կատարման ստուգման կազմակերպման աշխատանքը ղեկավարելու համար։ Կենտրոնական կոմիտեն ընտրում է ՍՄԿԿ Կենտկոմի գլխավոր քարտուղար։

39. Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն Կենտկոմին առընթեր կազմակերպում է կուսակցական վերահսկողության կոմիտե։

ՍՄԿԿ Կենտկոմին առընթեր կուսակցական վերահսկողության կոմիտեն՝

ա) ստուգում է, թե ՍՄԿԿ անդամները և անդամության թեկնածուները ինչպես են պահպանում կուսակցական կարգապահությունը, պատասխանատվության է ենթարկում այն կոմունիստներին, որոնք մեղավոր են կուսակցության ծրագրի և կանոնադրության, կուսակցական և պետական կարգապահության խախտման մեջ, ինչպես նաև կուսակցական բարոյականությունը խախտողներին.

բ) քննարկում է կուսակցությունից վտարելու և կուսակցական տույժերի վերաբերյալ միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմների, կուսակցության երկրամասային և մարզային կոմիտեների որոշումների բողոքարկումները։

40. Կուսակցության համագումարների միջև ընկած ժամանակամիջոցում ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն ըստ անհրաժեշտության կարող է հրավիրել համամիութենական կուսակցական կոնֆերանս՝ կուսակցության քաղաքականության հասունացած հարցերը քննարկելու համար։ Համամիութենական կուսակցական կոնֆերանսի անցկացման կարգը սահմանում է ՍՄԿԿ Կենտկոմը։

V.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ, ԵՐԿՐԱՄԱՍԱՅԻՆ, ՄԱՐԶԱՅԻՆ, ՕԿՐՈՒԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԵՎ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

41. Հանրապետական, երկրամասային, մարզային, օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կուսակցական կազմակերպությունները և նրանց կոմիտեներն իրենց գործունեության մեջ ղեկավարվում են ՍՄԿԿ ծրագրով և կանոնադրությամբ, հանրապետության, երկրամասի, մարզի, օկրուգի, քաղաքի և շրջանի սահմաններում կատարում են կուսակցության քաղաքականության կենսագործման ողջ աշխատանքը, կազմակերպում են ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի դիրեկտիվների կատարումը։

42. Կուսակցության հանրապետական, երկրամասային, մարզային, օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կազմակերպությունների, նրանց ղեկավար մարմինների հիմնական պարտականություններն են՝

ա) քաղաքական և կազմակերպչական աշխատանքը մասսաների հետ, նրանց մոբիլիզացումը կոմունիստական շինարարության խնդիրներն իրականացնելու, արդյունաբերական և գյուղատնտեսական արտադրությունն ըստ ամենայնի զարգացնելու և արդյունավետությունը բարձրացնելու, պետական պլանները կատարելու և գերակատարելու համար, աշխատավորների նյութական բարեկեցության և կուլտուրական մակարդակի անշեղ բարձրացման ապահովումը.

բ) գաղափարախոսական աշխատանքի կազմակերպումը, մարքսիզմ-լենինիզմի պրոպագանդումը, աշխատավորների կոմունիստական գիտակցականության բարձրացումը, տեղական մամուլի, ռադիոյի և հեռուստատեսության ղեկավարումը, գիտության, մշակույթի, ժողովրդական կրթության հիմնարկների գործունեության վերահսկումը.

գ) ժողովրդական դեպուտատների սովետների, արհմիությունների, կոմերիտմիության, կոոպերացիայի և հասարակական մյուս կազմակերպությունների ղեկավարումը դրանցում աշխատող կոմունիստների միջոցով, աշխատավորների ավելի ու ավելի լայն ներգրավումը այդ կազմակերպությունների աշխատանքում, մասսաների ինքնագործունեության և ակտիվության զարգացումը որպես սոցիալիստական դեմոկրատիայի հետագա խորացման անհրաժեշտ պայմանի.

դ) ղեկավարման լենինյան սկզբունքների և մեթոդների խստիվ կիրառումը, լենինյան ոճի հաստատումը կուսակցական աշխատանքում, պետական ու տնտեսական կառավարման բոլոր ոլորտներում, գաղափարախոսական, կազմակերպչական և տնտեսական գործունեության միասնության ապահովումը, պետական և աշխատանքային կարգապահության, կարգուկանոնի և կազմակերպվածության ամրապնդումը բոլոր տեղամասերում.

ե) կադրային քաղաքականության իրականացումը, կադրերին կոմունիստական գաղափարայնության, բարոյական անաղարտության, հանձնարարված գործի համար կուսակցության և ժողովրդի առջև բարձր պատասխանատվության ոգով դաստիարակելը.

զ) կուսակցության զանազան հիմնարկների ու ձեռնարկությունների կազմակերպումը իրենց հանրապետության, երկրամասի, մարզի, օկրուգի, քաղաքի, շրջանի սահմաններում, նրանց գործունեության ղեկավարումը. կուսակցության միջոցների բաշխումն իրենց կազմակերպության մեջ. վերադաս կուսակցական մարմնին սիստեմատիկաբար ինֆորմացիա տալը և նրա առջև հաշվետու լինելը իրենց աշխատանքի մասին։

Կուսակցության հանրապետական, երկրամասային և մարզային կազմակերպությունների ղեկավար մարմինները

43. Մարզային, երկրամասային, հանրապետական կուսակցական կազմակերպության բարձրագույն մարմինը մարզային, երկրամասային կուսակցական կոնֆերանսն է կամ միութենական հանրապետության կոմկուսի համագումարը, իսկ դրանց միջև ընկած ժամանակամիջոցում՝ մարզային կոմիտեն, երկրամասային կոմիտեն, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմը։

44. Մարզային, երկրամասային հերթական կոնֆերանսը հրավիրվում է մարզային, երկրամասային կոմիտեի կողմից երկու-երեք տարին մեկ։ Միութենական հանրապետության կոմկուսի հերթական համագումարը հրավիրվում է կոմկուսի Կենտկոմի կողմից՝ ոչ պակաս, քան հինգ տարին մեկ։ Արտահերթ (արտակարգ) կոնֆերանսները, համագումարները հրավիրվում են մարզային, երկրամասային կոմիտեի, միութենական հանրապետության կոմկուսի

կենտկոմի որոշմամբ կամ մարզային, երկրամասային, հանրապետական կուսակցական կազմակերպության մեջ մտնող կազմակերպությունների անդամների ընդհանուր թվի մեկ երրորդի պահանջով։

Մարզային, երկրամասային կոնֆերանսի, միութենական հանրապետության կոմկուսի համագումարի ներկայացուցչության նորմաները սահմանում է համապատասխան կուսակցական կոմիտեն։

Մարզային, երկրամասային կոնֆերանսը, միութենական հանրապետության կոմկուսի համագումարը լսում է մարզային, երկրամասային կոմիտեի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի, վերստուգիչ հանձնաժողովի հաշվետվությունները, իր հայեցողությամբ քննարկում է կուսակցական, տնտեսական և կուլտուրական շինարարության ուրիշ հարցեր, ընտրում է մարզային, երկրամասային կոմիտե, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմ, վերստուգիչ հանձնաժողով և ՍՄԿԿ համագումարի պատգամավորներ։

Միութենական հանրապետությունների կոմկուսների համագումարների միջև ընկած ժամանակամիջոցում կոմկուսների կենտկոմներն ըստ անհրաժեշտության կարող են հանրապետական կուսակցական կոնֆերանսներ հրավիրել կուսկազմակերպությունների գործունեության կարևորագույն հարցերը քննարկելու համար։ Հանրապետական կուսակցական կոնֆերանսների անցկացման կարգը սահմանում են միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմները։

45. Մարզային, երկրամասային կոմիտեները, միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմներն ընտրում են բյուրոներ, այդ թվում՝ կոմիտեի քարտուղարներ։ Քարտուղարների համար պարտադիր է առնվազն հինգ տարվա կուսակցական ստաժ։ Կոմիտեների պլենումներում հաստատվում են կուսակցական վերահսկողության հանձնաժողովների նախագահները, այդ կոմիտեների բաժինների վարիչները, կուսակցական թերթերի և հանդեսների խմբագիրները։

Ընթացիկ հարցերի քննարկման և կատարման ստուգման համար կուսակցության մարզկոմներում, երկրկոմներում և միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմներում ստեղծվում են քարտուղարություններ։

46. Մարզային, երկրամասային կոմիտեի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի պլենումը գումարվում է ոչ պակաս, քան չորս ամիսը մեկ։

47. Մարզային, երկրամասային կոմիտեն, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմը ղեկավարում է օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կուսակցական կազմակերպությունները, ստուգում նրանց գործունեությունը և սիստեմատիկաբար լսում է կուսակցության օկրուգային, քաղաքային ու շրջանային կոմիտեների հաշվետվությունները։

Ինքնավար հանրապետությունների, ինչպես նաև երկրամասերի ու միութենական հանրապետությունների կազմի մեջ մտնող ինքնավար և մյուս մարզերի կուսակցական կազմակերպություններն աշխատում են երկրամասային կոմիտեների, միութենական հանրապետությունների կոմկուսների կենտկոմների ղեկավարությամբ։

Կուսակցության օկրուգային, քաղաքային և շրջանային (գյուղական և քաղաքային) կազմակերպությունների ղեկավար մարմինները

48. Օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կուսակցական կազմակերպության բարձրագույն մարմինը օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կուսակցական կոնֆերանսն է կամ կոմունիստների ընդհանուր ժողովը, որոնք գումարվում են օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոմիտեի կողմից ոչ պակաս, քան երկու-երեք տարին մեկ, իսկ արտահերթները՝ կոմիտեի որոշմամբ կամ համապատասխան կուսակցական կազմակերպության մեջ մտնող կուսակցության անդամների ընդհանուր թվի մեկ երրորդի պահանջով։

Օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոնֆերանսը (ժողովը) լսում է կոմիտեի, վերստուգիչ հանձնաժողովի հաշվետվությունները, իր հայեցողությամբ քննարկում է կուսակցական, տնտեսական և կուլտուրական շինարարության մյուս հարցերը, ընտրում է օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոմիտե, վերստուգիչ հանձնաժողով և մարզային, երկրամասային կոնֆերանսի կամ միութենական հանրապետության կոմկուսի համագումարի պատգամավորներ։

Օկրուգային, քաղաքային և շրջանային կոնֆերանսի ներկայացուցչության նորմաները սահմանվում են համապատասխան կուսակցական կոմիտեի կողմից։

49. Օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոմիտեն ընտրում է բյուրո, այդ թվում՝ կոմիտեի քարտուղարներ, ինչպես նաև հաստատում է կոմիտեի բաժինների վարիչներին, կուսակցական հանձնաժողովի նախագահին, թերթերի խմբագիրներին։ Օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոմիտեի քարտուղարների համար պարտադիր է առնվազն հինգ տարվա կուսակցական ստաժ։ Կոմիտեների քարտուղարները հաստատվում են մարզկոմի, երկրկոմի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի կողմից։

50. Օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոմիտեն ստեղծում է սկզբնական կուսակցական կազմակերպություններ, ղեկավարում է նրանց գործունեությունը, սիստեմատիկաբար հաշվետվություններ է լսում կուսկազմակերպությունների աշխատանքի մասին, վարում կոմունիստների հաշվառում։

51. Օկրուգային, քաղաքային, շրջանային կոմիտեի պլենումը հրավիրվում է ոչ պակաս, քան երեք ամիսը մեկ։

VI.
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

52. Կուսակցության հիմքը սկզբնական կազմակերպություններն են։

Սկզբնական կուսակցական կազմակերպություններն ստեղծվում են ըստ կուսակցության անդամների աշխատանքի վայրի՝ գործարաններում, ֆաբրիկաներում, սովխոզներում և այլ ձեռնարկություններում, կոլտնտեսություններում, զինված ուժերի զորամասերում, հիմնարկներում, ուսումնական հաստատություններում և այլուր՝ կուսակցության առնվազն երեք անդամի առկայության դեպքում։ Անհրաժեշտության դեպքում կարող են ստեղծվել նաև տերիտորիալ սկզբնական կուսկազմակերպություններ՝ ըստ կոմունիստների բնակության վայրի։

Առանձին դեպքերում մարզկոմի, երկրկոմի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի թույլտվությամբ կուսկազմակերպություններ կարող են ստեղծվել մի քանի ձեռնարկությունների շրջանակներում, որոնք մտնում են արտադրական միավորման մեջ և որպես կանոն գտնվում են մի շրջանի կամ նույն քաղաքի մի քանի շրջանների տարածքում։

53. Այն ձեռնարկություններում, կոլտնտեսություններում, հիմնարկներում, որտեղ կան կուսակցության ավելի քան 50 անդամ և անդամության թեկնածու, ընդհանուր սկզբնական կուսակցական կազմակերպության ներսում շրջկոմի, քաղկոմի, օկրուգկոմի թույլտվությամբ կարող են ստեղծվել կուսակցական կազմակերպություններ ըստ արտադրամասերի, տեղամասերի, ֆերմաների, բրիգադների, բաժինների և այլն։

Արտադրամասային, տեղամասային և նման այլ կազմակերպությունների ներսում, ինչպես նաև 50-ից պակաս անդամ և թեկնածու ունեցող սկզբնա-

կան կուսկազմակերպությունների ներսում կարող են ստեղծվել կուսակցական խմբեր ըստ բրիգադների և արտադրական այլ օղակների։

54. Սկզբնական կուսակցական կազմակերպության բարձրագույն մարմինը կուսակցական ժողովն է, որն անցկացվում է ոչ պակաս, քան ամիսը մեկ։ Այն կուսակցական կազմակերպություններում, որոնք արտադրամասային կազմակերպություններ ունեն, ժողովները՝ ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ արտադրամասային, անց են կացվում ոչ պակաս, քան երկու ամիսը մեկ։

Ավելի քան 300 կոմունիստ ունեցող կուսակցական խոշոր կազմակերպություններում կուսակցական ընդհանուր ժողովը հրավիրվում է անհրաժեշտության դեպքում այն ժամկետներում, որոնք սահմանվում են կուսկոմիտեի կողմից կամ մի քանի արտադրամասային կուսկազմակերպությունների պահանջով։

55. Ընթացիկ աշխատանքը վարելու համար սկզբնական, արտադրամասային կուսակցական կազմակերպությունը երկու-երեք տարով ընտրում է բյուրո՝ կուսակցական ժողովի սահմանած քանակությամբ։ Կուսակցության 15-ից պակաս անդամ ունեցող սկզբնական և արտադրամասային կուսկազմակերպություններում ընտրվում է ոչ թե բյուրո, այլ կուսակցական կազմակերպության քարտուղար և նրա տեղակալ։

Սկզբնական և արտադրամասային կուսկազմակերպությունների քարտուղարների համար պարտադիր է առնվազն մեկ տարվա կուսակցական ստաժ։

Կուսակցության 150-ից պակաս անդամ միավորող սկզբնական կուսկազմակերպություններում որպես կանոն ազատված կուսակցական աշխատողների պաշտոններ չեն սահմանվում։

56. Կուսակցության ավելի քան 300 անդամ և թեկնածու ունեցող խոշոր ձեռնարկություններում ու հիմնարկներում, իսկ անհրաժեշտ դեպքերում հաշվի առնելով արտադրական առանձնահատկություններն ու տարածքային ցրվածությունը՝ նաև 100-ից ավելի կոմունիստ ունեցող կազմակերպություններում, մարզկոմի, երկրկոմի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի թույլտվությամբ կարող են ստեղծվել կուսակցական կոմիտեներ՝ այդ ձեռնարկությունների, հիմնարկների արտադրամասային կուսակցական կազմակերպություններին տալով սկզբնական կուսակցական կազմակերպության իրավունքներ։

Կոլտնտեսությունների, սովխոզների և գյուղատնտեսության այլ ձեռնարկությունների կուսակցական կազմակերպություններում կուսակցական կոմիտեներ կարող են ստեղծվել 50 կոմունիստի առկայության դեպքում։

Այն կուսակցական կազմակերպություններում, որոնք ունեն ավելի քան 500 կոմունիստ, առանձին դեպքերում մարզկոմի, երկրկոմի, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի թույլտվությամբ, կարող են կուսկոմիտեներ ստեղծվել խոշոր արտադրամասերում, իսկ արտադրական տեղամասերի կուսակցական կազմակերպություններին կարող են տրվել սկզբնական կուսակցական կազմակերպության իրավունքներ։

Կուսկոմիտեներն ընտրվում են երկու-երեք տարի ժամկետով, նրանց քանակական կազմը որոշվում է ընդհանուր կուսակցական ժողովի, կոնֆերանսի կողմից։

Կուսկոմիտեները, կուսբյուրոները, սկզբնական, արտադրամասային կուսակցական կազմակերպությունների քարտուղարները կուսակցական ժողովներում կոմունիստներին սիստեմատիկաբար ինֆորմացիա են տալիս իրենց աշխատանքի մասին։

57. Ավելի քան 1000 կոմունիստ ունեցող սկզբնական կազմակերպությունների կուսկոմիտեներին միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմի թույլտվությամբ, կարող են կուսակցության շրջկոմի իրավունքներ տրվել ՍՄԿԿ շարքերն ընդունելու, կուսակցության անդամների և անդամության թեկնածուների հաշվառումը վարելու և կոմունիստների անձնական գործերը քննարկելու հարցերում։

Այդ կազմակերպություններում կարող են ընտրվել ընդլայնված կազմով

կուսկոմիտեներ, որոնց ներսում ընթացիկ աշխատանքը ղեկավարելու համար կազմվում են բյուրոներ։

58. Սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունն իր գործունեության մեջ ղեկավարվում է ՍՄԿԿ ծրագրով և կանոնադրությամբ։ Նա աշխատավորական կոլեկտիվի քաղաքական միջուկն է, աշխատանք է տանում անմիջականորեն աշխատավորների շրջանում, նրանց համախմբում է կուսակցության շուրջը, կազմակերպում է կատարելու կոմունիստական շինարարության խնդիրները, ակտիվորեն մասնակցում է կուսակցության կադրային քաղաքականության իրականացմանը։

Սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունը՝

ա) ՍՄԿԿ-ի մեջ ընդունում է նոր անդամներ.

բ) կոմունիստներին դաստիարակում է կուսակցության գործի նկատմամբ նվիրվածության, գաղափարական համոզվածության, կոմունիստական բարոյականության ոգով.

գ) կազմակերպում է կոմունիստների կողմից մարքս-լենինյան տեսության ուսումնասիրումը՝ կոմունիստական շինարարության պրակտիկայի հետ սերտորեն շաղկապված, հանդես է գալիս մարքսիզմ-լենինիզմի ռևիզիոնիստական խեղաթյուրումների և նրա դոգմատիկ մեկնաբանման ամեն տեսակ փորձերի դեմ, բուրժուական գաղափարախոսության, հետամնաց հայացքների ու տրամադրությունների բոլոր դրսևորումների դեմ.

դ) հոգ է տանում աշխատանքում, ձեռնարկության, կոլտնտեսության, հիմնարկի, ուսումնական և այլ հաստատությունների հասարակական-քաղաքական ու տնտեսական կյանքում կոմունիստների ավանգարդային դերը բարձրացնելու մասին.

ե) հանդես է գալիս որպես աշխատավորների կազմակերպիչ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման խնդիրները լուծելու գործում, գլխավորում է սոցիալիստական մրցությունը պետական պլաններն ու աշխատավորների պարտավորությունները կատարելու, արտադրությունն ինտենսիվացնելու, աշխատանքի արտադրողականությունն ու արտադրանքի որակը բարձրացնելու, գիտության ու տեխնիկայի, առաջավոր փորձի նվաճումները արտադրության մեջ լայնորեն արմատավորելու համար, աշխատավորներին մոբիլիզացնում է հայտնաբերելու ներքին ռեզերվները, ձգտում է հասնել նյութական, աշխատանքային ու ֆինանսական ռեսուրսների ռացիոնալ, խնայողական օգտագործման, հոգում հանրային հարստության պահպանման ու բազմապատկման, մարդկանց աշխատանքի ու կենցաղի պայմանների բարելավման մասին.

զ) ագիտացիոն-մասսայական և պրոպագանդիստական աշխատանք է կատարում, աշխատավորներին դաստիարակում է կոմունիզմի, ժողովուրդների բարեկամության գաղափարներին նվիրվածության ոգով, նրանց օգնում է մշակելու քաղաքական բարձր կուլտուրա, օրենքին համապատասխան ապահովում է աշխատավորական կոլեկտիվի դերի բարձրացումը ձեռնարկության, հիմնարկի կառավարման գործում, օժանդակում արհմիութենական, կոմերիտական և հասարակական մյուս կազմակերպությունների ակտիվության զարգացմանը.

է) քննադատության և ինքնաքննադատության լայն ծավալման հիման վրա պայքար է մղում բյուրոկրատիզմի, տեղայնության, գերատեսչականության դրսևորումների, պետական, աշխատանքային և արտադրական կարգապահության խախտումների դեմ, խափանում է պետությանը խաբելու փորձերը, միջոցներ է ձեռնարկում ձեռնարկություններում, կոլտնտեսություններում ու հիմնարկներում թափթփվածության, անտնտեսվարության և շռայլումների դեմ.

ը) աջակցում է օկրուգկոմին, քաղկոմին, շրջկոմին նրա ամբողջ գործունեության մեջ և նրանց հաշվետու է լինում իր աշխատանքի մասին։

59. Արդյունաբերության, տրանսպորտի, կապի, շինարարության, նյութատեխնիկական մատակարարման, առևտրի, հասարակական սննդի, կոմունալ-կենցաղային սպասարկման ձեռնարկությունների, կոլտնտեսությունների, սովխոզների և մյուս գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների, նախագծային

կազմակերպությունների, կոնստրուկտորական բյուրոների, գիտահետազոտական ինստիտուտների, ուսումնական հաստատությունների, կուլտուր-լուսավորական և բուժական հիմնարկների սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունները ունեն ադմինիստրացիայի գործունեության վերահսկողության իրավունք:

Մինիստրությունների, պետական կոմիտեների և սովետական, տնտեսական մյուս կենտրոնական ու տեղական հիմնարկների և գերատեսչությունների կուսակցական կազմակերպությունները վերահսկում են ապարատի կողմից կուսակցության ու կառավարության դիրեկտիվների կատարման, սովետական օրենքների պահպանման աշխատանքը: Նրանք պետք է ակտիվորեն ազդեն ապարատի աշխատանքի կատարելագործման վրա, աշխատակիցներին դաստիարակեն հանձնարարված գործի համար բարձր պատասխանատվության ոգով, միջոցներ ձեռնարկեն ամրապնդելու պետական կարգապահությունը, բարելավելու բնակչության սպասարկումը, վճռական պայքար մղեն բյուրոկրատիզմի ու քաշքշուկի դեմ, ժամանակին համապատասխան կուսակցական մարմիններին հայտնեն հիմնարկների, ինչպես նաև առանձին աշխատողների աշխատանքում եղած թերությունների մասին՝ անկախ նրանց գրաված պաշտոններից:

Ծանոթագրություն: *Սկզբնական կուսակցական կազմակերպություններում կարող են ստեղծվել ադմինիստրացիայի գործունեության և արտադրական գործունեության առանձին ուղղություններում ապարատի աշխատանքի վերահսկման իրավունքի իրագործման հանձնաժողովներ:*

VII.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

60. ՍՄԿԿ-ն պետական ու հասարակական կազմակերպությունների ղեկավարումն իրականացնում է այնտեղ աշխատող կոմունիստների միջոցով:

Կուսակցությունը ձգտում է այն բանին, որ պետական ու հասարակական կազմակերպությունները լիովին իրականացնեն իրենց սահմանադրական լիազորությունները, կանոնադրական իրավունքներն ու պարտականությունները, նպաստում է աշխատավորների լայն ներգրավմանը նրանց աշխատանքում: Կուսակցական կազմակերպությունները գործում են ՍՍՀՄ սահմանադրության շրջանակներում, նրանք սովետական, արհմիութենական, կոոպերատիվ և մյուս հասարակական կազմակերպությունների փոխարեն չեն աշխատում, թույլ չեն տալիս կուսակցական և այլ մարմինների ֆունկցիաների շփոթում, ավելորդ զուգահեռականություն աշխատանքում:

61. Պետական ու հասարակական կազմակերպությունների հրավիրած համագումարներում, կոնֆերանսներում, ժողովներում, ինչպես նաև այդ կազմակերպությունների ընտրովի մարմիններում, որտեղ կա կուսակցության առնվազն երեք անդամ, կազմակերպվում են կուսակցական խմբեր: Այդ խմբերի խնդիրն է ըստ ամենայնի ուժեղացնել կուսակցության ազդեցությունը և նրա քաղաքականության կիրառումը համապատասխան արտակուսակցական կազմակերպություններում, զարգացնել կոմունիստների ակտիվությունը և բարձրացնել նրանց պատասխանատվությունը այդ կազմակերպություններում գործերի վիճակի համար, խստիվ պահպանել նրանց գործունեության դեմոկրատական նորմերը, ամրապնդել կուսակցական ու պետական կարգապահությունը, պայքարել բյուրոկրատիզմի դեմ, ստուգել կուսակցական ու սովետական դիրեկտիվների կատարումը:

62. Արտակուսակցական կազմակերպություններում կուսակցական խմբերի աշխատանքը ղեկավարում է համապատասխան կուսակցական մարմինը՝ ՍՄԿԿ Կենտկոմը, միութենական հանրապետության կոմկուսի Կենտկոմը, կուսակցության երկրկոմը, մարզկոմը, օկրուգկոմը, քաղկոմը, շրջկոմը:

VIII.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿՈՄԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

63. Համամիութենական լենինյան կոմունիստական երիտասարդական միությունը երիտասարդության ինքնագործ հասարակական-քաղաքական կազմակերպություն է, կուսակցության ակտիվ օգնականն ու ռեզերվը: Կոմերիտմիությունը կուսակցությանն օգնում է երիտասարդությանը դաստիարակելու կոմունիզմի ոգով, նրան ներգրավելու նոր հասարակության պրակտիկ կառուցման, պետական ու հասարակական գործերի կառավարման մեջ, ձևավորելու համակողմանիորեն զարգացած մարդկանց սերունդ:

64. Կոմերիտական կազմակերպությունները լայն նախաձեռնության իրավունք ունեն ձեռնարկության, կոլտնտեսության, հիմնարկի աշխատանքի հարցերը քննարկելու, դրանք համապատասխան կուսակցական կազմակերպությունների առջև դնելու գործում, անմիջականորեն մասնակցում են դրանց լուծմանը, հատկապես եթե դրանք վերաբերում են երիտասարդության աշխատանքին, կենցաղին, ուսմանը և դաստիարակությանը: Կոմերիտական կազմակերպությունները կոչված են լինելու կուսակցական հիմնադրույթների ակտիվ կիրառողները արտադրական ու հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում:

65. ՀամԼԿԵՄ-ը աշխատում է Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ: ՀամԼԿԵՄ-ի տեղական կազմակերպությունների աշխատանքին ուղղություն են տալիս և վերահսկում համապատասխան հանրապետական, երկրամասային, մարզային, օկրուգային, քաղաքային և շրջանային կուսակցական կազմակերպությունները:

Տեղական կուսակցական մարմինները և սկզբնական կուսակցական կազմակերպությունները երիտասարդության կոմունիստական դաստիարակության աշխատանքում հենվում են կոմերիտական կազմակերպությունների վրա, պաշտպանում են նրանց օգտակար նախաձեռնությունները, համակողմանի աջակցություն ցույց տալիս նրանց գործունեությանը:

66. ՍՄԿԿ-ի շարքերն ընդունված ՀամԼԿԵՄ անդամները կոմերիտմիությունից դուրս են գալիս կուսակցության մեջ ընդունվելու պահից, եթե նրանք կոմերիտական ընտրովի մարմինների անդամներ չեն և կոմերիտական աշխատանքում չեն գտնվում:

IX.

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐՈՒՄ

67. Զինված ուժերի կուսակցական կազմակերպություններն իրենց գործունեության մեջ ղեկավարվում են ՍՄԿԿ ծրագրով ու կանոնադրությամբ և աշխատում են Կենտրոնական կոմիտեի կողմից հաստատվող հրահանգների հիման վրա:

Նրանք ապահովում են կուսակցության քաղաքականության կենսագործումը զինված ուժերում, նրանց անձնակազմին համախմբում են կոմունիստական կուսակցության շուրջը, ռազմիկներին դաստիարակում մարքսիզմ-լենինիզմի գաղափարների ոգով, սոցիալիստական հայրենիքի նկատմամբ անսահման նվիրվածության ոգով, ակտիվորեն նպաստում են բանակի և ժողովրդի միասնության ամրապնդմանը, հոգում են զորքերի մարտունակությունը բարձրացնելու, զինվորական կարգապահությունն ամրապնդելու մասին, անձնակազմը մոբիլիզացնում են կատարելու մարտական ու քաղաքա-

կան պատրաստության խնդիրները, տիրապետելու նոր տեխնիկային ու զենքին, անթերի կատարելու իրենց զինվորական պարտքը, հրամանատարության հրամաններն ու կարգադրությունները։

68. Զինված ուժերում կուսակցական աշխատանքի ղեկավարումը իրականացնում է ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն՝ սովետական բանակի և ռազմածովային նավատորմի գլխավոր քաղաքական վարչության միջոցով, որն աշխատում է ՍՄԿԿ Կենտկոմի բաժնի իրավունքներով։

Օկրուգների և նավատորմների քաղվարչությունների պետերի, բանակների, նավակազմերի ու միավորումների քաղբաժինների պետերի համար պարտադիր է հինգ տարվա կուսակցական ստաժ։

69. Զինված ուժերի կուսակցական կազմակերպությունները և քաղաքական մարմինները սերտ կապ են պահպանում տեղական կուսակցական կոմիտեների հետ, նրանց սիստեմատիկաբար տեղյակ են պահում զորամասերում կատարվող քաղաշխատանքի մասին։ Զինվորական կուսակցական կազմակերպությունների քարտուղարները և քաղաքական մարմինների ղեկավարները մասնակցում են տեղական կուսակցական կոմիտեների աշխատանքին։

X.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

70. Կուսակցության և նրա կազմակերպությունների դրամական միջոցները գոյանում են անդամավճարներից, կուսակցության ձեռնարկությունների եկամուտներից և այլ մուտքերից։

Կուսակցության դրամական միջոցների օգտագործման կարգը որոշում է ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն։

71. Ամենամսյա անդամավճարները կուսակցության անդամների և ՍՄԿԿ անդամության թեկնածուների համար սահմանվում են հետևյալ չափով.

ամսական մինչև 70 ռուբլի վաստակ ունեցողները մուծում են			10 կոպեկ
71-ից մինչև 100 ռուբլի	—»—	—»—	20 կոպեկ
101-ից մինչև 150 ռուբլի	—»—	ամսական վաստակի	1,0 տոկոսը
151-ից մինչև 200 ռուբլի	—»—	—»—	1,5 տոկոսը
201-ից մինչև 250 ռուբլի	—»—	—»—	2,0 տոկոսը
251-ից մինչև 300 ռուբլի	—»—	—»—	2,5 տոկոսը
300 ռուբլուց ավելի	—»—	—»—	3,0 տոկոսը

72. Կուսակցության անդամության թեկնածու ընդունվելիս մուտքի վճար է գանձվում ամսական վաստակի երկու տոկոսի չափով։

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎԻ ԺՈՂՈՎԸ

1985 թվականի հոկտեմբերի 12-ին տեղի ունեցավ հանրապետության կուսակցական ակտիվի ժողով, որին մասնակցեցին կուսակցության քաղաքային և շրջանային կոմիտեների քարտուղարներ, մինիստրներ, պետական կոմիտեների նախագահներ և հանրապետական այլ գերատեսչությունների ղեկավարներ, ժողովրդական դեպուտատների քաղաքային և շրջանային սովետների գործադիր կոմիտեների նախագահներ, կուսակցական, սովետական, արհմիութենական, կոմերիտական մարմինների և հասարակական մյուս կազմակերպությունների ղեկավար աշխատողներ, գիտության, արվեստի, ժողովրդական տնտեսության տարբեր ճյուղերի ներկայացուցիչներ:

Ժողովը քննարկեց ««Հայաստանի հանրապետական կուսակցական կազմակերպությունում ՍՄԿԿ Կենտկոմի 1983 թ. հունիսյան պլենումի որոշումների կատարման ընթացքի մասին» ՍՄԿԿ Կենտկոմի որոշման լույսի ներքո գաղափարախոսական, քաղաքական-դաստիարակչական աշխատանքի հետագա բարելավման մասին» հարցը:

Զեկուցումով հանդես եկավ Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեի առաջին քարտուղար Կ. Ս. Դեմիրճյանը:

Զեկուցման շուրջը ծավալվեց մտքերի փոխանակություն: Ելույթ ունեցան ՀԿԿ Երևանի քաղկոմի առաջին քարտուղար Լ. Ն. Ներսիսյանը, Երևանի «Նաիրիտ» գիտաարտադրական միավորման ապարատավարների բրիգադավար, ՀԿԿ Կենտկոմի բյուրոյի անդամ Ս. Մ. Պետրոսյանը, կուսակցության Էջմիածնի շրջկոմի առաջին քարտուղար Ս. Մ. Միխիթարյանը, Հայկական ՍՍՀ պրոֆտեխնիկական կրթության պետական կոմիտեի նախագահ Հ. Ս. Քոթանջյանը, «Սովետ Էրմանիստանի» թերթի խմբագիր Զ. Կ. Կուրբանովը, կուսակցության Կրասնոսելսկի շրջկոմի երկրորդ քարտուղար Ն. Մ. Բլոխինան, Հայկական ՍՍՀ հրատարակչությունների, պոլիգրաֆիայի և գրքի առևտրի գործերի պետական կոմիտեի նախագահ Գ. Մ. Մուղնեցյանը, «Լույս» արտադրական միավորման գլխավոր դիրեկտոր Բ. Հ. Թումասյանը, Հայաստանի կինեմատոգրաֆիստների միության վարչության առաջին քարտուղար Կ. Լ. Քալանթարը:

Քննարկված հարցի առթիվ ակտիվի ժողովն ընդունեց բանաձև:

Ակտիվի ժողովում «Հանրապետությունում տնտեսական ու սոցիալական զարգացման 1985 թվականի պլանների կատարման ընթացքը և 1986 թվականի և տասներկուերորդ հնգամյակի պլանների մշակման հարցերի վերաբերյալ ՍՄԿԿ Կենտկոմի խորհրդակցության ցուցումների իրացման ուղղությամբ աշխատավորական կոլեկտիվների խնդիրների մասին» զեկուցումով հանդես եկավ Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի նախագահ Ֆ. Տ. Սարգսյանը:

Զեկուցման շուրջը ծավալված մտքերի փոխանակությանը մասնակցեցին կուսակցության Սովետական շրջկոմի առաջին քարտուղար Մ. Ց. Մկրտչյանը, կուսակցության Ապարանի շրջկոմի առաջին քարտուղար Ծ. Հ. Ալեքսանյանը, Վ. Ի. Լենինի անվան «Հայէլեկտրամեքենա» արտադրական միավորման փականագործ Ն. Վ. Մխիթարյանը, Հայկական ՍՍՀ մսեղենի և կաթնեղենի արդյունաբերության մինիստր Ս. Հ. Վարդանյանը, Լենինականի բամբակագործվածքային արտադրական միավորման գլխավոր դիրեկտոր Ա. Թ. Աղուզումցյանը:

Քննարկված հարցի առթիվ ակտիվի ժողովը ընդունեց բանաձև:

Ակտիվի ժողովին մասնակցում էին ՍՄԿԿ Կենտկոմի պատասխանատու աշխատողներ Վ. Ի. Պոլյակովը, Վ. Մ. Յաշինը:

ՄԵԾ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ ԴՐՈՇՈՎ

ՆՇԵԼՈՎ ՄԵԾ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ պանծալի տարեդարձը, մենք ամեն անգամ վերստին իմաստավորում ենք սոցիալական այդ մեծագույն հեղաշրջման դերն ու նշանակությունը, նրա ներգործության ուժը պատմության ընթացքի, աշխարհի բախտի վրա: Վաթսունում տարի առաջ Ռուսաստանի բանվորներն ու գյուղացիները, Վ. Ի. Լենինի գլխավորած բոլշևիկյան կուսակցության ղեկավարությամբ, տապալեցին կապիտալիստների և կալվածատերերի իշխանությունը: Կատարվեց համաշխարհային պատմության մեջ առաջին հաղթական սոցիալիստական հեղափոխությունը: Հոկտեմբերյան անմոռանալի օրերը ալեկոծեցին ողջ մոլորակը: Սկսվեց պատմական նոր դարաշրջան՝ աշխարհի հեղափոխական նորացման դարաշրջանը, սոցիալիզմին և կոմունիզմին անցնելու դարաշրջանը:

Հոկտեմբերի հաղթանակը՝ XX դարի գլխավոր իրադարձությունը, արմատապես փոխեց ամբողջ մարդկության զարգացման ընթացքը: Սովետական իշխանությունը աշխարհի բոլոր ժողովուրդներին ցույց տվեց պատերազմների արյունալի քաոսից դուրս գալու միակ ճիշտ ելքը: Նոր իշխանության առաջին պետական ակտը եղավ հաշտության մասին լենինյան դեկրետը, որը հռչակեց արդարացի, դեմոկրատական, համընդհանուր խաղաղության պայքարի պարզ ու հստակ ծրագիրը: Այսօր էլ, զինված խաղաղության պաշտպանության և խաղաղ գոյակցության լենինյան սկզբունքներով, ՍՄԿԿ-ն, սովետական պետությունը հետևողական պայքար են ծավալում հանուն կայուն խաղաղության, հանուն սպառազինությունների մրցավազքի դադարեցման և տիեզերքը այդ մրցավազքից զերծ պահելու համար:

Ռուսաստանի բանվորների և գյուղացիների հերոսական պայքարն արժանացավ հողագնդի աշխատավոր զանգվածների ջերմ ու գործուն աջակցությանը: Վ. Ի. Լենինի խոսքերով ասած, «Ռուսական օրինակը բոլոր երկրներին ցույց է տալիս ինչ-որ բան, այն էլ չափազանց էական բան նրանց անխուսափելի և մոտալուտ ապագայից» (ԵԼԺ, հ. 41, էջ 4):

Սովետական իշխանության հաստատումն ու ամրապնդումը գործնականում ապահովեցին ազատություն ու դեմոկրատիա աշխատավորների համար, որը չտեսնված, անհնարին է կապիտալիստական ամեն երկրում:

Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ սովետական ժողովուրդը կենսագործեց սոցիալիզմի կառուցման լենինյան պլանը, որն ընդգրկում է հասարակության կյանքի բոլոր ոլորտները: Սոցիալիստական ինդուստրացումն ու գյուղատնտեսության կոլեկտիվացումը, կուլտուրական հեղափոխությունը, ազգային հարցի լուծումը պատմական կարճ ժամկետում մեր հայրենիքը դարձրին սոցիալիստական հզոր տերություն:

Սոցիալիստական շինարարության ամբողջ պրակտիկան, ասված է կուսակցության ծրագրի նոր խմբագրույթի նախագծում, ամենափայլուն ապացույցն է այն բանի, թե ինչի են ընդունակ հասարակության քաղաքական ղեկավարումն իրենց ձեռքը վերցրած, երկրի բախտի համար պատասխանատվություն ստանձնած աշխատավոր մարդիկ: Շուրջ յոթ տասնամյակ է՝ Հոկտեմբերի հայրենիքի ձեռք բերած նվաճումները համոզիչ կերպով վկայում են, որ սոցիալիզմը ապահովել է հասարակական կյանքի բոլոր կողմերի առաջադիմության՝ պատմության մեջ չտեսնված տեմպեր:

Սովետական իշխանությունը ցարական Ռուսաստանից ժառանգություն էր ստացել ծայրահեղ տնտեսական հետամնացություն: Պատմության չափանիշներով շատ կարճ ժամանակամիջոցում ՍՍՀՄ-ը վերածվեց հզոր, ժամանակակից տերության: Սովետական երկիրը վերջ տվեց գործազրկությանը, բնակչության համար ապահովեց այնպիսի սոցիալական բարիքներ, ինչպիսիք են

նվազագույն վարձով բնակարանը, անվճար բժշկական սպասարկումը, կրթությունը:

Տպավորիչ են մեր երկրի տնտեսական զարգացման հաջողությունները: Միայն հետպատերազմյան տարիներին երկրի ազգային եկամուտը մեծացել է ավելի քան 16, իսկ արդյունաբերական արտադրանքի թողարկումը՝ 24 անգամ: Նույն ժամանակում վեց անգամ աճել են սովետական մարդու ռեալ եկամուտները:

Այսօր մեր արդյունաբերությունն ընդամենը երկուսուկես աշխատանքային օրում թողարկում է նույնքան արտադրանք, որքան տարեկան արտադրում էր նախահեղափոխական Ռուսաստանը: Այժմ մենք ավելի շատ արդյունաբերական արտադրանք ենք թողարկում, քան քառորդ դար առաջ՝ ամբողջ աշխարհը:

Սոցիալիզմը մարդկության պատմությունը հարստացրեց աշխատավորների հոգևոր ազատագրման փորձով: Մեր երկրում քաղաքական հեղափոխության օրինաչափ շարունակությունը եղավ կուլտուրական հեղափոխությունը: Մեկ սերնդի ընթացքում Հոկտեմբերի հայրենիքը մեկընդմիշտ ազատագրվեց անգրագիտության խավարից: Աշխատավորները դարձան կուլտուրական կյանքի ակտիվ մասնակիցներ, հոգևոր արժեքների կերտողներ, ստեղծվեց նոր, ժողովրդական մտավորականություն, որը հայրենիքը փառաբանեց գիտության ու տեխնիկայի, գրականության և արվեստի հիանալի նվաճումներով:

Հոկտեմբերի մեծագույն նվաճումը եղավ սոցիալական հավասարության ու արդարության սկզբունքների հաստատումը և այսօր ամենայն իրավամբ կարելի է ասել. աշխարհում երբեք գոյություն ունեցած ոչ մի հասարակություն ժողովրդական մասսաների համար, աշխատավորների համար չի արել և չէր կարող անել այնքան, որքան արել է սոցիալիզմը: Յուրաքանչյուր սովետական մարդ լիիրավ է ու ազատ՝ ակտիվորեն մասնակցելու քաղաքական կյանքին: Ամեն ոք հնարավորություն ունի իր կյանքի ուղին ընտրելու ըստ իր կոչման և ընդունակությունների, օգտակար լինելու հայրենիքին, իր ժողովրդին: Բարեխիղճ աշխատանք, բարձր քաղաքացիականություն, գաղափարաբարոյական հատկություններ՝ ահա թե ինչով են բնորոշվում մարդու դիրքն ու հեղինակությունը մեր երկրում: Դա է անհատի ստեղծագործական նախաձեռնության, նրա հոգևոր աճի անսպառ աղբյուրը: Դա է սոցիալական արդարության և սոցիալական հավասարության ամենահամոզիչ դրսևորումը:

Նոյեմբերը կրկնակի տոն է հայ ժողովրդի համար: Այս տարի մեր հանրապետության աշխատավորները, ՍՍՀՄ ժողովուրդների եղբայրական ընտանիքում, հանդիսավորությամբ նշում են Հայաստանում սովետական իշխանության հաստատման վաթսունհինգամյակը: Հայոց հինավուրց հողում ստեղծարար աշխատանքի վեցուկես տասնամյակները վառ կերպով հաստատեցին մարքսիզմ-լենինիզմի, սոցիալիզմի կենսահաստատ, վերափոխիչ ուժը:

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխությունը արմատական շրջադարձ նշանավորեց մեր բազմաչարչար ժողովրդի ճակատագրում: Նա հայ ժողովրդին բերեց ազգային և սոցիալական ազատագրություն, բացեց սոցիալիստական զարգացման լայն ասպարեզ, ցույց տվեց նոր կյանքի ուղին: Սովետական Հայաստանը, կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ, հենվելով ՍՍՀՄ ժողովուրդների, և ամենից առաջ ռուս մեծ ժողովրդի, անշահախնդիր եղբայրական օգնության վրա, անցած 65 տարում ակնառու հաջողությունների է հասել տնտեսական ու կուլտուրական շինարարության ասպարեզում: Հայկական ՍՍՀ-ն արժանի ավանդ է ներդնում բազմազգ սովետական պետության ծաղկման, մեր մեծ հայրենիքի տնտեսական ու պաշտպանական հզորության ամրապնդման գործում:

Սովետական Հայաստանն այսօր մի հանրապետություն է՝ բարձր զարգացած էկոնոմիկայով, որը երկրի ժողովրդատնտեսական միասնական կոմպլեքսի կարևոր բաղկացուցիչ մասն է կազմում: ՀՍՍՀ-ի դեմքն են որոշում ատոմային էներգետիկան, մետալուրգիան, էլեկտրատեխնիկական, էլեկտրոնային, ռադիոտեխնիկական, սարքաշինական, քիմիական, թեթև և սննդի արդյունաբերությունը:

Լայնորեն մասնակցելով աշխատանքի համամիութենական բաժանմանը՝ Հայաստանն այժմ երկրի ժողովրդատնտեսական միասնական համալիրին տալիս է էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենաներ, փոփոխական հոսանքի գեներատորներ, էլեկտրաշարժիչներ, տրանսֆորմատորներ, կաբել և հաղորդալարեր, եռակցող սարքեր, պոմպեր, կոմպրեսորներ, մետաղամշակման հաստոցներ, ամենատարբեր սարքեր, ավտոմոբիլներ, ինքնաբարձիչներ, դողեր, շինանյութեր, քիմիական, թեթև և սննդի բազմազան արտադրանք։

Որակական խոր փոփոխություններ են կատարվել գյուղատնտեսության մեջ։ Այսօր հանրապետությունում գործում է ոռոգման 18 հազար կիլոմետրանոց ցանց, որի շնորհիվ ոռոգվում է 310 հազար հեկտար հողատարածություն։ Գյուղատնտեսությունն ունի հզոր մեքենայական պարկ՝ 15,2 հազար տրակտոր, երկու հազար յոթ հարյուր հացահատիկային և սիլոսահավաք կոմբայններ։ Հայաստանի գյուղատնտեսությունն այսօր իրենից ներկայացնում է տնտեսապես ամուր, նյութատեխնիկական հզոր բազայով զինված, բարձր ագրոկուլտուրա ունեցող արտադրություն, ուր հետևողականորեն զարգանում են միջտնտեսային կապերն ու ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիան, ուր գործադրվում է ժամանակակից տեխնոլոգիան, հետևողականորեն ծավալվում են մեքենայացման, քիմիացման ու մելիորացման աշխատանքներ։

Աննախընթաց ծաղկման են հասել գիտությունը, ձևով ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրան։

Այս ամենը վառ կերպով վկայում է սոցիալիզմի ստեղծարար մեծ ուժը, ՍՄԿԿ-ի լենինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը, ՍՍՀՄ բոլոր ազգերի համակողմանի զարգացման նկատմամբ կուսակցության և կառավարության մշտական հոգատարությունը։ Սովետական Հայաստանի օրինակը, նրա պատմական փորձը վկայում են, որ ազգի իսկական ծաղկումը ձեռք է բերվում ոչ թե ազգային պարփակմամբ և մեկուսացմամբ, այլ սոցիալիստական ժողովուրդների եղբայրական ընտանիքում՝ փոխադարձաբար միմյանց հարստացնող ներդաշնակ զարգացման շնորհիվ։

Առաջնորդվելով ՍՄԿԿ XXVI համագումարի և Հայաստանի կոմկուսի XXVII համագումարի որոշումներով, ՍՄԿԿ Կենտկոմի 1985 թվականի ապրիլյան պլենումում առաջադրած խնդիրներով՝ հանրապետության աշխատավորները հաջողությամբ են կատարում տասնմեկերորդ հնգամյակի առաջադրանքները տնտեսական ու սոցիալական զարգացման բոլոր հիմնական ցուցանիշների գծով։ Նախնական արդյունքների հիման վրա կարելի է ասել, որ հանրապետությունը կկատարի 1985 թվականի և ամբողջությամբ վերցրած ընթացիկ հնգամյակի պլանային ցուցանիշները։ Արդյունաբերական արտադրանքի իրացման 1985 թվականի ինն ամսվա պլանը կատարվել է 102 տոկոսով, ապրանքային արտադրանքի ծավալինը՝ 102,5 տոկոսով։ Պլանից դուրս թողարկվել է 133,9 միլիոն ռուբլու արտադրանք։

Հանրապետության արդյունաբերության մեջ շարունակվում է լայնամասշտաբ տնտեսափորձը, որին մասնակցում են 78 ձեռնարկություն և միավորում։ Այդ կոլեկտիվները տվել են հանրապետության արդյունաբերության իրացրած արտապլանային արտադրանքի 45,4 տոկոսը, որակի բարձր կարգի արտապլանային արտադրանքի 85,3 տոկոսը։

Չնայած անբարենպաստ եղանակին, գյուղի աշխատավորները կատարել են հիմնական գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության և պետությանը դրանց վաճառքի պլաններն ու սոցիալիստական պարտավորությունները։

Իրենց աշխատանքը բարելավում են նաև շինարարական կազմակերպությունները։ Առաջադրանքները կատարում են տրանսպորտի, կապի, կենցաղային սպասարկման աշխատողները։ Գործերը շտկվում են առևտրի ասպարեզում։

Իրողություն է, սակայն, որ ժողովրդական տնտեսության ոչ բոլոր օղակներում և ճյուղերում են միջոցառումներ իրականացվել թերությունները վերացնելու, չօգտագործված ռեզերվները ներգրավելու, հանրային արտադրության արդյունավետությունը բարձրացնելու, պետական ու պլանային կարգապահությունը պահպանելու նպատակով։

Հանրապետության ձեռնարկությունների և արտադրամիավորումների մեծ մասը ընթացիկ տարում կիրառել է արտադրանքի իրացման ծավալը ըստ մատակարարումների առաջադրանքների ու պարտավորությունների հաշվարկելու կարգը։ Ձեռնարկությունների այդ խումբը, ընդհանուր առմամբ, իրացման պլանները կատարելով հանդերձ, ըստ մատակարարումների առաջադրանքը թերակատարել է 2,4 տոկոսով։ Այս ցուցանիշի գծով պլանները չեն կատարել զգալի թվով ձեռնարկություններ, որոնք պակաս են մատակարարել միլիոնավոր ռուբլիների արտադրանք։ Չեն կատարվել մի շարք կարևորագույն արտադրատեսակների թողարկման առաջադրանքները, պլանից պակաս են արտադրվել զգալի քանակությամբ կաուստիկ սոդա, քիմիական թելեր, ավտոդողեր, շիֆեր, գորգեր, բամբակյա և մետաքսյա գործվածքներ, սպիտակեղեն, տրիկոտաժ, կենցաղային ժամացույցներ և այլ արտադրանք։

Ընթացիկ հնգամյակի եզրափակիչ տարում հանրապետության արդյունաբերական միավորումների ու ձեռնարկությունների աշխատավորական շատ կոլեկտիվներ, գյուղատնտեսության, շինարարության, տրանսպորտի ու կապի աշխատողներ ՍՄԿԿ XXVII համագումարն արժանավայել դիմավորելու պատվին լայնորեն ծավալված սոցիալիստական մրցության շնորհիվ իրենց ջանքերը նպատակամղում են պետական պլանային առաջադրանքների ժամկետից շուտ կատարմանը, գիտատեխնիկական առաջընթացի արագացմանը։

ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհուրդը պետպլանի, մինիստրությունների և գերատեսչությունների հետ համատեղ մշակել է հանրապետության ժողովրդական տնտեսության զարգացման 1986 թվականի պետական պլանի և տասներկուերորդ հնգամյակի նախագծերը, որոնք հանգամանորեն քննարկվեցին հանրապետական կուսակցական ակտիվի 1985 թ. հոկտեմբերի 12-ի ժողովում։ Այդ նախագծերը ամբողջովին բխում են ՍՄԿԿ Կենտկոմի 1985 թվականի ապրիլյան պլենումի, Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի 1985 թվականի մայիսյան պլենումի որոշումներից, երկրի տնտեսական և սոցիալական զարգացման տասներկուերորդ հնգամյակի ու մինչև 2000 թ. ընդգրկող ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների դրույթներից։ Հայկական ՍՍՀ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման տասներկուերորդ հնգամյակի պլանները նպատակամղված են հիմնական ցուցանիշների բարելավմանը, արտադրության ծավալների և արդյունաբերական ու գյուղատնտեսական արտադրանքի կարևորագույն տեսակների թողարկման աճի տեմպերի արագացմանը, նախատեսվում է է՛լ ավելի խթանել արտադրանքի էներգատարությունը և նյութատարությունը նվազեցնելու ասպարեզում կատարված դրական տեղաշարժերը, ինչը իրական նախադրյալներ կստեղծի ապահովելու ՍՄԿԿ Կենտկոմի պահանջի կատարումը՝ ժողովրդական տնտեսության ռեսուրսների պահանջմունքների աճը ծածկելու դրանց տնտեսման հաշվին։

Ինչպես նշվում է ՍՄԿԿ ծրագրի նոր խմբագրույթի նախագծում, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու գերագույն իմաստը կուսակցությունը համարում է ժողովրդի բարեկեցության անշեղ բարձրացումը, սովետական մարդկանց կյանքի բոլոր կողմերի բարելավումը, անհատի ներդաշնակ զարգացման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծումը։ Այդ նպատակով զգալի աշխատանք է կատարվում մեր հանրապետությունում։ Աճում է ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրությունը։ Միութենական ենթակայության 20 ձեռնարկություններ լրացուցիչ կերպով մասնակից են դարձվել դրանց արտադրությանը։ Բարելավվում է սպասարկման ոլորտի աշխատանքը։ Սակայն ժողովրդական սպառման ապրանքների թողարկումը շեշտակի ավելացնելու, դրանց ապրանքային տեսքը բարելավելու աշխատանքը բավարար արդյունավետությամբ չի տարվում։ Մի շարք ձեռնարկություններ դանդաղ են նորացնում արտադրանքի տեսականին, չեն դադարեցվում հնացած կառուցվածքներով ու մոդելներով ապրանքների թողարկումն ու մատակարարումը առևտրի ցանցին։

Ամեն ինչ հանուն մարդու բարօրության. ծրագրային այս դրույթն այսօր նոր իմաստ ու բովանդակություն է ստանում։ Դրա վառ ապացույցն է ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրության և սպասարկման ոլորտի

զարգացման 1986—2000 թվականների կոմպլեքսային ծրագիրը, որը ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման տասներկուերորդ հնգամյակի և մինչև 2000 թվականն ընդգրկող ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների բաղկացուցիչ մասն է։ Կոմպլեքսային ծրագիրը նախատեսում է մեծացնել ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրությունը, ընդլայնել դրանց տեսականին և բարձրացնել որակը, զարգացնել բնակչության սպասարկումը, ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի ջանքերը կենտրոնացնել ոչ պարենային ապրանքների արտադրության և իրացման, ինչպես նաև սպասարկման ոլորտի մերձավոր ու հեռանկարային խնդիրների լուծման վրա։

Ծրագրի մեջ ընդգծվում է, որ անհրաժեշտ է ժողովրդական սպառման ապրանքների թողարկումն անշեղորեն ավելացնել արտադրությունն ինտենսիվացնելու հաշվին, նրա կազմակերպման բարելավման, կարողությունների արդյունավետ օգտագործման, ձեռնարկությունների վերակառուցման ու տեխնիկական վերազինման, տեխնոլոգիական պրոցեսների կատարելագործման, հումքի ու նյութերի ժամանակակից տեսակների կիրառման, արտադրանքի նյութատարության նվազեցման, ռեսուրսների խնայողական օգտագործման հիման վրա։ Նախատեսվում է զգալիորեն ավելացնել գործվածքեղենի, հագուստի, կոշկեղենի արտադրությունը, բարձրացնել բնակչության ապահովվածությունը կենցաղային բարդ տեխնիկայի բոլոր տեսակներով և բազմազան սպասարկումներով։

Իր տարածքում ապահովելով տնտեսական ու սոցիալական կոմպլեքսային զարգացումը՝ յուրաքանչյուր միութենական հանրապետություն պետք է ծանրակշիռ ավանդ ներդնի ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրությունն ընդլայնելու, առևտուրն ու սպասարկումների ոլորտը զարգացնելու՝ ծրագրով սահմանված առաջադրանքների իրականացման գործում։

Մեծ ծավալի առաջադրանքներ են նախատեսված Հայկական ՍՍՀ-ում ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրությունը զարգացնելու նպատակով։ Պլանավորված է ձեռնարկությունների տեխնիկական վերազինման, աշխատանքի կազմակերպման բարելավման հիման վրա 1990 թվականին թողարկել 174, 2000 թվականին՝ 252 մլն քմ գործվածքեղեն, համապատասխանաբար՝ 131 և 178 մլն հատ տրիկոտաժեղեն, 30 և 38 մլն զույգ կոշկեղեն։ Այդ ընթացքում գործարկել 55 մլն քմ անհյուսածո կտորեղենի թողարկման կարողություններ, կառուցել կարի և կոշիկի ֆաբրիկաներ, ավելացնել բարձրորակ արտադրանքի, առանձնապես նորաձև կոշկեղենի արտադրությունը։ Նախատեսվում է ավելի լայնորեն օգտագործել մեքենաշինական ձեռնարկությունների հնարավորությունները կուլտուր-կենցաղային և տնտեսական ապրանքների թողարկման համար։ Խնդիր է դրվում բարելավել լեռնային ու նախալեռնային շրջանների բնակչության առևտրական ու կենցաղային սպասարկումը։ Նախատեսվում է տրանսպորտի, կապի և հյուրանոցային տնտեսության սպասարկումների ընդլայնում։

Բարձրացվում են մինիստրությունների, գերատեսչությունների, ժողովրդական դեպուտատների տեղական սովետների դերն ու պատասխանատվությունը անհրաժեշտ ապրանքների և սպասարկումների նկատմամբ բնակչության պահանջմունքները բավարարելու, տեղերում եղած ռեզերվներն ու հնարավորություններն ավելի լրիվ օգտագործելու համար։

Կուսակցության քաղաքականությունն արտացոլում է սովետական մարդկանց կենսական շահերը, նախատեսում բնակչության պահանջմունքները բավարարել նոր, որակապես ավելի բարձր մակարդակով։

Մեկ տարի է անցել «Հայաստանի հանրապետական կուսակցական կազմակերպությունում ՍՄԿԿ Կենտկոմի 1983 թվականի հունիսյան պլենումի որոշումների կատարման ընթացքի մասին» ՍՄԿԿ Կենտկոմի որոշման ընդունումից, որը հանրապետությունում ընկալվեց որպես Հայաստանի կուսակցական կազմակերպության, հանրապետության աշխատավորների բարօրության, նրանց կոմունիստական դաստիարակության նկատմամբ կուսակցության, նրա լենինյան Կենտրոնական կոմիտեի հոգատարության մի նոր, վառ արտահայտություն։ Կուսակցական այդ կարևորագույն փաստաթղթի ընդունումից հետո

անցած ժամանակը բնորոշվում է հանրապետության աշխատավորների կոմունիստական դաստիարակության ուժեղացման, բարոյաքաղաքական առողջ մթնոլորտի հաստատման, սոցիալիստական ապրելակերպի հետագա ամրապնդման միտումով։ Գաղափարաքաղաքական դաստիարակությունն այսուհետև իր բոլոր ձևերով կոչված է առավելագույնս շաղկապվելու մեր օրերի գլխավոր խնդրի՝ սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման հետ։

Այն, ինչ արված է ՍՄԿԿ Կենտկոմի որոշման պահանջների իրականացման, գաղափարախոսական աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ, առաջադրված ծրագրի կենսագործման սկիզբն է միայն։ Կուսակցական կազմակերպությունների խնդիրն է հետևողականորեն կատարելագործել կոմունիստական դաստիարակության ամբողջ պրոցեսը, բարձրացնել մասսաների աշխատանքային և քաղաքական ակտիվությունը, կոմունիստների, բոլոր աշխատավորների ջանքերը նպատակամղել կուսակցության նոր, վիթխարի կանխագծումների իրականացմանը։

Այսօր կուսակցությունը վարում է երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն արագացնելու, էկոնոմիկային մեծ դինամիզմ հաղորդելու, արտադրության արդյունավետության համակողմանի աճ ապահովելու կուրս։ Մոտակա ժամանակաշրջանի և ավելի մեծ հեռանկարի մեր քաղաքականությունը վերջնականապես կորոշի ՍՄԿԿ XXVII համագումարը։ Այժմ արդեն պարզ է, թե ինչպես պետք է զարգանա ժողովրդական տնտեսությունը տասներկուերորդ հնգամյակում և մինչև երրորդ հազարամյակի սկիզբը։ Առաջիկա երեք հնգամյակի ընթացքում կապահովվի արդյունաբերական պոտենցիալի այնպիսի աճ, որը կգերազանցի սովետական իշխանության բոլոր նախընթաց տարիներում ստեղծվածը։ Այդպիսի տեմպեր թելադրում է սովետական մարդկանց բարեկեցությունը բարձրացնելու, երկրի պաշտպանունակությունը ամրապնդելու անհրաժեշտությունը։

Երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման արագացման, արտադրության գիտատեխնիկական նորացման, կազմակերպվածության և կարգուկանոնի բարելավման, կարգապահության ամրապնդման, պատասխանատվության բարձրացման կուրսը ժամանակավոր կամպանիա չէ, այլ՝ կուսակցության ստրատեգիական գիծը։ Յուրաքանչյուր բանվորի, կոլտնտեսականի, մասնագետի, արտադրության հրամանատարի, ղեկավարի, բոլոր աշխատավորների ձեռներեցության, ստեղծագործական, աշխատանքային ու քաղաքական ակտիվության մշտական բարձրացումը, նրանց ջանքերը այդ կուրսի իրագործմանը նպատակամղելը կուսակցական կոմիտեների ու կազմակերպությունների կարևորագույն, առաջնակարգ խնդիրն է։

Համաժողովրդական սոցիալիստական մրցությունը հանրապետությունում նոր թափ է ստացել ՍՄԿԿ XXVII և ՀԿԿ XXVIII համագումարները արժանավայել դիմավորելու համար։ Քաղաքի և գյուղի աշխատավորները գործնական պայքար են ծավալել սոցիալ-տնտեսական առաջադիմության տեմպերի արագացման, հասարակական արտադրության արդյունավետության բարձրացման վերաբերյալ ՍՄԿԿ Կենտկոմի ապրիլյան պլենումի որոշումների կենսագործման համար։ Կուսակցական կազմակերպությունների խնդիրն է՝ ըստ ամենայնի խրախուսել, համակողմանի ուղղություն տալ այդ մասսայական շարժմանը, աշխատավորների ոգևորությանը՝ հաջողությամբ պսակելու նախահամագումարյան մրցությունը, հասնելու լավագույն ցուցանիշների, բարձրացնելու պատասխանատվությունը հանձնարարված գործի նկատմամբ։ Ինչպես ամբողջ երկրում, այնպես էլ մեր հանրապետության կուսակցական կազմակերպություններում, աշխատավորական կոլեկտիվներում լայնորեն ծավալվել է ՍՄԿԿ ծրագրի նոր խմբագրույթի և ՍՍՀՄ տնտեսական ու սոցիալական զարգացման տասներկուերորդ հնգամյակի ու մինչև 2000 թվականն ընդգրկող ժամանակաշրջանի հիմնական ուղղությունների, ինչպես նաև ՍՄԿԿ կանոնադրության փոփոխությունների նախագծերի քննարկումը։ «Ամենագլխավորը, որ մենք պետք է ապահովենք քննարկման ընթացքում,— ՍՄԿԿ Կենտկոմի 1985 թ. հոկտեմբերյան պլենումում ասաց ընկեր Մ. Ս. Գորբաչովը,— գործարարությունն է և նպատակամիտումը՝ լուծելու կոնկրետ պրակտիկ հարցերը։

Անհրաժեշտ է հասնել այն բանին, որ ժողովներն ու դիսկուսիաները լինեն բովանդակալից, անցնեն առանց շքամոլության, աղմկարարության և կազմակերպամոլության»։

Այդ կարևորագույն փաստաթղթերի ուսումնասիրման և պարզաբանման ամբողջ աշխատանքի կենտրոնը աշխատավորական կոլեկտիվն է։ Այստեղ պետք է անաչառ խոսակցություն ծավալել իրավիճակի, ռեզերվները գործադրելու, ռեսուրսները խնայողությամբ օգտագործելու, առկա թերությունները վերացնելու, առաջավոր փորձը տարածելու մասին։ Կարևոր է հասնել այն բանին, որ յուրաքանչյուր սովետական մարդ լավ ըմբռնի կուսակցության ծրագրային նպատակներն ու խնդիրները, նրա ներքին ու արտաքին քաղաքականության իմաստը, կարողանա դրանց հետ շաղկապել իր ամենօրյա աշխատանքը։

ՍՄԿԿ Կենտկոմի հոկտեմբերյան պլենումը խնդիր դրեց աշխատավորական կոլեկտիվների կազմակերպչական, քաղաքական և տնտեսական բոլոր ջանքերը, նրանց ամբողջ եռանդը կենտրոնացնել ամենալավ արդյունքներով ավարտելու ընթացիկ տարին և ամբողջ հնգամյակը, արժանավայել դիմավորելու կուսակցության XXVII համագումարը։

Հանրապետության աշխատավորները մեծ Հոկտեմբերի տարելիցը և Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման վաթսունհինգամյակը դիմավորում են բարոյաքաղաքական խանդավառությամբ, հայրենասիրական նոր գործերով։ Առաջնորդվելով ՍՄԿԿ Կենտկոմի 1985 թ. ապրիլյան և հոկտեմբերյան պլենումների որոշումներով՝ նրանք լի են վճռականությամբ նորանոր հաջողություններով բազմապատկելու հայրենիքի հզորությունը։

Адрес редакции: 375023, Ереван—23, пр. Орджоникидзе, 2.

Խմբագրության հասցեն՝ **375023, Երևան—23, Օրջոնիկիձեի պողոտա № 2:** Հեռախոսներ՝ գլխավոր խմբագրի տեղակալ՝ 52—99—06, պատասխանատու քարտուղար՝ 52—99—22, մարքս-լենինյան տեսության պրոպագանդայի բաժին՝ 52—05—58, կուսակցական կյանք բաժին՝ 52—25—43, էկոնոմիկայի բաժին՝ 52—57—56, գիտության և կուլտուրայի բաժին՝ 52—99—34, խմբագրության վարիչ՝ 53—86—11, գրական աշխատողներ՝ 52—66—77:

Հանձնված է շարվածքի 04.10.85 թ.։ Ստորագրված է տպագրության 15.11.85 թ.։ ՎՖ 05266։ Ֆորմատ՝ $70 \times 108^{1}/_{16}$։ Տպագրություն՝ բարձր։ 8,4 պայմանական տպ. մամ., 9,8 հրատ. մամ., Տպաքանակ՝ 16.832։ Պատվեր՝ 2195։

ՀԿԿ Կենտկոմի հրատարակչության տպարան, Երևան 23, Օրջոնիկիձեի պող. № 2։

Типография издательства ЦК КП Армении.

Ереван-23, пр. Орджоникидзе, 2.